

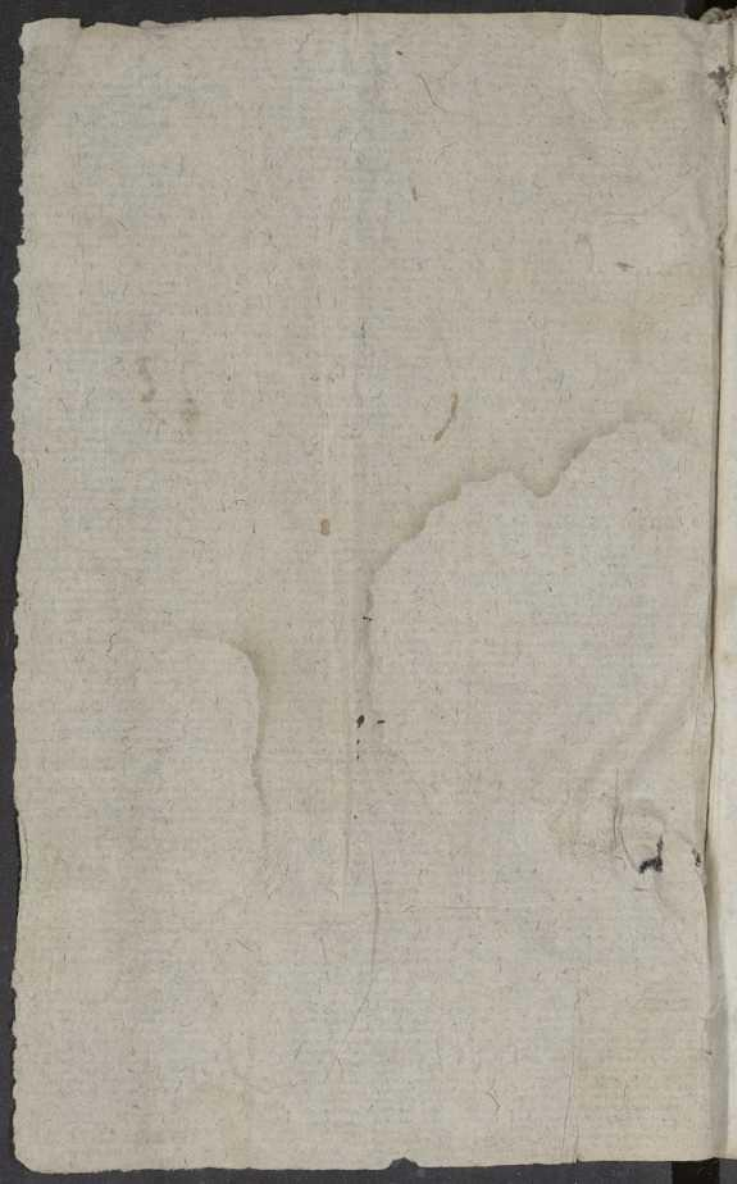

5505

Cas 33

45
—
209

THE
BIBLIOTHECA
MUSEI
MUSEI

Summa Sacramentorum

Ecclesiæ, ex doctrina Fratris Francisci à
Victoria, ordinis Prædicatorum apud Salmanti-
cam olim Primarij Cathedralici, Per Reuerendum
patrem Præsentatum Fratrem Thomam
à Chaues illius discipulum.

*Ad Illustrissimum ac Reuerendissimum Dñm D. Gasparem
à Stuniga & Auellaneda Archiepm Cõpostellanum.*

Huic ex tertia Authoris recognitione, nunc denuò multò plu-
res quàm antea quæstiones accesserunt, necnon & sancto-
rum Conciliorum, præsertim Tridentini, & aliorum
decretis aucta, locupletata, atq; illustrata est.

SALMANTICÆ,
In ædibus Dominici à Portonarijs, Catholicæ Ma-
iestatis Typógraphi. 1570.
CON PRIVILEGIO.
Esta cassado à tres Maravedis el pliego.

EL REY.

Or quanto por parte de vos Andrea de Portonarijs nuestro impressor de libros vezino de la ciudad de Salamanca, nos fue hecha relación, diziendo q̄ con licēcia y priuilegio auia des impresso vn libro intitulado Sūma de sacramentis ecclesie, y despues de impresso le auia des traydo ante los del nuestro consejo, pa q̄ le tassassen, y se auia tassado a tres maravedis el pliego y corregido con el original, y hecho enel la diligēcia que esta mandada hazer por la p̄matica por nos sobre ello hecha. Y porq̄ agora teniades necesidad de le tornar a imprimir, sin añadir ni quitar enel cosa alguna, nos supplicastes vos diessemos licencia y facultad para lo poder hazer, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro cōsejo y el dicho libro, fue acordado q̄ deuiamos mādardar esta nuestra cedula pa vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad, para q̄ vos, o la persona q̄ vuestro poder para ello vuiere por el tiempo cōteni do en el priuilegio q̄ para imprimir el dicho libro intitulado Summa de Sacramentis vos esta dado le podays imprimir y vender en estos n̄ros reynos dela corona d̄ Castilla a tres mara-

marauedis el pliego. Y mandamos que por el dicho tiempo ninguna otra persona lo pueda imprimir ni vender, so pena q̄ la tal persona o personas que lo imprimieren, o vendierẽ, ayan perdido y pierdã los volumines y moldes y aparejos con que lo hizieren, y mas cuenta mil marauedis, la mitad para vos el dicho Andrea de Portonarijs, y para vuestros herederos, y la quarta parte para n̄ra camara, y la otra quarta parte para el juez q̄ lo sentẽciare, con tãto que despues de impresso el dicho libro, no lo podays vender ni vẽdays, sin q̄ primero se trayga ante los del nuestro consejo, para que se corrija cõ el original. Y mandamos a las nuestras justicias, y a cada vna de ellas en su jurisdiccion, que esta nuestra cedula y lo en ella cõtenido, vos guarden y cūplan, y hagan guardar y cumplir, y los unos ni los otros no fagades ni fagã ende al, so pena dela nuestra merced, y de diez mil marauedis pa nuestra camara. Dada en el Escorial a diez dias del mes de Março, año de mil y quinientos y sesenta y seys años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad,
Pedro de Hoyo.

POR mandado de los Señores del
consejo vi este libro, intitulado Summa
de los Sacramentos de la iglesia, copila-
do de los ecriptos y doctrina del doctis-
simo maestro y padre digno de memoria F. Francisco
de Victoria, de la orden de los Predicadores, por el
padre Presentado F. Thomas de Chaues de la misma
orden, y leydo con attencion, y assi mismo las addi-
ciones que el dicho padre F. Thomas agora le añade,
hallo en el resoluciones muy doctas breues y claras de
materias muy graues, las quales con las addiciones
que agora se añaden se confirman con determinacio-
nes del Concilio de Trento, y de otros concilios, y
siendo como lo es la doctrina deste libro conforme a
lo q̄ nuestra madre la yglesia catholica Romana nos
enseña, me parece se deue imprimir, para que todos
gozen de tan buena doctrina. Fecha en sant Francis-
co de Madrid, a tres de Hebrero de mil y quinientos
y sesenta y cinco años.

Fray Francisco
Pacheco.

COrregido este libro con el original por
do se mado imprimir, esta bien y fielme-
te impresso, y el molde muy correcto, tiene
al principio vna Epistola del Autor añadida
de nuevo, que no estaua en el original, y es fa-
miliar para el Arçobispo de Sanctiago, y por
ella se ve que es comendaticia de la obra. Fe-
cha es esta fe en Madrid, a diez y ocho de Ene-
ro, de mil y quinientos y sesenta x siete años.

El Licenciado
Luy Hurtado.

EPISTOLA.

Frater Thomas Chaves, in sacra Theologia Præsensus, familiae prædicatoriæ minimus Candido lectori salutem.

Superioribus annis, exciderat nobis, Candide Lector, potius quam æditus fuerat, Cōmentariolus quo in compendium redactæ erant obseruationes inelyti præceptoris mei F. Francisci Victoriæ, re, & fama super æthera noti in Quartum librum Sententiarum, quem ego attenda cura & magna auiditate ex ore dicentis & prælegentis, exceperam, mihi ipsi, vt thesaurum eximium seruaturus. Quem tamen postea passus sum communicari Reipublicæ, id quod factum fuit alienis manibus potius quam nostris. Nunc autem veluti repositam ad tempus tabulam reuifens, & videns aliqua etiam quæ secundam eamque propriam limam desiderent, libenti animo hoc quicquid est laboris assumpsi, vt opusculum ipsum, in lucem ipse publicam emitterem, castigatum, tersum, splendidūq;

* 3 parti-

partib⁹. Recisa itaq; sunt à nobis nonnulla superflua, additæ sunt plures quæstiones dignissimæ, quæ prætermittæ fuerant. Cuncta etiam ad amussim Concilij Tridentini, sunt exacta adhibitis in proprijs locis decretis ipsi⁹ atq; diffinitionibus, quibus & doctrina ipsa sit angustior, & legentis animus optatam tranquillitatē inuenit anxietate & nutatione sic prorsus exempta. Boni cōsule, quòd maiore sūpta luce ab ecclesia, nostris eam lucubrationibus deesse non tulimus. Ea ipsis addita, adiūctaq; noua diligentia factum sit, vt libellus ille prior, iā merito sordere tibi debeat, hic autem quem in præsentia damus, omnino sit amplectendus, vtpote qui tot rationibus illi antecedit, tot commentatibus eum exuperet, vt iā præ isto, ille nullus cēseri queat

Vale.

Nos Fray Christoual de Cordoua,
Maestro en sancta Theologia. Vi-
cario general de la Prouincia de
España de la orden de los Predica-
dores. Y el Maestro fray Iuan de Ludeña,
Prior de sant Pablo de Valladolid, Fray Do-
mingo Caluete Prior de Palencia, Fray Chri-
stoual de Salamanca, Prior de Toledo, y fray
Martin de Ayllon, Prior de Burgos, diffini-
dores del capitulo de la misma ordē, celebra-
do en Segouia, año. 1559. Por la presente co-
metemos a los Reuerēdos padres el Prior de
sant Pablo de Valladolid, y al Maestro Cue-
uas regente de nuestro Collegio de S. Grego-
rio de Valladolid, para que vean y examinē
vna Summa de los siete Sacramentos de la
Iglesia, q̄ el Padre Presentado fray Thomas
de Chauessa recopilado del Reuerendo Pa-
dre Maestro Fray Francisco de Viētoría, de
buena memoria, para que vista por ellos y
aprouada, desde aora le damos licencia para
que la pueda imprimir, con tanto que tenga
la prouision ordinaria del Consejo Real. Fe-
cha en Sancta Cruz de Segouia, a veynte y
dos de Abril, 1559. Fray Iuā de Ludeña. F. Do-
minicus Caluete, Fray Christoual de Sala-
manca. F. Martinus de Ayllon. Por diffi-
nidores.

Digo yo el Maestro Fray Iuã de Ludeña, Prior de Sant Pablo de Valladolid, que la impresion desta Summa, collegida delas lectiones del Padre maestro Fray Francisco de Victoria, se nos cometio en el capitulo de Segouia al Padre maestro Cuevas, y a mi, y siendo el viuo comunicamos si se imprimiria, o no, y fuymos de parescer que se pueda imprimir, y que sera libro prouecho so para memoria de los que algo saben, y lumbre de los que saben poco de sacramentos y casos de consciencia: y porque este fue nuestro parescer, lo firme de mi nombre. En siete de Febrero de mil y quinientos y sesenta.

Fray Iuan de Ludeña.

Illustrissimo ac Reue
rendissimo Domino, Domi
no Gaspari Stunica, Auellana, Ar-
chiepiscopo Compostellano, Sacra
atque Catholica Maiestati à Con-
silijs, Frater Thomas de Cha-
ues Salutem dicit.

N votis mihi semper fait (Illustris-
sime atque vñdecunq; ornatissime
præful) quoad eius fieri posset, cu-
rare, vt præceptoris nostri Franci-
sci Victoria, imago animæ expressior, æterni-
tati consecrata, sine fine per orbem circunfer-
retur, virique digni immortalitate, immorta-
lis esset memoria. Et quia vidi semper hoc à
nullo pictore, aut sculptore, sperari debere, vt
pote quorum artem vniuersam superaturum
esset opus præstandum (quid enim illi præ-
ter mutum corpus nobis redderent, si maxi-
mè conarètur?) verti me ad speciosiores plu-
res effigies quas ipse reliquit, spirantes atque
loquentes, pandentesque diuini hominis in-
genium, omnium rerum capax, omnium re-
rumq; locuples. Vnde etiam (quãuis crassio-
re Minerua) conijcere licet, placidissimi ho-
minis cõstitutionem ac formam. Plerunque

* 5 enim

enim natura comparatum visitur, ut pulchri
animi, pulchris & speciosis corporibus, sine
tributi. Ex pluribus ergo huiusmodi imagi-
nibus præstantissimi hominis, hanc in publi-
câ lucē olim dare cōstitui, quæ toto hoc libel-
lo sese offert spectādā. Qui libellus tam fe-
lici sydere primūm prodijt, tãtoq; applausu
susceptus est, ut nostram (licet magnam) ex-
pectationem vicerit. Hunc ergo noua cura,
multis in locis locupletatum, atq; expolitū,
tibi offero protegēdum, tanquam vnice tibi
debitum, ut qui vnica sis gloria tãti magistri
Fuit enim & in hoc felix Victoria noster, &
te tãtum discipulum, tamq; omnibus nume-
ris absolutum, sortitus est. Bene vale. Hi-
spaniæ nostræ alterum lumen. Apud
inclytum nostrū sancti Petri mar-
tyris Toletanum cœnobium
Idibus Aprilis anni,

1566.

Admodum Reuerēdo Domino Francisco Perez, ecclesie Toletanæ sancti Genesij rectori, Frater Thomas de Chaves salutem dicit.

BSECRASTI ME (AD-

modum obseruande Domine, paterq; sapientissime, in Christo Iesu animo meo charissime) ac tuis literis efflagitasti, ut septem Sacramentorū Ecclesie mysteria in summam quandam redigerem; atq; doctrinarum fluentia, quæ doctissim^o magister frater Frānciscus à Victoria inter legendum materiā de Sacramentis in suos discipulos longè lateq; effuderat, in compēdium cogerem. Cū itaq; cōsiderarem, obsecrationem eius qui potest præcipere, vicem vrgētis obtinere mandati, quanuis aliō me sollicitudines quibus assiduè distringor euocarēt, tua me tamen merita (haud spernenda) pepulerūt, ut ibi potissimū meum desudaret ingeniū, cui iam pridem animum cōsecraueram. Et licet hoc meum erga te obsequium, cōmunibus alijs laboribus (in quos me totum reiecit obedientia) iniuriam videatur afferre, non sum tamē ratus iniq; facere, priuatae tuæ vtilitati inseruiens: qui solus vniuersitatis merita propemodū æquas, cui etiam lōgè sum ego magis astrictus, quàm cæteris vniuersis. Omitto interim, quòd huius nostri suscepti laboris fructus, non ad te solū, sed ex te in plures alios debet promanare: qui animū tuū tanquā

lucet.

lucernam ardentem, non sub modio clausam, sed in
edito sitam loco suspiciūt. Itaque quod communi vti-
litati in hoc meo opere vna ratione videbar subtrahe-
re, multis alijs (si quis rectè expenderit) cum amplo
sœnore restituo. Cape igitur ouans, pater intergerri-
me, hoc ex me munusculum, quod licet inglorium, li-
cèt exile, nunquã vlli à me nisi tibi concessum. Sic a-
tem Sacramentorũ materiã in hoc breui opusculo col-
legi, vt nihil (nisi meus me fallit animus) quod ad rē
pertinet subticuerim, nihil superfluũ admiserim, quo-
rum alterum mihi vitio verteres, alterum (noui enim
te) repudiaries. Et vt auidius maioriq̃ cum fide opus
hoc legeres, nihil ex meo prõptuario deprõpsi. Om-
nia ex ditissimo penu mei sapientissimi magistri
sunt eruta, qui ex integro, meo rogatu, scri-
pturam per legit, quo nullus tibi in
animo dubitationis scrupu-
lus resideret.

Vale.

Illustrissimo, ac Clarissimo,
Principi Dño Gaspari Stur-
nicæ Auellanedæ, Archiepo Cõpo-
stellano, Sacræ, ac Cath. Maiest.
à cõsilijs, Andreas à Porto-
narijs Typógraphus hu-
milima pedum
basia.

Socrates apud Platonem, clarissi-
Princeps, in libros. quos de Rep.
in scripsit, cum leges tulisset san-
ctissimas mores cõposuisset, talem remp. cõ-
stituisset, qualem inter veteres, quos diuinæ
legis nõ illustrasset splendor, nulla vnquam
vidit ætas, voluit in ea repu. columina esse fir-
missima, quorum humeris religio, & san-
ctitas, felicissimè innixa recuberet, sub quo-
rum vmbra serreciperent, qui sacra rerum
diuinarum studia coleret, qui res maximas
molireretur, qui aliquid cõderet, quod inreip.
utilitatẽ cederet. Erat tam acri, ac diuino in-
genio Socrates hic, vt hos viros quos religio-
nis columina appellat, & lumina reip. & ciui-
tatis ornamenta fulgeret. taleis esse sanxerit,
qualis ipse es, Clariss. Princeps, nataliũ splen-
dore insignis, generis stemmate claros, rerũ
diuina

diuinarum & sacrosanctæ Theologiæ sciētia,
& laurea longè, lateque nitentis, quæ sub elie
tela taliū herouū fieri nō posset, qui studia vir
tutū incredibileis facerēt progressus, quæ hō
nore aluntur, præmijs excitātur, mirabiliter
Principum fauore prouehūtur. Neque fieri
potest, vt is, quem generis claritas & familiæ
splendor illustret, si accesserit ratio, cōfirma
tio doctrinæ, præcipueq; illius, quæ trāscen
dens æthereos orbeis Deum mēte atque ani
mo complexa, tota in eius contemplatione
fixa est, non foueat literas, nō omni liberali
tate prosequatur, viros veris virtutibus insi
gneis, nō aperiat, velut portū quēdā, cultori
bus sapientiæ, vt meritō, qui aliquid cuderint
ingenio, huic tali suos nūcupēt labores, sua
dicent studia, & inde suorum studiorū petāt
fauorem. Quæ ego mente, atque animo cogi
tans, persuasi mihi talem Principem describi
literarum patronum, religionis columē. reip.
perspicacissimū oculū, qualis ipse es. Clariss.
Princeps, generis stēmate inter Hispanos Prin
cipes longè fulgentissimus, sacratę Theologiæ
laurea in hac Academia insigni redimitus,
professor sacrarū literarū, Cathedrarius olim
sacrosanctæ Theologiæ, in hoc emporio lite
rarū celeberrimo, clarissim⁹, ita Scoticos eno
dabas nodos, ita. D. Thomæ aurea discepta
bas dogmata, vnde te tua virtus in istud edi
tissimū fastigium dignitatis euexit, vt Cōpo
stellæ

stellæ Archiepiscopus illustrissimus Hispaniæ clarissimis episcopis præses, tot numero, vt penè Hispaniarū moderere habenas. Neq; id solū, sed vt Homericus ille asterolus dextra, leuaq; clarus, ab inuictissimo Philippo Hispaniarū Rege gubernationi admotus, in omnibus negotijs, quæ tibi ab illo conceduntur, ita prudenter te geras, vt omnium animos imbuas admiratione, & totius Hispaniæ bono natus esse perhibere. Quæ sanxit in illa sua rep. Socrates, talia esse dixit Liuius, vt finxisse magis quàm nouisse quisquā potuerit, quod natura humana nō potuerit tā exactè, vt voluerit Plato omneis implere virtutum numeros. Certè, quāuis te iniquus æstimator cōferat cū illo Reip. Platonis principe (minimum) illi te exæquabit, q̄ si non malignè interpretetur, superiorē dicet, nullo modo inferiorē. Meritō ergo clarissime princeps. ausus sum cū typis excuserim librū, qui inscribitur Sūma de sacramētis ecclesiæ, contextū à doctiss. viro Patre Thoma de Chaues, ordinis prædicatorū, tuæ amplitudini nūcupare, Simul etiā, q̄ liber ipse ea doctrina est repletus tam abdita, tam recōdita, tamq; reip. fructuosa, vt dignus sit, quē tantus Princeps suo prosequatur fauore. Non solū enim Curionibus, qui parœcijs præfecti sunt, quibus animarū gubernandarū incūbit cura, magnas hic liber afferet cōmoditates, sed etiā literatis homini-

minibus. & sacrarum literarum professoribus
erit utilis, & commodus. Accessit illud quoque;
cui ego ipse meo quoque nomine tibi hunc li-
brum dicendum putarim, quod ipse tuam indul-
gentissimam benignitatem sum expertus, quae
do apud Senatores Regios. S. C. M. causam
hanc habui, & litigavi, ne hic liber excudere-
tur typis inquam posthac ita ut olim erat ex-
cusus, quod mendis scatebat, & nunc denuo ab
autore vitijs repurgatus, auctus esset, & am-
plificatus, adeo ut non idem esse videretur, ita
plus tertia parte auctus est, quam erat is, quem
Sebastianus Martinus excuserat, cum postea
ipse author ex Concilio Tridentino, caeterisque
Concilijs multa in hoc opus cogesserit docta,
acuta, quaeque; nemo sanus non suscipiat, & admi-
retur. Clientes ergo olim tuus, Princeps clarissi-
me, iam inde ab eo tempore, quo in hac Academia
sacrae Theologiae Cathedrari summa cum lau-
de literas sacras profitebare, nunc hoc nouo be-
neficio auctus, librum hunc, quem tuo beneficio Se-
natus Regius mihi permisit excludere, vetuitque;
ab alijs typographis in vulgus edi, ut olim edi-
tus erat tibi per exiguum munus offero. Tu ut
olim Artaxerxes Rex aquam manu haustam, &
oblatam a rustico, quod nihil aliud erat ad manum,
quod illi offerret, letissimo, atque; hilari vultu ex-
cepisse dicit hoc exiguum munus a mea tenuita-
te profectum excipe, Princeps clariss. & aequi,
bonique; consule. Vale Princeps precellentissime

De sacramētis in cōmūin. 1

Q V I A V T
A I T C I C E R O
O F F I C I O . I .

*O M N I S Q V I D E R E A L I -
qua instituitur sermo, debet à diffinitio-
ne proficisci, vt intelligatur quod sit id
de quo disputatur.*

A R T I C V L V S . I .

 V A E R I T V R in primis, r
quid sit sacramentum? Diffinitio autem secundum eundem Cicero. debet esse brevis, & dilucida oratio, naturam rei exponens. Et Sacramē
tū qd sit.
ideò Augusti libr. 10. de ciuita. Dei, sic diffinit. Sacramentum est sacræ rei signum. Hæc diffinitio habetur de conse. d. 2. c. sacrificium. Hæc est etiam prima diffinitio earum quas Magister sententiarum ponit in. 4. dist. 1. & Sanctus
A Tho.

De sacramentis

Thomas tertia parte. quæstione. 60. articulo. 2. Vbi aduerte, quòd quando dicit sacrae rei, non intelligitur quælibet res sacra, quia sic crux, & multa alia essent sacramentum, sed res sacra sanctificans nos. Cùm etiam sacramentum fit signum quoddam, signa autem propriè debeantur hominibus, & sacramentum sit proprium hominum, oportet vt per rem sacram intelligamus rem homines sanctificantem. Per signum etiam non intelligas quodcunque signum, sed signum exterius quod communiter vocatur signum, & quod diffinit August. 2. de doctrina Christiana dicens. Signum est quod præter speciẽ quã ingerit sensibus facit aliquid aliud in cognitionẽ venire. Est igitur sacramentum, signum sensibile rei sacrae, nos sanctificantis. Per rẽ ergo sacram nos sanctificantem, intellige principaliter gratiam gratum facientẽ: quanuis S. Tho. 3. p. q. 60. articulo. 3. dicat tria figurari in sacramentis. Primum,

mū, causam effectiuā nr̄æ sanctificationis, scilicet passionē Christi. Lucae 22. Hoc facite in meam cōmemorationē. Et. I. Corinth. 11. Quotiescūq; manducabitis panem hūc, & calicem bibetis, mortē dñi annunciabitis. Secundū, causam formalē nr̄æ sanctificationis, scilicet gratiam. Tertiū, causam finalē, quæ est gloria. Vnde eccle. cantat ex officio. S. Tho. O sacrum conuiuiū, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis eius, ecce primū: mēs impletur gratia, ecce secundū: & futuræ gloriæ nobis dignus datur, ecce tertium. Sunt & aliæ diffinitiones sacramenti, quæ sub alijs verbis idē quod prima iā posita docent. Sacramentū, ait Magist. sententiarum, est inuisibilis gratiæ visibilis forma, vt eius imaginem gerat, & causa existat. Et Augustinus libro. de corpore Christi. Sacramentum est per quod sub tegumentis rerum visibilium, diuina virtus secretiūs salutem

De sacramentis.

lutem operatur. Et Hugo. de S. Viſto. libr. de ſacramentis. 1. part. cap. 1. Sacramentum eſt materiale elementum, foris ſenſibiliter propoſitum, ex ſimilitudine repræſentans, ex inſtitutiõe ſignificans, ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem & ſpiritualem gratiam. Et hæc de diffinitione ſacramenti ſufficiant.

2
SACRAMENTUM VETERIS & NOVE legis quo differat.

VISA ſacramenti diffinitione, quia de ſacramentis nouæ legis eſt noſter hic tractatus. CUM iuxta fidem certiffimum ſit ſacramenta nouæ legis, à ſacramentis veteris legis differre, vt habetur in conci. Triden. ſeſſi. 7. de Sacramentis in genere. Cano. 2. videre oportet in quibus differant noſtra ſacramenta à ſacramentis veteris legis, maximè à circuncifiõne, quæ ſecundùm Augu. & doct. cõferebat gratiã ex opere operato. Norandum ergo, primò certum eſt, quòd ſacramenta veteris legis non aperiebãt cælum, vt patet ex multis ſa-

cræ

cræ scripturæ locis. Oēs enim antiqui patres, etiam sanctissimi fatebantur se in infernum descensuros, ut Iacob Gene. 37. Descendam ad filium meum iugens in infernum. Job. 34. Quis mihi tribuat ut in inferno protegas me? & 17. & infernus domus mea est, & ps. 83. Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi? Et certum est quod sacramenta nouæ legis aperiant ianuam cæli. Christus in sua passione aperuit eam in communi toti generi humano; in particulari verò aperuit sacramenta. Matth. 3. Prædicabat Ioannes, prœnitentiã agite, appropinquauit regnũ cælorum. Eph. 2. Cuius gratia estis saluati, & consedere nos fecit in cælestibus. Rom. 8. Si filij, ergo & hæredes. Matth. 25. Venite benedicti patris mei, percipite regnũ. Et Matth. 3. Iesu baptizato, aperti sunt cæli. Ex hoc sequitur, quod sacramenta veteris legis, non ponebant homines in sta-

De sacramentis

tu sufficienti perueniendi ad vitā æternam, & per consequens non dabant salutem, quia vltima salus est beatitudo, ac proinde tunc gratia non erat perfecta. Vnde, tunc quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo: quia scilicet, non habebat ius adeundi vitam æternam, ab extrinseco, quia nondum aperuerat Christus ianuā cæli. Per peccatum enim Adæ, & quodcūq; actuale peccatū, non solum Adam incurrit indignationem, sed etiam omnes posterius eius, & tota natura humana: & sic duplex olim erat indignatio, scilicet contra personam, & contra naturam. In veteri autem lege, per sacramenta tollebatur indignatio prima particularis contra singulos homines, sed in manebat adhuc indignata Deo tota natura humana, quæ indignatio nunquā vsq; ad Christum à toto genere humano fuit ablata, & sic nō erant Deo perfectè grati in illa lege veteri, sicut nunc in noua,

ua, quando omnis indignatio particularis & communis ablata est. Et ista sufficiant de sacramentis veteris legis.

QVAERITVR, quot sint sacramenta nouæ legis? Respondeo, quòd septem, Baptismus, Cõfirmatio, Pœnitentia, Eucharistia, Ordo, Matrimoniũ, Extrema vnctio. Hoc determinatum est in Concil. Florenti. sub Eugen. 4. & in cap. ad abolendam. extra de hæreticis. Excõmunicantur & dãnantur, qui de ecclesiasticis sacramentis aliter sentire, aut docere præsumpserint, q̃ ecclesia Romana docet. Præterea idẽ patet ex Cõcil. Tridẽ. Sessi. 7. de sacramentis in gñre. Can. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit sacramẽta nouæ legis esse plura vel pauciora q̃ septẽ, videlicet, Baptismũ, Confirmationẽ, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremã vnctionẽ, Ordinẽ, & M̃rimoniũ, anathema sit. Cùm ergo ecclesia Romana in dictis concilijs, & in vsu teneat. 7. esse sacramẽta nouæ le-

3

Sacramẽta quot sint.

De sacramentis.

gis, iã nemini licebit de hoc dubitare.

4

DUBITATUR, à quo fuerint instituta septem prædicta sacramenta. **Respon.** Iuxta fidem omnia septem instituta fuisse à domino nostro Iesu Christo. Nam ita expressè diffinitur in Concilio Tridentino. Sessio. 7. de Sacramentis in genere. Can. 1. Cuius verba sunt. Siquis dixerit sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à domino nostro Iesu Christo instituta: Anathema sit.

QUAERITUR item, an omnia prædicta septem sacramenta, sint verè & propriè sacramenta. **Rñdetur** iuxta fidè certissimū esse omnia esse propriè & verè sacramenta. Patet ex prædicto Cōcil. Trident. Canone illo primo. Cuius verba sunt. Si quis dixerit aliquod horum septem sacramentorū nō esse verè & propriè sacramētū, anathema sit. Vnde cōstat sententiam Durādi, quæ olim sub opinione defendebatur, iam nunc inter hæreses esse computandam.

QVAE-

QVAERITVR an hmōi septem
 nouæ legis sacramenta, gratiam conti-
 neāt, ipsamque semper & infallibiliter
 omnibus & singulis dignè ea suscipiēti-
 bus, cōferant, etiam ex opere operato,
 hoc est, ratione sui. Rñdetur ad quæ-
 stionem affirmatiuè, quantum ad om-
 nes & singulas eius partes. Et opposi-
 tum est hæresis, pater ex Concil. Tri-
 dentino. Sessione. 7. de sacramentis in
 genere. Canone. 6. 7. & 8. verba Sexti
 sunt. Si quis dixerit sacramenta nouæ
 legis non continere gratiam, quam si-
 gnificant, aut gratiã ipsam non ponēti-
 bus obicem, non conferre, anathema
 sit. Canonis verò septimi verba sunt. Si
 quis dixerit non dari gratiam per hmōi
 sacramenta semper & oībus, quantum
 est ex parte Dei, etiã si ritè ea suscipiāt,
 sed aliquādo & aliquibus, anathema sit.
 Cañ. 8. verba sunt. Si qs dixerit per ip-
 sa nouæ legis sacramēta ex opere ope-
 rato non conferri grām, anathema sit.

De sacramentis

7

Sacramē
torū suffi
cientia.

SVFFICIENTIAM & congruitatem
huius numeri docet. S. Th. 3. p. qō. 65.
arti. 1. dicens. Sacramenta ecclesiastica
ordinantur ad duo, scilicet ad perficiē
dum hominem in vita spiritali, seu in
cultu Christianæ religionis, & in reme
diū contra peccatū, & quātū ad vtrunq;
cōuenienter sunt. 7. Vita enim hoīs spi
ritualis, similitudinem habet ad vitam
corporalē, propter quod eodē nomine
vocatur vtraq; vita. In vita autem cor
porali dupliciter aliquis perficitur, vno
modo quantum ad propriam personā,
& hoc dupliciter, scilicet aut acquiren
do perfectionem, aut remouendo im
pedimenta. Perficitur autem vita per
fectione prima per generationem: quā
do acquirit vitam: & loca istius gene
rationis succedit baptismus, qui voca
tur regeneratio, qua homo cū esset
mortuus per peccatum, recipit vitam
per lauacrum regenerationis, & reno
uationis. ad Titum. 3. Secunda perfe
ctio

ctio est augmētum, cui succedit secundum sacramentū confirmationis, quod principaliter in Pentecoste est institutum quando dominus dixit, Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertia perfectio vitæ corporalis est nutritio, quæ est conseruatio vitæ, & loco huius succedit eucharistia. Vnde Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Sed quia homo interdum incurrit egritudines, habere debebat remedium: quod quidem est duplex, vnum ad repellendum in morbum, vt pharmacum: alterum ad restituēdas vires. Sic etiam in vita spirituali, ad expellendas infirmitates peccati, est poenitētia. Psal. 111. Sana animam meam quia peccaui tibi, Alterū ad expellendas reliquias peccatorum, & est extrema vnctio, de qua Iacobi. 5. Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei. In ordine autem ad cōmunitatē
perfi-

De Baptismo.

perficitur homo dupliciter, vno modo suscipiendo potestatem regendi: & lo coistius succedit ordo. Alio modo secundum naturalem propagationem, quod fit per matrimonium, tam in corporali quam in spiritali vita.

D. E. S. A. C. R. A. M. E. N.
to Baptismi tractat Magister quarto. distinct. tertia. & dicit, quod baptismus est ablutio exterior corporis facta sub forma verborum prescripta & determinata. Tractat de hoc sacramento sanctus Thomas tertia parte, quaestione. 66. Tractatur etiam de baptismo, in Concilio Florentino. Et abunde satis in Concilio Tridentino, Sessione. 7. de Baptismo, per canones quatuordecim.

DVBI.

VBITATR, quando
fuit institutus baptismus? v-

Baptis-
mus quā
do insti-
tutus.

trum ante Christi passionem
vel postea? Respondeo per duas pro-
positiones. Prima certissimum est,
quod fuit institutus à Christo ante
passionem: Patet hoc Ioan. 3. vbi ex-
pressè habetur, quòd Christus bap-
tizabat. Et Ioann. 4. declratur quomo-
do baptizabat, quanquam Christus
non baptizaret, sed discipuli eius ba-
ptizabant de mandato ipsius, quia a-
liàs Christus non diceretur baptizare.
Non est autem verisimile, quod Chri-
stus baptizaret baptismo Ioannis, nec
etiam apostoli Ioãnis baptismo bap-
tizabant, vt dicit Hierony. in episto. ad
Seleucianum, & in sermone Epipha-
niæ Alias inter discipulos Ioan. non
fuisse inuidia, qui dolebant eò, quòd
plures baptizaret Christus quàm Ioan-
nes, nam ille baptismus diceretur Ioan-
nis, non Christi. Item sacramenta sunt

instru

De Baptismo.

instrumēta nostræ redemptionis: cū ergo Christus perfecit redemptionem in passione vel resurrectione, & baptismus sit potissima pars redemptionis, sequitur, quòd fuit institutus ante Christi passionem Et ita tenent omnes doctores.

9
Beda. 2. SED quæritur, quando? Quidam dicunt, quòd quando Christus baptizatus fuit in Iordane, tunc enim sanctificans aquas, vim regeneratiuam illis contulit. Alij dicunt, quòd fuit institutus, quando Christus dixit discipulis suis, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. Marci vltim. Sed hoc refellitur, quia fuit institutus ante passionem, prædicta autem verba dicta fuere post resurrectionem. Sanctus Thomas & Nicolaus de Lyra, tenent, quòd fuit institutus quando Christus fuit baptizatus in Iordane. Ioann. 1. & ita tenendum est, sine aliqua dubitatione.

QVAE.

QVÆRITVR, quando ba-
 ptismus incepit obligare, & conse-
 quenter alia sacramenta nouæ legis,
 ac proinde quando cessauerunt lega-
 lia? Respondeo per propositiones.
 Prima propositio, Ante passionem &
 mortem Domini, circumcisio & alia
 legalia fuerunt semper sub præcepto.
 Probatur, nam Christus non soluit
 veterem legem, antequàm eam im-
 pleret: sed non fuit impleta vsque
 ad passionem, cùm dixit consumma-
 tum est. Ioannis decimonono. Ergo
 ante passionem legalia non cessaue-
 runt: per passionem enim suam (ut
 ait Paulus) liberavit nos Christus à
 seruitute legis. Secunda propositio,
 In passione Domini omnia legalia fue-
 runt extincta quantum ad præceptum,
 & quantum ad virtutem. Volo dicere,
 quòd post passionem Domini nõ erat
 præceptum de circumcisione, nec de ali-
 quo alio in lege scripta, totaliter enim
 extin-

IO
 Baptismi
 obligatio
 quãdo in-
 cepit.

De Baptifmo.

extincta erat quatum ad vim illam quam prius habebat, & nullum omnino habebat effectum. Lex enim illa fuit instituta ad significandum gratiam noui testamenti quae per Iesum facta est, ac proinde mortuo Christo debuit cessare: sicut adueniente luce cessat umbra. Item legalia non conferebant gratiam perfectam: ergo dum venit quod perfectum est, euacuatum est quod ex parte erat. 1. Corin. 13. Reprobatio fit prioris mandati propter infirmitatem eius, & inutilitatem, nihil enim ad perfectum lex adduxit, introductio vero fit melioris spei. Tertia propositio. Ante promulgationem sufficientem euangelij, per aliquod tempus legalia non erant mortifera: ad hunc sensum, quia licebat obseruare ea & non erat peccatum, etiam scienti & non ignorantem legem Christi. Prob. quia Paulus circumcidit Timotheum. Act. 16. & purificauit se. Act. 21. Hoc autem permissum fuit, ut August.

ait

Legalia
quando
cessauerunt.

ait, vt synagoga cum honore sepeliretur. Vt ostenderetur igitur q̄ fuerat bona & sancta, non est illi statim post passionem derogatum. De ista propositione fuit magna controuersia inter Hieronymū & Augusti. Hieron. enim videtur sentire, q̄ statim post passionem legalia fuerunt mortifera, & factum Pauli & Petri excusat, quia fuerunt quædam piæ dispensationes & simulationes, vt vitaretur scandalum. Sed Augustinus oppositum omnino tenet, & quidē disertè & eleganter disputat. Si enim iam essent mortifera, propter nullū scandalū licuisset Paulo circumcidere Timotheū, nec simularet circumcisionem, etiam pro salute totius populi Iudæorum, quia esset mendacium in facto. Petrus autem incautè se habuit in obseruatione legaliū, nimiū condescendens Iudæis illis, qui legalia obseruanda esse dicebant, ita vt aliqui eius exēplo inducerentur ad eorum ob

B

seruan-

De Baptismo.

seruantiam, quasi essent necessaria: & ideo Petrus aliquã leuem culpam incurrit, & erat reprehensibilis, vt ait Paulus. Quarta & vltima propositio, Post sufficientem promulgationem euãgelij omnia legalia fuerunt & sunt mortifera. Hoc determinatum est extra de baptismo & ei⁹ effectu. c. maio. & in cõcil. Florenti. dñati sunt Cherinthus & Ebion, cõtrariũ tenentes. Et ad Gal. 5. Si circũcidamini, Christus vobis nihil pderit.

II SED dubium est, quando fuit facta sufficiens promulgatio euãgelij? Respond. q̄ non est certum. Non enim potest dici quòd fuit facta in Pentecoste, quia postea Paulus circuncidit Timotheum, & Petrus seruabat legalia, vt patet Actu. 10. Absit à me dñe, commune & immundũ nõ introiuit in os meum. Nec potest dici quòd in. 3. concil. celebrato. Actu. 15. quia postea purificatio Pauli facta est. Actu. 21. & in illo concilio continentur aliqua legalia, scilicet

Promulgatio Euãgelij, quando fuit facta sufficiens.

ut abstineant à suffocato & sanguine. Dicunt aliqui, quòd tunc facta est sufficiens promulgatio, quando Titus & Vespasianus destruxerunt Hierusalem. Permissio enim legalium post passionem, erat propter Iudæos. Cum igitur illi tunc sint penè extincti, sine lege, sine rege, sine Deo, ut dicit Lactan. videtur quòd ex tunc omnia legalia sint mortifera: & licet hoc non sit certum, non est tamen aliquo pacto dubitandum, quin nunc & per multas annorum centurias antea fuerint legalia mortifera. Circumcisio enim fuit instituta ad significandum aliquid futurum in Christo, & sic modò esset mendacium perniciosum. De baptismo igitur, & de omnibus sacramentis nouæ legis, ait Sanct. Thom. quòd post passionem Domini cœperunt habere vim obligatoriam, quia tunc cessauerunt legalia: ut aperte dicit prophetia Daniel. 9. Et in dimidia hebdomada occidetur Christus, & ces-

De Baptismo.

sabit hostia sacrificium. Probatur autem hoc, quia Marci vlti. Christus dixit, Ite docete omnes gentes baptizantes eos, &c. qui nō crediderit, condemnabitur. Hoc autem dictum fuit ante Pentecosten, & apostoli prædicabant eo modo, quo Christus præceperat, scilicet, Nisi baptizemini & credideritis condemnabimini: ergo tunc tenebantur ad baptismum, & per consequens ad alia precepta nouæ legis.

12
Baptismi materia quæ sit.

QVÆRITVR, quæ sit materia sacramenti baptismi? Rñdetur, q̄ aqua simplex, quia habet p̄portionē ad effectū spiritualē, quoniā mundat, & est cōmuniō materia, quā omnes facile possunt habere. Patet hoc Ioā 3. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō potest, &c. Et ita diffinitur in concilio Florenti. sub Eugenio. 4. Et item in Concil. Tridenti. Sessione. 7. de Sacramento baptismi. Cano. 2. cuius verba sunt. Siquis dixerit aquā veram & naturalem

ralem nō esse de necessitate baptismi, atq; ideo verba illa Domini nostri Iesu Christi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit: cum niue autem & cum glacie, non posset quis baptizari, quia est alterius speciei quā aqua. Posset tamen baptizari aqua resoluta ex niue, aut glacie, seu gelu, quia iam est vera & simplex aqua: quanuis de hoc Marsilius dubitet, & quidam alij. In aqua verò rosacea & alijs artificialibus aquis, non potest quispiam baptizari, quia non sunt aquæ veræ.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramēti? Rñdetur, q̄ hæc, ego te baptizo in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Patet hoc Matth. vlti. & in Conci. Floren. Quæritur utrū mutatio huius formæ vitiet sacramētum? Rñdet̄, q̄ duplex est variatio, quædam quæ mutat sententiam & sensum for-

13
Baptismi
forma q̄
sit.

De Bap̄tismo.

ma, & talis euacuat sacramentum. Altera quæ non mutat sensum & sententiam formæ, & talis non tollit sacramentum. Vnde in cap. retulerunt. de cõsec. distinct. 4. Zacharias papa determinauit, quòd ille qui dixit, Ego te baptizo in nomine patris, & filias, & spiritus sanctas, verè baptizauit.

14

Error in
forma an
vitiet sa-
cramētū.

QVAERITVR, an si diceret, Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti & pcedētis, verè baptizaret? Rñdetur, q̄ S. Th. h̄ic, & 3. p. q. 66. arti. 5. & 6. dicit q̄ non. Idē. tener Scot. Bonauēt. Ricar. Tho. de Argētina. Gabri. Aliaco, & Marfi. Palud. tamen dubitat. Caiet. autem tener omnino contrariū, asserēs q̄ ibi esset verum sacramētum, quod probat multis argumētis. Nā de conse d. 4. c. à quodā Iudæo habetur, q̄ cūm quidā Iudæus baptizaret, determinauit Papa, q̄ si baptizabat in nomine Trinitatis vel Christi, vel patris & filij & Spiritus sancti (vnum quippe & idem

idem est) nō debbat iterum baptizari. Plus autem differt nomen Christi, à nomine Patris. & Filij, & Spiritus sancti, quàm nomen genitoris, geniti, & procedentis: ergo. Hanc opinionē Caieta. reputat certam magister Victoria. Fateretur tamen q̄ taliter mutare formam esset cōtra præceptum proinde peccatum: baptismus tamen esset validus.

QVAERITVR, an dicere, Ego te baptizo in nomine Iesu Christi, sufficeret ad baptismum? Respō. q̄ hoc aliquando fuit licitum & sufficiens. Patet quia vt dicitur Act. 2. & 8. apostoli baptizabant sub illa forma: quod factum est ex instinctu Spiritus sancti propter odium quod habebant Iudæi ad nomē Christi, vt incitarentur ad mortem eius. Vel forsan, quia apostoli non audebant in principio prædicationis suæ, aperte nominare Trinitatem populo infirmo. Sed vtrum sufficeret nunc prædicta forma? Respondet S. Tho. 3. p. q.

15
Baptismus in nomine Christi, an sit validus.

De Baptismo.

66. art. 6. dicit q̄ nō, & ita tenent cōmuniter doctō. Quia dicitur Matth. vlti. Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Et capit. in synodo. de conse. d. 4. Euge. expressè determinat, quòd si quis in forma baptismi vnā personam non nominaret, non baptizaret. & ibidem capitu. si re vera dicitur, q̄ si quis baptizaret in nomine domini, non esset baptismus. Et Dydimus in libr. de Spiritu sctō, dicit q̄ qui in forma baptismi nominaret vnā personam Trinitatis sine alijs, non baptizaret. Cum apostolis autem dispensauit Spiritus sanctus propter rationes iā dictas. Caietan. verò oppositū tenet. 3. p. q. 66. art. 6. & Magist. sent. hīc in littera, & Hugo de S. Victore. lib. 2. de sacrament. par. 6. c. 2. & Adrian. in. 4. q. 2. Quia in capi. à quodam Iudæo. dicitur, quòd qui baptizatus est in nomine Christi, non est rebaptizandus. Sed forte prædictum caput noluit hoc determi-

mi-

minare tanquam de fide. Res mihi dubia est & ambigua, & ideo nihil volo determinare: vtraque opinio est probabilis, & periculosum est hinc tenere in tanta materia, quod certum non est.

QVAERITVR, an esset baptismus si quis diceret: ego te baptizo in nomine sanctissimæ Trinitatis & indiuiduæ vnitatis? Rñdetur, quòd oēs dicunt, quòd non. Ita tenet Sanct. Tho. Scot. Adrianus, & cæteri. Caietanus tamen tenet, quòd est verus baptismus, propter illud capit. à quodam Iudæo. Certè ego in hac re non credo Caietano, sed dico, quòd non esset baptismus. Et idem dico de eo qui diceret, Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filij, & Spiritus sancti: non est baptismus. ita tenet Palud. 4. distinct. 3. quæstio. 1. arti. 3. & Magister Sententiæ. 4. distinct. 3. cap. 5.

QVAERITVR, an requiratur, quòd minister, seu baptizans exprimat

16
Baptis-
m^o in no-
mīe Tri-
nitatis.

17
Baptizās
an abeat

De Baptismo.

exprime
re ppriā
personā.

propriam personā, dicēs, ego? Rñdetur quòd sufficit dicere virtualiter, vt si dicat, Baptizo te, &c. Sed vtrum sit necessarium q̄ exprimatur saltem virtualiter? Respondeo, q̄ non, & ita tenent omnes. Nā Græci baptizant sub hac forma, baptizetur seruus Christi in nomine Patris, &c. Et est verus baptismus, vt tenet S. Tho. 3. p. q. 66. arti. 5. 1. & 2. Et ita tenendum est sine dubio. Quauis in. c. 1. si quis. de baptis. videatur dici contrarium, sed intelligitur de illis, qui tantummodò dicunt in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: non dicendo baptizo, vel baptizetur. Si quis autem diceret (causa grauitatis) nos te baptizamus in nomine, &c. non esset baptismus, secundum S. Th. 3. p. q̄. 66. articu. 5. 4. quia variatur sensus formæ. Nos enim, significat ego & tu. Si autē episcopus, vel alia magna persona baptizetur sub illa forma, est vetus baptismus, quia iam ex circumstantijs & accom-

accōmodatione patet tantundē signifi-
ficari, sicut ego te baptizo. Duo autem
si sic baptizant, & vnus aquam mittat,
alter verò dicat, ego te baptizo. &c. ni-
hil faciunt, quia est falsa forma illius
qui dicit ego te baptizo. Si verò simul
& semel ambo baptizant (quia contē-
dunt de præbenda) ita quòd quilibet to-
tum faciat, est verus baptismus, nec de
hoc dubito, nisi quilibet dicat, nos te ba-
ptizamus. Tunc enim secundum San-
Thom. 3. p. q. 66. arti. 5. & q. 67. artic. 7.
non est baptismus: quod ego reputo
securius, licet oppositum dicat Caieta.
3. par. q. 67. ar. 7. & Palu. 4. dist. 3. q. 2. &
Durand. 4. dist. 3. quæst. 3.

Baptiza-
re vnum
an possit
duo si-
mul.

S E D vtrum requiratur quod nomine
tur persona baptizata scilicet te? Re-
spond. quòd Scot. 4. dist. 3. q. 2. arti. 3. &
Gabriel. 4. d. 3. q. vnica. dicunt quod sic, &
ita tenendum est, nam requiritur quod ver-
ba baptizantis applicentur alicui. Sed
vtrum quis possit seipsum baptizare?

18
Baptiza-
ta perso-
na an de-
beat ex-
plicari.

Re-

De Baptismo.

Respond. quòd non, vt patet. c. debitũ. de baptismo. vbi hoc determinatur. Sed vtrum esset baptismus si quis diceret, ego te abluo, vel mergo? Rñdetur, quòd sic, quia verba sunt synonyma: quicquid dicat Glossa in capi. multi sunt. Et fœminæ sermone Hispano baptizantes, meliùs faciunt, quam illæ quæ baptizant sermone Latino, quia sciunt meliùs pronuntiare verba Hispana quàm Latina.

19
Mersio
baptiza-
ti, an re-
quiratur

DVBITATUR, an requiratur mersio baptizati in aqua, vel an sufficiat tingere ipsum? Respond. quòd fuit antiqua consuetudo, vt mergeretur, iam verò non oportet, sed quilibet seruet morem suæ dicecesis. Vnde in Germania ponitur duntaxat guttula aquæ, &c. In locis autem vbi consuetum est ter mergere puerum, si ante secundam vel tertiam mersionem, dicta forma baptismi, puer moriatur, verè baptizatus est, vt dicit Caieta. licèt Palude opposi-

oppositum teneat. Si autem timeatur mors pueri si mergeretur, non debet mergi, sed sufficit eum aqua aspergere quicquid dicat Palud. 4. d. 6. q. 1. arti. 3. nam contra eum tenent omnes Doctores. Si verò quis diceret, ego te baptizo in nomine patris, &c. & mitteret puerum in flumē, vtrūm esset baptismus? Respon. Palud. 4. dist. 3. quæst. 1. & Scotus. d. 5. q. 3. & Marfi. 4. q. 1. & communis opinio dicit, quòd non est baptizatus talis puer. Syluest. etiam tenet idē, & hoc intelligendum est, etiā si ille qui sic mittit puerum, intendat eum baptizare. Maio. autem in. 4. d. 4. q. 2. & Panor. c. non vt apponeres. de baptismo. tenet, quòd esset verè baptizans. Pro vtraq; parte est apparentia. Ego mallē tenere, quòd esset baptizatus, nihil em̄ refert mittere eum in aquam, vel mittere plurimam aquam super eum.

QVAERITVR, vtrū baptismus remittat omnia peccata etiā actualia?

Et

20
Baptif-
mus, an

De Baptismo.

remittat
oia pec-
cata etiã
actualia.

Et videtur, quòd nō, quia institutus est
contra originale. Rñdetur ex sentētia
omnium doctorū, q̄ baptismus remit-
tit omnia peccata etiam actualia. Patet
Ezechielis. 36. Effundam super vos a-
quam mundam, & mūdabimini ab om-
nibus inquinamētis vestris. Et est deter-
minatum ab ecclesia de consecr. d. 4. c.
paruulo. & c. regenerāte. & sunt verba
Augustini, & figuratum fuit Exodi. 14.
in Aegyptijs, de quibus dicitur, nec
vnus quidem superfuit ex eis. Vbi dicit
gloss. sic peccata omnia in baptizato.
Item originale non dimittitur sine gra-
tia, sed gratia non patitur secum pecca-
tū mortale, ergo omnia peccata mor-
talia remittuntur in baptismo. Hęc cō-
clusio est de fide, & patet ex multis lo-
cis sacrae scripturæ, & ex capit. maiores.
de baptis. ac proinde non licet de ea du-
bitare. Sed an remittatur tota pœna de-
bita peccatis? Responderetur ex senten-
tiam omnium doctorum q̄ sic. Augusti. in
Enchi-

Enchiri.ca.43.& habetur de cōsecid.4.
capit.per baptismum. ait. Per baptismū
quicquid ab homine dictum, factum,
aut cogitatum est, totum aboletur, &
quasi factum non sit habetur. Et Am-
bros. qui allegatur à magistro senten.4.
distin.4. dicit q̄ in baptismo non requi-
ritur gemitus peccatorum, quia gra-
tis omnia condonantur: sed si non re-
mitteretur tota pœna, requireretur ge-
mitus peccatorum, ergo. Item, quia
aliàs post baptismum imponeretur pœ-
nitentia sicut in confessione, sed non
imponitur, ergo nullus relinquitur rea-
tus pœnæ post baptismum. Item. vt di-
citur Roma. 6. In baptismo commori-
mur Christo, id est, applicat nobiscius
passio plenè, ergo totam emundat con-
scientiam. Et si aliqua ieiunia baptizan-
dis ante baptismum imponebantur vel
permittebantur, hoc erat propter re-
uerentiam baptismi, vel ad satisfaciend-
um pro peccatis, non autem ad tollen-
dam

De Baptismo.

dam poenam. Remittitur etiã ratione baptismi fomes & inclinatio ad peccandum dicente Augustino. de cõsecra. di. 4. c. non ex æquo quòd nō ex æquo infestatur à fomite baptizatus, sicut nō baptizatus. Diminuitur autem nō per subtractionem, sed per additionem cõtrarij, scilicet gratiæ & virtutis.

21
Gratia &
virtutes
dant̃ ĩ ba
ptismo.

QV AERITVR, vtrum in baptismo detur gratia? Respõd. q̃ de hoc nō potest dubitari. Nam præterquã q̃ in sacra scriptura habetur, est etiam determinatum in clementi. vnic, de sum. Trini. & fide catholi. & in capitu. maiores. de baptismo. Et etiam virgini Mariæ contulit gratiam, contra quosdam errantes, & dicentes, ipsam vel non habuisse præceptũ baptismi, vel non recepisse in eo gratiam. Confert etiam virtutes infusas, vt in prædictis capit. est ab ecclesia determinatum.

22
Baptis-
mi esse.

QV AERITVR, an baptismus omnibus cõferat æqualẽ effectũ? Resp. dupli

duplicem esse baptismi effectū, vnum ctus, au
 ordinatum, qui est gratia & virtutes, fit æqua
 & remissio peccatorum, atque pœna- lis in om
 rum alterum aliquo modo annexum, nibus su
 vt donum prophetiæ, & gratiæ gratis scipienti
 datæ de hoc secundo effectū, bus.
 manifestum est, quòd non semper omnibus
 confertur æqualis. De primoverò est
 inter Theologos concertatio. Scotus
 enim & Cabriel. & Caietan. tenent q̄
 licet ratione sacramenti detur determi
 nata gratia, tamen ratione deuotionis
 ministrorum (vel quia vnus est p̄ ræde
 stinatus ad maiorem gratiam quàm
 aliùs (est maior effectus baptismi in v-
 no quàm in alio. Sed ego non dubito
 quin hoc sit falsum, & contra sanctum
 Tho, Sed dico, q̄ semper ratione sacra-
 menti datur æqualis gratia. Ita tenet
 Maio. 4. dist. 4. quæst. 3. & hoc intellige
 de puero. Nam de adulto nō negarem
 quin maiorem gratiam baprismi reci-
 piat vnus quā alius, quia est maior di-

De Baptismo.

dispositio in vno quàm in alio.

22

An sit baptizandus qui est in actuali voluntate peccandi.

QVÆRITVR, utrū qui est in actuali voluntate peccandi sit baptizandus? Resp. S. Tho. 3. p. q. 68. articulo. 4. & articulo. 8. ad. 4. & Scotus. 4. distin. 4. q. 5. Et Palu. 4. distinc. 4. q. 1. Et Duran. 4. di. 4. q. 2. q. talis non est baptizandus, & de hoc non est dubitandum. Et Augusti.) & habetur de consecra. distinct. 4. capit. omnis qui) ait. Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est, cū accedit ad sacramentum fidelium, nisi poeniteat, non potest nouam vitam inchoare. Ab hac poenitentia, cū baptizantur, soli pueri immunes sunt. Item Actu. 2. Agite poenitentiam, & baptizetur vnusquisque vestrum. Poenitentia autem quæ ante baptismum requiritur, debet esse contritio, sicut & in sacramento confessionis: nisi excusetur ignorantia, qua putat se sufficientem dolorem habere cū tamen non habeat, tunc enim sufficit attritio

attritio cum sacramento, sicut etiam
 de pœnitentia. Et per omnia similis
 dolor requiritur ante baptismum, si-
 cut ante pœnitentiam: quia dolere de
 peccatis, est de iure naturali, quod non
 impeditur à iure divino. Baptismus
 autem in peccato mortali susceptus,
 valere incipit fœtione recedente, vt
 determinat August. capit. tunc valere.
 de consecratione, distinct. 4. maxime si
 habuerit attritionem. Sed quaeritur,
 quare hoc sacramentum habeat istud
 privilegium, q̄ recedente fœtione va-
 leat, cum eucharistia non habeat illud,
 imò nec pœnitentia? attritio enim post
 pœnitentiam nihil valet, quanvis cum
 pœnitentia valeat: & tamen attritio
 post baptismum, illius inquam pecca-
 ti attritio de quo erat fœtio, sufficit ad
 hoc vt baptismus conferat gratiam ex
 opere operato. Respōdet sanctus Tho-
 mas. 4. distinct. 4. quaestione. 3. artic. 2.
 quòd ratio discriminis est, quia baptis-

De Baptismo.

mus imprimi characterem, quia iam talis est verè baptizatus, & baptismus non potest iterari: & si sic non repararetur effectus eius, esset in vacuum susceptus. Effectus autem aliorum sacramentorum iterabilium potest recuperari.

24
Baptis-
mus tri-
plex.

QVAERITVR, an sint plura baptismata? Respon. q̄ sic, nam triplex est baptismus, videlicet, fluminis, sanguinis, & aquæ, vt notat gloss. super illud Hebræo. 6. Baptismata doctrinæ. Et de baptismo fluminis fit mētio. 15. q. 1. ca. firmissimè. & ibi glos. & de consecra. d. 4. c. necessarium. & ibi gloss. & Grego. Nazianzenus, Oñone. 2. in sancta Epiphaniarū lumina. & Bernardus episto. 77. martyriū vocat baptismū Et Calsiodo. de origine officiorum. ca. 24. ponit hæc tria baptismata. Et Origen. homil. 4. Leuiti. & Augusti. 13. de ciuita. Dei. c. 7. Baptismus autem fluminis vocatur pœnitentia peccatorū, & quæcūq; conuersio

versio in Deū sufficiens ad infusionem gratiæ, qui non vocatur sacramentum, quia non cōfert gratiā ex opere operato. Nec martyrium vocatur sacramentum, quia iam essent plura quā septem sacramenta nouæ legis. Nec sunt necessariæ in martyrio, res & verba, materia & forma. Sacramenta autem omnia constant ex illis.

QVAERITVR, utrū pueri sint baptizandi? Et videtur q̄ non, quia nemo debet baptizari, nisi voluntariè, sed in pueris non est voluntarium, ergo. Respondeo, nullo modo est dubitandum, q̄ pueri si non baptizantur, damnantur: si autem baptizantur, saluantur. Hoc expressè determinatur in capit. maiores. de baptismo. & Ioan. 3. dicitur, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Et Augustin. contra Iulian. & de baptismo paruulorum. ca. 13. & 30. & de fide ad Petrū c. 6. & in multis alijs locis determinat,

25
Pueri an
sint ba-
ptizādi.

De Baptismo.

quod pueri sine baptismo damnantur, & cum illo iustificantur. Pueri enim habent originale peccatum, secundum illud Roma. 7. Omnes in Adā peccauerunt: sed in noua lege non est aliud remedium contra originale, nisi baptismus: ergo.

27

Amentes
& furiosi,
si, an sint
baptizandi.

QVAERITVR, vtrum amētes, & furiosi sint baptizandi? Respond. quod si aliquis sit perpetuò amens, quia sic natus est, & nunquam habuit vsum rationis, talis est baptizandus, quia idem est iudicium ac de puero. Secundò dico, quod si amens habuit aliquando vsum rationis, & tunc cum erat sui compos voluit baptizari, licet postea incidere in amentiam, est baptizandus sine dubio. Verum est, quod si quando habuit vsum rationis, & voluit baptizari, constet eum esse in aliquo peccato mortali, à quo nolebat abstinere: malè faceret qui eum baptizaret. Si autem talis de facto baptizetur, vtrum consequatur gratiam? Doctores concorditer

ter

ter dicunt, quòd nihil sibi proficeret
baptismus. Nec ego oppositam aude-
rem determinatè dicere. Probabile ta-
men existimo, cum baptismus sit in re-
medium peccatorum, & habet effica-
ciam erga attritum qui est in mortali.
Et potest etiam baptizari cum sit in ori-
ginali talis furiosus : quòd si baptize-
tur in casu dicto, saluabitur, ne pon-
nus aliquem in via extra statum sa-
lutaris. Hoc credo multum probabile.
Tertiò dico, quòd si talis cum habuit
usum rationis noluit baptizari, postea
lapsus in amentiam non potest bap-
tizari, quia voluntas præterita reputatur
præsens, & si baptizetur, nihil ei valet
baptismus, ut videtur. Quartò dico, &
si sit taliter amens, de quo creditur &
redibit in pristinam sanitatem, etiam
si ante amentiam voluerit baptizari,
non est baptizandus, sed propter reue-
rèntiam sacramenti expectanda est eius
conualescentia: dummodò non sit pe-

De Baptifimo.

riculum de morte eius.

27

An pueri
fint bap-
tizandi
infidelifi
iuitis pa-
rentibus.

QV AER I T V R, an pueri infide-
lium fint inuitis parētibus baptizandi?
Est quæftio grauis, & tractatur à Sanct.
Tho. 3. p. q. 68. arti. 10. 4. d. 4. Capre. &
multi Thomiftæ tenēt partem negati-
uam, fcilicet, q̄ nullo modo licet bap-
tizare filios infideliū quorūcunq̄, fiue
illi fint pagani, fiue Iudæi, fiue liberi, fi
ue ferui, inuitis parentibus. Scot. 4. dist.
4. q. 9. tenet contrarium, fcilicet, q̄ funt
baptizandi. Durand. autem lib. & dist.
ead. quæftio. 6. & Caieta 2. 2. q. 10. art.
12 tenent viam mediam. Dicit enim
hæc opinio eſſe diſtinguendum de in-
fidelibus. Quidam enim funt fui iuris,
& non ferui Christianorum: & talium
filij non funt baptizandi inuitis paren-
tibus. Alij infideles funt ferui Christia-
norum, quales funt qui iure belli funt
ferui, & etiā Iudæi ſecūdam iſtos, & fi-
lij eorū, quia occiderunt regē noſtrū: &
horum filij poſſunt & debent inuitis
paren

parentibus baptizari. Hanc opinionem putat Caieta esse Sanct. Th. Pro huius quæstionis solutione notandum, quòd per parentes in proposito, non intelligimus solos genitores, sed etiam eos in quorum custodia, & cura sunt filij. Vnde si puer infidelis iusto titulo, vel etiam iniusto (vt benedicit Capreol). venerit ad terras Christianorum, cum iam nò possit esse sub cura genitorum, sed sub cura dominorum Christianorum, esset baptizandus. Nam si tales nò liceret baptizare, cum proprij parentes non possint eorum curam gerere, essent pueri extra statum salutis. S. Th. igitur determinatè. & absolutè respon. quòd tales non sunt baptizandi inuitis parentibus, & ita tenendum est. Et ecclesia tales pueros in terris paganorum sub cura parentum degentes nunquam consuevit baptizare. Quauis eorum parentes malè vtantur dominio quod in ipsos habent. Nos tamen

De Baptismo.

non sumus eorum iudices, dicente Paulo, de his qui foris sunt nihil ad nos. Sicut ergo non possum cogere Christianum ad audiendam missam die Dominica, licet habeat præceptum audiendi eam: quia ego non sum executor huius legis. Et cap. Iudæi. 28. quæst. 1. & capit. ex literis. de conversione infidelium. habetur, quòd si alter infidelium fiat christianus, baptizentur eius filij pueri: ergo si nullus parentum conuertatur, non debent baptizari.

De Ministro.

28
Mali ministri an conferant vera sacramenta.

VAERITVR, vtrum mali ministri conferant verum baptismum, & alia sacramenta? Respondetur secundum omnes doctores quòd sic, & opposita assertio est hæresis, vt diffinitur in Concilio Tridentino. sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 12. cuius verba sunt. Si quis dixerit

rit ministrum in peccato mortali existentē, modò omnia essentialia quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendū perrinent, seruauerit, non conficere, aut conferre sacramentum, anathema sit. Et hoc idem est determinatum ab ecclesia in cap. Roma. de consecra. d. 4. vbi dicitur. Romanus Pontifex nō attēdit hominem, qui baptizat, sed spiritū Dei subministrare gratiā baptismi, licet paganus sit qui baptizat. & .i. quæst. .i. cap. si iustus fuerit. Non est de hoc dubium apud fideles, & oppositū dicere est error Vuicelista. Sed de hæreticis ministris fuit olim altercatum inter doctores, an conferrent vera sacramenta? Vnde Cyprianus cum episcopis prouinciæ Africæ, & aliarum duarum, Carthaginem conuenerunt, vbi Cyprianus determinauit, quòd ab hæreticis baptizati essent rebaptizandi, & perseverauit in ea opinione, vt patet, cap. si quis inquit. .i. q. 1. & cap. quo modo

De Baptismo.

modo exaudiet. de consecr. d. 4. Augu.
autem. lib. vno de baptismo, dicit q̄ si-
quid erroris ibi Cyprianus tenuit, fal-
ce passionis est remotum. Et de baptis-
mo cōtra Donatistas. li. 6. & 5. c. 23. &
in multis alijs locis, dicit q̄ concilium
vniuersale totius ecclesiæ, post illud
Carthaginense celebratum, determi-
nauit, q̄ hæretici conferebant vera sa-
cramenta, & ita ecclesia tenet. & in ca.
ad abolendum. de hæreticis. dicitur, q̄
qui aliter de sacramentis ecclesiæ sen-
tit & docet, quàm ecclesia Romana,
hæreticus est. Et si Ambro. lib. de ini-
tiandis rudibus, & habetur. 1. q. 1. c. nō
fanat. dicat q̄ baptismus perfidi non
mūdat, sed polluit: loquitur de baptis-
mo Arrianorum, qui ponebant aliam
formam. s. in nomine filij serui. Et ea-
dem veritas diffinitur tanquam de fi-
de tenenda, & oppositam assertionem
esse hæreticam in Cōcilio Triden. ses-
sio. 7. de baptismo. Cano. 4. cuius ver-
ba sunt.

ba sunt. Si quis dixerit baptismū, qui etiā datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti cum intentione faciendi quod facit ecclesia, non esse verum baptismum, anathema sit.

QVAERITVR, utrum minister 29
 existēs in peccato mortali peccet mortaliter administrans sacramentū? *Ministras sacramēta in peccato mortali, an peccet mortaliter.* Resp. S. Tho. 3. p. quæst. 64. artic. 6. quòd sic: quia est notabilis irreuerentia diuinorū contra præceptum iuris naturalis. Admonet tamen Caietan. hoc esse sanè intelligendum. Nam ad hoc quòd talis actio sit mortalis, requiruntur tria. Primò, quod sit minister, ita quod faciat actum religionis. Ex quo patet cōtra Adrianum, quod qui eleuare hostiam iacentem in luto, non peccaret, estò esset in mortali, quia illa actio non est ministri in quantum minister est. Secūdo requiritur ad hoc quod sit mortalis, quòd actio illa sit sacramentalis. i. quòd procedat à sacramento. Vnde diaconus in mortali legens

De Baptilmo.

gens euangeliū peccat mortaliter, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad eucharistiam. Tertiò irreuerentia ista est mortalis ex genere. Et cum secretè, & sine solennitate in necessitate baptizat in mortali, peccat venialiter tantum, quia facit id in persona alterius, & non vt sacerdos.

30
Sacramenta à malis ministris recipere an sit licitū.

QVÆRITVR, an liceat recipere sacramenta à malis ministris, scilicet à concubinarijs, &c? Sanct. Tho. 3. part. quæstione. 64. articulo. 6. in solutionibus argumentorum. & 4. distinctione. 5. q. 2. tractat hanc materiã. Respondeo, quòd duplex potest esse minister malus, vnus qui toleratur ab ecclesia, quoniam scilicet non est excommunicatus, nec præscisus, & à tali licitum est accipere sacramenta. Non tamen (vt bene notat Caietanus) licet eum inducere ad conferendum sacramentum, nisi in duobus casibus. Primò, quando ipse tenetur conferre sacramenta.

eramentum illud, putà quia est curatus, & dominica die possum eum inducere ad celebrandum, licet sit in mortali: quia ego vtor iure meo, & exigo quod ipse potest benefacere: & si male agit, ipse viderit. Secundo in articulo necessitatis, quando in periculo mortis egeo baptismo, possunt inducere tunc ministrum quantumvis pessimum ad conferendum mihi sacramentum. Alter potest esse minister malus, qui sit excommunicatus, & præscisus ab ecclesia, & à tali non licet recipere baptismum, ac proinde nec aliud quoduis sacramentum. Has duas propositiones ponit sanctus Thom. Caieta. Durand. Palud. Adrian. & Scot. qui addit, quòd si sim in extrema necessitate, & egeo baptismo, & sunt duo qui possunt me baptizare, scilicet laicus bonus, & sacerdos iniquus, potiùs debeo inducere sacerdotem ad me baptizandum, quàm secularem: & bene dicit, nam
laicus

De Baptismo.

laicus non est minister sacramenti baptismi nisi in defectu sacerdotis. Tempore verò necessitatis licitum est etiam suscipere sacramentum baptismi ab excommunicato, & præsciso, vt bene dicit sanctus Thom. & Scotus. nam talis minister solo iure positiuo impeditur ab administratione sacramentorum, sed in casu necessitatis est præceptum de iure diuino vt iste baptizetur, & quòd ille eum baptizet, ergo. Et ita determinatur in. c. si quem fortè. & c. subdiaconus. 24. quæst. Et Augusti. allegatur ab Adriano in libro de vno baptismo, de quodam qui in extremis ab hæretico est baptizatus. Super quo Augustinus ait, non solùm quod fecit non improbamus, sed etiam securissimè: & verissimè laudamus. Possunt ergo, & tenentur in articulo necessitatis ab hæreticis, excommunicatis: præscisisque suscipere sacramentum baptismi, vt dictũ est.

licitum recipere sacramenta ab excommunicatis, intellige de solis illis qui nominatim sunt excommunicati, vel ob notoriam percussionem clerici. Sic enim determinatum est in concilio Constantiensi, & in concilio Basiliensi. Cum alijs verò excommunicatis idem iudicium est, sicut de ministris peccatoribus nō enim tenemur eos vitare, etiam in participatione sacramentorum, nisi sicuti malos ministros, non inducendo eos sine necessitate ad sacramenta conferenda.

Ab excommunicatis, an liceat sacramenta recipere.

QVAERITVR, an ad baptizādū puerum expectāda sit eius natiuitas ex utero? Resp. secūdū omnes doct. q̄ sic. & habetur de cōsecr. d. 4. c. qui in maternis. Verum est q̄ si manu obstetricis posset realiter mitti aqua, & verba dicantur, quòd esset verus baptismus. Si autem periclitetur puer nascens, & appareat caput, baptizetur, & erit verus baptismus, vt ait S. Tho. 3. p. q. 68. articu.

32 An puer in utero matris sit baptizandus.

De Baptismo.

11.4. vbi ait, quòd si esset omnino natus, sufficeret mitti aquã in caput, ergo. &c. Si autem alia pars appareat, scilicet pes, vel manus, dicit S. Tho. Duran. Palu. & est communis opinio, q̄ licet non sit certum an esset verus baptismus, baptizandus tamen est, & postea si nascatur debet sub conditione iterum baptizari. Palu. cõtēdit probare quòd certissimè erit baptizatus, licet non intingatur aqua nisi pes, vel manus. Sed tamè non est ita certum, vt ipse putat. Panormit. & Innocentius in cap. debitũ. de baptismo. videntur sentire, quòd quælibet pars sufficiat ad baptismum: & verè est in hoc magna apparentia.

33
Mulier
prægnas
condem
nata ad
mortem,
vel pro-
pinqua
an sit ape

QVAERITVR, quid faciendum est de prægnante damnata ad mortem? Respond. q̄ est expectandus partus. Patet in lege negat. ff. de statu hominum. & in lege prægnantis. ff. de pœnis. & aliud facere esset grande sacrilegium. Sed quid si illa ægrotet ad mortem, an

fit

fit aperienda vt foetus baptizetur? Re-
 spondeo, quòd tēporibus nostris quidā
 medicus consuluit, vt fieret scissio, sed
 pessimè procul dubio: nam nullo mo-
 do licet. non enim sunt facienda mala
 vt veniant bona: & non potest omnino
 esse certa mors matris: & dato q̄ esset
 certa, aperire eam viuentem esset occi-
 dere eam, quod est immane sacrilegiū.
 Postea verò cum mater moriatur, ape-
 rienda est, & puer si viuus reperiatur,
 baptizandus, vt in lege. posthumus. ff.
 de inoffic. testamen. Solinus dicit de Iu-
 lio Cæsare, quòd sic fuerit ab vtero ma-
 tris extractus. & idem dicit Palud. Sed
 hoc non est verum de Iulio Cæsare, sed
 de alijs Cæsaribus.

QVAERITVR, quo tēpore sint
 pueri baptizandi? Respondeo secun-
 dum sanctum Tho. quòd statim. Quia
 ratione baptismi, Deus & angeli ha-
 bent maiorem curam illorum: non di-
 co statim. i. eadem die. Est enim magna

rienda vt
 patris ba-
 ptizetur.

34

Pueri an
 sint sta-
 tim ba-
 ptizādi.

De Baptismo.

abusio in nostris tēporibus, quòd semper antequam puer ducatur ad ecclesiam est baptizatus, si timeretur eius mors & esset periculum, bene quidē: sin autē, melius est vt in ecclesia baptizetur. Si autem adulti sint baptizandi non debent diu differre baptismū propter pericula interim imminencia: debent tamen prius instrui in fide. Tempore etiam interdicti licitum est baptizare, vt patet in ca. quoniam. de sententia excommunicatio. lib. 6.

35

An in baptismo, requiratur intentio baptizandi.

QV AERITVR, vtrū ad baptismū requiratur intentio baptizantis? Respondeo secundum S. Tho. 3. p. qō. 64. arti. 8. & secundū omnes doctores, quòd sic, & est secundū fidem ita tenendū, & opposita assertio est hæresis. vt diffinitur in Concilio Tridenti. sessio. 7. de sacramentis in genere. Cano. 11. cuius verba sunt. Siquis dixerit in ministris dum sacramenta conficiunt & conferunt non requiri intentionem, saltem faciendi

faciēdi qđ facit ecclesia, anathema sit. Idem fuit diffinitū in concil. Florenti. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Hęc omnia sacramēta nouę legis tribus perficiuntur. scilicet rebus tāquam materia, verbis tāquam forma, & persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciēdi quod facit ecclesia. Quorum trium si aliquod desit, non perficitur sacramētum. Præterea eadem veritas patet. Nam quādo ad vnum concurrūt multa, oportet quod sit aliquid per quod ex illis multis fiat vnū. In baptismo autē cōcurrūt multa, scilicet materia & forma, baptizans, & baptizatus, &c. Ergo oportet cū sacramentum sit vnū, quod per aliquid fiat vnum: sed non videtur quomodo aliter fiat vnū, nisi per hoc quod applicātur isti per intentionem: ergo intentio requiritur. Item oportet qđ baptismus sit actio humana, nam si insanus baptizaret, nō esset baptismus: sed non potest esse actio

De Bap̄tismo.

humana sine intentione, ergo requirit̄
int̄tio faciēdi quod ecclesia intendit.
Requitur int̄tio bap̄tizādi, nec quan-
do bap̄tizat requiritur actualis int̄tio,
sufficit enim virtualis. i. quod prius vo-
luerit bap̄tizare, licet tūc quādo bap̄ti-
zat cogitet de imperinentibus. Furio-
sus vero bap̄tizare non potest, quia nō
habet int̄tionem quæ requiritur, ut di-
ctū est. Si autē sacerdos putet se bap̄ti-
zare Petrū, & bap̄tizat Martinum, quia
iā intendit bap̄tizare, verē bap̄tizat, li-
cēt erret in persona. Imō quanuis erret
in sexu, putans se bap̄tizare Franciscū,
& bap̄tizat Ioannam contra Hostiens.

36
Bap̄tifi-
mus an
possit ite-
rari.

QVÆRITVR, an bap̄tism⁹ pos-
sit iterari? Respondeo secundū omnes
doctores q̄ nō, & ita est de fide tenen-
dū. ut definitur in cōcil. Trident. sessio.
7. de bap̄tismo. Cano. II. cuius verba
sunt. Si quis dixerit verū & ritē collatū
bap̄tismū iterandū esse illi qui apud in-
fideles fidē Ch̄ri negauerit cum ad pœ-
nitentiam

nitentiã cõuertitur, anathema sit. S. Th.
3. p. q. 66. arti. 9. tractat de hoc. Et patet,
quia ad Ephesios sexto dicitur, Vna fi
des, vnum baptisma. Et ad Hebræos. 6.
Impossibile est em̄ eos qui semel sunt
illuminati. &c. & prolapsi sunt, rursus
renouari ad pœnitentiam. Quidam he
retici hunc locum intelligebant de pœ
nitentia. Contra quos Augustin. lib. de
vera & falsa pœnitentia. capit. 3. osten
dit prædictum locum necessariò esse
intelligendum de Bap̄tismo. Similiter
Damasc. li. 4. ca. 1. Nã si de pœnitentiã in
telligeretur, esset contra illud euange
lij. Matt. 18. nō dico septies, sed septua
gies septies. Et est determinatio eccle
siæ. de cõsecra. d. 4. capi. rebaptizare. &
sunt verba Augustini ad Maximianũ,
Rebaptizare hæreticũ hominẽ omni
no peccatum est, rebaptizare autem ca
tholicũ, immanissimum scelus est. Ha
betur etiam. 1. q. 1. c. quod quidam. Est
autem secundũ S. Thom. multiplex

De Baptismo.

huius ratio. Baptismus enim est quædã
natiuitas, & regeneratio: sed homo in
vita corporali nõ potest semel iã natus
denuò nasci, ergo nec in vita spiritua-
li. item in baptismo cõmorimur Chri-
sto, vt dicitur Rom. 6. Sed Christus tan-
tũ semel mortuus est, ergo. Item bap-
tismus imprimi characterẽ indelebilem,
ergo. Ita quia dat⁹ est in remediũ cõtra
originale peccatũ, sed hoc peccatum se-
mel dimissum non põt redire, ergo nec
baptismus potest iterari: q̃ si reiteretur
nihil omnino valet secũdus baptismus.
Qui autem. 2. baptizat, manet irregula-
ris. vt patet in cap. ex literarum. de apo-
sta. Et est notandum, q̃ baptismus non
debet iterari, nec absolutè, nec sub con-
ditione, si constat q̃ antea sit baptiza-
tus: etenim qui baptizaret sub condi-
tione eum qui iam est baptizatus, irre-
gularitatem incurrit, vt patet ex verbis
Augusti. quæ Magist. sentent. adducit.
4. distinct. 6. dubitans, an qui iudicrè ba-
ptizaret,

ptizaret, confert verum baptismum. Ait Augustinus implorandum esse diuinum auxilium gemitibus, & orationibus. Si autem anxiebatur Augustinus, quomodo licet rebaptizare etiam sub conditione? Est pessima abusus in partibus nr̄is rebaptizare sub conditione, sed debet parochus diligenter quærere, an puer sit baptizatus: & si cōpererit quòd sic, nullo modo debet eum rebaptizare: si constet oppositum, debet eū baptizare. Si autē sit verè dubium, de terminat ecclesia. capit. 2. de baptismo, q̄ baptizetur sub cōditione. Me præsen- te adductus est quidam puer ad baptismū, & quibusdā dicentibus eū iā esse baptizatum, alijs vero hoc ipsum negantibus, admonui clericum, vt quæreret prius veritatem, qui dixit mihi, O Pater non curetis, expectetis modicū, & videbitis, quid ego facio. Hæc dicens arripuit puerum, & ait, Alphōse, si tu es baptizatus, ego non te rebaptizo: si nō es

De Baptismo.

baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Hęc est magna abusus, nec toleranda.

37
Baptizatus secre-
tò debet
publicè
bñdici.

QVAERITVR, an baptizato puero secretè, debeant repeti solennes illæ cæremoniæ, & benedictiones ecclesiæ? Resp. quòd sic, vt ait Palude, & est cõmunis sententia. Sed quid si credens curatus iam puerũ esse baptizatũ, dixit solenniter omnia illa quæ concomitantur baptismum sine immersione tamẽ; an postea sciens illũ non fuisse baptizatum, debeat baptizare sine solennitatibus prædictis? Respõ. q̄ non, sed debet de nouo solenniter baptizare, quia solennitates non sunt de essentia baptismi. De ritu Baptismi, an sit cõueniens? consule S. Tho. 3. p. q. 66. art. 10. & de catechismo, exorcismoq; 3. p. q. 71. Quantiautem habendi sint ritus sacramentorum qui per ecclesiam sunt recepti & approbati, vide & pondera in diffinitione celeberrima concilij Tridenti-

ni, Sessione. 7. de Sacramentis in genere. Cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit receptos & approbatos ecclesiæ catholicæ ritus in solenni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quencunq; ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit.

QVAERITVR, an in catechismo puerorum, quando respondent pro eis, abrenuntio, sit ibi noua obligatio pueri, an sic maneat puer obligatus, sicut si fecisset votū. Respō. q̄ Durandus videtur dicere quòd sic. Palud. tamen bene dicit, q̄ ibi nulla est obligatio, etiā si qui baptizatur sit adultus. Non enim intendit ecclesia obligare eos de nouo, sed vt acceptent ea ad quæ tenentur Christiani. Notandū etiam q̄ in catechismo contrahitur quædā cognatio spiritualis inter susceptorem, & susceptum:

38
An abrenuntio baptizati sit votum.

De Baptismo.

ptum: inter patrīnū vero filiosque eius & baptizatum cōtrahitur affinitas spiritualis. Si autem non baptizetur, sed fiant solennitates tantum, contrahitur etiā affinitas, sed imperfecta: nam prima dirimit matrimonium, non tamen 2. ut habetur de cognatione spirituali capit. 5.

39

Materia & forma baptismi debent simul concurrere.

An in sacramento baptismi, oporteat simul concurrere materiam & formam baptismi? Respond. secundum omnes quod sic. Patet ex Augustino, & habetur cap. detrahe. 1. q. 1. accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Ista autem simultas secundum Scotum intelligitur modo humano: quia euangelistæ loquuntur hominibus, ac proinde satis est, quod materia & forma sint simul, eo modo, quo aliqua dicuntur esse simul apud homines. Non credo tñ quod requiratur quod antequam immersio aquæ finiatur, incipiatur verba, sed sufficit quod postquam
di

De Confirmatione 31

dixit, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, mittatur aqua. Nec de hoc dubito, iã enim iste est baptizatus in nomine patris, & filij, &c. sicuti in euangelio præceptum est. Et hæc de baptismo.

Sequitur de sacramē
to confirmationis.

De Sacramento Confirmationis
tractat Magister sentent. 4. d. 7. &
S. Tho. 3. par. quæst. 72. &c.

QVAERITVR ante omnia, 40
an Confirmatio sit à Christo Cõfirmatio est à
instituta? Ad hoc dicunt qui Christo
dam, quòd confirmatio non fuit insti- instituta.
tuta à Christo, nec ab apostolis, sed ab
ecclesia, Hoc tenet Alexander de Ales
4. par. q. 23. membro. 1. & S. Bonauen-
tura.

De Confirmatione.

tura. 4. d. 7. & Alexander ait, quòd confirmatio fuit instituta in concilio Meldensi. Oppositum tenet omnis schola theologorum. Opinio tamen Alexandri non est hæretica, quia non negat confirmationem esse sacramentum, sed dicit quod Christus habens potestatem concedendi sacramenta, comunicauit illam ecclesiæ. Sed nos dicimus confirmationem institutam esse à Christo, nam apostoli confirmabant, ut patet Actuum 8. & 19. Et confirmati recipiebant spiritum sanctum etiam visibiliter: & non legimus quòd ipsi apostoli hoc instituerunt, ergo. Et quòd fuerit ante concilium Meldense, patet, de consecratione. d. 5 vbi Melchiades, Urbanus, & Fabianus, antiquissimi pontifices loquuntur de confirmatione. sicut de re in ecclesia consueta. Et S. Clem. qui Petro successit in episto. 3. ad vniuersos, & Cyprianus in concilio Carthaginè. & Hierony. aduersus Luciferian. Cùm
autem

autem sacramenta sint instrumenta nostræ redemptionis, quam Christus operatus est vsque ad resurrectionem, oportet dicere omnia sacramenta instituta fuisse ante resurrectionem Christi. Instituit ergo Christus hoc sacramentum. Ioan. 16. quando promisit apostolis Spiritum sanctum quo confirmarentur virtute ex alto. Illa enim missio Spiritus sancti in Pentecoste, vel fuit sacramentum confirmationis, vel habuit locum eius.

Quod autem confirmatio sit sacramentum verè & propriè, & q̄ sit à Domino nostro Iesu Christo institutum, est ab omnibus fidelibus tanquam de fide firmiter tenendum, vt iam superius definitum est, cum de sacramentis in communi ageremus. quæstio. 4. & 5. Item hoc idem probatur ex eodem Concilio Tridentino. Sessione. 7. de confirmatione. Cano. 1. Cuius verba sunt. Si quis dixerit confirmationem baptizatorum ociosam caremoniam esse, &
non

De Confirmatione.

non potius verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse quàm catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationē coram ecclesia exponebant, Anathema sit.

41
Materia
cōfirma-
tionis est
chrisma.

QVAERITVR, quæ sit materia huius sacramēti? necessario em̄ est danda in eo aliqua materia, vt patet ex ritu eccles. & auctoritatibus sanctorum, & quia omnia alia sacramēta constant ex materia & forma: ergo etiam hoc. Et oppositum dicere esset temerarium, nam in forma huius sacramenti signatur materia, dicitur enim, *Consigno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis.* Respond. q̄ materia huius sacramenti est chrisma. Vt patet ex diffinitione concilij Florenti. sub Eugenio. 4. vbi sic dicitur. *Sacramenti confirmationis materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo per episcopum benedicto.* Hoc vocabulū chrisma est Græcum,

cum, & accepit ecclesia illud ex Dionysio. capit. 4. de ecclesiastica hierarchia, & significat vnguentum compositum ex oleo & balsamo. vt patet in. ca. vno. de sacra vnctione. Balsamum autem necessarium est in materia cōfirmationis necessitate praecepti, vt patet ex capit. vno. & cap. nouissimè. de cōsecra. distinct. 5. & cap. 1. de sacramentis non iterandis, & ex ritu ecclesiae. Non est autem necessarium necessitate sacramenti: nam balsamum est in sola Syria terra Paganorum, & difficulter potest inueniri, & non videtur quòd materiam tam arduam voluerit Deus esse materiam sacramenti: non est ergo necessarium de essentia sacramenti, sicut nec aqua in consecratione sanguinis. Hoc tenet Caieta. 3. p. q. 72. arti. 2. hoc etiam probatur ex capi. 1. pastoralis. de sacramentis non iterandis. vbi habetur, quòd quidam per errorè fuit confirmatus oleo benedicto sine balsamo, &

Balsamū
nō est de
necessita
te sacra
menti cō
firmatio
nis.

E qua

De confirmatione.

quæsitum est, an esset iterandum sacramentum: & responsum est, nihil esse iterandum, sed cautè supplèdum quod incautè fuerat omissum. Si illud fuit sacramentum, ergo chrisma non est de necessitate sacramenti: si autem non debuit iterari, ergo certè fuit sacramentū, licèt postea propter præceptum chrisimate vngeretur. Credo ergo p̄babilissimè quòd chrisma non est de essentia sacramenti confirmationis: aliàs enim rarò esset sacramentum, nā etiam puto negotiatores decipere nos, vendentes non balsamum pro balsamo.

42
Chrisma in confirmatione debet esse consecratum.

QVAERITVR, an sit necessarium, quòd chrisma sit consecratum? Respon. quòd sic. Ita tenet Scotus, Durand. Palud. Marfi. Syluest. Florenti. & omnes, & videtur idē sentire sanctus Thom. 3. p. q. 72. articul. 3. vnde si chrisimate non consecrato per errorem quis confirmaretur, non esset confirmatus, nam Christus hoc instituit, quod patet

ex

De Confirmatione.

34

ex ritu ecclesiæ, & autoritate antiquorum doctorum. Cyprian. in opusculo de vnctione chris-matis & Dionysius, capit. 4. de ecclesiasti. hierarch. Ratio huius assignatur à S. Tho. Ricard. Alexand. & Bonauen. Quia cū sacramentū sanctificet actione, oportet vt in se sit sanctum: & propterea congruum fuit vt ipsa materia habeat in se sanctificationem. Sed est differentia inter materias sacramentorum, nam aliquas sanctificauit Christus immediatè, vt sunt materiæ illorum sacramentorū, quibus Christus est vsus, scilicet, baptismi, & eucharistiæ. Aliorū verò sacramentorum quibus Christus non est vsus, materias nō sanctificauit, vt materiam confirmationis, &c. Et ideo necesse est, q̄ tales materiæ cōsecrētur. Et licet Christus receperit vnctionem à Magdalena, & in sepulchro, illud fuit modo humano, non sacramentali vel spiritali, vel ad aliquem effectū spiritalē: sicut sanctifica

De confirmatione.

uit aquas in baptismo, non tamē quādo
bibebat, nec panē quando comedebat.

43
Chrisma
debet ab
episcopo
consecra-
ri.

¶ Sed vtrum debeat ab episcopo chris-
ma consecrari? Videtur q̄ sic, vt patet
in prædicto ca. vno. de sacra vnctione.
& cōsecratur in die cœnæ, & quolibet
anno renouatur. Vtrum autē papa pos-
sit cōmunicare cōsecrationem simpli-
ci sacerdoti? Credo probabiliter, q̄ sic,
& tunc nō esset de essentia sacramenti
quòd confirmatio fieret cū chrismate
ab episcopo consecrato, vt notum est.

44
Forma sa-
cramenti
confirma-
tionis.

QVAERITVR, quæ sit forma sa-
cramēti confirmationis? Resp. q̄ hæc,
Cōsigno te signo crucis, & cōfirmo te
chrismate salutis. Hoc tenent oēs do-
ctor. nullo excepto. Et ita habet ritus
ecclesiæ, & auctoritates sanctorū. Et si
apostoli non vtebantur hac forma, vt
patet Actuum. 8. hoc ideo fuit secun-
dum S. Tho. & omnes, quia oleum po-
nitur in confirmatione pro signo visi-
bili: sed tunc miraculosè fiebant signa
visi-

visibilia, & ideo non vngabant confirmatos. Item propter irrisiones in fidelium vitandas, esset enim ridiculū apud infideles, si vngerentur confirmati, & ideo solū confirmabant per manuum impositionem. Cessantibus autem illis signis visibilibus miraculose factis, vbi sunt materia & forma prædictis.

IMPRIMIT autem confirmatio characterem, vt patet ex concilio Florenti. sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Inter hæc septē ecclesiæ sacramenta tria sunt (scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo) quæ characterē, id est spirituale quoddā signum à cæteris distinctiuum, imprimunt in animam indelebile. Vnde in eadem persona nullum horum trium sacramentum reiteratur. Idem patet ex concilio Tridentino sessione. 7. de sacramentis in genere. Cano. 9. vbi sic dicitur. Si quis dixerit in tribus Sacramentis baptis-

45
In confirmatione
imprimi
tur character.

De Confirmatione.

mo, scilicet, confirmatione, & ordine non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile: vnde ea iterari non possunt, anathema sit. Qui autem bis confirmaret eundem, peccaret quidem, sed tamen non esset irregularis, quicquid dicant canonistæ. Quia nullus textus in iure ponit hanc pœnam. Et patet ex capit. dicto de consecratione. d. 5. vbi fit mētio de iteratione confirmationis, & non ponitur pœna irregularitatis, licet prohibeatur iteratio. Sed quare posita est pœna irregularitatis iterantibus baptismum, & non iterantibus confirmationem? Respon. quia antiquitus fuit contentio & hæresis de iteratione baptismi, non autem de confirmationis repetitione. Et ideo hoc secundum noluit ecclesia ita strictè prohibere, & punire, sicut primum.

QVAERITVR, vtrū quis possit con-

confirmari antequam sit baptizatus? Confir-
marine-
mo po-
test ante
baptif-
mum.
 Respon. q̄ non, & si fiat nihil factū est:
 vt habetur in cap. si quis. de presbytero
 non baptizato. vbi præcipitur, q̄ de no-
 uo baptizetur, & iterum ordinetur. Et
 eadē est ratio de confirmato, & non ba-
 ptizato. Et ca. veniēs. de presbytero nō
 baptizato. dicitur, quòd baptismus est
 fundamentū omniū sacramētorum. Si
 autē quis ordinaretur ante confirmatio-
 nem, male faceret, sed tñ factū teneret.

QVAERITVR, an confirmatio 47
 conferat gratiam? Respond. quòd sic. In confir-
matione
cōfertur
gratia.
 Et ita tenendum est tanquā de fide
 quia est sacramentum. Item quia sic
 expressè diffinitum est in concilijs, vt
 habes superius. q̄. 6. cū de sacramentis
 in communi ageremus. Item patet ex
 cōcilio Tridē. sessione. 7. de confirma-
 tione, Cano. 2. cuius ista sunt verba. Si
 quis dixerit iniurios esse Spiritui san-
 cto eos qui sacro confirmationis chris-
 mati virtutem aliquam tribuunt, ana-

De Confirmatione.

thema sit. Imò confert maiorē gratiā quàm baptisumus. Quia iam in confirmatione fit miles, & roboratur ad defendendam fidem, quam in baptismo recepit. Et ita dicit Palude & omnes. Et de consecratio. distinctione. 5. cap. de his. dicitur, quòd cōfirmatio est dignius sacramentum quàm baptisumus, & maiore veneratione dignum.

48

An omnes teneantur confirmari.

QVAERITVR, an omnes debeant confirmari? Respon. secundum docto. omnes q̄ sic. Et patet de conse. distinct. 5. capitu. omnes fideles. & capitul. vt ieiuni. vni dicitur, nūquam erit Christianus nisi confirmatione episcopali fuerit chrismatum. Sed vtrum sit de necessitate salutis hoc sacramentum? Respond. quòd stando in iure diuino non est præceptū, nec inuenitur in euāgelio locus obligatorius, sicut inuenitur de baptismo, pœnitentia, & eucharistia: verum est q̄ cōtemptus eius est peccatum mortale: contemneret verò qui

De confirmatione. 37

qui nollet illud recipere, quia non vult obedire: & putat nullius meriti esse, & valoris. Hoc esset mortale secundum omnes. & S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 8. dimittere autem illud ex negligentia non esset mortale contra ius diuinum, qualiscunque negligentia sit etiam crassa. Stando autem in iure humano, Adria. & S. Tho. tenent quod non est preceptum, & ego ita credo, licet oppositum teneant penes omnes, Scotus. Paul. Maio. &c.

QVAERITVR, qua aetate dandum est hoc sacramentum? Resp. q. Marfilius, & quidem alii dicunt, quod expectanda est aetas. 12. annorum, sed credo ex S. Thom. non esse necessarium expectare usum rationis. Idem ait Gabriel & Antonius, & Syluest. verum est q. beatus Antonius dicit bonum esse expectare septennium pueri, propter periculum reconfirmationis, ut scilicet confirmatus meminerit se esse confirmatum.

QVAERITVR, an solus episcopus

E 5 pus

49

Qua aetate confirmatio est suscipienda.

50

De Confirmatione.

An solus episcopus possit hoc sacramentum conferre?
Quærit hoc S. Tho. 3. p. q. 72. ar. 11. Respon.
quòd licet de hoc sint variæ opiniones, dicendū tamen est cum S. Tho. Alexand. & Palud. 4. d. 7. q. 4. & Marfi. 4. q. 5. quòd propria autoritate non potest simplex sacerdos confirmare, & si tentet, nihil faciet. Nihilominus ex cōmissione Papæ quilibet sacerdos posset confirmare. Hoc patet autoritate ecclesiæ ex facto Gregorij, vt habetur 95. d. capit. peruenit (ait Gregorius) ad nos quosdam scādalizatos fuisse, quòd presbyteros prohibuimus confirmare. Et post dicit ad Ianuarium. Et si de hac re aliqui contristantur, vbi episcopi desint, concedimus quòd presbyteri signent in fronte baptizatum. Et in Concilio Florenti. sub Eugen. 4. in extrauagant. de vnione Armenio. instruendo Armenos, numerantur septem sacramenta, & secundum est confirmatio, cuius ordinarius minister est episco-

episcopus. Item idem diffinitum est in Concilio Tridenti. sessione. 7. Cano. 3. cuius hæc sunt verba. Si quis dixerit sanctæ confirmationis ordinarium ministrum nõ esse solum episcopum, sed quenuis simplicem sacerdotem, Anathema sit. Nihilominus ex dispensatione sedis apostolicæ, & rationabili causa simplex sacerdos potest hoc sacramentum ministrare.

CIRCA ritum huius sacramenti, vide celeberrimam diffinitionem concilij Tridenti. de sacramentis in genere. Sessio. 7. Cano. 13. supra quæst. 36. ubi de baptismi ritibus agebatur. Et est notandum, q̄ susceptores confirmandi, seu patrinus debent esse confirmati. ut patet de consecr. d. 4. c. in baptisate. Et si patrinus non confirmatus teneat, non oritur inde cognatio spiritualis, quæ aliàs oriretur: quia non est verus susceptor. Quilibet autem confirmatus potest esse patrinus, nisi vir uxoris, &

52
De ritu
cõfirma-
tionis &
suscepto-
re confir-
mati pa-
trino.

De Confirmatione.

ris, & vxor viri. Si vir tamen teneat
vxorem, inde oritur affinitas: & si scien-
ter fecerit, non potest petere debitum,
tenetur tamen reddere. Et contrahi-
tur in hoc sacramento tanta affinitas,
quanta in baptismo. Et non possunt ef-
se susceptores plures, sed vnus, & de-
bet esse alius quàm in baptismo. Quòd
autem fiat signatio in fronte, non vide-
tur esse de essentia huius sacramenti.
Quia in euangelio non legimus, nisi
quòd imponebant manus super illos.
Quòd autem fiat per modũ crucis, pa-
tet esse necessarium, quia in forma di-
citur, cõsigno te signo crucis. Oleũ etiã
necessarium est, & ritus ecclesiæ tenet
quòd confirmatus nõ lauet oleũ per .7.
dies: sed hoc nõ est de essentia. Et hæc
de sacramento Confirmationis.

Sequitur Sacramen- tum Eucharistiæ.

De

De Sacramento Eucharistiæ tra-
ctat Magist. senten. 4. distinct. 8.
& Sanct. Thom. 3. part. quæst. 73.
Et ante omnia.

VAERITVR, an Eucharistia sit sacramentum? Respō. ab omnibus Christianis, quòd sic, & maximum omnium sacramentorum. Ita determinatur in multis concilijs, & ideo hoc firmiter est de fide tenendum, vt habes superius de sacramentis in genere. quæst. 5. item idem habetur in Concil. Tridenti. sessio. 13. capit. 2. Et ecclesia cantat, Tantum ergo sacramentum, &c. Sed quid est illud quod vocamus sacramentum, an sit actio ipsa putà consecratio, vel sumptio eucharistiæ, vel aliquid aliud? Respon. ex Sanct. Thom. 3. part. quæst. 73. articu. 1. ad. 3. & 78. articu. 1. ad. 2. quòd nec consecratio, nec sumptio eucharistiæ, est
sacra-

52

Eucharistia est sacramentum.

De Eucharistia.

sacramentum nec pars sacramenti : sed sacramentum eucharistiæ perfectum est id quod remanet post cōsecrationem. Sicut enim collatio baptismi non est sacramentum baptismi, ita nec consecratio eucharistiæ est sacramentum, nec ipsa sumptio : sed species ipsæ, & corpus Christi sunt sacramentum : ut patet in capitu. penult. 1. quæstione. 1. ubi dicitur. Sunt autem sacramenta baptisma, chrisma, corpus Christi & sanguis : ecce aperte dictum. Et licet sub diuersis speciebus contineatur corpus Christi, est tamen vnicum sacramentum, non vnitatem naturali, cum species sacramentales differant specie : sed vnitatem finis, quia omnia quæ in eo sunt ordinantur ad vnum finem, scilicet, vel ad continendum Christum, vel ad faciendam vnitatem corporis mystici.

53

Eucharistia an sit

QVAERITVR, vtrum sacramentum eucharistiæ sit de necessitate salutis?

De Eucharistia.

40

tis? Respō. q̄ est præceptum de eucharistia, ut patet Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis. Est etiam sacramētum hoc de necessitate præcepti ecclesie, ut diffinitū est in. c. omnis vtriusque sexus: de pœnitētijs. & remissionibus & longè efficacius idē est diffinitū in Cōcil. Tridē. sessio. 13. Can. 9. cuius verba sunt. Siquis negauerit oēs & singulos Christi fideles vtriusq; sexus, cū ad annos discretionis peruenerint teneri singulis annis saltem in paschate ad cōmunicandū iuxta præceptum sanctę matris ecclesie, anathema sit. Secundò dico, q̄ hoc sacramentū nō est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Nā nemo potest saluari sine baptismo realiter, vel in voto suscepto: & tamen sine Eucharistia possunt saluari multi, ut de facto saluantur pueri baptizati, ac proinde non est ita de necessitate salutis, sicut baptismus. Eucharistia autem interpretatur bona gratia, ut patet

1. quæst.

de necessitate salutis.

De Eucharistia.

1. quæst. 1. cap. multi. Ab alijs interpretatur, gratiarum actio. synaxis, communitio, & sacrificium.

14
Figura
euchari-
stia.

H V I V S autem sacramenti potissima figura, secundum Sanct. Thom. fuit agnus paschalis: Lutherus tamen irridet figuras huius sacramenti, & officium Sanct. Thom. de corpore Christi, dicit compositum à summo Christi hoste, eò quòd adducit figuras, & miratur quare ibi non adduxerit figuram a sinæ Balaã: sed dimittamus perniciosissimum hominem. Circa hoc multa bona dicit Gabriel in Canone. lect. 55. vbi perens quare in Canone fit mentio de sacrificio Abrahæ, Abel, Melchise. & non de agno. Respond. hoc ideo esse factum, quia in illis tribus sacrificijs allegatur sanctitas sacrificantiũ, quæ semper placuit Deo: esus autem agni paschalis nõ semper fuit acceptus Deo.

55
Materia
euchari-

Q V A E R I T V R, quæ sit materia huius sacramenti? Respõ panis & vinum.

num. Ita determinatū est ab ecclesia, ca-
 pit. firmiter. de summa Trinita. & fide stiae pan-
 catholi. Et in concilio Carthaginensi, nis tritia
 Et habetur de cōsecra. d. 2. cap. in sacra ceus.
 mētis. & ca. p. cū omne. & ca. cum Mar
 thæ. de celebratione missarum. Et pa-
 tet, nam Christus hac materia est vsus
 accepit (ait euāgelista) panē, &c. simili-
 ter & calicem, & nō bibam amodō de
 hoc genimine vitis. Ex quo patet q̄ in
 calice continebatur vinum. Panis verō
 debet esse triticeus, ita q̄ in alia mate-
 ria non potest confici: vt ait Sanctus
 Thomas. tertia parte. quæstione. 74. ar-
 ticul. 3. Idem tenet Alexand. de Ales
 4. parte. quæstione. 32. & Durand. 4.
 distinct. 10. quæstione. 4. & Scōtus. di-
 stin. 11. quæst. 6. Idem habetur in con-
 cilio Florenti. sub Eugen 4. cuius ver-
 basunt. Sacramenti Eucharistiæ ma-
 teria est panis triticeus, & vinum de vi-
 te, cui ante consecrationem aqua mo-
 dicissima misceri debet. Vnde omnis

F panis

De Eucharistia.

panis qui in cōi modo loquendi vocatur panis, & est ordinatus ad alimētum hominum, est sufficiens materia consecrationis. Ex quo sequitur, q̄ panis hordeaceus non est materia cōsecrationis nec potest in eo cōfici hoc sacramētum: quia nō est panis, nec hordeum est alimētū hominū, sed bestiarum. Panis autē siliginis (de centeno) quia verè est panis, & ad alimētū hominū ordinatus potest consecrari. Idē dicendū de farre, & spelta, si ex eis cōficerēt verus panis, De farre dicit Palud. q̄. sufficit. De spelta dicit Antonius, q̄ sufficit: sed quia hoc non est certum, credo esset temerarium consecrare in alio quā triticeo pane De mayz apud Indos, dubiū est, an esset sufficiens materia, & ideò non est cōsecrādum in eo. In pasta autem ex tritico (en la massa) non potest fieri consecratio quia non est panis, sed ex ea fit panis: & habet alias proprietates quā panis: hic enim nutrit, illa verò
inter

interficat. in agnitione etiā. S. Tho. tenet q̄ nō potest fieri consecratio, & ita ego credo, alij tamen dubitant. Et Paul. 4. d. 4. & d. 11. q. 1. artic. 4. dicit q̄ potest in eo fieri consecratio: sed hoc nullo modo est tenendum.

QVAERITVR, an panis consecrationis debeat esse azymus, id est sine fermēto? Respon. S. Tho. 3. p. q. 74. art. 4. q̄ nō est de essentia sacramēti, q̄ panis sit azymus: sed potest confici etiā in fermētato, quia est verus panis. Conueniēs tñ est q̄ quilibet cōsecrer secundū ritū suæ ecclesiæ. In ecclesia autē circa hoc nō est vnus ritus solus, nam Græci conficiunt in fermētato: vt dicit Grego. in registro. Sed consuetudo latinorū consecrādi in azymo cōueniētior est quā cōsuetudo Græcorū. Nā Christus celebravit in azymo, vt patet Matth. 26. Prima autē die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. vbi vis paremus tibi comedere pascha? Et Lu.

56

Panis azym^o materia eucharistie

De Eucharistia.

ca. 22. venit autē dies azymorū in qua
neceſſe erat occidi paſcha. Græci verò
propter deteſtationē Nazareorum, qui
putabant legalia ſimul eſſe obſeruanda
cum euangelio: quia in lege Iudæorum
comedebantur panes azymi, ipſi elege-
runt non conſecrare in azymo. Et etiā
vt expreſſiūs ſignificarent Chriſtum
ex carne & diuinitate factum. Vnde in
hoc non ſunt hæretici, nec peccant con-
ſecrantes in fermentato.

57

An requi-
ratur cer-
ta quan-
titas.

QVAERITVR, vtrūm requira-
tur certa, & determinata quantitas pa-
nis ad conſecrandum, vel an poſſet ſa-
cerdos cōſecrare tantum panis, quantū
ſibi placuerit? S. Tho. 3. p. q. 74. artic. 2.
tenet quòd nulla eſt quantitas panis aut
vini tā magna ad cōſecrādum, quæ non
poſſit eſſe materia huius ſacramenti: ſi-
cut in rebus habentibus materiam, ex
parte finis determinatur quantitas ma-
teriæ, vt in domo: & in fabricatione na-
uis, ex parte intentionis determinatur
quan-

quantitas. Ita etiã tenet Scot. Dur. Gab.
& oēs, & idē dicendū est de paruitate.

QVAERITVR tñ, an oporteat
materiam esse præsentē? Resp. ab omni
bus q̄ sic. Patet ex facto Ch̄ri, qui conse
crauit materiã præsentē, accepit panem
in sanctas ac venerabiles manus suas, si
militer & calicē. Itē patet: quia intentio
ministri non potest distinctē dirigi, nisi
super rem præsentē, cū omnis nostra co
gnitio ortū habeat à sensu: sed ad conse
crandum requiritur intentio ministri,
ergo & præsentia materiæ. Item proba
tur efficacius ex ritu ecclesiæ, quæ nun
quã materiã absentem, &c. nec vnquã
visum est, q̄ aliquis sacerdos bonus aut
malus tentauerit cōtrariū facere: oportet
igitur materiam esse præsentem, &
apud sacerdotē. Cū enim sacramētū
sit institutū propter homines, illa præ
sentia requiritur in materia sacramen
ti, quã cōmuniter homines vocant præ
sentiam: & cū res quæ est post parie

58

An oportet ma
teriã Eu
charistiæ
esse præ
sentem.

De Eucharistia.

tem non dicatur apud nos præfens, nec etiam quæ est retro nos: videretur quòd non possit consecrari.

59 **QV AERITVR**, vtrum vinũ vitis sit materia huius sacramenti? Rñdetur, q̄ sic. Quia in vino vitis cõsecrauit Christus, vt patet Matthæi. 26. non bibam de hoc genimine vitis. Et habetur cap. didicimus. & capit. cum omne. de conse. d. 2. & in alijs multis locis.

VTRVM autem possit consecrari in aceto? Respondetur oĩno q̄ non. Et non dubium de hoc, quia non est vinũ, sed corruptio vini. Licet gl. in ca. ficus (el primero) de consecratione. d. 2. dicat contrarium: sed misit falcem in messem alienã, & turpiter errauit, nisi intelligatur de vino aliquantulum corrupto) hoc est, que tiene vna punta de vinagre) in tali enim consecrari potest: quia est vinum verum. Sed vtrum posset consecrari in vino contento in racemis, in musto? Rñdetur, q̄ non de-

59

Vinũ vitis, est materia eucharistia.

In aceto non potest consecrari.

Mustum in vuis non potest consecrari.

bet

bet fieri: prohibitiū enim est in cap. cū omne. de consecra. d. 2. Secundo dico, quod nec posset fieri consecratio in tali vino: quia sicut pasta non est panis, sed ex ea fit panis, ita nec succus ille intra vuas contentus est vinum, sed ex eo fit vinum, & ideo non potest esse materia consecrationis.

QVAERITVR, utrū aqua sit miscenda cū vino? Resp. q̄ sic. Et habetur cap. in sacramēto. de cōsec. d. 2. & ibidē cap. scriptura & cap. cū Marthæ. de celebratione missarum. & in multis alijs cap. Est autē necessaria aqua necessitate præcepti, non tamen necessitate sacramenti, vt tenent omnes theologi. 60
Aqua miscenda est vino in calice.

DVBITATVR, an in eucharistia maneat substantia panis & vini? Ad hoc S. Thom. 3. p. q. 75. artic. 2. & omnes doctores dicunt q̄ non, & hoc de fide tenendum est. Et fuit determinatum in concilio Constantien. ses 8. vbi condemnatus fuit Vuicleff, qui oppo-

monem

F 4 situm

De Eucharistia.

fitum tenebat. Et in concilio Lateranensi in cap. firmiter. de summa Trinitate & fide catholica. Item in concilio Tridenti. Sessio. 13. Cano. 2. cuius verba sunt. Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis & vini cum corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem illam & singularem conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis & vini. Quam quidem conuersionem catholica ecclesia apertissimè transubstantiationem appellat, anathema sit. Desinit autem per consecrationem esse ibi panis materia & forma, manentibus accidentibus, & incipit ibi esse corpus Christi loco panis. Non tamen dicitur panis annihilari, licet nihil ipsius maneat, quia omnis motus accipit nomen à termino ad quem, sicut vocamus calefactionem

tionem quando ex aqua frigida fit calida, quia illa actio terminatur ad calorem. Cum igitur conuersio ista non habeat pro termino desitionem panis, sed præsentiam corporis Christi sub his speciebus, ideo non est dicenda annihilatio panis, sed conuersio: licet desinat esset materia & forma panis secundum se & quodlibet sui. Disputatio videtur de nomine, sed hoc modo dicitur conuenientiùs.

V T R V M omnia accidentia panis & vini maneant in hoc sacramento? Sanctus Thomas. 3. parte. quæstione. 75. articu. 5. respondet, quòd sic, vt habes in concil. Tridentino, in præcedenti quæstione allegato. ea enim accidentia quæ nos in Eucharistia videmus, clarum est, quòd erant panis. Et hoc congruit, quia horribile esset comedere carnem Christi in propria specie. Et quia diminueretur meritum fidei: vide rationes S. Thom. loco allegato.

62

In eucharistia manent accidentia panis & vini.

De Eucharistia.

to. Manent etiã in hoc sacramento aliqua proprietates panis & vini, nam homo sine miraculo nutritur eisdem.

63 VTRVM prædicta conuersio sit instantanea, vel successiua? Rñdetur secundũ oēs q̄ fit in instanti: nã successio in rebus naturalibus est vel ex defectu materiæ, vel formæ, vel agentis: sed hñc propter nihil istorũ est necessarium, q̄ fiat successiuè, ergo fit in instanti. Et verba consecrationis sunt causa huius conuersionis: sed illa finiuntur in instanti, ergo conuersio fit in instanti, scilicet, in primo instanti non esse verborum. In consecratione autem hostiæ ex vi verborum est ibi corpus Christi, & etiã anima rationalis, quæ dat formam corporeitatis: est enim ibi corpus Christi, & etiam caro Christi, de qua antea dixerat, Nisi manducaueritis carnem filij hominis: sunt & ossa & sanguis, dicit enim Christus, Hoc est corpus meum, id est humanum, & per consequens

Conuersionis panis & vini est instantanea.

De Eucharistia. 46

quens caro, & sanguis, & ossa. Nam corpus humanum (vt dicitur. 2. de anima) est corpus physicum organicum potentia vitam habens, cuius actus est anima. Caro autem capitur pro materia, & forma, etiam cum accidentibus. Sanguis verò sub specie panis est, ex naturali concomitantia, non ex vi verborum, sicuti, & anima, & diuinitas ipsa.

QVAERITVR, virum Christus sit totus in tota hostia, & totus in qualibet parte hostiæ? Respondetur iuxta fidem catholicam, affirmatiuè. Sic enim expressè diffinitur in concilio Florentino, sub Eugenio 4. Et item in concilio Tridentino, Sessione. 13. Cano. 3. Cuius verba sunt. Si quis negauerit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub vnaquaque specie, & sub singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, anathema sit. Sanctus Thomas ingenuè faretur se nescire modum, quo

64
Christus est totus in tota hostia, & in qualibet parte.

De Eucharistia.

quo Christus est in hoc sacramēto, Alexan. de Ales. 4. p. q. 40. Altisiodorensis Ricardus, Bonauentu. Palu. Duran. Capreo S. Thomas, & omnes antiqui ponunt hunc modum, & dicunt, quòd Christus est totus in tota hostia, & totus in qualibet eius parte, & quòd omnes partes Christi sunt simul cum qualibet parte hostiæ: sed non simul inter se, nam corpus Christi in hostia est extensiuè & septem pedum. Nec membra Christi in hostia sunt simul, sed sicut in cælo. Quantitas enim habet duo officia, vnum est separare partem ex parte subiecti, ita quòd caput sit extra pedes, & brachia extra crura. Alterum est extendere partes in situ in ordine ad locum. Quantitas ergo in eucharistia exercet officium primum, non tamen secundum: nam si Christi corpus non esset in hostia extensum, non esset organizatum, nec cum figura, & viueret ibi violenter. Hunc etiam modum

dum tenet Scotus, Maio. & Marsilius. Ex quo sequitur, quòd corpus Christi in Eucharistia verè & sine fictione quacunque potest à nobis imaginari cuiuscunque figuræ voluerimus. Et sic depingitur crucifixus, eo modo se habere, sicut si esset vnus puer tantillus, sicut est imago crucifixi in hostia: nam vbi sunt oculi imaginis, est oculus Christi, & vbi manus imaginis, ibi & manus Christi, quomodocunque figurata sit imago. Hæc non est mala imaginatio.

QVÆRITVR, an prædicta contentia & existentia corporis & sanguinis Christi & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis? Respondetur affirmatiuè, & ita secundam fidem catholicam tenendum est. Ita enim diffinitur in concilio Tridentino, Sessione. 3. Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis negauerit in Sanctissimo Eucharistiæ sacramento contineri verè rea-

De Eucharistia.

rè realiter & substantialiter corpus & sanguinem vnà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit tantummodo esse in eo, vt in signo, vel figura, aut virtute, anathema sit.

66

QVAERITVR, an huiusmodi realis existentia & continentia totius Christi & partium eius in hoc sacramento duret duntaxat pro tempore quo sacramentum est in vsu hoc est, si sit ibi verè & realiter solummodo quando sacramentum sumitur. Respō. detur negatiuè, sed est ibi ab instanti consecrationis, & transsubstantiationis, vsque dum species ipsæ panis & vini desinant esse in rerum natura, & ita de fide tenendum est. Sic enim diffinitur in Concilio Tridenti. sessione. 13. Cano. 4. his verbis. Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi,

sti,

sti, sed tantum in usu dum sumitur, non auté ante vel post & in hostijs seu partibus cōsecratis, quæ post cōionem reseruatur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini. anathema sit.

QVAERITVR, an in sacramento Eucharistiæ, Christus sit adorandus adoratione latriæ non solum interno-cultu, sed etiam externo. Respondetur affirmatiuè, & ita secundum fidem catholicam firmiter est tenendum. Sic enim diffinitur in concil. Tridè. Sessi. 13. cano. 6. cuius verba sunt. Siquis dixerit in sancto eucharistiæ sacramento Chrm vnigenitum Dei filium, non esse cultu latriæ etiã externo adorandum, atque ideo nec festiua peculiari celebritate, venerandum, neque in processionibus secundum laudabilem & vniuersalem ecclesiæ sanctæ ritum & consuetudinem solenniter circumgestandum, vel non publicè, vt adoretur populo proponendum, & eius adoratores esse idolatras, anathema sit.

67

EX

De Eucharistia.

68

EX quæstionibus nunc proximè diffinitis constat licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari, & licere item ipsam ad infirmos honorificè deferre, & oppositæ assertiones hæreses sunt, vt patet ex Concilio Tridentino Sessione. 13. Cano. 7. cuius verba sunt. Siquis dixerit non licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari, sed statim post consecrationem astantibus necessariò distribuendum, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, anathema sit. Ex eisdem item definitis quæstionibus liquet certissimumque est Christum in Eucharistia exhibitum manducari non tantùm spiritualiter, sed etiam sacramentaliter. quod quidem diffinitum est vbi supra cano. 8. his verbis. Siquis dixerit Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantùm manducari, & non etiam sacramentaliter, ac realiter, anathema sit.

QVAE-

QVAERITVR, vtrum Christus moueatur in hoc sacramento? S. Tho. 3. p. q. 76. arti. 6. ponit duas proposiciones. Prima, corpus Chri in eucharistia non potest moueri localiter per se: quia non potest transire ab vna parte hostiae ad aliam. Secunda, ad motum hostiae corp^o Christi mouetur localiter de per accidens, sicut motis nobis mouentur ea quae sunt in nobis. Idem dicit Martilius. 4. quaest. 7. arti. 3. dub. 5. de alijs autem motibus, alterationis, calefactiois, corruptionis, & similibus, dicit S. Tho. & Scot. quod non est ibi capax alicuius actionis, aut passionis naturalis, saltem respecto alicuius extrinseci, respectu cuius habet se corpus Christi sicut si esset substantia spiritualis. Et ita communiter tenent omnes: & hoc non est propter impedimentum Christi, sed naturaliter. Et sic in sacramento hoc non est mobiliter Christ^o, nisi solo motu locali. Et si corruptis speciebus desinat ibi es-

69
Christus
quomo-
do mo-
ueatur in
euchari-
stia.

Christus
quomo-
do mo-
ueatur in
euchari-
stia.

De Eucharistia.

se corpus Christi, non tamen dicitur
corrumpi, sicut nec ego desinens esse
in hoc loco, dicor corrumpi. Manet igitur
Christus tandiu in speciebus, quan-
diu manet substantia panis, & vini, si
non essent consecratæ.

70
Christus
an vide-
ri possit
in eucha-
ristia.

QVAERITVR, vtrum Christus
possit videri in hostia? Respond. ex S.
Tho. 3. p. q. 76. artic. 7. & naturaliter lo-
quendo nullus oculus corporeus, præ-
ter oculum Christi, potest videre Chri-
stum in eucharistia, nec oculus corpo-
ris glorificati. Idem dicit Scotus. 4. dist.
10. quæst. 9. & Marsilius. q. 7. artic. 3. &
Durand. dist. 10. quæst. 4. Secundo dico,
quod oculus Christi in eucharistia videt se
existentem in eucharistia. Hoc S. Tho.
3. par. quæstio. 76. artic. 7. ad secundum.
Et quia litera est ibi mendosa, debet sic
legi. Ad. 4. dicendum, quod oculus cor-
poralis Christi videt se in sacramento,
non tamen potest videre ipsum mo-
dum existendi quo est sub sacramento
quod

De Eucharistia.

50

quod pertinet ad intellectum. Tertiò dico, q̄ oculus corporalis, tam viatoris, quàm beati, per miraculum potest Christum videre in eucharistia. Hoc S. Tho. & conuenit etiã Scotus. Et hoc de oculo corporali. Vtrùm verò per intellectum possit Christus videri, & eius modus existendi in hoc sacramento? Dico cum S. Tho. loco citato nunc, q̄ naturaliter loquendo nullus intellectus humanus aut angelicus, coniunctus aut separatus potest cognoscere Christum in hoc sacramento secundum q̄ est sub speciebus. Pater, quia iste modus existendi est supernaturalis excedens totam naturæ facultatem. Secundo dico, q̄ beati vident hoc mysteriũ, sed in verbo: nam cum hoc sacramentum fit vnum præcipuum de substantia fidei, & visio correspondeat fidei & spei. beati videt illud: sicut audiuius enim sic vidimus in ciuitate domini Dei nostri. Psalm. 47.

G 2

QVAE-

De Eucharistia.

71

An in miraculosis apparitionibus eucharistiae sit Christus?

QVAERITVR, an quādo in hostia apparet puerulus, vel aliquid aliud (sicut saepe apparuit Gregor. & Paschasio) sit ibi realiter Christus? S. Thomas 3. p. q. 76. articu. 8. dicit q̄ dupliciter potest fieri huiusmodi apparitio. Primò per modum transeuntis, ita quòd subito redit hostia ad suam propriam formam, & tunc à parte rei nulla est facta mutatio, sed solùm ex parte oculorum, & sensuum nostrorum: sicut prophetis apparebant visiones animalium & bestiarum, quæ tamen non erant à parte rei. Fit autem hoc in eucharistia aliquando, ut sciamus ibi esse corpus Christi. Secundo modo potest fieri talis apparitio perseveranter, & tunc à parte rei facta est vera mutatio specierum. Et si in forma carnis, aut sanguinis appareat, non sunt sumendæ propter horrorem species illæ, & quia humanis carnibus vesci illicitum videtur. Essent tamen prædictæ species adorandæ.

randæ, sicut antea.

QVAERITVR, an accidētia manent sine subiecto in hoc sacramento, vel an species quæ sunt in hoc sacramento habeant aliquod subiectū? Sanctus Thomas. 3. p. q. 77. articu. 1. & omnes concorditer dicunt, quòd accidentia manent sine subiecto in hoc sacramento. Quia non sunt in pane, cùm ille iam desierit esse. Nec sunt in corpore Christi, quia accidens migrare non potest de subiecto in subiectū. Et etiam quia Christus habet iam alia accidētia, nec ista conueniunt illi. Et sic est determinatū in capit. firmiter. de sum. Trini. & fide catholica. Quantitas autem est sine subiecto miraculosè à Deo sustentata. Aliæ verò qualitates, vt albedo, caliditas, frigiditas, & aliæ similes sunt in quantitate sine miraculo, & sine speciali Dei concursu. Sicut enim in actibus naturalibus principale agens est substantia, tamen non mediante se, sed

72

An accidētia manent sine subiecto in eucharistia.

De Eucharistia.

mediante accidente: sic in causalitate
causæ materialis, principale subiectum
accidentiū est substantia corporea, sed
non immediatè, sed quantitate median
te. Et tales qualitates sine miraculo no
uo, habent suas operationes: nā species
vini consecrari frigefaciunt naturaliter
si vinū erat frigidū: nā frigefacere non
conuenit substantiæ nisi frigiditatis ra
tione: cum ergo ibi sit frigiditas, natura
liter frigefacit. Sic igitur species conse
cratæ faciunt & producunt, quicquid
agere & producere possent, si maneret
cum substantia panis, & vini.

73
An vino
consecra
to possit
miseri
alius li
quor.

QVAERITVR, vtrum vino cō
secrato possit misceri aliquis liquor nō
consecratus? & si talis mixtio fiat, an
sit totum consecratum, vel pars, aut ni
hil: vel pars sic, & pars non? Hæc est gra
uis difficultas S. Thom. 3. p. q. 77. artic.
8. ponit aliquas propositiones. Prima,
si misceantur duo liquores diuersarum
specierum, si sint in quantitate suffi
cienti,

cienti, & fiat perfecta mixtio, vtrunque
 corrumpitur, & fit vnum tertium. Se-
 cunda, si misceantur duo liquores eius-
 dem speciei, & in quantitate sufficien-
 ti, vtrunque corrumpitur, & fit vnum
 tertium. Tertia, si vino consecrato ap-
 ponatur tantundem aquæ, vel alterius
 liquoris, non manet ibi corpus Chri-
 sti: iam enim non est vinum. Quarta, si
 vino cōsecrato misceatur aliud vinum
 non cōsecratum eiusdē speciei in quan-
 titate sufficiente, non manet ibi corpus
 Christi. Sed hoc vltimum intellige quā-
 do per multum tempus, & per motum
 magnum (quod rarò continget) fieret
 perfecta mixtio. Tunc enim non ma-
 nerent partes vini consecrati, quia es-
 sent diuisæ subintrantibus alijs vini su-
 peradditi. Vnde post summptionem san-
 guinis, ecclesia consuevit accipere bis
 vinum, vt si manserit aliquid sangui-
 nis, assumatur. Dico ergo sine metu,
 quòd etiā addito multo vino non con-
 sidet

De Eucharistia.

secrato, manet ibi corpus Christi, & sanguis eius: & consequenter quod in secunda ablutione, melius erit assumere plus aquæ quàm vini: quia tunc corrumperentur species vini.

74
 Forma
 consecra
 tionis pa
 nis & vi
 ni.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Respondetur secundum omnes, & est determinatio ecclesiæ in c. cum Martha. de celebratione missarum. & in concil. Florentino, forma consecrationis panis est hæc, *Hoc est enim corpus meum.* Et forma consecrationis vini, *Hic est enim calix sanguinis mei, novi & eterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Et oppositum dicere est pessimus error. Et malè de hoc dubitat Erasmus in annotatione. i. Corinthiorum. ii. ubi ait, Utinam Paulus nobis traderet quibus verbis sacer ille panis consecrari deberet. Verè miror, non de erroribus horum grammaticorum, sed de eorum superbia

superbia maxima, qui non habentes auctoritatem pro se, reuocant hoc in dubium. Sed illis dimissis, dicim⁹ hac esse formam cōsecrationis eucharistiae, qua vsus est Christus in vltima cœna, *Hoc est enim corpus meum*. Et ita etiam aperte dicit S. Cypria. de cœna Domini in principio, & Ambr. libro de sacramētis, & habetur de conse. dia. cap. conse. & c. Illa autē verba quæ præcedūt formam cōsecrationis, scilicet, *Qui pridie quam pateretur, &c.* licet Sco: dicat esse ita necessaria, vt sine ipsis esset dubia cōsecratio: melius tñ S. Tho. 3. p. q. 78. art. 2. & Durand. d. 8. dicunt hō esse necessaria, nēcessitate sacramenti, cū nō sint forma: propter ordinationem tñ ecclesiæ non liceret ea prætermittere. In cōsecratione verò sanguinis calicis forma est, *Hic est enim calix sanguinis mei*. Hæc solā verba secundum cōmunē opinionē sunt sufficientia ad cōsecrationē sanguinis. Reliqua verò quæ sequuntur,

De Eucharistia.

scilicet, *novi & aeterni testamenti, &c.*
 sunt de perfectione formæ, & nō de es-
 sentia sacramēti: sicut *ly, ego*, in forma
 baptismi. Hoc patet, quia Cræci ita con-
 fecerant sanguinem, nec ob hoc sunt da-
 mnati ab ecclesia, & in missali B. Basi-
 lij illa sola verba tanq̄ forma erant ru-
 beis literis scripta. Scotus tñ admonet
 q̄ sacerdos non debet intendere conse-
 crare per ista, vel illa verba: sed debet
 absolutè consecrare, dicens omnia illa
 verba, quæ sunt in forma, qua nunc ec-
 clesia n̄a vitur. *Ly*, enim, in vtraque
 forma non est de essentia sacramēti,
 nullus enim Evangelista ponit illud:
 malè tamē faceret qui omitteret illud.
 Potest etiam forma dici quacunque lin-
 gua: sed tamen variare illam, & alia lin-
 gua dicere, peccatum esset, licet sacra-
 mentum teneret.

75
 Quid de
 monstret
 p̄nomen

QVÆRITVR, quid demōstre-
 tur in forma eucharistia per illud pro-
 nomē, hoc? Resp. q̄ licet de hoc sint va-
 ria

riae opiniones, tenendū tamen est cum hoc in eō
secratiōe
panis.
S. Tho. 3. p. q. 78. art. 5. & super epist. i. i.
Corint. 11. ubi ponit aliquas ppositio.
Prima, Tam Christus quā sacerdos ali-
quid demonstrat per ly, hoc, quia aliās
verba nō applicarentur materiae. Secun-
da, Per ly, hoc, non demonstratur ali-
quid singulare, & discretè: sed dicitur
in generali & indistinctè: & sensus est,
contentum sub his speciebus, est cor-
pus meum. Sicut cūm dicimus, Hic est
calix, &c. intelligitur; contentū in hoc
calice, est sanguis meus. Sicut quando
demonstro marsupium, & dico hoc est
aurum: sensus est, quod continetur hīc
est aurum. Sic etiam in forma signifi-
catur, quod continetur vel continebi-
tur hīc, est corpus meum. Idem tenet
Ricar. 4. d. 8. q. 1. arti. 3. & Duran. dist. 8.
q. 2. ad primum argumentum principa-
le. & Capre. dist. 8 & 9. qō. vnica. ad ar-
gumenta contra. 5. conclusionem. &
Altifiod. & Glos. super Matthæū. 26. &
Marfi.

De Eucharistia.

Sancti
Martini
411199
Martil. 4. q. 6. Et est manifestum, nam illa forma, Hoc est corpus meum, nihil aliud facit, nisi quòd corpus Christi cōtineatur sub his speciebus, ergo hoc ipsum significatur per formam.

76
Effectus
euchari-
stia.
QVÆRITVR, qui sint effectus huius sacramenti? Rñdet S. Thom. 3. p. q. 79. arti. 1. q̄ primus effectus est collatio gratiæ hæc autem gratia cōfertur in sumptione, vt patet Ioan. 6. Qui māducat meā carnē, & bibit meum sanguinem in me manet & ego in eo. Gratias quas promittit Christus in hoc sacramento promittit ratione sumptionis: ergo ante sumptionem non conferuntur: & de hoc non est dubitandum. Datur autē prædicta gratia immediatè in ipsa sumptione. Et omnibus sumētibus eucharistiā confertur æqualis gratia ratione sacramēti ex opere operato. Nō tamen ideo datur maior gratia, quia recipitur sub vtraq; specie: nam aliàs qui maiorem hostiam sumeret, maiorem percipi-

perciperet gratiam ratione quantitatis
 continuæ, quod est falsum, ac proinde
 nec ratione quantitatis discretæ, cū sub
 specie panis & vini sit vnicū sacramen-
 tū. Et aliàs fraudaretur populus magna
 grā sacrificij: cū pfectò pia mater eccle-
 sia non negaret illud sub vtraq; specie,
 si daret maior grā. Iste autē effectus grē
 nō impeditur per peccatum veniale: li-
 cèt enim quis recipiat eucharistiam in
 actuali peccato veniali, non ideo impe-
 ditur augmentum gratiæ in eo, vt ait S.
 Tho. 3. p. q. 79. art. 8. quia aliàs esset ma-
 gnū periculū. Quis enim sine peccato
 veniali accederet sæpe? per peccatum
 autē veniale impeditur actualis sensus
 gustus, & delectatio spiritualis. Nec
 etiā requiritur tunc motus liberi arbi-
 trij actualiter concomitans sumptio-
 nem Eucharistiæ: sufficit enim motus
 liberi arbitrij præcedens, vt etiam di-
 cit Sanctus Thomas. 4. distinctiōe. 15.
 quæstione. 1. articulo. 3. quæst. 2. ad. 2.

QVAE-

De Eucharistia.

77

Per eu-
char. re-
mittitur
peccatū
mortale.

QVÆRITVR, an per hoc sacra-
mentū remittatur peccatū mortale, an
scilicet possit quis accedere ad eucharis-
tiam in peccato mortali, ita q̄ non pec-
cet mortaliter de nouo? R̄ndetur, q̄ du-
pliciter p̄t quis accedere cū mortali.
Vno modo scienter, & talis semper pec-
cat mortaliter de nouo. Nō diudicans
corpus Domini, iudiciū sibi mandu-
cat & bibit. Secundo modo ignoran-
ter, quia scilicet doluit, & credidit se ha-
buisse sufficientem dolorem: cū ta-
men in rei veritate talis dolor non fue-
rit sufficiens: & talis non accedit indi-
gnē, nec peccat mortaliter, quinimo
virtute sacramenti remittitur præce-
dens peccatum. Hoc Sanctus Thom. 3.
p. q. 79. art. 3. & q. 80. arti. 4. & Alexan-
de Ales. 4. par. q. 46. memb. 3. ad secun-
dū. & Bonauentura. 4. dist. 9. q. 7. & Ga-
brielin canone, lectione. 8. & Marsil. 4.
q. 6. arti. 4. conclusionē. 1. & Gerson in
multis locis, & super Magistrū tracta.

9.p.

9. p. 3. Adrianus quæst. 1. de eucharistia,
& omnes præter vnum Maio. Patet au-
tem hoc, nam aliàs cum non possit ho-
mo scire, vtrum odio vel amore sit di-
gnus(iuxta illud, Nihil mihi conscius
sum, sed non in hoc iustificatus sum. 1.
Corinthiorum. 4. & Iob. 9. Verebar o-
mnia opera mea: & ibidem, si simplex
fuero, hoc ipm ignorabit anima mea.
& De propitiato peccato noli esse sine
metu. Ecclesi. 5.) periculosissimum ef-
set accedere ad Eucharistiam, & talis
exponeret se periculo peccati morta-
lis, cum nemo sciat se sine peccato ac-
cedere. Item Ioannis. 6. dicit Christus,
Panis verus est qui de cœlo descendit,
& dat vitam mūdo, cum igitur accedēs
in gratia, iam habet vitam: si aliquan-
do existenti in mortali inculpabiliter
ignorato, non daret gratiam, nunquam
esset verum, q̄ hic panis vitam daret
mundo. Satis est igitur, ad hoc vt quili-
bet securus accedat ad eucharistiam: q̄
doleat

De Eucharistia.

doleat de præteritis, & proponat cauere futura, licet aliquando non sint remissa peccata: & tunc remissionem eorum accipiet, non ratione contritionis, quæ perficietur: sed ratione sacramenti, quod secundum Augustinum & sanctos, viuificat mortuos, & semper sic accedens habebit gratiã. Et licet de hoc aliqui dubitent, ego tamen nullum dubium habeo. An vetò huius sacramenti præcipuus effectus sit remissio peccatorum, dices secundum fidem catholicam, negatiuè, ita enim diffinitur in concilio Tridenti. Sessione. 13. can. 5. vbi sic dicitur. Si quis dixerit vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum vel ex ea non alios effectus prouenire, anathema sit.

78

QVAERITVR, an ante sumptionem eucharistiæ sit necessaria confessio, vel an sufficiat sola contritio cum proposito confitendi peccata semel in anno?

nos? Respon. sententia omnium Theologorum S. Thom. Durand. Scoti, Palud. Alexand. Bonavent. Gabriel. Ochà, & aliorum est, quòd necessarium est confiteri omnia peccata mortalia antequàm accedamus ad eucharistiam. Quæ sententia adeò certa & firma est, ut nulliam liceat de opposito aliquid etiam opinatiuè asserere. Hoc patet ex Concilio Tridentino, Sessione. 13. De Eucharistia. capit. 7. & iterum immediatè post Canonem vndecimum, idem definit sub his verbis. Et ne tantum sacramentum indignè, atq; ideo in mortem & condemnationem somatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantuncunq; etiam se contritos existiment habita copia confessoris necessariò præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium dicere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè

H dispu-

requiritur
cōfessio.

De Eucharistia.

disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Hoc autem præadducti doctores non solum dicunt iure positivo tantum, sed etiam iure diuino: & hoc habitum est semper pro certo, & ab antiquo. Vnde Hugo de sctō Victore, vir magnæ autoritatis in lib. de Ecclesiastica potesta. dicit, Audacter dico, si ante sacerdotis confessione quis accesserit ad corpus & sanguinē Christi reus erit corporis & sanguinis dñi quātumuis pœniteat, & vehementer doleat, & ingesnicat. Hoc autem dixit. 60. annis ante Innoc. 3. qui instituit ca. omnis vtriusq; sexus. Ex quo patet, q̄ non de nouo in prædicto cap. fuit positum præceptū de cōfessione ante eucharistiam præmittenda. Et Cypria. in epistola ad faures consistentes in plebe, reprehendit Epos sui episcopatus Carthaginensis, eo q̄ non memores euangelij, & suæ autoritatis, lapsis dabant eucharistiā ante confessionē. Idē dicit (& adhuc

ad huc acriùs) in libello ad lapsos, & in alijs locis multis. Et lib. 6. ecclesiasticæ historiæ refert Eusebius de Philippo imperatore, q̄ cum in die Paschæ communicare vellet, non fuit permiffus ab episcopis, nisi prius confiteretur peccata. Omnino igitur tenendum est contra Gaieta. necessariam esse confessionem sacramentalem ante sumptionem eucharistiæ. Quod etiam probatur ex consuetudine ecclesiæ: quam frangentes putant se grauiterrare. Itē eucharistia est sacramentum vnitatis ecclesiasticæ: ergo recipiens illam oportet, non solum vt reconcilietur Deo per contritionē, sed etiam ministris ecclesiæ per confessionem. Item Matth. 6. Christus dicit, Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, q̄ frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus ante altare, & vade reconciliare patri tuo. Hæc igitur sententia tenenda est, quanuis non

De Eucharistia.

putem hæreticum, quod Caietanus dicit.

79

1. Casus
Aliquan-
do licet
sumere
euchari-
stiã sine
præuia
côfessio-
ne.

QVAERITVR, an liceat aliquãdo sumere eucharistiã ante confessione-
nẽ? Respõ. secundũ omnes, q̄ sic primò
quando quis tempore necessitatis, quo
tenetur sumere eucharistiã, non ha-
bet copiã confessoris. Cũ enim præce-
pta dñi suauia sint, nec præcepta posi-
tiua militent contra ius naturale, non
tenemur ea implere cum infamia no-
stra: ac proinde si parochus ruranus,
non habet confessorem, & si non cele-
brat se diffamat, celebrare potest sine
præuia confessione. Et eodem modo
si ego habeam casus reseruatos, & non
est episcopus præsens, & si non cele-
bro infamor, possum celebrare sine
côfessione peccati reseruati. Item pro-
pter reuerentiam sacramenti, putã si
cœpi celebrare, & in ipsa celebratio-
ne meminero alicuius peccati morta-
lis, non oportet vt relinquam missam,
quia

Secũdus.

quia facerem irreuerentiam eucharistiae: & hoc etiam si sim in ipso principio missae. licet solū introitū dixerim. Ita tenet Ricard. Paluda. & alij: quod credo verum, quanuis Archiepiscopus Florentinus dicat, q̄ si ante consecrationem recordetur, & possit sine scandalo querere confessorem, debet illum querere. Sed non credo hoc esse verum. Idem dicendum est de his qui sunt ibi parati ad recipiendam eucharistiā, qui si ibi recordati fuerint alicuius mortalis, securè possunt cōmunicare, etiam ante confessionem, propter reuerentiam sacramenti. Nec de hoc dubito.

QVAERITVR, vtrum sacerdos
debeat dare Eucharistiā peccatori
perseuerāti in peccato, & petenti eam?
Respond. primò secundum omnes, q̄
publico peccatori, concubinario, vsu-
rario, meretrici, & similibus non de-
bet dari Eucharistia: quia esset mitte-
re margaritas ante porcos, & sanctum

80

Aneucha
ristia sit
dāda pec-
catorib⁹

H 3. dare

De Eucharistia.

dare canibus. Item quia talis publicus peccator, non habet ius ad petendum sacramentum, quia est sibi prohibitum. 1. Corinthy. 11. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat: ergo qui negat ei sacramentum, non facit ei iniuriam. Per publicum autem peccatorem intelligimus cum S. Tho. 3. p. q. 80. arti. 6. & 4. d. 9. q. 1. arti. 1. eum qui damnatur à iudice propter evidētiā facti cuius populus est testis: ut dicitur in ca. cum dilectus. de purgatione canonica. & capit. evidētia. de accusationib. & ca. tuanos. de cohabitatione clericorum, & mulie. talibus igitur neganda est eucharistia. Verum est, quod si is qui est publicus peccator in vno loco, accedat ad me in alio loco distante, in quo reputatur bonus, nec potest fama facile ad hunc locum pervenire, & petat eucharistiam: probabile videtur mihi, quod teneor illi dare, quia aliās offenderem eum graviter. Si autem publicus peccator, secretè
pœni-

pœnituit, & petit eucharistiã in publico, non debeo illi dare, quousque ostendat pœnitentiam suam exterius. Si verò secretè pœnituit, & secretè petit, debet illi dare eucharistiam: nisi existimetur, quòd hoc factum veniet in publicum. Si autem peccator occultus, quem ego & aliqui alij scimus peccatorem, publicè petat eucharistiam, danda est illi: quod etiam fecit Christus cum Iuda: aliàs diffamarem eum. Admonèat tamen eum parochus secretè si possit, vt dicitur in capitu. 2. de officio ordinarij. Si autem peccator occultus occultè petat, siue sacerdos sciat eius peccatum in confessione, siue extra cõfessionem, debet ei denegare: quia nullo modo ei nocet. Ita tenet S. Tho. 4. d. 9. q. 1. art. 5. quæstio. 2.

QVAERITVR, vtutrũ pollutio nocturna impediat sumptionẽ eucharistiæ. Pro responsione notandum cum Palud. 4. d. 6. q. 3. q̄ pollutio nocturna

87

An pollutio nocturna impe-

H 4 nun-

De Eucharistia.

diat sum
ptionem
euchari-
stia.

nunquã est peccatum, sed signum, aut
effectus peccati, Et idem dicit S. Tho.
4. dist. 9. q. 1. arti. 2. & 3. p. q. 8. artic. 7.
quia talis actus non est immediate in
potestate hominis. Si igitur ille actus
sequatur ex causa culpabili mortaliter,
tunc dixit Ricard. & quidam alij, quod
impedit sumptionem eucharistia, ita qd
peccaret mortaliter qui post illam acce-
deret ad sacramentum. Sed dicendum
est absolutè, quod nulla pollutio no-
cturna impedit sumptionem eucharis-
tia sub poena peccati mortalis. Hoc
tenet Palad. 4. d. 9. q. 4. conclusione. 2.
& Gabriel lect. 10. in canone, & Ger-
son de materia celebrationis considera-
tione. 7. & Maio. di. 9. qu. 2. & Syluest.
verbo Eucharistia, & Bonaventura, di.
12. q. 3. Hoc patet, nam post confessio-
nem non manet, nisi quaedam immun-
ditia corporalis: sed ut dicitur Matth.
18. Non lotis manibus māducare non
coinquinat hominem, ergo. Item, quia
vel

vel hoc impendit sumptionem eucharistie, propter malitiam: & hoc non quia maiora peccata, scilicet blasphemia, & perjurum, non impediunt. Vel propter distractionem & turbationem: & hoc non, quia legitimus concubitus non impedit, cum tamen æqualiter dissoluat mentem, sicut illegitimus, imò & amplius cum sit in vigilia: ergo pollutio nocturna non impedit sumptionem eucharistie. Si vero pollutio fuerit mortalis, accedere ad sacramentum erit veniale propter quandam irreuerentiam, quia mens multum distracta est. Et sancti consulunt, ut tales per aliquod tempus abstineant, scilicet usque ad diem sequentem, vel per 24. horas, ut dicit Alber. Alexan. & sanct. Tho. Et etiam si pollutio fuerit mere naturalis, propter reuerentiam sacramenti, melius erit non accedere illa die. Et ita consulunt decreta cap. testamentum. & capi. non est. dist. 6. Et hoc nisi fuerit festum.

aliquod, vel causatur nota aliqua apud
 videntes, quòd iste non celebrat: tunc
 enim melius erit celebrare. Ista autem
 irreuerentia non facit quod sit peccatum
 veniale accedere ad eucharistiam, quia
 talis immunditia fuit merè naturalis. Ita
 dicit S. Tho. 3. par. quæst. 80. artic. 7. ubi
 ait, quod id quòd consulunt sancti, totum
 est de congruitate & cõsilio. Post
 concubitum autem conjugalem, Gre-
 go. 34. q. 4. cap. vir cù propria. dicit, quod si
 accessit voluptatis causa, absteineat: si
 autem ratione prolis, suo iudicio relin-
 quatur. Breuiter dico, quod accedere ad
 eucharistiã post legitimũ concubitum
 non est peccatũ. Post quãcũq; vero aliã
 pollutionem in vigilia, fornicationem,
 aut adulteriũ, accedere ad eucharistiam
 etiam post pœnitentiã & confessionem
 magna irreuerentia est, sed non pecca-
 tum mortale, secluso contemptu: me-
 lius tamen esset tunc abstinere. Post
 sumptionem etiam eucharistiæ bonum
 est,

est, q̄ vir à propria vxore abstineat, sed non est necessarium.

QVAERITVR, an accedens ad eucharistiā debeat esse ieiunus? Respō- 82
 omnino, q̄ sic S. Tho. 3. p. q. 80. arti. 8. Eucharistia à ieiunis sumēda.
 allegat Augusti. episto. 118. in respon-
 sione ad Ianuarium. Et habetur de con-
 secra. d. 2. c. liquido. vbi dicitur, placuit
 spiritui sancto, & ita apostoli ordinaue-
 runt, & ita seruetur per totum orbem,
 vt non sumeretur cibus ante corpus do-
 minicum. Idem dicitur in concilio Car-
 thaginensi. Et habetur de consecr. dist.
 1. capit. sacramenta, & cap. ex parte, de
 celebratione missarum. prohibetur sa-
 cerdos ne bis celebraturus, in prima ce-
 lebratione sumat ablationem. Vide
 etiam capit. nihil. 7. q. 1. Christus autē
 eucharistiam dedit apostolis post cœ-
 nā, quia secundū ritum legis, illa hora
 debebat celebrari pascha, & prius de-
 buit Plenè legem obseruare, quàm hoc
 sacramentum instituere. Et voluit vl-
 timo

De Eucharistia.

timo loco hoc tam grande donum relinquere, quo vehementius cōmendareret mysterij illius altitudinem. Institutio autem apostolorum fuit legitima, ut cum maiori reuerentia ad tantum sacramentum accedatur. Si enim Leui. 10. prohibetur Aaron & filijs eius ne bibant vinum, nec omne quod inebriare potest, quando erant sanctuarium intraturi, ut haberent scientiam discernendi inter sacrum & prophanum, inter pollutum & immundum: multò magis sacerdotibus celebraturis conuenit, ut ieiuni accedant ad tam admirabile sacramentum. Hoc igitur de fide tenendum est, & oppositum est erroneum, & hæreticum, ut determinatum est in concil. Constantiensi, Sessi. 13. quanuis derideat hæreticissimus ille Luthe.

83

An aliquando
eucharistia pos-

SED dubitatur, an saltem aliquando liceat sacerdoti celebrare post prandium, seu consecrare, ut det eucharistiam

stiam

stiam existenti in extrema necessitate? fit sumi à
 Maio. distinctione. 9. quæstione. 3. ad non ieiui
 5. dicit, quòd licet: imò in fermentato, no.
 & sine alijs solènitatibus potest con-
 secrare secretè: quia diuinum ius de-
 rogat positiuum, cùm ergo esse ieiun-
 num, & consecrare in azymo sit de
 iure positiuo, communicare verò sit
 præceptum diuinum: sequitur, quòd
 primum non potest impedire secun-
 dum. Oppositum tenet Paludanus di-
 stinctione nona. vbi ait, quòd non li-
 cet, & hoc credo probabilius. Item vi-
 detur contra ius diuinum consecrare
 panem sine vino, & e contra. Et est con-
 tra capi. cõperimus. de consecra. dist. 2.
 Et consecrare in fermentato, & sine so-
 lennitatibus prohibitum est, ac proinde
 non est faciendum. Si commodè fieri
 potest, propter reuerentiam sacramen-
 ti, detur eucharistia manè infirmis an-
 tequam aliquid sumatur. Si autem hoc
 commodè fieri non potest, detur illis
 etiam

De Eucharistia.

etiam post cibum sine scrupulo. Ita enim tenet vsus ecclesiæ, & omnes doctores, & meritò quidem: nam quod propter iustitiam institutum est, non debet contra charitatem militare. Debet igitur recipiens Eucharistiam esse omnino ieiunus. Verum est, quod si cum quis lauatur, gustaret paululum aquæ, vel vini, præter intentionem, non ideo impediatur sumere eucharistiã, dum tamen fuerit in parua quãtitate. Et sic tenet S. Tho. & oēs. Idẽ dicitur, si cibi frustũ paruũ manserit inter dentes, & præter intentionẽ deglutiatur. Si etiã post ablutionẽ inuenerit sacerdos reliquiam hostiæ, potest & debet eam accipere, quia ieiunus incepit, & eius officium nondum est terminatũ. Item quia aliàs non posset sufficienter occurrere necessitatibus, & difficultatibus, nam frequenter post ablutionem, inueniuntur reliquix. Patet etiam, quia in pasceue sumitur particula hostiæ posita in vino,

no, etiã si post primum haustum particula adhaereat calici.

QVAERITVR, quibus sit dãda eucharistia, vtrum possit dari non habentibus vsum rationis? S. Tho. 4. dist. 9. & 3. p. q. 80. art. 9. cū alijs doctoribus respondet cū distinctione. Nō habētes vsum rationis sunt in duplici differentia: quidã qui dicuntur nō habere, quia parū habent, vt sunt hebetes: & rudes: & istis nullo modo est eucharistia neganda. Alij sunt totaliter privati vsum rationis. Et isti sunt in duplici differentia: quidam qui nunquam habuerunt vsum rationis, vt sunt pueri, & amentes à natiuitate: & talibus non est danda eucharistia, quia non habent deuotionem, nec diiudicant corpus dñi ab alijs cibis. Alij sunt qui aliquando habuerunt vsum rationis, vt phreneticis: & talibus si non sit periculum irreuerentiæ, vel vomitus, & prius pœnituerint & habuerint deuotionem ad eucharistiam

84

An sit dãda eucharistia non habentibus vsum rationis.

De Eucharistia.

stiam, & petierint: licet postea in phrenesim inciderint, non debet negari: quia per ea quæ naturalia sunt, non debet quod perdere beneficia gratuita. Hoc probatur duobus decretis cap. qui recedunt. & c. is qui. 26. quæst. 6. & tales recipient in sumptione eucharistie gratiam, & omnes alios effectus sacramenti: licet in hoc non conueniat Caietan. 4. p. q. 7. arti. 1. sed oppositum cum S. Th. credo verum. De pueris etiam licet consuetum fuerit olim apud aliquas ecclesias, ut daretur eis eucharistia, dicimus cum S. Th. quod non tenentur eam recipere: nec conueniens est quod illis detur. Hoc patet ex usu ecclesie, quæ quidem non permetteretur tam enormiter errare. Item quia pueri post baptismum sunt in gratia, quam non possunt perdere sine culpa sua: sed culpam ante usum rationis committere non possunt, ergo non tenentur de necessitate recipere eucharistiam: aliàs baptismus non sufficeret ad salu-

salutem, quod afferere est hæreticum. Et ita definitum est in Concilio Tridēti. sessio 21. de communione. Cano. 4. Cuius verba sunt. Si quis dixerit parvulis antequam ad annos discretionis pervenerit, necessarium esse eucharistiæ communionem, Anathema sit. Idem habetur in eadem sessio. Can. 4. Secundò dicimus, quòd huiusmodi parvulis nullo pacto est danda eucharistia propter pericula vomitus, & eructationis, vel alterius irreuerentiæ, quæ frequens est in pueris. Ideo nunc in ecclesia illis eucharistiam conferre, sacrilegium esset. Si autem de facto daretur illis, reciperent gratiam.

QVÆRITVR, vtrū liceat quotidie sumere eucharistiā? S. Tho. 3. p. q. 80. arti. 10. responder, quòd eucharistia dupliciter consideratur, vno modo secundum se, secundum q̄ confert gratiam ex opere operato sumenti ipsam. Et quātum ad hoc nō solūm quotidie,

85

An liceat
quotidie
eucharisti-
am sumere.

I verum

De Eucharistia.

verum sæpe in die quolibet esset sumē-
da, ut gratia augetur. Secundo modo
potest considerari ex parte nostra, ex
qua requiritur reuerentia, & deuotio:
& secundum hoc non est conueniens,
quod homo accedat quotiescunque po-
tuerit, sed expectet cōmodum tempus
quo sit deuotus. Qui igitur se inuen-
erit cum deuotione, & non distractum,
laudabiliter quotidie communicabit:
ut patet ex consuetudine primitiua ec-
clesiæ. Et quia nunc etiam laudantur
qui quotidie celebrant. Patet etiam Au-
gustini autoritate de verbis dñi, panis (in-
quit) iste quotidianus est, accipe quo-
tidie, ut quotidie tibi prosit: sic tamen
vive, ut quotidie merearis accipere.
Sed quia sunt multa impedimenta, lau-
dabile est aliquando abstinere, ut Au-
gustini dicit libr. de ecclesiasticis dogma-
tibus. Et habetur in capitu. quotidie. de
consecratio. distinctio. 2. quotidie com-
municare, nec laudo, nec vitupero.

Gerlon

Gerson super magistrum, tractatu. 9. dicit, quòd illi qui propterea quòd frigidus sunt (alioquin sine peccato) recedunt ab eucharistia, sunt similes illis qui frigent, & nolunt accedere ad ignem. Effectus enim eucharistiæ est ipsa deuotio, nunquid prius vis effectum eucharistiæ quàm ipsam eucharistiam? Presbyteris igitur laudabilius est communicare quotidie. Vnde Gregorius. 4. libr. dialogorū. c. 56. refert Casiū Narniensū episcopum quotidie celebrantem, & in celebratione stantem. Et dicit mandatum dñi accepisse per reuelationem cuidam alteri factam, operare quod operaris, nō cesset manus tua, nō cesset pes tuus. &c. Et Ambrosius. Graue est, quòd ad mensam tuā, mūdo corde, & innocentibus manibus non venimus: sed grauius est, si quia peccata metuimus, sacrificium non reddamus. De secularibus autem dicimus, in primitiua ecclesia eos frequentissimè, &

De Eucharistia.

forſan quotidie communicaffe. Poſtea ceſſante numero fidelium, tempore Auguſtini fiebat hoc rarius, quibusdam quotidie, alijs dominicis diebus hoc facientibus, vt ait Auguſtinus in epiſtola ad Ianuarium. Et habetur. 12. d. cap. illa autem. Poſtea Fabianus papa præcepit, vt ſaltem ter in anno omnes cõmunicarent, ſcilicet in Paſcha, Pentecoſte, & in Natiuitate dñi. Tandem papa Innocentius tertius, vel propter multitudinem fidelium, vel propter eorum in deuotionem, traxit communionem ad hoc, vt ſatisfacerent ſumendo ſemel in anno, vt patet in cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnitentijs, & remiſſionibus. Laudabile tamen eſt vt ſæpe fideles communicent.

86

An ſit præceptum ſumendi eucharistiã.

QVAERITVR, an ſit præceptum de ſumptione eucharistiã? S. Tho. 3. p. q. 80. ar. 1. 1. ponit duas cõcluſiones. Prima. Ex præcepto diuino tenentur omnes fideles communicare. Patet Ioan-

nis

nis. 6. Nisi māducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitā in vobis. Itē consuetum est in ecclesia infirmos communicare, quod non est præceptum in iure positiuo: & qui hoc transgreditur, putat se graue malum fecisse, ergo præceptum est in iure diuino. Hoc tenet Durā. 4. d. 9. q. 2. & Palud. d. 9. q. 1. Et hoc præceptū diuinū obligat sicut alia præcepta affirmatiua tempore necessitatis quando scilicet qui est in tali statu, q̄ iam probabiliter credit se non habiturum vlteriùs opportunitatem recipiendi Secunda conclusio. S. Thom. Ex statuto ecclesiæ quilibet fidelis tenetur communicare semel in anno: vt patet in. c. omnis vtriusq; sexus. Qui autem iam communicauerit in vita, & semel in anno, in articulo mortis non cōmunicans propter negligentiam quandam, non peccabit mortaliter: vt benedicit Syluester verbo, eucharistia. 3.

De Eucharistia.

Hoc patet, quia damnatis ad mortem non datur eucharistia. Verū est quòd hæc est pessima consuetudo iudicum, prætendunt enim reuerentiam eucharistiæ, sed sunt fabulæ, non putant se esse iudices nisi occidant, tamen non damnantur tanquam rei peccati mortalis.

An sit cõi
cādū sub
vtraque
specie.

QV AERITVR, utrū sit necessarium sumere eucharistiā sub vtraq; specie? Respon. quòd secundum fidem catholicam nec est ex Dei præcepto, nec de necessitate salutis vt omnes Christi fideles adulti sumant eucharistiæ sacramentum sub vtraque specie, & oppositū asserere est hæreticum. vt definitum est in Concilio Tridentino: sessio. 21. Cano. 1. cuius hæc sunt verba. Siquis dixerit ex dei præcepto vel necessitate salutis oēs & singulos Christi fideles vtranque speciem sanctissimi eucharistiæ sacramenti sumere debere, Anathema sit. Dicimus vltterius quòd in

quod in primitiua ecclesia fuit consue-
tudo sumendi eucharistiam sub vtra-
que specie. vt patet. 1. Corinthiorum.
18. Vnus panis & vnum corpus multi-
sumus, omnes qui de vno pane, & de
vno calice participamus. Et hoc etiam
dicit Cyprianus in sermone de lapsis.
Et dicuntur Græci modò sic populū
communicare. Sed in concilio Constā-
tienti, & Basiliensi interdictum est sub
pœna excōmunicationis, ne seculares
communicemus sub vtraque specie, &
damnati sunt vt hæretici qui dicebant
esse necessariū sub vtraque specie cō-
municare. Et hoc congruè ordinatum
est, quia saepe contingeret periculum
effusionis sanguinis, si toti populo dan-
dus esset. Item quia aliquibus est horri-
dum vinum, maximè fœminis. Item
vt euitaretur error Nestorianorum hæ-
reticorum dicentium, quòd sub specie
panis nō est nisi corpus, & sub specie vi-
ni non nisi sanguis. Ideò sub vnica spe-

De Eucharistia.

cie communicatur populus: vt ostenda-
tur, q̄ est totus Christus sub qualibet
specie, sunt autem vel hæretici & tan-
quam hæretici puniendi asserentes ec-
clesiam errasse dum supradictis prohi-
buit sub vtraque specie communicare.
Similiter & hæretici sunt & tanquam
tales puniendi, asserentes ecclesiã non
iustis causis & ratioibus fuisse adductã
dũ illud prohibuit. Hæc patet ex eodẽ
Concilio Tridenti. sessio. 21. de com-
munionẽ. Cano. 2. Cuius verba sunt. Si
quis dixerit sanctam ecclesiam catholi-
cam non iustis causis & rationibus ad-
ductam fuisse vt laicos atque etiam cle-
ricos non conficientes, sub panis tan-
tummodo specie communicaret, aut
in eo errasse, Anathema sit. Secerdos
autem necessariò debet sumere sub
vtraque specie: vt patet in capitu com-
perimus. de consecratio. distinct. 2. &
sunt verba Gelasij papæ, vbi dicitur es-
se grande sacrilegium consecrare sub
alte

altera specie tantum. Præceptum est igitur sacerdotibus quod communicent sub utraque specie. Et videtur quod sit præceptum diuinum, quia alias non esset sacramentum perfectum: quia non est perfecta refectio sub vnica specie, sacramentum verò eucharistiæ est quædam refectio.

QVAERITVR, an minister huius sacramenti sit sacerdos? Resp. quod non est licitum dubitare de hoc. Patet in capitulo firmiter. de summa Trinitate. & fide catholica. Et in concilio Florentino. Et etiam patet ex vi ipsius nominis. sacerdos enim dicitur à sacrificando, sed eucharistia est sacrificium: ergo ad solum sacerdotem spectat. Item quia in lege veteri non pertinebat ad omnes offerre sacrificia, sed solum ad sacerdotes: & Abraham obtulit decimas Melchisedech, quia erat Dei sacerdos: ergo etiam in lege noua solis sacerdotibus licet offerre sanctum sacrificium altaris.

88

An minister Eucharistiæ sit sacerdos.

De Eucharistia.

ris. Quando autem ordinati cum episcopo consecrant, si aliqui dicant formam consecrationis, antequàm episcopus, vel postquàm finiuit episcopus, nihil faciunt, vt dicit Paluda. & Caietanus. Nam intentio eorum est consecrare cum episcopo.

89

An ministrare eucharisti. laicis, cõueniat sacerdotibus.

QVAERITVR, an ministrare eucharistiã laicis spectet ad solum sacerdotem? Respond. quòd propria autoritate, & tãquam ex officio, spectat ad solum sacerdotem: vt habetur in capi. peruenit. de consecratione. distin. 2. vbi puniuntur sacerdotes qui per alios mittebant sacramenta, & dicitur q̄ solus sacerdos potest id facere. Tempore verò quo populus cõmunicabat sub vtraque specie, diaconi ministrabãt sanguinem nõ tñ corpus dñi. Quia in calice nõ tangebatur corpus dñi immediatè, & ideò sanguinem ministrare poterant: non autem corpus dñi, quia immediatè tangitur. At in necessitate, scilicet ægrotante presby-

De Eucharistia. 70

presbytero, potest diacono cōmitti vt deferat corpus dñi. Ita dicit Palud. 4. d. 13. & S. Th. 4. d. 13. q. 1. art. 3. nec est dubitandū de hoc. Et etiam sine cōmissio-
ne posset diaconus in necessitate porta-
re eucharistiam, vt ait S. Thom. non ta-
men subdiaconus, aut alij inferiores.
Durād. dicit se vidisse, q̄ diaconus cardi-
nalis, Papa celebrante, dat eucharistiam
alijs clericis. Ipse dubitat an id rectè fiat.
Sed certè nullum sacrilegium ibi inter-
uenit iudicio meo.

QVAERITVR, vtrū malus sacer- 90
dos possit cōsecrare? Resp. sine quacun- Malus sa-
que dubitatione q̄ sic. Nā aliàs ecclesia cerdos,
esset in magno periculo: delicta enim pōt con-
quis intelligit? Et etiā populus esset in secrare.
periculo idolatrando. Oppositum au-
tem fuit error Donatistarum, contra
quos multa dicit Augustinus in libro
de baptismo. 5. cap. 23. & contra Parme-
nianū lib. 2. respōsione. 107. & in mul-
tis alijs locis dicit, Sacramentum Chri-
sti

De Eucharistia.

si nulla peruersitate hominis siue dan-
tis, siue recipiētis, violari: & Sacramen-
tum gratiæ dat Deus per malos, ipsam
tñ gratiã per se ipsum. Et contra Petilia-
nũ, libr. 2. c. 30. Si quis verus sacerdos. i.
dignus vult esse, induatur iustitia oportet.
Qui autẽ solo sacramento sacerdos
est. i. ordinatus, sicut fuit Caiphas ponti-
fex, quãuis non sit sacerdos verus. i. bo-
nus seu dignus, verum est tamen quod
dat. Idẽ dicit Chrysostomus super Ioan-
nem, vbi ait, q̄ sicut per asinam Balaam
locutus est Deus, sic per malos sacerdo-
tes sacramenta præstat. Et non est du-
bitandũ. Vide. 1. q. 1. c. quod quidam. &
24. q. 1. cap. audiuius.

91

An missa
mali sa-
cerdotis
profit tã
tũ sicut
missa bo-
ni.

QVAERITVR, vtrũ missa sa-
cerdotis mali tantum profit alijs, sicut
missa boni. S. Tho. 3. p. q. 82. art. 6. dicit
quod in missa duo sunt consideranda,
scilicet ipsum sacramentum, & oratio-
nes quæ in ea dicuntur, ac oblatio sa-
crificij. Quantum ad primum quod est
prin-

principale, non minùs valet sacerdotis
mali missa, quàm missa boni ex opere
operato. Orationes autem possunt du-
pliciter cõsiderari. Vno modo inquan-
tum procedunt ab hac priuata perso-
na : & ex hac parte maioris efficaciz
sunt orationes boni sacerdotis , quàm
orationes mali : quia licet aliquando
Deus audiat malos, tamen certum est
quòd potiùs audit bonos. Alio modo
possunt considerari prædictæ oratio-
nes tanquam procedentes à celebra-
nte in persona ecclesiæ : & quantum ad
hoc tantam efficaciam habet oratio ma-
li, sicut oratio boni sacerdotis, & econ-
trà. Et idem dicendum est de horis ca-
nonicis, quæ si dicantur à ministro ec-
clesiæ, etiam in peccato mortali, pro-
sunt, quia dicuntur in persona eccle-
siæ. Quoniam is, cui mittitur aliquid,
non respicit per quẽ mittatur, sed quis
& quid mittat: hæc S. Thom. Si enim
quis mitteret seruum ad dandam ele-
mosy-

De Eucharistia.

mosynam, licet seruus doleret, & repugnaret, nihilominus eleemosyna valeret omnibus illis pro quibus offertur. Sic sacerdos cum sit minister ecclesie missam celebrans, licet peccet ipse, prodest tamen alijs eius sacrificium. Ex parte autem orationum, & ipsius oblationis, quod melior fuerit minister, eò magis accepta erit oblatio: facilius enim & sæpius, & amplius impetrat bonus, quam malus. Augeretur etiam valor missæ ex assistentia audientium: offerunt enim sacrificium circumstantes. Vnde in canone dicitur, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt. Vnde regulariter maioris valoris est missa dicta vbi sunt multi, quam vbi sunt pauci.

92
Hæretici, schismatici, & degradati possunt consecrare.

QVAERITVR, vtrum hæretici schismatici, & degradati possint consecrare? Magist. sent. 4. d. 13. de hæreticis & schismaticis tenet aperte, q̄d quauis tentent consecrare nihil faciunt. Idem dicit

dicit de degradatis. Sed in oppositum
 est tota cohors theologorum nemine
 excepto. Tenēt enim oēs, q̄ postquam
 quis est semel ordinatus, semper potest
 consecrare veram eucharistiam. Vnde
 Augu. lib. de corpore Christi, In myste-
 rijs corporis & sanguinis domini, nihil
 à bono magis, vel à malo minùs perfici-
 citur. Item. 1. Corint. 11. Qui māducat
 & bibit indignè, &c. Ecce Christus per-
 mittit se contrectari & manducari à
 malis, ergo eadem ratione permittet se
 cōsecrari à malis. Item hæretici redeun-
 tes ad ecclesiam non ordinantur de no-
 uo, ergo antea poterāt consecrare. Ma-
 gist. sentent. deceptus est ex verbis Cy-
 prian. qui sine dubio fuit illius senten-
 tiæ, quòd hæreticus nec poterat bapti-
 zare, nec sacramēta conficere. Sed iam
 fuit illud in concilio reuocatum, ideò
 non est tenendum. Cū igitur character
 sacerdotalis, in quo fundatur potestas
 consecrandi, sit indelebilis, non est du-
 bitan-

De Eucharistia.

bitandum quin & potestas ipsa sit inde-
lebilis. Vtrum autem tales missæ hære-
ticorum & excommunicatorum, va-
leant & profint, cum sint separati ab ec-
clesia, à qua valorem habent, dubitari
posset. Verùm quoniam adhuc mini-
stri sunt ecclesiæ, & vtuntur potestate
sibi ab ecclesia tradita, licet malè vtan-
tur ea, probabilius est q̄ valent & pro-
funt alijs. Nec obstat ca. quidam. 1. q. 1.
quia non loquitur assertiuè, sed inquisi-
tiuè, vt ait S. Thom. 3. par. quæst. 82. ar-
ticu. 8. ad. 1.

93
Missam
hæretici,
schisma-
tici, & de-
gradati,
an liceat
audire.

QVAERITVR, an liceat audire
missam & suscipere communionē à cle-
ricis hæreticis, schismaticis, & excom-
municatis. S. Th. 3. p. q. 82. arti. 6. dicit,
quod à publicè suspēsis ab ecclesia non
licet, quia ecclesia prohibet, vt à concu-
binarijs publicis, & à simoniacis: ab
alijs autem licitum est. Sed nota, quod
hæc determinatio S. Thom. vera est se-
cundum ius antiquum, 23. d. ca. nullus.

vbi

vbi dicitur. Nullus audiat missam sacerdotis, quem indubitanter nouit habere concubinam. Et in capit. sequenti hoc idem mandatur sub excommunicatione. Et Gregorius. 4. Dialogorum, & habetur. 24. q. 2. capi. cœpit. dicit de puero Hermigildo filio Regis Hispaniæ, q̄ cum ægrotaret, mandauit ei pater, vt sumeret eucharistiam ab episcopo Arriano, qui noluit, propter quod à patre interfectus est, & à Gregorio martyr reputatur. Sed nunc non videtur standum in illo iure antiquo, quia in concilio Constantiensi determinatum est, quod non tenemur vitare excommunicatos, nisi sint nominatim excommunicati, vel manifestè percussores clericorum. Idem habetur in concilio Basiliensi si aliquam habet auctoritatem & in capitul. cum non ab homine desententia excommunicationis. dicitur quod occultè excommunicatus nõ debet publicè vitari. Admonet tamen

De Eucharistia.

Palud, quòd quando ego scio sacerdotem esse peccatorem, licet sciam occulte, bene facerem, sine scandalo aliorum me separans ab auditione missæ eius, & à receptione sacramentorum: ut illi incutiam ruborem, & moueam illum ad pœnitentiam. Et sic intelliguntur cap. nostra. & capit. nisi. de clerico excommunicato.

94

An liceat
sacerdoti
nuquam
celebrare.

QVAERITVR, utrū liceat sacerdoti omnino abstinere à celebratiōe? S. Thom. 3. p. q. 82. arti. 10. tenet quod omnino tenetur sacerdos celebrare. Probatur ex verbis Ambr. iā adductis. graue (inquit) est quod ad mensam tuam mundo corde: & innocētibus manibus non venimus: sed grauius, si dum pœnas metuimus, sacrificia non reddamus. Et 2. Corinth. 6. Hortatur vos ne in vacuū gratiam Dei recipiatis. Ideo Maio. & Durand. dicunt quod sine graui peccato sacerdos non potest abstinere à celebratione. Facit etiam ad hoc capitulum. do-
lentes

létes. de celeb. missa. paragrapho. sunt. ubi reprehenduntur qui solū quater in anno celebrat. Et. 2. Machab. 4. contra quosdā sacerdotes dicitur, q̄ iā non circa altaris officia dediti erant. Item Luc 22. Christus dixit, Hoc facite in meam cōmemorationē, ergo. Sed vtrum sit mortale omnino abstinere à celebratione? Caie. 3. p. q. 82. artic. 10. tener q̄ nō est mortale. Et idem videtur sentire S. Tho. cū nō exprimat hoc esse mortale. Et ita tenendum est, quia nullum est praeceptū iuris diuini, aut humani de hoc. Sed quoniam defraudat ecclesiam suo sacrificio ad quod offerendum est constitutus minister, non excusatur à peccato. Et aliqui canonistae dicunt q̄ peccat mortaliter, propter verbum Ambrosij dicentis, Ego quia quotidie pecco, quotidie debeo accipere medicinam. Quod habetur de cōsecrat. d. 21. capit si quotiescunque. sed dictum est de consilio. Licet in vitis patrum lega-

De Eucharistia.

tur de quodam viro sancto, quòd ordinatus in sacerdotem, nunquam postea celebravit. Credendum est, quòd haberet aliquod impedimentum occultum, vel quòd hoc faciebat ex reuelatione spiritus sancti.

95
Celebrā
di tēpus
opportu
nū quod
sit.

QVAERITVR, quod sit opportunū tēpus ad celebrādū? Resp. S. Tho. quòd illud in quo ecclesia cōsuevit celebrare. Omnia enim alia variantur: tamen in omnibus optimus canon est ecclesiæ consuetudo. Et de hac ecclesiæ cōsuetudine ponit S. Tho. duas conclusiones. Prima, oportet q̄ in ecclesia sit quotidie hoc sacrificium. Patet, quia à Christo vocatur panis quotidianus, & intelligitur de Eucharistia secundum Augustinū. Item, quia si in ciuitate aliqua nō celebraretur aliquo die, reputaretur graue scandalū. Secunda, missa solennis in ecclesia cōuenienter celebratur ab hora diei tertia vsque ad nonam: quia tunc est Christus crucifixus. Quos

autem obliget præceptum illud de quo in prima propositione. Canonistæ dicunt, q̄ ecclesias collegiatis & rectores earū: ita q̄ si eorum defectu non dicatur aliquo die missa, peccarēt mortaliter. Ego credo, quòd non est peccatū mortale. Panormit. in capi. cū creatura: de celebratione missarum dicit, quòd in ecclesijs collegiatis debent quotidie celebrari duæ missæ, vna de die, alia de defunctis. Nō oportet tamē, q̄ sit de requiē: esset enim malè factum, si in die paschatis & solennitatum magnarum diceretur missa de requiem. Et in hoc corrigendus est error muliercularū, & indiscreta laicorū deuotio: cū iubent dicere missas de sanctis qui non sunt in cælo, vel de requiē. In festiuitatibus dicatis missam de die. Syluester ait, q̄ id quod Panor. dicit de missa de requiem iam est consuetudine abrogatum. Nec est rationabile, quòd in die celebri dicatur missa de defunctis. Nec hoc po-

De Eucharistia.

test haberi ex prædicto capit.

96
An liceat
pluries
in die ce-
lebrare.

QVAERITVR, an oporteat plu-
ries in die celebrare? Respon. q̄ in capi-
consuluiti. & in capit. referente. de ce-
lebra. missarū, prohibitum est pluries in
die celebrare, & communicare. Sed po-
nuntur plures exceptiones, quas ego nō
intelligo. Prima est in Natiuitate dñi,
in qua ter celebramus, & hæc clara est.
Secundam ponit Syluester, si defunctus
sit præsens post missam celebratā. Tūc
forsan hæc erat cōsuetudo: quæ iam vi-
detur abrogata. Si tamē aliquis hoc fa-
ceret, non reputaretur peccare mortali-
ter. Tertia, quando est necessariū infir-
mis viaticum porrigere, & aliter haberi
non potest. Quarta, pro necessitate pe-
regrinorū, si peregrinantes in die festo
venerūt post missam celebratam. Ego
miror certē, & puto q̄ antē non erat ita
arcta cōsuetudo semel tm̄ celebrādi, si-
cut nūc est. Quinta, pro necessitate nu-
ptiarū, scilicet q̄n tēpus labere, & non
possent

possent nuptiæ differri. Has exceptiones ponit etiã Raymũ. Sexta secundũ Hostiensẽ quando quis habet duas ecclesias, etiã si vna sit in titulo, & alia cõmẽdata: & hæc consuetudo adhuc durat. Septima quãdo eodem die occurrũt duæ missæ, vna de die, alia de ieiunio. Hos. 7. casus ponit Palu. 4. d. 12. q. 2. art. 4. vbi notat, q̄ oēs prædictæ exceptiones intelligũtur, quando sacerdos est ieiunus, aliàs in nulla necessitate licet. Panor. in. d. cap. consuluisti. ponit. 8. exceptiones. 7. prædictas, & octauã, si superueniat aliqua magna persona vt episcopus & similes, quos nõ licet trãsire sine auditione missæ. Et idem est (ait Syluester) de quolibet alio i die festo, quoniã habet præceptũ audiendi missam. Glo. in dict. cap. ponit nonã. s. si esset cõsuetũ in aliqua ecclesia dicere duas missas, & nõ sit nisi vnus sacerdos idoneus ad celebrandum. Addunt aliqui decimam, propter paupertatẽ ecclesiarum, & raritatẽ

De Eucharistia.

facerdotum. Et hoc habetur in iure. 27. q. 1. ca. clericus. in fine. & de electione. cap. dudū. & 10. q. 3. c. vnico. & ita habet etiā consuetudo. Syluester addit vnā decimā, scilicet, quando cūque occurrit necessitas arbitrio boni viri. Probat ex dicto. capit. consulisti. vbi dicitur, quòd propter necessitatem licet pluries celebrare. Ex quo dicto eliciunt doctores hos casus. Notat Palu. q̄ non licet sacerdoti pluries in die quàm bis celebrare. Pro quacūque autē necessitate nemini licet bis communicare in die eodem.

97

Quo tem
pore mis
sa fit cele
branda.

¶ De tempore autem missæ solennis S. Th. dicit quòd est ab hora tertia vsque ad nonam. i. vsque ad horam tertiam post meridiem. Et quòd hæc consuetudo fuerit in ecclesia, patet ex capi. solēt. de consecra. distin. 1. & licet non inueniamus præceptum de consuetudine quam nunc habemus quæ reuocet præcedentē, nihilominus virtualiter inuenitur in hoc, q̄ Papa concedit aliquibus priui-

priuilegia, q̄ possint dicere missam post meridie. De nocte verò nō est celebrandum: quia est iure cautū, præterq̄ in nocte resurrectionis, cū in præfatione dicitur, Qui hanc sacratissimā noctē. &c. Sed hæc consuetudo abrogata est. In aurora autē pōt celebrari, nec oportet expectare pūctualiter: sed seruet in hoc consuetudo. Credo tñ, q̄ in casibus propter quos licet bis celebrare, licebit etiā noctu celebrare: vt propter infirmos. vide Gabrie. in canone. lect. 14. & 15.

QVAERITVR, de loco in quo missa est celebrāda? S. Th. 3. p. q. 83. art. 3. dicit q̄ non pōt celebrari nisi in locis ab episcopo cōsecratis. Hoc probat cōsuetudine ecclesiæ. Vide Gabrielem in canone. lec. 13. & 14. & omnia illa quæ veniunt in vsum sacramenti, oportet q̄ sint sacra, vt in. c. nullus presbyter. &c. si quis. de conse. d. 1. Notandū tñ est, q̄ quāuis offeratur priuilegia celebrādi in domibus, maxima tñ irreuerētia est di-

98
Quo loco missa dicenda sit.

De Eucharistia.

cere missam ubi dormiunt vir & vxor: eū etiā si in ecclesia dormierint, polluantur. Clericis conuenit istas deuotiones corrigere. Et papa non cōcedit talia priuilegia nisi cū reuerentia, & in loco honesto. Vnde in Cōci. Tridē. sess. 2. in decreto de obseruandis & euitādis in celebratione missæ præcipitur ordinarijs locorū inter cætera, ne patiantur priuatis in domib⁹, atque oīno extra ecclesiā & ad diuinū tantū cultum dedicata oratoria, ab eisdē ordinarijs designanda & visitāda, sanctū hoc sacrificium, à secularibus & regularibus quibuscūque peragi. De alijs ritibus si aliquid intermittatur non ex malitia sed ex negligentia quacunque, non existimetur mortale. Vnde si quispiā celebrans obliuiscatur manipuli, vel non aduertat se sine ara celebrare, non timeat peccatum mortale.

82
99
Ecclesia
quomo-
do viole

QVAERITVR, quomodo violetur ecclesia, & qualiter recōciliari debet? Respond. quòd ecclesia viola-

tur

tor in duobus casibus : vt habetur de tur, & re
 consec. ecclesie. c. ultimo. & c. signifi- concilia
 casti. de adulter. Primus est, si in eccle- tur.
 sia effundatur sanguis: & hoc intelligen-
 dū est graui effusione, nā si pugno per-
 cussero aliquem in naribus, & fluat san-
 guis, etiā in magna quātitate, non pol-
 luitur ecclesia. Et etiam intelligitur de
 effusione iniusta. Si enim quispiam se
 defendendo occidat aliquem in eccle-
 sia, non propterea violatur. Nec oportet
 quod sanguis cadat intra ecclesiam,
 ad hoc vt violetur: sufficit enim q̄ ibi
 effundatur, etiam si percussus graui-
 ter, exeat statim ab ecclesia antequam
 sanguis cadat. Secundus casus est emis-
 sio seminis, non solum illicita, sed etiā
 licita viri cum vxore. Pollutio tamen
 in somnis quacunque ex causa proue-
 niat, non violat ecclesiam. Additur
 tertius casus, scilicet si in ecclesia sepe-
 liatur excommunicatus denunciatus.
 De modo autem quo ecclesia debet
 recon-

De Eucharistia.

reconciliari postquā fuerit polluta, distinguendū est, quia vel ecclesia est consecrata, aut dedicata: & sic à solo episcopo est recōcilianda, nisi ipse vel Papa alteri cōmiserit: potest autē comitti clerico cuicumque. Si autē ecclesia non fuerit cōsecrata, sed solū benedicta, pōt à simplici sacerdote reconciliari. Si autē episcopus ægrotaret, & nolit cōmittere alteri, quod eā recōciliet, pōt dare licētiā quod celebrētur ibi diuina quousq; ipse possit eā consecrare. Si autē vitia sint occulta, nō opus est ecclesiā reconciliari, vt tenet beatus Antoninus, Guillel. & Hostiēsis. Si autē sint publica, recōcilietur. Fiunt autē publica vel ex confessione eorū qui fecerunt, vel ex euidētia facti. Ratio Ioan. Andre. est, quia ecclesia non iudicat de occultis.

100
Missa quā
cepit ce
lebrari.

QVAERITVR, quando cepit
missa celebrari cū istis ritib' nūc consue
tis? Resp. q̄ ritus ecclesiæ in celebratio
ne missarū est antiquissimus. Nā Dio
nysius

nysius qui fuit tēpore Pauli, ponit pau-
 ciores cæremonias & ritus in libro de
 ecclesiastica Hierarchia. Itē in ca. Iaco-
 bus. de cōse. d. 1. dicitur. Iacobus frater
 dñi cui primò credita est Hierosolymi-
 tana ecclesia, & Basilius episcopus Cæ-
 sariensis (cuius claritas per totū orbē re-
 fulsit) in scripturis addiderūt nobis mis-
 sæ celebrationē. Glo. 1. ordinē missæ ce-
 lebrandæ. Isidorus libro. 1. de officio &
 Dionysius dicunt q̄ beatus Petrus fuit
 primus qui hoc fecit. Hæc non inter se
 dissonāt, potuit em̄ esse q̄ alij facerent
 autoritate Petri qui erat pontifex. Au-
 gust. ad Ianuarij inquisitionē tractās il-
 la verba Pauli, cætera cū venero dispo-
 nā. 1. Corint. 11. loquens quomodo sit
 accedendū ad eucharistiā, dicit, Paulus
 apud Corinthios ordinavit ritū illum
 qui ordinatus fuit Romæ à Petro, & Ia-
 cobo. Hugo de sanct. Victo. lib. 2. de sa-
 cramētis. p. 8. c. vlt. dicit q̄ primus om-
 niū celebrauit Petrus Antiochiæ: quod
 potest

De Eucharistia.

potest intelligi de celebratione cum dignitate pōtificiali. Et ita intelligit beatus Anto. i. p. ti. 6. c. 8. & de his sit satis,

101
Missæ de
fectibus
quomo-
do occur-
rendum.

QVAERITVR, de aliquibus de-
fectibus cōtingētibus in missa, quomo-
do sit eis occurrēdū? Quid si sacerdos
celebrans moriatur? vel si impediatur
aliqua infirmitate? Dico, q̄ si hoc con-
tingit ante consecrationē, non oportet
q̄ missa perficiatur: si aut post consecra-
tionem, debet missa per alium perfici.
Sed quid faciet celebrans si meminerit
se esse in mortali, aut in excommunica-
tione? Resp. sanctus Antoninus q̄ si est
ante consecrationē, dimittat missam, si
nō sit nota infamix vel scandali: at si se-
quatur scādālū, non dimittat. Sed vide
de hoc suprà. q. 79. Sin verò sit post cō-
secrationē, omnino non debet dimitte-
re. Idē dicendū est de eo qui meminit
se non esse ieiunum. Quid quando ara-
nea, musca, vel aliud animal veneno-
sum cecidit in calicē? Respondeo, si est

ante

ante cōsecrationem, tollat animal & vinum, & mittat aliud de nouo. Si post cōsecrationem, accipiat animal, abluat & comburat, & ablutio & cineres mitat̄ur in piscinā: & sumat sanguinem. Si autē sit venenū in calice, non bibat, sed feruet in calice vel in uase apto inter reliquias: & ponat aliud vinū & iterum cōsecret solū vinū, si nondū sumpserit hostiam. Si verò sumpserit hostiam, reincipiat à consecratione hostiæ. Idē faciat si post sumptionē hostiæ deprehenderit nihil fuisse in calice, vel fuisse solam aquā, reincipiat à cōsecratione hostiæ. Quāuis si iā sumpserit aquā, dubitet Pa lude an debeat calicem consecrare. Si autem dubitat an dixerit verba consecrationis, dicat iterum secundū Scotum, Si sanguis fundatur totus, ponat aliud vinum & consecret: & si cecidit super tabulam, lambatur, & radatur, & mittatur in piscinam. Si super mappam: & potest fieri mundè, sumat,
vel

De Eucharistia.

vel comburatur mappa. vel sufficiēter
lauetur, Regula autē generalis est quod
quotiescū que scitur vbi sunt species se
cramēti non debēt cōburi, sed seruari,
Reliqua vide apud sanctū Thomam.
Hæc sufficiāt d̄ sacramēto eucharistię,

102

QVAERITVR, an missa sit sa-
crificium. Respondetur, q̄ vnanimis
sentētia omnium sanctorum & docto-
rum est & fuit, missam esse sacrificiū,
& ita fide firma tenendum est, & op-
posita assertio est hæretica. Ecclesia
enim catholica à principio sui ortus se
fit tenuit cōfessa est docuit & prædica-
uit, atque executione & vsu monstra-
uit missam esse sacrificium. Vt enim di-
citur Psalm. 109. & ad Hebræ. 6. Chri-
stus est sacerdos in æternum secūdum
ordinem Melchisedech. qui vt dicitur
Gen. 14. in pane & vino sacrificiū obtu-
lit. Ergo si in cœna consecrans panem
& vinum Christus non sacrificauit ve-
rè & rēaliter, nunquam fuit sacerdos
secun

secundum ordinem Melchisedech. Itē pro statu nouæ legis, quæ vsque in finem seculi est duratura, necesse est dare sacrificium aliquod visibile ipsi proprium & peculiare, nam teste Paulo ad Hebræ. 7. Lex & sacerdotium & sacrificium, ita connexa sunt ad inuicem, vt nullum ab alio separari possit. Item sacrificium agni paschalis fuit figura agni Christi existentis sub speciebus panis & vini. Nam ille agnus repræsentabat Christum sub ratione comestibilis. Item Propheta Daniel qui cap. 9. dixerat sacrificium veteris legis fore in æternum cessaturum, postea cap. 12. de sacrificio legis nouæ loquens dixit, iuge sacrificium (scilicet, legis nouæ, quod sub pane & vino celebratur) cessaturum per tres annos cum dimidio. &c. Præterea Malachiæ. 1. reprobandans dominus sacrificia legis Iudaicæ dicit. Munus non suscipiam de manu vestra: ab ortu enim solis vsque ad occa-

bilis ob

L sum

De Eucharistia.

sum magnum est nomē meū in gentibus. Et in omni loco sacrificatur & offertur nomine meo oblatio mūda, quia magnū est nomen meū in gentibus. vbi vides q̄ loquitur de ecclesia tēpore legis euāgelicæ, quæ gētium ecclesia est. Hæc igitur veritas, q̄ missa sit sacrificiū diffinita est in Conci. 22. Toletano. ca. 5. & in concilio Lateraneñ. sub Innocentio. 3. can. 1. suorum Decretorum: & in Synodo generali. cap. 32. suorum decretorum. Et in concilio Ephesino in epistola ad Nestorium missa, & tandem in concil. Tridentino. Sessio. 22. capit. 1. 2. 3. & 4. & cano. 1. 3. 4. & c. verba primi canonis hæc sunt. Siquis dixerit in missa non offerri Deo verum & proprium sacrificium, aut quòd offerri non sit aliud quàm nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit.

103

OBTVLIT autem seipsum Christus in vltima coena sub speciebus panis & vini Deo patri pro nobis. Et ita
de fide

de fide est tenendū. nam Lucæ. 22. dicitur, & accepto pane gratias egit, & fregit & dedit eis dicens, Hoc est corpus meū quod pro vobis datur, hoc facite in meā cōmemorationē. Dat̄ inq̄ nunc in præfeti, & hæc nra assertio diffinitur in prædicto cōcil. sess. 22. cap. 1. Ex qua habes q̄ Chrs̄ p̄ nobis bis seipsum obtulit in sacrificiū. Primò incruentē sub speciebus panis & vini. Secundò cruentē sub propria specie veræ carnis humanæ in ara crucis. Eadē igit̄ res. s. corpus & sanguis Christi & Christus totus bis oblata est pro nobis, semel in cruce. Secundò in cœna sub speciebus panis & vini. Et hæc quotidie repetitur per sacerdotes, missam celebrātes. Quod itē patet ex diffinitiōe cōcil. Trident. capit. 2. vbi supra. Et quia Christus in vltima cœna missam celebrans seipsum obtulit pro vivis & mortuis, ideo missa offerri pōt pro peccatis viuorū & mortuorum, & pro alijs necessitatibus. Est

De Pœnitentia.

enim verū sacrificiū & vnicum ecclesiæ
chr̄ianæ. & ita firma fide tenendum est.
Sic em̄ diffinit̄ in prædicto concil. Tri-
den. vbi supra cano. 3. cuius verba sunt.
Si quis dixerit missæ sacrificiū tantū
esse laudis & gratiarū actionis, aut nu-
dam commemorationē sacrificij in cru-
ce peracti, non autem propitiatorium,
vel soli prodesse sumentis, neque pro vi-
uis & defunctis, pro peccatis, pœnis, sa-
tisfactionibus & alijs necessitatibus of-
ferri debere, anathema sit.

Sequitur Sacramen- tum Pœnitentiæ.

De sacramento Pœnitentiæ tractat
Magister Sententiarum. 4. dis. 14.
& S. Thomas. 3. p. quæst. 84.

104
Pœniten-
tia est sa-
cramētū.

VAERITVR, vtrūm pœ-
nitentia sit sacramentum, &
vtrūm post baptismum sit ali-
quod

quod signum visibile institutum ad remissionem peccatorum actualium? Respondeo, quòd sic, & est conclusio de fide: vt patet Ioannis. 10. Quorum miseritis peccata remittuntur eis. Et Matthæi. 18. Quodcunque solueris super terram erit solutum & in cœlis. Ex his locis patet, quòd est aliqua auctoritas & iurisdictio inter homines ad remittendum peccata. Et hæc iurisdictio inter homines exercetur per actum exteriorem: ergo pœnitentia est signum visibile institutum a Deo in remissionem peccatorum, ac proinde est sacramentum. Idem patet auctoritate ecclesie in capit. ad abolendam. extra de hæreticis. Et expressè inter sacramenta numeratur confessio peccatorum. Et inter hæreticos numerantur qui aliter sentiunt de sacramentis quàm ecclesia Romana sentit. Et in concil. Florentino sub Eugenio. 4. numeratur pœnitentia inter septem sacramenta: er-

De Pœnitentia.

go. Idem diffinitur in concil. Tridenti.
fensi. 14. de pœnitentiæ sacramento ca.
no. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit in
catholica ecclesia pœnitentiã nō esse
verè & prop. iè sacramentum pro fideli
bus quoties post baptismũ in peccata la
buntur, ipsi Deo reconciliandis, à Chri
sto dño nostro institutũ, anathema sit.

ET quòd sacramentum pœnitentiæ,
& sacramentum baptismi non sint vnũ
sacramentum, sed duo, firma fide tenen
dum est. Sic enim dicitur in prædicto
concilio, & sessione capite. 2. & cano.
item. 2. Si quis sacramenta confundens,
ipsum baptismum, pœnitentiæ sacra
mentum esse dixerit, quasi hæc duo sa
cramenta distincta non sint, atque ideo
pœnitentiã non rectè secundam post
naufragium tabulam appellari, ana
thema sit. Vocatur autem sacramen
tum pœnitentiæ, quanuis contineat
contritionem, satisfactionem, & con
fessionem: quia sumpsit nomen ab vl
timo:

rimo: vt dicit S. Tho. 4. d. 16. q. 1. arti. 1.
 sicut sæpè vsitatum est. Nam licèt ho-
 mo sit animal, corpus & substantia, nõn
 denominatur nisi ab vltimo, quod est
 homo. Sic etiam sacerdos quanuis sit
 diaconus & subdiaconus, nominatur
 sacerdos ab vltimo. Quia verò vltima
 pars pœnitentiæ, quæ est satisfactio, est
 pœnalis, imò omnia in hoc sacramen-
 to sunt pœnalia: ideo vocatum est sacra-
 mentum pœnitentiæ totum aggrega-
 tum ex illis partibus, tam actus pœni-
 tentis, quàm absoluentis.

QVAERITVR, quæ sit materia
 huius sacramenti? Resp. q̄ materia remo-
 ta sunt peccata pœnitentis. Vnde cum
 Beatissima virgo nullum prorsus pec-
 catũ habuerit, falsissimum est quod qui-
 dā fingūt, scilicet, q̄ cõfitebatur. B. Ioan-
 ni Euangelistæ. Materia verò propin-
 qua, sunt tres actus pœnitentis, scili-
 cet, Cõtritio, Confessio, & Satisfactio.
 Ita enim diffinitũ est in concil. Florenti.

105
 Materia
 sacramē-
 ti pœni-
 tentiæ.

De Pœnitentia.

sub Eugenio. 4. Et idem etiam diffinitur in Concilio Tridentino. Sessio. 14. de pœnitentiæ sacramêto. Cano. 4. his verbis. Si quis negauerit ad integram & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus pœnitentiæ quasi materiam sacramenti pœnitentiæ, videlicet, contritionem, confessionem, & satisfactionem, aut dixerit duas tantum esse pœnitentiæ partes, terrores, scilicet, in cussos conscientie agnito peccato, & fidem conceptam, ex Euangelio vel absolutione qua credit quis sibi per Christum remissa peccata, anathema sit.

207
sicut M
en 109
Forma sa
cramenti
pœniten
tiæ.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? S. Th. 3. p. q. 84. art. 3. dicit, qd forma vera sacramenti pœnitentiæ est, Ego te absoluo. Sicut enim Marci ultimo, & Matthæi ultimo dñs loquens de baptismo dixit, Baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: non dixit hæc sit forma baptismi, Ego te baptizo (& tamen hæretici

rici Vuiclephistæ dicunt illam esse formam baptismi) sic de pœnitentia dicitur Matthæi. 18. Quodcunque solueris super terrâ, ergo hæc erit forma pœnitentiæ, ego te absoluo. Ité. 2. Corint. 2. Ego quod donavi si quod donavi, propter vos in persona Christi: ergo sicut Paulus dicit se donasse, sic debet & sacerdos dicere, ego te absoluo. Item ut ait Sanctus Tho. opusculo. 22. Non est parui momenti, quod ecclesia canit. Iam bone pastor Petre Clemens accipe vota precantam, & peccati vincula resoluæ tibi potestate tradita: ac proinde non est blasphemia, ut putant isti hæretici, quòd sacerdos dicat, Ego te absoluo. Item in cœcilio Floren. sub Euge. 4. expressè determinatur hanc esse formam pœnitentiæ, scilicet. Ego te absoluo, & expressius in Concilio Tridenti. Sessio. 14. Cano. 3. cuius verba vide infra quæstio. 144. & 181. Hæc igitur est forma conueniens & necessaria. Et li-

muib

L 5 cèt

De Pœnitentia.

cèt permittâtur alia verba, omnia sunt de cōgruitate sicut etiã crucis signum. Et si dicatur in ca. nunquid. de consecratione. d. 5. Sacramēta cruce perficiūtur sed non loquitur de omnibus sacramentis. Manuum impositio dicit Paluda. q̄ est de congruitate. Sed sanct. Tho. ait q̄ non debet fieri. Ponantur autem à capite separata. Signat em̄ copiosum munus gratiæ conferri, sicut in sacramento confirmationis.

107

Pœnitentia an sufficiens re medium contra peccata.

QVÆRITVR, utrū pœnitentiã sit remediū sufficiens contra peccata? Respon. q̄ sic. Patet ex illo Ezechie. 18. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, vitæ viuet & non morietur: omniū iniquitatū eius quas operatus est, non recordabor. Et idē dicitur. c. 33. & Sapiē. 11. Dissimulās peccata hominum propter pœnitentiã Et Matth. 3. Pœnitentiam agite & appropinquabit regnū cœlorum. Idem dicitur Matt. 4. & Lucæ. 15. Gaudium

dium est angelis super vno peccatore
 pœnitentiã agente. Et. 2. Corinth. 7.
 Quæ enim secundũ Deum tristitia est,
 salutem operatur. Luc. 17. Si pœniten-
 tiam egerit dimitte illi. Et sunt in vtro-
 que testamento infinita testimonia. Et
 si obijcias illud Hebræo. 6. Impossibile
 est eos qui semel sunt illuminati, &c.
 rursus renouari ad pœnitentiã. Dico
 cũ S. Tho. 3. p. q. 84. art. 10. ad. 1. & cũ
 Chrysoſto. & omnibus sanctis doctori-
 bus, quòd ibi negat Paulus, non pœni-
 tentiam, sed renouationem per bap-
 tismum secundò acceptum: quia bap-
 tismus nõ est iterabilis. Peccatum verò in
 spiritũ sanctũ, si sit finalis impœniten-
 tia. i. peccatũ cum quo homo moritur,
 sine hoc q̄ egerit pœnitentiã de eo,
 est irremissibile. Alia autem peccata in
 spiritum sanctum dicuntur irremissibi-
 lia, quia difficile remittuntur, & rarò
 De⁹ tales cõuertet, & sunt in magno pe-
 riculo. Sed tamẽ si pœnitentiã egerint,
 remis-

De Pœnitentia.

remissionem sine dubio consequentur.

108
Pœniten-
tia est ne-
cessaria
ad salutē
post pec-
catum.

QVAERITVR, an pœnitētia sit remediū necessariū ad salutem post lapsum in peccatū? Resp. q̄ sic. Nam in sacris literis vbicunq; dominus hortatur ad veniam petendam, non dat aliud remediū nisi pœnitentiam, ergo. Et hoc ad eò verum est, quòd etiā requiritur pœnitentia de peccatis commissis ante baptismum, adulti enim qui baptizantur necesse est, quòd doleant de peccatis: iuxta illud Actuum. 2. Pœnitentiā agite, & baptizetur vnusquisque vestrum. Et Augustinus libro de pœnitentia ait, Omnis qui iam suæ voluntatis arbiter constitutus est, cū ad sacramentum fidelium accedit, nisi eum veteris vitæ pœniteat, nouam non potest inchoare quod & habetur de consecra. dist. 4. capi. omnis qui. Ab hac autem pœnitentia cū baptizantur soli paruuli sunt immunes. De venialibus autem non est necessaria pœnitentia,

tia, quia per dilectionem Dei, & multa alia remitti possunt. Si verò peccator præueniatur aliquo periculo maris, vel latronum, vel alicuius alterius, pœnitentia eius erit, quòd faciat tunc quicquid possit. Dicat Miserere mei Deus, vel aliquid simile: quicquid em̄ possit etiam in vltimo statu facere hoc animo vt cõcilietur Deus & placatus reddatur, pœnitentia est. Talis nanq; non est extra salutis statum.

QVÆRITVR, vtrum per pœnitentiam remittatur pœna debita peccatis? Respond. q̄ per pœnitentiã semper remittitur aliqua pars reatus & fit minor: non tamen oportet q̄ tollatur tota obligatio ad pœnam. Nam omnes fatètur q̄ postquam pœnituit aliquis, imponenda est aliqua pœnitentia. Nec hoc infert præiudicium aliquod diuinæ misericordiæ, q̄ post dimissam culpam, quærat pœnã ab amico: qui enim peccat, lædit iustitiã simul & amicitiam. Iu

109
Pœniten-
tia remit-
tit pœnã
peccato-
rum.

De Pœnitentiâ.

re autē amicitia teneor ego dum aduersarius petit veniā, & est paratus facere quicquid voluerim, recipere eum ad pristinā amicitiam. Nec debeo dicere, nō parcam, aut non erit amicus donec reddat domum quam combussit. Sed nihilominus salua amicitia possum recuperare domū meam. Et rex potest amico suo remittere homicidium, tamen omnino salua amicitia cogit eum satisfacere alteri pro iniuria. Sic Deus omnino postquā aliquis petit veniam, redit in amicitiam, & nihilominus exigit iustitiam. Nota vnum locum ex quo expressè constat, quòd Deus punit hominem postquam factus est ei amicus. 2. Reg. 12. Postquam dimisit Deus peccatum Dauid, dicitur, Veruntamen filius qui natus est tibi morietur, &c.

110 **QVAERITVR**, quomodo remittantur peccata venialia? Resp. 1. Quicquid sufficit ad remittendum mortale, sufficit etiam ad remittendum veniale.

Venialia peccata quò remittantur

le. Est clarum, quia quicquid est in veniali, est in mortali, & aliquid amplius, ergo. Secundò dico, q̄ ad remissionem venialis sufficit dilectio Dei. Nā cum Dei dilectio sit ei velle placere: & qui vult ei placere, vult virtualiter non displicere: iā ibi interuenit displicentia interpretatiua quæ sufficit ad remissionē venialium: vt ait S. Thom. 3. p. quæst. 87. artic. 1. Nā apud homines sufficit ad remissionē leuis offensæ dicere ei quē offendit, ego posthac volo tibi in omnibus placere: ergo multò magis apud Deum qui pronior est ad miserendum. Itē probat hoc Scotus, plūs placet Deo dilectio ista, quā displiceat peccatū veniale: sed homines etiam mali si offendantur leui offensa, & præstētur eis magna beneficia, non exigunt satisfactionē leuis iniuriæ, etiam si non petatur venia: ergo dilectio Dei sufficit ad remissionē peccatorum venialium. Per dilectionē uerò Dei, aut per displicentiam

gene-

De Pœnitentia.

generalē, dimittuntur omnia illa peccata venialia ad quæ hominō est actualiter affectus, vel virtualiter. Si verō quis est affectus vni peccato veniali, & dolet de alio, remittit peccatū de quo dolet, manente alio. Et quā illa potestate ecclesiæ tradita in illis verbis. **Quorum remiseritis peccata non solum tradita est facultas remittendi peccata per pœnitentiam quæ est sacramentum: sed etiam multis alijs modis, cū ad remissionem venialium non sint necessaria sacramenta: relicta est potestas ecclesiæ ad instituenda media ad eorū remissionem. Et ista sunt oratio dominica, bñdictio episcopi, unctio pectoris, aqua benedicta, & similia, quæ sine quocunque alio motu bono sufficiunt remittere venialia, per hoc quod fiunt, quia sunt ab ecclesia instituta in remedium venialium. De aqua benedicta Alexander, quintus à Petro dicit, & habetur de consecr. d. 3. c. aquam. Aquam sale.**

sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. Quod etiam omnibus sacerdotibus faciendum esse mandauimus. Nam si sanguis vitulæ aspersus sanctificabat, multò magis aqua sale aspersa, & diuinis precibus consecrata populum sanctificat. De oratione dominica habetur de pœnitentia. dis. 3. c. de quotidianis. Et ex Chrysolto. dicentes. de quotidianis leuibusque peccatis quotidiana oratio fidelium sufficit, scilicet, Pater noster. De Benedictione episcopali, & abbatû habetur. 1. q. 1. cap. benedictio. cap. multi. De unctioe pectoris habetur de pœnitentia. d. 1. cap. tres sunt actiões, & d. 2. c. sicut inquit. & de sacra unctioe. cap. cum venissem. §. 1.

QVAERITVR, vtrùm peccata 111
per pœnitentiã remissa redeant per se- Peccata
quens peccatû? S. Tho. 3. p. q. 88. arti. 1. per pœ-
dicit, quòd in peccato duo possunt cõ- nitentiã
siderari, vnum est ipsa culpa, alterum remissa,
an re-

M

rea-

De Pœnitentia.

deat per
sequens
peccatū.

reatus ad pœnam, & tunc ponit tres conclusiones. Prima, Peccatum non potest redire quantum ad culpam. Patet, nam si Sortes occidit hominem & egit de illo homicidio pœnitentiam: & iterum post pœnitentiam furatus est, hoc vltimum peccatum furti non habet maculam homicidij. Secunda conclusio. Peccatum non redit quātum ad reatū pœnæ sensus, quia noua pœna sensus debetur peccato huic nouo, & non illa prior. Tertia conclusio, Peccata præterita redeunt per sequens peccatum quātum ad pœnam damni aliquo modo: quia eadem pœna damni erit pro quolibet peccato, & eodem modo priuatur visione diuina. Et hoc modo intelligitur illud Iacobi, Qui in vno peccauerit, factus est omnium reus. Verum est, q̄ peccata præcedētia dicuntur aliquo modo redire per quandā ingratitudinem, ad istum sensum, q̄ grauius est peccatū quod nunc post remissa peccata

cata sit, quàm si prius nō essent remissa peccata. Post remissionem enim iterū Deum offendere, magna in gratitudo est. Hæc autem grauitas quæ ratione in gratitudinis consurgit, cū non mutet speciem peccati secundū omnes, non est de necessitate cōfitenda. Non enim est opus, vt dicat, postquā sunt mihi dimissa peccata adulteratus sum. Patet igitur, q̄ peccata semel remissa nō redeunt per peccatum sequens. Sine pœnitētia enim sunt dona Dei. Roma. 11.

QVÆRITVR, vtrū per pœnitē-
tiam restituatur homini grā, & virtutes
infusæ? Resp. secūdū oēs, q̄ nō est dubi-
tandum de hoc. Nā cū in pœnitētia
detur gratia, necessariò dantur omnes
virtutes infusæ, quæ gratiā cōcomitan-
tur: sicut in baptismo, quia datur gra-
tia, dantur etiam virtutes morales. Sed
tota difficultas est, vtrum resurgat pœ-
nitēs ad tantā gratiā quantā habebat an-
tequam caderet, vel ad maiorē, aut mi-

112
Per pœ-
nitētia
restitu-
tur gratia
& virtu-
tes infu-
sæ.

De Pœnitentia.

norem? Ad quod omnibus alijs opinio-
nibus dimissis, dico cum. S. Tho. 3. p. q.
89. ar. 2. 3. & 5. q̄ pœnitens nō semper
resurgit ad maiorem gratiam quàm il-
la à qua cecidit, nec ad æqualem, sed
secundùm proportionem contritio-
nis quam habet. Hæc opinio fuit anti-
quorum omnium, Alberti magni, Ale-
xandri de Ales. 4. p. q. 77. membro. 5. &
Bonaventuræ. 4. dist. 14. & Ricardi, &
omnium illorū qui scripserunt in theo-
logia graviter, & modestè. Hoc proba-
tur à posteriori præter auctoritatem
Hieronymi quam allegat Sanctus Tho-
mas, quia experientia ostendit, quòd
pœnitens non semper resurgit ad ma-
iorem gratiam: videmus enim feruen-
tissimos viros post peccatum & pœni-
tentiam, tepidè & non ita feruenter
sicut antea operari: ergo non habent
tunc maiorem gratiam & amorè Dei,
amor enim Dei non est ociosus. Vide-
mus verò magnum peccatorè aliquan-
do

do feruentissimè pœnitere, & exerceri in bonis operibus: igitur non omnes resurgunt semper ad maiorē, vel æqualem gratiam. Item ad gratiam requiritur dispositio, & quantò maior est dispositio, tantò maior gratia introducitur: sed contritio est dispositio, non solum ad nouam gratiam, sed etiam ad gratiam præteritam: ergo quantò maior fuerit cōtritio, tantò maior erit gratia, etiam præterita. Dico igitur primò quòd cuicumque resurgenti, extra gratiam quæ datur ei secundum mensuram contritionis quam habet, & quæ daretur etiam sine meritis prioribus, datur ei aliquid ratione præcedentium meritorum. v. g. sit Petrus qui habebat centum meritorum gradus, conteritur nunc post peccatum contritione vt decem: dico quòd vltra gratiam vt decem quæ datur ei ratione contritionis, datur aliqua gratia ratione præcedentiũ meritorum. Secundò dico, quòd quanto

De Pœnitentiâ.

prædicta contritio maior fuerit, tantò maior gratia dabitur ei ratione præcedentium meritorum. v. g. Petrus antea habebat gratiam vt decem, & Plato vt decem, resurgunt ambo: Petrus contritione vt decem, Plato contritione vt 20. dico, q̄ Platoni dabitur maior gratia ratione præcedentium meritorum. Tertiò & vltimò dico, q̄ perfectè pœnitenti, id est, ex toto conatu, semper restituitur tota gratia præcedens. Nam perfectæ pœnitentiæ correspondet perfecta restitutio, nõ est autè perfecta restitutio nisi restituatur totum, ergo: & consequenter secundùm proportionè pœnitentiæ restituitur præcedens gratia. Quia iustum est, q̄ si toto conatui correspondet tota gratia, q̄ medietati conatus respondeat medietas gratiæ & tertiæ parti conatus. 3. pars gratiæ, & sic consequenter. Vnde optimũ est sæpe dolere de peccatis, vt restituat tota gr̄a ratione præcedentium meritorum.

Vtrum,

VTRVM autem ratione aliorum bonorum operum restituatur aliquid de gratia præcedenti? Probabiliter dicimus, quòd sic. Videtur enim omnino, quòd bonus princeps si propter delicta abstulerit ab aliquo bona, postmodum illo pœnitente restituerit ei princeps aliquam bonorum partem, tot obsequia posset deinde regi exhibere, quæ redat ei omnia: & esset hoc laudabile in principe. Ita prorsus videtur dignum sentire de Deo, & quòd diligenti Deum vel danti elemosynam, vel alia bona opera facienti post pœnitentiam, restituat aliquid de gratia deperdita. Certum igitur est merita præcedentia non perdi omnino, sed recuperari à pœnitente.

113
Per omnia bona opera restituit aliquid de gratia perdita.

De Contritione.

DE partibus pœnitentiæ tractatum aggrediēti. Quæritur in primis quid sit contritio, quoniam ea est pœnitentiæ pars prima? Resp. quæ est

114
Cōtritio quid sit.

De Contritione.

perfectus actus pœnitentiæ. Pœnitentia em̄ virtus est, per quā placamus nobis Deum iratum, & consequimur remissionem peccatorum. Ad hæc enim duo debet dirigi tota pœnitentis intentio. Est autē iste actus pœnitētis dolor: vnde pœnitētia dolor est cōtritio, qui maximè propitiatur Deum. Hierony. & habetur de pœnitētia. d. i. c. mēsurā. apud Deum non tantum valet mēsurā tēporis quā doloris. Et Chrysostrmus homilia. 21. super Matthæum, non dolere quia peccaueris, magis indignari facit Deum, quā id ipsum quod antea peccaueras. Sunt de hoc infinita testimonia sanctorum, & sacræ scripturæ attestantia, quòd dolor de peccatis est pars pœnitentiæ valens ad remissionem peccatorum: vt patet ex conuersione Magdalenæ, & fletu Petri post negationem, &c. Habemus igitur, q̄ contritio est dolor. Et ita diffinitur in concil. Florentino, sub Eugenio. 4. Et
in con-

in Concilio Tridentino, Sessione. 14.
Cano. 4. Sed notandum duplicem esse
dolorem, quia quidam est sensitivus, alius
est intellectivus. Contritio autem est
dolor intellectivus & non sensitivus: ut
docet Sanctus Thom. 3. par. quæst. 85.
articu. 1. & omnes doctores. Quia con-
tritio est in potestate nostra, sed dolor
sensitivus non est in potestate nostra.
ergo. Et adhuc propriè loquendo con-
tritio non est ipse dolor, sed odium &
displicentia peccati, ex quo nascitur
dolor. Est igitur contritio odium, no-
litis, & detestatio peccatorum præte-
ritorum.

QVAERITVR, an sufficiat do-
lere solum de peccatis præteritis, vel an
requiratur etiam propositum non pec-
candi? Hæc est grauis quæstio, & de qua
sunt varix sententiæ. Maioris in. 4. di-
stin. 14. q. 1. & Almain. & Bonauent. 4.
dist. 14. in expositione textus dicunt, qd
si pœnitens nihil cogitat de futuro, non

115
An sit ne-
cessariũ
proposi-
tum non
peccandi.

M 5 oportet

De Contritione.

oportet quòd habeat propositum cauē
di à peccatis, sed sufficit quòd actualiter
non habeat contrarium actum. S. Tho.
1.2. quæstione. 113. articu. 5. & in. 4. di-
stinct. 14. in expositione textus. & dist.
17. quæst. 2. artic. 2. quæstiuncula. 4. &
3. p. q. 85. articu. 3. & q. 90. artic. 4. & 3.
contra gentes. ca. 158. & 4. contra gen-
tes. capit. 72. & Adrianus quodlibet. 5.
articu. 3. dicunt, quòd requiritur actua-
le propositum cauendi à peccatis futu-
ris. Idem tenet Albertus Magnus 4. dis-
t. 14. articu. 10. & Alexander de Ales. 4.
p. membro. 9. Quæ harum sententia-
rum sit vera. Firmiter tenendum atque
intrepidè dicendum est, q̄ sola senten-
tia D. Tho. quam stabilem & firmam fa-
ciunt primū verba cōcil. Florentin. quæ
dicūt, ad cōtritionem spectat dolere de
pētis cōmissis, cū proposito nō peccādi
deinceps. Præterea concilium Triden.
Sessi. 14. capi. 4. cuius verba sunt. Con-
tritio quæ primū locū inter dictos pœ-
ni-

nitentiæ actus habet, animi dolor ac de-
testatio est de peccato commisso cum propo-
sito non peccandi de cætero. Item Ioan.
5. & 8. Existenti ad piscinam dixit Dñs &
adulteræ, amplius noli peccare: non di-
xit non pecces: sed noli. Itē primū quod
ab eo qui fecit iniuriam postulamus, est
huiusmodi propositum (Señor nunca
mas). Item non habet veram pœniten-
tiam qui non diligit Deum super om-
nia: sed qui sic diligit Deū, vult ei in omni-
bus placere, & in nullo displicere: ergo
ralis habet propositum cauendi futura.

QVÆRITVR, de quo debeat
esse contritio? Respondeo, quod non
de peccato originali, sed de peccatis
actualibus. Patet tū ex verbis vtriusque
Concilij Florentini, & Tridentini in
præcedenti quæstione citatis. Itē, quia
pœnitentiæ sacramentum nō habet lo-
cum neque virtutem nisi post sacramē-
tum baptismi susceptum. Vnde in con-
ci. Triden. Sessi. 14. cano. 1. sic dī. Si quis
dixerit

116
Cōtritio
est d̄ pec-
catis a-
ctualib⁹
sed nō o-
portet vt
de quoli-
bet pec-
catofit di-
sticta cō-
tritio.

De Contritione.

dixerit in ecclesia catholica pœnitentiam non esse verè & propriè sacramentum pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labuntur. &c. anathema sit. Ex qua sententia nunc definita liquidò cõstat sacramentum pœnitentiæ nullũ locum habere in pueris, nec in illis qui ad vsum rationis, nec iam minimo peruenerunt. Nam si peccare non potuerunt: nec pœnitere, nec cõfiteri tenent. Et est differētia, q̄a ad pœtã mortalia requiritur cõtritio, nō tñ ad venialia. Vtrũm autem debeat esse cõtritio distincta de oĩbus pœtis in particulari, vel an sufficiat vnica contritio de oĩbus in gñrali, dubitari solet. Quidam em̄ tenuerunt necessarias esse tot cõtritiones quot peccata mortalia, quia S. Thom. dicit, quòd contritio debet esse distincta de singulis peccatis mortalibus. Sed ego credo sicut dicit Caieta. quòd hæc opinio sit falsissima. Non oportet reddere pœnitentiam ita difficilem

ficilem, & inaccessibleem. Quod ego sentio est, quod ad remissionem peccatorum sufficit dolor generalis de omnibus peccatis: & non requiritur dolor in particulari. Patet, quia aliàs non posset homo consequi remissionem peccatorum nisi aliquo certo & determinato tempore, quod est falsissimum: nam in quocunque momento potest homo sufficienter conteri, iuxta illud Ezechielis. 33. In quacunque die ingemuerit peccator, &c. Et sumitur ibi dies pro momento. Sequela autem probatur, quia ad cogitandum peccata requiritur certum tempus, ergo ad dolendum in speciali etiam requiritur tempus certum. Et hoc primum conceditur, & necessariò concedendum est ab omnibus. Secundò dico, quod nec ante cōtritionem generalem, nec post, requiritur cogitatio & detestatio singulorū peccatorū in particulari ante confessionem: in ipsa enim cōfessione tene-
tur

De Contritione.

tur homo cōteri in speciali. Cū enim cōfessio debeat esse distincta tunc cū ea cōfiteretur, detestatur illa : nā aliās esset fictio. Nec oportet dicere, doleo de istis quatuor & de his. 6. sed doleat de omnibus, & confiteatur distinctè peccata sua, & hoc sufficit. Quia actus interior pœnitentiæ à quo exterior proficitur: singula mortalia quæ sub cōfessione cadunt, respicit.

¶ 17 **QVAERITVR**, utrū quicūq; dolor peccatorū quantumuis parvus sufficiat ad remittendū peccata? Scotus. 4. d. 14. q. 4. articu. 2. dicit quòd licet quis habeat dolorem de peccatis propter Deum, cum omnibus alijs bonis circumstantijs: nisi talis dolor habuerit certam intensiōem & continuationem, non sufficit. Quanta autem debeat esse ista intensio doloris, dicit q̄ solus Deus nouit. Sed hoc est merè voluntariè dictū. In re autem necessaria ad salutem non debemus loqui sine autoritate sacræ

Anquili-
bet parū
dolor suf-
ficiat ad
remitten-
da p̄c̄tā.

scripturæ, aut Sanctorum. Item arguitur contra hoc. Deus pronior est ad miserendum quàm ad puniendum : sed quæcunque intensio voluntatis in peccatum, etiam in vno instanti sufficit ad damnandum hominẽ : ergo quæcunque intensio contra peccatum in quocũque instanti sufficiet ad consequendam misericordiam & remissionem. Tenendum igitur est (omissa multitudine argumentorum) quòd in contritione nõ requiritur certa intensio, aut continuatio temporis. Sed tũc dubitatur quomodo intelligitur, quòd contritio debet esse maximus dolor, vt dicunt Doctores requiri : quia est de maximo malo scilicet de offensa Dei? Ad hoc dicendũ, q̄ sicut dilectio Dei debet esse maxima non intensiuè, sed affectiuè & appetitiuè : ita requiritur quòd odio habeamus peccatum supra omne odibile : & reuerà malle m esse mortuus incurrisse que quæcũque alia dāna quàm peccatum

De Contritione.

tū, licet talis actus sit remissus gradua-
liter. Non oportet tamen, q̄ pœnitens
faciat illam comparisonem, mallē pati
hanc mortē, vel illud malum, quā incur-
risse hoc peccatū (quāuis hic actus esset
valde perfectus, & multūm valeret ad
pœnæ remissionē) sed sicut satis est ad
dilectionē Dei super omnia, velle ei in
omnibus placere, & in nullo displice-
re: ita ad contritionem sufficit dicere,
ego nullo modo vellē offendisse Deū.
Et licet experiamur in morte charorū
nos plus dolere quā in peccatis, non
turbemur: quia hoc prouenit ex eo q̄
præsētia magis mouet quam absentia:
& magis connaturalia sunt magis sen-
sibilia, ideo appetitum sensitium ma-
gis mouent. Hic autem dolor sensiti-
uus debet esse moderatus. Vnde Apo-
stolus. 2. Corinthio. 2. admonet eos vt
consolentur pœnitentē quendam, ne
abundātorī tristitia absorbeat. Dolor
autē intellectuus non pōt esse nimius.

Vtrum

VTRVM, de grauiori peccato sit habenda maior contritio quàm de minori? Respondeo primò, quòd non est necessariũ dolere amplius de vno peccato quàm de alio. Patet, quia vt supra diximus, sufficit ad contritionem dolor in vniuersali de omnibus peccatis, & talis dolor non est tunc intensior respectu vnius peccati, quàm respectu alterius. Secundò dico, quòd id esset conuenientissimum, vt scilicet; maiorem dolorem habeat homo de maiori peccato. Quòd autem hoc non sit necessarium patet, quia aliàs teneretur pœnitens scire grauitates peccatorum, quòd scilicet sit grauius peccatũ, fornicatio, an detractio, quod nullo modo est dicendum.

118

An de maiori peccato sit magis dolendum.

QVAERITVR, vtrũ dolor contritionis habere debeat hanc circumstantiam finis, vt sit propter Deũ? Vtrum ad hoc, q̄ contritio sit sufficiens ad remissionem peccatorum, requiratur dilectio

119

An cõtritio sit dolor propter deũ.

N

ctio

De Contritione.

Actio Dei super omnia? Respō. q̄ de hoc
sunt opiniones. Gabriel. 4. d. 14. q. 1. &
2. & Palude. d. 17. q̄. 2. conclusionē. 1.
& Caiet. q. 1. de contritione, & Capre.
2. d. 41. q. 1. ad. 1. Grego. tenent q̄ requi-
ritur dilectio Dei super omnia. Et idem
videtur dicere S. Tho. 3. p. q. 85. artic. 5.
vbi dicit, quòd quintus actus qui cōcur-
rit ad contritionem est actus charitatis,
& 1. 2. q̄. 113. artic. 41. dicit q̄ ad pœ-
nitentiam non sufficit motus fidei nisi
sit informatus charitate. & 3. p. q. 84. ar-
ticul. 6. dicit q̄ actus pœnitentiæ nasci-
tur ex actu charitatis. Et probatur, quia
in pœnitentia fit integratio amicitie
(fit enim ex inimico amicus) sed hoc
est impossibile nisi inimicus incipiat
diligere, ergo. In contrarium est, quia
dilectionis actus est perfectior, quàm
actus pœnitentiæ; ergo remissio pec-
catorum non deberet tribui actui pœ-
nitentiæ, sed actui dilectionis: cuius op-
positum dicunt omnes. Pro solutione
huius

huius dubij notandum, quod actus pœnitentia est actus distinctus ab actu dilectionis Dei: quia pœnitentia & charitas distinguuntur, ergo etiam actus earum. Hoc supposito, videtur quod non possit esse pœnitentia sine dilectione Dei, quia odium nascitur ex amore, ergo odium peccatorum nascitur ex dilectione Dei: si enim non diligerem Deum, quare odio haberem peccata? nunquid propter amorem creaturæ? non certe, sed propter Dei amorem: cum igitur odium peccatorum sit super omne odibile in verè pœnitenti, ergo procedit ex amore Dei super omnia. Et ita est regulariter, quod peccator ex amore movetur ad pœnitendum. Potest esse quod in voluntate non sit alius actus quam iste, doleo quia offendi Deum: qui nec est elicitus nec imperatus à charitate, & iste talis actus sine alia dilectione sufficit ad remissionem peccatorum, qui licet regulariter procedat à charitate, tamè re-

De Contritione.

missio peccatorū magis tribuitur pœnitentiæ quā charitati; quia in sacra scriptura illi actui promittitur remissio. Et S. Tho. dicens q̄ pœnitentia procedit ex amore, intelligendus est cōmuniter & regulariter: ut patet apud ipsum. 4. d. 14. q. 1. arti. 2. quæstiō. 1. Verū est q̄ ipse actus pœnitentiæ, nolle Deo displicere, est vera dilectio. Dolor igitur peccatorum debet esse propter Deum, non propter timorem pœnarū, aut propter quoduis aliud: sed quia sunt offensæ Dei patris pijsissimi.

120

An qui dolet ppter Deū semper recipiat gratiam.

QV AERIT VR, utrum qui dolet ut nūc diximus semper recipiat gratiā. Caieta. q. 1. de contritione, tenet mirabile opinionem, scilicet, q̄ stat quēpiam dolere de peccatis perfectē, & perfectē proponere cauere ab illis in futurū, & perfectē diligere Deum super omnia & non habere gratiā. Ratio eius est, quia aliās sequerēt q̄ posset quis habere euidentiā q̄ sit in gratia. Oppositū tenent

nent omnes doctores, & dicunt quod quam
 primum fecerit aliquis totum quod in se
 est, statim habebit gratiam. Vide S. Tho.
 2. 2. q. 112. ar. 2. ad. 1. & q. 113. arti. 3. &
 8. & 3. p. q. 85. arti. 5. & 6. Et in pluribus
 alij locis. Et oppositum esset contra scri-
 pturam sacram dicentem, Convertimini ad me
 & ego conuertar ad vos: iam hic poenitens
 conuertitur ad Deum: & Deus non con-
 uertitur ad poenitentem. Iacob. 4. ap-
 propinquate Deo, & appropinquabi-
 tur vobis. & Ioan. 14. Qui diligit me di-
 ligetur a patre meo. Et Psalm. 50. Cor
 contritum & humiliatum Deus non de-
 spicies, Falsissimum ergo est quod Ca-
 ieta. dicit. Et dico, quod non stat de lege quod
 rater poenitens careat gratia cum fa-
 ciat totum quod in se est. Nec hoc da-
 to sequitur se scire euidenter quod habeat
 gratiam. Non enim ego possum habe-
 re euidentiam, quod doleo de peccato su-
 per omnia, vel quod proponam perfecte caue-
 re in futurum. Habemus igitur pro cer-

De Contritione.

to, q̄ qui sic dolet habebit gratiam.

QVAERITVR, utrū attritio possit fieri contritio? Ad hoc suppono ex omnibus doctoribus, & S. Tho. q̄ nihil aliud est cōtritio quā dolor perfectus: attritio verò dolor imperfectus. Tunc dicit Sanct. Tho. 4. d. 17. q. 2. art. 1. quaestiuicula. 3. quòd attritio nō potest fieri contritio. Probat, quia principium contritionis est gratia, virtus infusa: attritionis verò principium est habitus acquisitus, vel sola potentia, idem autem actus non potest elici à virtute infusa, & acquisita vel à potentia, ergo. Sciendū est tamen q̄ duplex est contritio, quaedam intrinsecè, quæ habet hoc pro obiecto: doleo de peccatis super omnia. Alia extrinsecè. i. ex circumstantia, & sic omnis dolor qui est cum gratia vocatur contritio. Eodem modo duplex est attritio. Quedam intrinsecè ex obiecto, vt putà, doleo de peccatis quia turpia sunt & infamia, vel propter

pter infernum. Alia extrinsecè, putà do-
 leo de peccatis propter Deum: & cum
 omnibus circumstantijs, sed omitto præ-
 ceptum aliquod necessarium. Tunc fit
 conclusio. Nunquam ex attritione fit
 contritio intrinseca, quia differunt ex
 obiecto: vna enim dolet propter Deū,
 alia propter pœnas. Vnde conclusio S.
 Thom. intelligitur de attritione pro-
 prie dicta, & de contritione proprie
 dicta.

QVAERITVR, vtrū tota ista vi-
 ta sit tēpus cōtritionis? Respond. primò
 quòd est expediens & conueniens sepe
 dolere de peccatis. Et sancti ita cōsulūt.
 Ad amicitiam enim pertinet sepe dolo-
 re de offensa facta amico: maximè quia
 dolere debemus quousque reparemus
 detrimentum factum per peccatū, sed
 multa sunt quæ nullo modo possunt re-
 parari, putà tēpus qd̄ perdidimus peccā-
 do, ergo per totā vitā dolere debemus
 de illo. Hoc autē intelligendū est de do-

112

An tota
 vita sit tē-
 pus cōtri-
 tionis.

De Contritione

lore qui est in voluntate, nam de sensitivo dolore graue esset videre amicum semper esse tristem. Loquendo autem de doloris tempore qui est sub præcepto dico, quòd de peccato semel dimisso nō tenemur amplius dolere, quia Deus non iudicat bis in id ipsum, ut dicitur Nahum. 1. Sed ex peccato non dimisso est dubium quando teneatur homo cōteri? Ad hoc Caietanus quodlibeto. 2. q. 3. dicit q̄ præceptum cōtritionis partim est affirmatiuum, quia obligat ad actum, scilicet ad dolorem: partim negatiuum, quia obligat ad non manendum in peccato. Loquendo de hoc præcepto inquantum est affirmatiuum obligat semper, sed non ad semper, sicut & reliqua præcepta affirmatiua: scilicet in casu necessitatis, putà cū quis administrat vel recipit sacramentum, vel in articulo mortis. Loquendo verò de prædicto præcepto in quantum est negatiuum obligans ad non manendū in inimicitia

mititia Dei, obligat sicut cætera præcepta negativa semper & ad semper: & ad statim. Et sicut qui tenet alienum tenetur statim reddere, sic qui est in statu inimicitiae Dei, tenetur statim ab illo exire. Peccat autem contra hoc præceptum qui habet actum cõmissionis contrarium, putà si dicat volo manere in hoc statu per diem aut per horam. Sicut qui retinet alienum nõ semper peccat de nouo, sed eum habet hunc actum positium, nolo reddere alienum, est tamen semper in malo statu. Magister meus Victoria tenet quod nullum est præceptum de pœnitentia aut contritione, quod obliget sub nouo peccato. Quauis peccatum mortale sine pœnitentia non possit deleri, ac proinde sit necessarium dolere seu pœnitere, sed qui non pœnituerit, damnabitur quidem propter peccata quæ commisit, sed non quia non pœnituit. Sed quia mihi magis placet opinio cõtraria ideò

hanc non prosequor.

123

An post
vitam sit
locus pœ-
nitentiæ.

QVAERITVR, virū post hęc vitā sit locus pœnitentiæ? Resp. q̄ non, sed prout in corpore gessit siue bonum, siue malum recipiet. 2. Corinthiorū. 5. Et vbi ceciderit lignū, ibi manebit, Ecclesiast. 11. Veniet nox quando nemo poterit operari. Ioannis. 9. Sed contra de Traiano, & alijs, quos apostoli suscitauerunt, quorum aliqui forsitan erant in infernum detrusi. Respond. non dubito quin Deus possit homines damnatos liberare ab inferno, sed hoc est præter legem. Id autē, quod dicitur de Traiano timeo q̄ sit fabula, tamen quicquid sit, Deus p̄t omnes dānatos eripere ab inferno, etiā si non pœniteant. Et sic non opus est dicere, q̄ suscitauit illū ad pœnitendum enim erat opus.

124

An venia
lia remi-
tant post

QVAERITVR, virum saltē peccata venialia post hęc vitā remittantur? Respon. q̄ cū multi moriantur in peccatis venialibus, vel quia non cogita-

uerunt

uerunt de illis, vel quia complacent sibi in aliquo, necessariū est dicere q̄ in alia vita remittantur. Et ita S. Thom. 4. d. 21. q. 1. art. 3. Et in additionibus. q. 4. ar. 3. dicit, q̄ peccata venialia remittuntur in purgatorio: & eodem modo sicut in via remittuntur. In inferno autē ideò non remittuntur, quia ibi existentes sunt inimici Dei, & Deus eorū opera non acceptat. At existentes in purgatorio sunt amici Dei, & ideò acceptantur eorū opera: & etiam per displicentiam peccatorū remittuntur eis peccata venialia. Ita Greg. 4. dialogo. c. 39. & habetur. 25. dist. ca. qualiter. & Aug. 21. de Ciuitate. c. 24. Matth. 12. Nō remittetur ei neq; in hoc seculo neque in futuro. 2. Macha. 12. Sācta ergo & salubris cogitatio pro defunctis exorare, vt peccatis soluātur. Opera igit̄ bona existentium in purgatorio sunt quidē meritoria remissionis peccatorū, nō tñ glorię

QVAERITVR, vtrū semper remittan-

fianc vitam.
011571000
011571000
011571000

De Contritione.

An con-
tritio re-
mittat to-
tam pœ-
nam.

mittatur per contritionem tota pœna
peccatis debita? Respondetur iuxta
fidem catholicam negatiuè. ita enim
diffinitum est in Concil. Tridenti. ses-
sio. 14. Can. 12. his verbis. Siquis dixe-
rit totam pœnam simul cum culpa re-
mitti semper à Deo, anathema sit. Et
item cano. 15. in fine. Præterea patet,
nam iam satisfactio non esset pars hu-
ius sacramenti, quod est contra prius dif-
finita. Item, quia alias non esset opus
purgatorio. Quòd autem post remis-
sionè culpæ maneat reatus pœnæ, pro-
batur vnica autoritate. 2. Reg. 12. Vbi
postquam peccatum David remissum
est. dicitur in pœnam eius vnicus filius
qui natus est tibi morietur. Et alius lo-
cus Iosue. 22. An parū vobis est, quod pec-
castis in Beelphegor? vsque in præsen-
tem diem macula huius sceleris in vo-
bis permanet. Vide Sanct. Thom. 1. 2.
q. 86. artic. 2. Potest nihilominus tanta
esse contritio, quæ sufficiat ad remitten-
dum

dum totam pœnam, sicuti credimus
de Magdalena. Et hæc de contritione
sufficiant.

Sequitur de Confes- sione, secunda Pœniten- tia parte.

De hac materia Confessionis tra-
ctant doct. in. 4. distinct. 17. & S.
Thom. ibidem, & in additioni-
bus. q. 6. Et ante omnia.

QVAERITVR, utrū confes-
sio sit de necessitate salutis?
Respond. q̄ sic, & ita firma si-
de tenendum est, vt patet ex Concil.
Tridenti. sessio. 14. Cano. 6. cuius ver-
ba sunt. Si quis negauerit confessionem
sacramentalem vel institutam vel ad sa-
lutem necessariam nō esse de iure diui-
no, Anathema sit. Idem patet ex capite
omnis

126

Cōfessio
est neces-
saria ad
salutem.

De Confessione.

omnis utriusque sexus. de poenitentijs
& remissionibus. ubi hoc expresse di-
citur, ex præallegatis constat confes-
sionem esse de iure diuino. De qua ta-
men re inferius aliqua dicentur. Sed
dubium est, an si confessio non esset
præcepta de iure diuino, posset eccle-
sia ad eam obligare? Nam si possit pa-
rum refert scire an confessio sit de iu-
re diuino, sufficit enim q̄ iam ecclesia
in concilio generali obligauit omnes
ad confessionem. Et viderur, quòd ec-
clesia non potuerit confessionem præ-
cipere. Nam secundum communē opi-
nionem ecclesia non habet iurisdictionem
super actus interiores, ergo saltem
non posset nos obligare ad confitendū
illos: quod quidam afferunt, sed tamen
dānati sunt. Item ecclesia nō posset me
obligare etiā pro quocunq; crimine, vt
religionem profiterer, quia esset nimis
graue onus, vt est cōmunis opinio, sed
etiā est onus grauissimū & difficillimū
peccata

peccata confiteri: ergo si non esset præceptum diuinum, ecclesia non posset ad hoc obligare. Hæc est res disputabilis, & qua parum indigebimus, quia habemus pro certo, quod de confessione sit præceptum in iure diuino: ut primò probauimus. Notandum tamen, quod duplicia sunt præcepta, quædam quæ licet sint absoluta, non obligant hominem absolute sed in casu, ut de eleemosyna est absolute præceptum, & tamen non obligat nisi in casu necessitatis: & potest esse quod nunquam occurrat talis casus in uita, & ideò non vocatur eleemosyna necessaria ad salutem. Idem de sanctificatione Sabbati, maxime si ecclesia non determinasset diem. Idem de honorandis parentibus. Alia sunt præcepta quæ obligant absolute, & non est satis in casu, sed oportet ut vos quaratis casum, & disponamini ad implendum illa. Et huiusmodi est præceptum baptismi confessionis, eucharistiæ, circa qua-

777
 012103
 si de on
 -allapoz
 1001111
 1111111
 Infra nu
 mero.
 121

De Confessione.

ca quæ teneor facere ad illa implenda.
Et hæc vocatur necessaria ad salutem.

127
Cōfessio
nō est tā
necessa-
ria sicut
baptism^o

QVÆRITVR, an confessio sit
adeo necessaria ad salutem sicut baptis-
mus: ita quod nunquam liceat illā omit-
tere. Respondeo primò, qd nō est adeo
necessaria vt baptismus. Nam puer si-
ne actuali baptismo non potest saluari,
potest autem homo saluari sine actua-
li confessione. Sed vtrūm cum quis po-
test confiteri, possit aliquando omitti-
re confessionem. Respondeo pro nunc
quod multa sunt præcepta Dei, & sic
quandocunque quis posset confiteri si-
ne transgressione præcepti diuini, tene-
tur confiteri, etiam si perdat bona. Si
verò simul concurrat aliud præceptum
diuinum cum confessione, & præcep-
tum confessionis non possit impleri
sine alterius præcepti transgressione,
si aliud est maius (maximè de iure na-
turali) tunc non tenetur confiteri, qua-
le est non scandalizare. Vnde si foemi-
na sciret

na sciret confessorem scandalizandum
srei confiteretur, non tenetur confiteri
ei, vt latius infra dicemus.

QVAERITVR, an confessio sit 128
de iure naturali? Respō. q̄ non. Quia sa Cōfessio
cramenta ecclesie sunt de illis quæ sunt nō est de
supra naturam, & perrinentia ad fidem. iure natu
rali.
Quis enim cognoscet aquam munda-
re peccatorem?

QVAERITVR, vtrū teneamur 129
confiteri peccata venialia? Resp. q̄ om- Peccata
nes cōueniunt in hoc, q̄ qui habet mor- venialia
talia peccata non tenetur confiteri ve- aa tenea
nialia, quia si teneretur cōfiteri vnum mur cōn
veniale, ergo & omnia, & cū venialia fiteri.
sint infinita, esset quasi impossibile om-
nia confiteri. Sed dubium est, an qui nō
habet nisi venialia teneatur ea confite-
ri semel in anno? De hoc S. Thom. q. 6.
articul. 3. addi. 3. ponit duas opiniones.
Prima dicit, q̄ tenetur, quia præceptum
de confessione est absolutum & po-
test impleri, ergo. Secunda opinio di-

De Confessione.

cit quod nullus tenetur confiteri venialia. Et hæc est tenēda, quia præceptum de cōfessione, intelligitur de mortalibus, vt expressè diffinitur in Concilio Tridenti. sessio. 14. Cano. 7. vbi sic dicitur. Siquis dixerit sacramentum pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino confiteri omnia & singula peccata mortalia, &c. Annathema sit. Pondera verbū peccata mortalia. Item patet ex eo quod dicitur in. c. omnis vtriusque sexus. &c. confiteātur proprio sacerdoti. Circa venialia verò nō est proprius sacerdos, nā quilibet potest ea cōfiteri cui voluerit. Item ecclesia noluit de nouo præcipere confessionē sed præceptū iuris diuini determinare quo ad tēpus executionis: at à Christo non est præcepta confessio nisi mortalium. ergo. Item in illa decretali imponitur nō confitenti grauisima pœna, vt scilicet viuens arceatur ab ingressu ecclesiæ, & mortu⁹ christiana

stiana careat sepultura: sed huiusmodi
 poenæ nō imponūtur à pia matre eccle-
 sia perfectioribus viris, quales sunt qui
 habent solūm peccata venialia quæ alijs
 peccatores non tenentur cōfiteri (aliàs
 meliores essent peioris conditionis) er-
 go. Itē quia ad remissionē venialiū sunt
 quamplura remedia, videlicet cōfessio
 generalis, oratio dominica, tū sio pecto-
 ris. &c. Cæterum & si nullo iure tenea-
 mur confiteri venialia, laudabile tñ est
 & valde vtile illa cōfiteri. horū em̄ pec-
 catorū confessio sufficiens materia est sa-
 cramēti poenitētiæ. Effetq; hæresis asse-
 rere q̄ non liceat cōfiteri peccata venia-
 lia, vt diffinitum est in cōcil. Tridē. ses-
 14. Cā. 7. Cuius verba sunt. Siquis dixe-
 rit nō licere confiteri peccata venialia,
 Anathema sit. Talis igitur qui non ha-
 bet nisi venialia, petat in paschate eu-
 charistiam, & sacerdoti dicenti q̄ prius
 confiteatur, respondeat se nō egere cō-
 fessione, & sacerdos credat. Sed quis

O 2 est hic

De Confessione.

est hic, & laudabimus eum?

130

Mētiri in
cōfessio
ne quale
sit pecca
tum.

QVAERITVR, virū aliquis pos
sit confiteri peccatum quod nō habet?

Respōdet S. Tho: q̄ si nunquā licet mē
tiri, multò minus in confessione. Sed
quale peccatum erit? Dico probabili
ter, q̄ qui confitetur mortale quod non
habet peccat mortaliter: quia peccat
circa ea quæ sunt de necessitate con
fessionis, & decipit confessorem qui
absoluit quod non potest absolui: &
consequenter dico, quòd confessio non
fuit integra, ac proinde nulla & iteran
da: quia non confitetur de illo menda
cio pernicioso. Si autem peccatum de
quo dubitat, confiteatur tanquam cer
tum: si id faciat credens esse magis se
curum vt communiter fit, non peccat.
Si autē faciat animo decipiendi confes
sorem, peccat mortaliter. Sed quid de
scrupulosis, vt si habeo suspicionem, q̄
feci peccatum? Respōdeo, q̄ non solūm
non tencor confiteri, sed neque debeo
facere

Scrupu
losi infamant sa
cramen
ta.

facere, si credo q̄ non consensi. Quia
 in rebus mortalibus debemus procede
 re ex crassis coniecturis, Deus enim nō
 est sophista, nec quærit laqueos. In re-
 bus autem moralibus vocatur demon-
 stratio, vbi habeo coniecturas pro vna
 parte & non pro alia, licet habeā formi-
 dinē eius Isti qui sic cūfitentur infamāt
 sacramenta & redūt ea odiosa, satis est
 confiteri peccata certa & dubia: sed
 non de scrupulis qui sunt veri scrupuli.
 Nam de his loquor. Exemplum, est ali-
 quis qui omnino habet propositum ca-
 uendi à peccatis, & nullo modo vellet
 cōsentire tentationibus, & expertus est
 q̄ solet resistere cogitationibus & ille
 cebris, postea occurrerunt cogitatio-
 nes & detētus fuit in illis, & postquam
 discesserunt non recordatur si aduertit
 si consensit, vel qualiter se habuit. Dico
 q̄ de tali scrupulo non oportet confite-
 ri. Et eodē modo de cogitationibus fi-
 dei, & phantasijs quæ occurrūt hominī

De Confessione.

etiã parato mori pro fide, si opus esset.

131
Mentiri
circa ve-
nialia in
cōfessio-
ne quale
peccatū
fit.

QU**Æ**ST**IO** **D**V**B**I**T**A**T**U**R**, vtrū peccet mor-
taliter qui cōfiteatur peccatū veniale quōd
non fecit? Nā quod peccet venialiter certū
est. Caieta. in. 2. 2. in materia de menda-
cio dicit quod est peccatum mortale: quia
mentitur in iudicio, vbi tenetur dicere
veritatem. Sed respōd. quod non est morta-
le. nā licet sacerdos possit exigere veri-
tatem à pœnitēte, non tamē quancūq;
veritatē, sed eam quæ pertinet ad mate-
riam iudicij sui, & cū venialia nō sint
materia confessionis mentiri circa illa,
non est peccatū mortale. Sicut nec si cō-
fessori interroganti, an sim pauper, di-
xero quod nō, cū tamē re vera sim pauper,
nō pecco mortaliter. Et quāuis Caieta.
in. 2. 2. fuerit illius sententiæ, tamen in
summa confessionis moderatiū loqui-
tur dicens, quòd sit sit intētio pœnitētis
facere peccata venialia materiā confes-
sionis, tunc mētiri (etiã circa venialia) ef-
set mortale, quia iam veniale est mate-
ria

ria principalis & pertinēs ad iudicium. Si verò non est intentio pœnitentis facere venialia materiã confessionis, mētiri circa illa nō est mortale. Sed adhuc dico, quòd etiam si habuero intentionem efficiendi materiã confessionis ex venialibus, dicens mendacium circa illa, vt si dicam me non fuisse mentitum, nō pecco mortaliter: quia per hoc quòd nolo dicere mutatur intentio prior, & iam non manet materia cōfessionis, etiam si non habuero reflexionem illam, nolo quòd hoc peccatū quod volo tacere sit materia confessionis.

QVAERITVR, , quādo obligat præceptum cōfessionis, an statim post peccatū? S. Tho 4. d. 17. & in additionibus. q. 6. arti. 4. dicit q̄ hoc præceptum potest multipliciter considerari. Vno modo stando in solo iure diuino, seclufa ecclesiæ determinatione. Alio modo post ecclesiæ determinationem. Loquendo igitur secundum primam con-

132
An statim
post pec
catum te
neamur
cōfiteri.

De Confessione.

fiderationem, dicunt aliqui, quòd obligat solùm semel in vita, in casu necessitatis: sicut & alia præcepta affirmatiua, putà in articulo mortis. Sed contrà, quia tunc esset impossibile confiteri peccata: nã cùm ad hoc requiratur memoria peccatorum, videtur impossibile mortaliter loquendo, quòd quis habeat in memoria peccata quæ commisit in .40. annis: & sic frustraretur illud præceptũ, saltem pro maiori parte, quia paucorum peccatorum in fine vitæ posset quis habere memoriã. Ideò dicunt alij quod tenetur quilibet confiteri in articulo necessitatis: qui vocatur quando est periculum obliuionis, sicuti & alia præcepta tenemur implere quando est probabile, & si tunc non implentur, postea non poterunt impleri: sicut de auditione missæ, non tencor eam audire manè, nisi solùm sit vnica missa quæ manè celebratur: & sic de confessione quã tenetur facere intra illud tempus
quod

Quando
tenemur
cõfiteri.

quod sufficit ad memoriam peccatorū retinendā. Sed contrā, quia si hoc esset verū, ecclesia negligenter determinasset in capit. omnis vtriusq; sexus. tēpus vnus anni pro confessione. nā probabile est, quòd in vno anno obliuiscuntur aliqua peccata. Certum enim est, qd si de iure diuino teneremur cōfiteri peccata nostra pluries in anno, non posset ecclesia dare facultatem, quòd differretur confessio vsque ad annum: sed sunt aliqui qui in vno anno obliuiscuntur, ergo. Ad hoc sciendum, quòd ecclesia non dedit nouā licentiam, sed coërcuit negligentiam, nec voluit dicere, quòd non confiteantur ante annum: sed quo ad forum exterius voluit arctare. Vnde si quis aggredere periculum mortis ante annum, ecclesia non deobligauit illum à confessione in tali casu facienda. Sed quia nunc nemo obligatur confiteri nisi semel in anno (aliàs ecclesia deciperet nos) ideò falsum est

De Confessione.

quod isti dicunt. Itaque videtur mihi, & est notandum pro alijs præceptis, quod Christus instituit ecclesiam & dedit sacramenta & præcepta generalia non autem dedit præcepta particularia, & ordinationes speciales quibus solis posset gubernari: ut isti hæretici somniant. Quod patet, nam Christus non determinavit episcopos per diuersas dioceses, & tamen nisi essent episcopatus distincti, esset impossibile ecclesiam gubernari, quia possent præcipere contraria. Nec in eo fuit prouisio Christi insufficientis, nam idcirco constituit prælatos ut gubernarent ecclesiam, & præcepit fidelibus, obedite præpositis vestris. Secundò notandum quod Christus reliquit aliqua præcepta generalia sine determinatione, quæ quidem non possunt commodè obseruari ad Christi intentionem, nisi ecclesia determinasset tempus vel modum, &c. V. g. Christus posuit præceptum eucharistiæ dicens, Nisi manducaueritis

car-

De Confessione. 110

carnem filij hominis, &c. Stādo solūm
in præcepto Christi, quando teneretur
homo sumere eucharistiam? Si dicas,
& semel in vita, hoc non est verisimile
cū secundum Hieronymum, Augusti.
Ambrosium, & alios doctores, in ora-
tione dominica per panem quotidiana
intelligatur eucharistia. Cū etiam
Apostoli, & in primitiua ecclesia fide-
les frequentarēt hoc mysterium. Et
Christus dixit, hæc quotiescūque fece-
ritis in mei memoriam facietis, Et ite-
rum, hoc facite in meam commemora-
tionem. Ac proinde patet, prædictum
præceptum non posse cōmodè obser-
uari ad intentionem Christi, sine ordi-
natione & determinatione ecclesiæ.
Item præceptum de celebratione festi,
quomodo impleretur? nunquid suffice-
ret semel in vita genua flectere, & Deū
colere? Sic igitur dico de præcepto con-
fessionis, & de iure diuino tenemur con-
fiteri quādo ecclesia determinauit. Nec
enim

De Confessione.

em̄ stando in iure diuino pōt determi-
nari quādo obliget: fuit etenim intētio
Christi q̄ ista mysteria frequentarētur.

133
Casus in
quib⁹ te-
nemur
statim cō-
fiteri.

¶ **N V N C** videamus vtrum stando in
iure diuino, sint aliqui casus in quibus
teneamur statim confiteri? Aliqui an-
tiqui, & quidā summistæ dicunt, quod
peccator tenetur statim confiteri, quia
aliās exponeret se periculo: posset em̄
mori, vel impediri lingua vel memo-
ria labi. Item quia secus agendo, iam
non facit quod in se est. Huius senten-
tiæ est Innocentius in capit. omnis. de
pœnitentijs & remissionibus. Idem vi-
detur sentire Archid. in capitu. ille rex.
de pœnitentijs. dist. 3. Sed S. Thom. &
alij doctores dicunt, q̄ non tenetur ho-
mo statim post peccatum confiteri. Pa-
ter, nemo tenetur statim ad contritio-
nem quæ est magis necessaria quàm cō-
fessio, ergo nec ad confessionem. Item
hoc non determinatur in iure diuino,
aut positivo, ergo est falsum. Item eccle

fia

fia determinauit semel in anno, ergo hoc sufficit.

SED vtrum homo de iure diuino tenetur confiteri in articulo mortis? Respond. q̄ sic. Nam peccator tenetur confiteri, & non potest post mortem, ergo qui est in illo articulo, si non vult confiteri exponit se periculo. Vnde in capitu. cum infirmitas. de pœnitentijs & remissionibus. præcipitur medicis, vt admoneant & exponant infirmis pericula mortis: in quo errant communiter medici, ne contristent infirmū. Sed verū est, q̄ debent facere quanto melius potuerint: sed omnino sunt negligentes medici. Et potest contingere, quòd propter eorum negligentiam damnetur aliqui infirmi. Sed quid vocatur articulus mortis? Respondet Palud. 4. distin. 17. q. 2. q̄ nō dicitur articulus mortis, vnde quis potest mori: sicut non est articulus mortis, iustar, iugar a las cañas, correr toros, o cauallos: tunc enim

134

In mortis articulo, an tenemur de iure diuino confiteri.

non

De Confessione.

non tenetur homo confiteri ante ista exercitia: sed articulus mortis vocatur, vnde communiter, & frequenter solet sequi mors, sicut intrare bellum. De intrantibus autē mare est dubiū, si enim esset paruum spacium & mare esset placidum, non tenetur confiteri. Breviter arbitrio boni viri relinquatur iudicium de periculo mortis.

QVAERITVR, vtrū ante eucharistiam teneatur homo de iure diuino cōfiteri? Cōmunis opinio est, q̄ sic. Caiet. 3. p. & in summa tenet oppositum. Cuius sententia in Concil. Tridentino sessione. 13. de sacramento eucharistiæ in calce canonis vndecimi, damnata est & reprobata, ita, vt nec opinatiuè possit defendi, etiam sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ. De hoc iam disputauimus supra. Ex dictis sanctorum non est dubium quin teneatur confiteri, si habeat copiam confessoris. Si autem non ha-

beat

beat & debeat celebrare diebus festi-
uis, bene poterit sine præuia confessio-
ne: maxime si non celebrando incurrat
aliquam notam infamiae.

SE DVTRŪ ad recipienda alia sacra-
menta teneatur homo confiteri? De hoc
Marfilus. 4. q. 1. ar. 1. facit magnā
difficultatem, & dicit particulariter de
recipiente sacramentum ordinis, q̄ or-
dinandus tenetur confiteri prius, quia
sacramentum ordinis directè ordina-
tur ad copiam gratiæ, & esset magna
irreuerentia non disponere se ad rece-
ptionem illius. Sed respondeo absolu-
te (omissis opinionibus) quòd ad rece-
ptionem aliorum sacramentorū nemo
tenetur confiteri. Vnde de consecrat.
di. 4. vt ieiuni. dicitur, quòd qui con-
firmandi sunt, si sunt perfectæ ætatis,
admoneantur vt prius confiteantur.
Vbi admonitio potius videtur consiliū
quàm præceptum. Et si non est necessa-
rium ante hoc sacramentum confiteri
in

135
An ad re-
cipiendū
alia sacra-
menta te-
neamur
cōfiteri.

De Confessione.

in quo recipitur copia gratiæ multò minus erit in alijs. Quod clariùs patet ex verbis Concilij Tridenti. sessione. 26. de reformatione matrimonij capitu. 1. vbi sic dicitur. Postremò sancta Synodus coniuges hortatur, vt antequã contrahãt, vel saltem triduo ante matrimonij consummationem sua peccata diligenter confiteantur. Et ad sanctissimũ Eucharistiæ sacramentumpiè accedãt. Haftenus ibi Verum est, quòd quia omnia sacramenta conferunt gratiam, videtur aliqua negligentia accedere ad illa sine confessione. Sed quòd nõ requiratur confessio, patet etiam, quia ecclesia hoc nõ determinauit, nec in iure diuino habetur, ergo non est necessaria. Sed vnde magis habemus quòd requiratur cõfessio ante eucharistiam quàm ante alia sacramèta? Respondeo, q̄ hoc habemus ex Paulo dicente, probet autẽ seipsum homo, &c. Et ex vsu ecclesiæ: vbi qui non confitetur haberet conscientiam

De Confessione. 113

scientiam peccati mortalis. Itē ex dictis sanctorū, & ex. c. omnis viriusq; sexus. vbi præcipitur cōfessio ante pascha propter eucharistiam in eo lumendam.

SED utrū ad administrandum sacramenta teneatur sacerdos confiteri? Resp. q̄ non, quia aliās sequeretur perplexitas. Nam si essent decē sacerdotes omnes in peccato mortali, quis audiret prius alterius confessionem? Sed ex reuerētia quā debemus sacramētis, cōmodū est, q̄ ante quā illa ministremus, vel euangeliū legamus, confiteamur: si potest commode fieri. Et aliquando negligentia cōfessionis posset esse venialis, nunquam tamē mortalis; & hoc teneatur sine quocūque scrupulo. Adrianus, Palude, & Bonauentura, ponūt aliquos casus in quibus tenetur homo statim confiteri, sed ego non credo eis.

QVAERITVR, quando tenetur homo iure humano cōfiteri? Dices, q̄ semel in anno, vt diffinitum est in illo

P cano-

136
Ad administrādū sacramēta, an sacerdos teneat confiteri.

137
De iure humano quādo te

De Confessione.

temur
confiteri.

canone omnis vtriusque sexus. Præterea idem diffinitur in Concilio Tridentino, Sessione. 14. Canon. 8. cuius verba sunt. Si quis dixerit ad confessionem omnium peccatorum qualem ecclesia seruat, non teneri omnes & singulos Christi fideles, iuxta magni Concilij Lateranens. constitutionem semel in anno, anathema sit. Sed quæro ego, quando? nam in illo capitu. omnis vtriusque. non determinatur tempus, ac proinde ex illo præcepto non plus obligamur confiteri in quadragesima, quam extra: & ita est. Vnde dico, quòd si quis extra quadragesimam semel fuerit confessus, si postea habuerit impedimentum sumendi eucharistiam in paschate, non tenetur confiteri in quadragesima. Et si recordetur se in confessione præcedenti oblitum fuisse aliquod peccatum mortale, non tenetur illo eodem anno iterum confiteri, sed potest expectare aliam quadragesimam.

SED

SED quid faciet obliuioſus? an teneatur ſcribere peccata, vel aliter mandare memoriae peccata? Maio. 4. d. 17. q̄o. 2. dicit quòd ſic. Ego non credo quòd teneatur, imò nec laudo, quòd peccata ſcribantur. Probo, quia non tenetur aliquis magis ad confeſſionem, quàm ad contritionem: ſed ad contritionem habendam non oportet peccata ſcribere (ſufficit in generali confiteri de obliſ) ergo nec ad confeſſionem requiritur id. Nec enim oportet iugum domini reddere grauius, ſatis eſt quòd quando confitetur, debet dare operam, ut recordetur peccatorum, & aliae ſunt fabulae. Ita dicit Sylueſt. (doctor non ſpernendus) verb. Confeſſio. 1. §. primo. in fine. Et praeterea difficile eſt profecto quòd aliquis habes curam animae ſuae, obliuiſcatur alicuius peccati mortalis. Certè eſt difficile.

QVAERITVR, in qua aetate incipit obligare hoc praecipit de confeſſione? 139

Qua aetate confite?

P 2 ne?

138
Obliuioſus an teneatur ſcribere peccata ad confeſſendum.

De Confessione.

tori te-
neamur.
ne? Videtur, q̄ nō statim post vsum ra-
tionis. Quoniā nec statim tenetur su-
mere eucharistiā: cū tamen etiam sit in
præcepto. Respondeo secundū omnes
quòd statim post vsum rationis tene-
tur confiteri peccatum mortale: sed cū
confessio sit sacramentum non debet
ludicrè fieri. Et si non sunt coniecturæ
de vsum rationis, non sunt pueri audiēdi
ea intentione, quasi sit ibi aliquod sa-
cramentum: sed instruendi sunt, & do-
cendi. Ad argumentū de eucharistia,
respondeo primò, q̄ aliquem habere,
vel non habere vsum rationis non po-
test certò sciri, nisi quibusdā coniectu-
ris: ideò quando non est certum, sed
habemus coniecturas, q̄ habeat vsum
rationis, tenetur confiteri: quia nullum
est periculum, q̄ confiteantur peccata
etiam ante vsum rationis. Ad eucharis-
tiam autem non dimittuntur accede-
re quousq; certo sciamus, q̄ habeant
vsum rationis, propter irreuerentiam.

Secun

Secūdo dico, q̄ vsus rationis non simul venit de omnibus rebus, potest enim quis cognoscere vnū, & non aliud. Nā prius peruenit puer ad tēpus, quo possit iudicare de peccatis mortalibus, quā ad intelligendū tantum sacramētū, & q̄ ibi sit corpus Christi: quod tamen debet discernere qui sumit eucharistiam.

QVAERITVR, utrū Papa possit dispensare in præcepto cōfessionis? 140

Resp. q̄ non. Quia inferior non pōt reuocare, nec relaxare præceptum superioris: cū nec par in parem habeat potestatem. Cum ergo præceptum confessionis sit de iure diuino, nemo poterit dispensare nisi solus Deus. Sed contrā Papa potest dispensare in voto simplici, vt est cōmunis opinio: & tamen obligatio voti simplicis est de iure diuino, ergo. Item secūdum opinionē communem Canonistarum, Papa potest dirimere matrimonium ratum per verba de præsentī (in quo etiam cōsentit Ca-

An Papa possit dispensare in præcepto confessionis.

De Confessione.

ietanus) ergo papa potest dispensare in iure diuino positivo, quod & concedunt canonistæ, sed nõ ita opinor profectò, mittunt enim falcem in messem alienam. Ad argumentum igitur, potest dispensare in voto, concedo: & in matrimonio rato, transeat: ergo in iure diuino, distingo cõsequēs. Duplex est ius diuinum, vnum quod nõ dependet ab actibus nostris, & in hoc nõ potest papa dispensare. Alterum quod dependet ab actibus nostris, ita quòd perse non est sufficiens ad obligandum sine noua nostra obligatione: sicut est uotum, & in hoc ratione illius propriæ obligationis quã ego superinduxi, papa potest dispensare, imò & parentes dispensant in uotis filiorum ante. 14. annum. De matrimonio autem rato dico quòd est contractus quidam: unde si ius diuinum obligaret Petrũ ad accipiendam Mariam in coniugẽ, papa nihil posset, sed quia ex actu istius

pendet hæc obligatio, & ex contractu humano particulari, si Papa in hoc potest dispensare (de quo tamen nihil dico) est ex ea parte, qua est ibi aliquid humanum, & quia præceptum confessionis est per se sufficiens ad obligandum nos, est propriè ius diuinum, ac proinde non potest Papa in eo dispensare.

QVAERITVR, an sit necessarium confiteri sacerdoti? Respon. quòd sic. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim est diffinitum in Concilio Florentino, sub Eugenio. 4. cuius verba sunt. Sacramenti pœnitentiæ minister est solus & omnis sacerdos, habens auctoritatem absoluendi, vel ordinariam vel ex commissione superioris. Præterea illud idem diffinitur in Concilio Tridentino, Sessione. 14. capitul. 6. Item Cano. 9. & Cano. 10. Item probatur, quia solis apostolis dictum est, Quorum remiseritis peccata, remittuntur

141
Confessio sacerdoti faciendi.

De Confessione.

eis, Et quodcūque solueris super terrā,
& soli Petro, pasce oues meas. Confir-
matur ex vsu ecclesiæ: nam solis sacer-
dotibus quando ordinantur dicuntur il-
la eadem verba quæ Christus apostolis
dixit, scilicet, Accipite potestatem ligā-
di & absoluendi. Hæresis fuit Vualden-
sium, vt refert Harfilius. 4. q. 12. dicen-
tium: q̄ indifferenter poterat quilibet
cōfiteri cui vellet. Dicit etiam, quòd in
aliquibus locis illi qui damnabantur ad
mortem non mittebantur confiteri
sacerdotibus, sed laicis: quod quidē est
error intolerabilis. Sed de his in maté-
ria de clauibus dicemus.

142

QVAERITVR, utrū venialia
possint laicis confiteri? Respon. q̄ talis
confessio non erit sacramentalis, sed
proficiet sicut cū vnus laicus recitās
cum alio horas canonicas, dicit confes-
sionem generalem. Imò ipse sacerdos
cū celebrat, absoluitur de venialibus
à laico in confessione generali auto-
ritate

ritate ecclesiæ, quæ habet potestatem supra venialia: sicut per unctionem pectoris, vel aquam benedictam. Quia licet talis confessio non sit sacramentum, est tamen quoddam sacramentale.

QVAERITVR, utrum confessio 134
 mortaliū possit fieri laico? Respondet Cōfessio
 Magister senten. 4. d. 17. & Sanct. Tho. mortaliū
 ibidem. q. 3. & in additionibus. q. 8. art. an possit
 2. quod in necessitate, urgente pericu- fieri lai-
 lo mortis, confessio etiam mortaliū est co.
 facienda laico. Magister in litera alle-
 gat Augustinum dicentem. Tanta vis
 confessionis est, ut si deest sacerdos con-
 fiteatur proximo. Et Beda. Sed & gra-
 uiora cœqualibus pandenda sunt, cum
 deest sacerdos & urget periculum. Hæc
 opinionem tenent communiter omnes
 docto. Durand. Palude, Ricardus, Ga-
 briel, Maio. Marfili. Sed Scotus ibi di-
 cit, quod in casu licite fit laico, scilicet,
 quando ab eo spero consiliū, vel maiore
 peccatorū dolorē: sed cæteris partibus.

De Confessione.

melius est non facere. Et in. 4. d. 14. art. 2. in fine dicit etiam Scotus, Dubiū est an talis cōfessio sit in detrimētum salutis, quia talis diffamat se sine vtilitate, ergo non est opus sic confiteri. Ipse libenter negaret, nisi moueretur dictis Sanctōrū, sed plus sanctis credendū est, quā vni rationi leui. Et tenendum est omnino, quod licet confiteri laico in tali necessitate, licet hoc multū abierit a consuetudine: quam credo antiquis temporibus magis in vsu fuisse. Nunc etiam fit aliquando, vt in naufragio. Ad argumētum verò Scoti, nego, quòd talis diffamat se, nam etiam extra cōfessionem possum dicere peccatū meum: vt detur auxilium, vel consilium. At dices hoc esse verum, quia sequitur inde aliqua vtilitas, Dico, quòd etiā in confessione facta seculari est aliqua vtilitas, scilicet subiectio ipsa, qua se subijcit homini laico propter Deum, est pars satisfactionis. Et etiam propter verecundiam.

Si

Si autem timeretur infamia, aut reuelatio confessionis, tunc nec sacerdoti esset facienda. Sic verò hoc dicimus licitum: vt nullo modo dicamus præceptum. Vnde malè summa Angelica & alij summistæ imponunt magistro, & S. Tho. quòd dixerunt esse præceptum. Nā. S. Thom. dicit, q̄ potest fieri: & in solutione ad primum dicit q̄ debet fieri: sed tamen hoc verbū non dicit præceptum. Laicus autem qui sic confessionē audierit, nullo modo debet absoluerē, quia non habet potestatem, nec possunt ei committi clauēs: ecclesia enim non habet potestatem supra peccata mortalia nisi per sacramenta, ideò talis non debet absoluerē, sed deprecari. Si autem de facto absolueret, nihil faceret: sed non manet irregularis: quia cū irregularitas sit pœna iuris positivi, & in iure non sit expressum, q̄ talis incurrat irregularitatem, non incurrit. Quia in cap. is qui de sententia ex
com

De Confessione.

cōmunica. libr. 6. ponitur regula generalis, quòd nullus incurrit irregularitatem propter quodcunque delictum, nisi sit in iure expressum. Et ita tenent Syluest. verbo, Confessor. 1. & Palude 4. distinctio. 17. quæst. 3. Veruntamen omnia prædicta admitti possunt, si sermo sit de confessione non sacramentali. Cæterùm si de sacramentali confessione sermo fiat, firma fide tenendũ & dicendum est confessionẽ sacramentalem nunq̃ fieri posse laico, sed duntaxat sacerdoti, qui caractere sacerdotali insignitus sit. Sic enim diffinitur in concil. Trident, Sessio. 14. de pœnitentia. can. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit non solos sacerdotes esse ministros absolutiõis, sed omnibus & singulis Christi fidelibus esse dictum, Quæcunq; ligaueritis super terrã erunt ligata & in cælo, & quæcunq; solueritis super terram erunt soluta & in cælo. Et quorum remiseritis peccata remittuntur

tur eis, & quorum retinueritis retenta sunt, anathema sit.

QV AERITVR, an sacerdotes in peccato mortali existentes, potestatem habeant absoluendi pœnitētes in confessione sacramentali. Et proinde verā & realē absolutionē cōferāt, cū actualiter absoluunt? Rū detur affirmatiuè, & ita firma fide tenendum est. Sic em̄ diffinit̄ in cano. 10. p̄ximè allegato. cuius verba sunt. Si q̄s dixerit sacerdotes qui in pctō mortali sunt, potestatē ligandi & soluēdi non habere, anathema sit.

144

QV AERITVR, vtrū cōfessio possit fieri cuilibet sacerdoti, vel soli proprio? Respon. q̄ solum proprio. Patet ex c. omnis vtriusque sexus. vbi hoc præcipitur. Itē quia cum sacerdos sit iudex, oportet quòd habeat iurisdictionē. Si enim iudex superior diceret alicui, yo te hago alcalde, nihil esset nisi ei daret subditos, ergo etiā in confessione. Potestas em̄ iurisdictionis non potest

145

Cōfiteri
debemus
pprio sa
cerdoti.

De Confessione.

rest esse sine subditis. Ideò oportet con-
fiteri proprio sacerdoti. Sed quæ est iste pro-
prius sacerdos? Respõ. q̄ Papa. Ep̄s, Cu-
ratus, & quicumq; ex officio suo habet
curã animarũ: siue hoc sit ex electione,
vt Priores, & Abbates in religione. Su-
perior non est ordinarius nisi mortuo
priore, vel amoto. Aliqui doctores vo-
cant propriũ sacerdotẽ omnẽ eum qui
potest confessionẽ audire, siue hoc fa-
ciat ex officio, siue ex sola cõmissione.
Sed vtrum in absentia sacerdotis proprii,
vel quando poenitens ex rõnabili causa
nõ vult cõfiteri proprio sacerdoti (exclu-
dimus oĩa priuilegia, & loquimur stan-
do solũ in iure cõi) liceat alteri confi-
teri? V. g. fugit proprius sacerdos tem-
pore paschatis, vel id ipsa confessione
solicitat fœminam ad stuprum: petit il-
la licentiam, vt possit alteri confiteri,
& ille non vult concedere: & vrget ne-
cessitas sumendi eucharistiam, quia est
pascha, & si non sumat excõmunicabit;
est

est dubium quid faciet? Respondēt ad hoc multi summistæ, quòd in tali casu manet libera ad subiiciendum se cuicū que voluerit sacerdoti: quia in dicto capitulo, omnis vtriusque dicitur, q̄ petat licentiam à proprio sacerdote, & sic illa petendo facit quod in se est, ac proinde manet libera. Sed hæc opinio non est secura, quia non habetur in iure: & ideò doctores qui saniùs sentiunt de hoc, dicunt, quòd mulier in tali casu debet recurrere ad superiorem, & dicere quòd non expedit sibi confiteri tali sacerdoti, & superior debet credere. Et quòd non possit alteri confiteri sine licentia superioris patet, quia mortuo sacerdote proprio, non posset talis mulier confiteri cuicunque indifferenter: ergo nec poterit in casu prædicto, Item si proprius sacerdos excommunicaretur, non posset alteri confiteri, nisi de licentia superioris, ergo nec in isto casu. Sed quid si non sit recursus ad superiorem, vel

De Confessione.

vel si ille neget licentiam? an licebit tūc
confiteri cuicumque? Palud. in. 4. distin.
28. quæst. 3. artic. 3. dicit, q̄ in tali casu
pōt liberè confiteri cui voluerit. Idem
Syluester in summa. Ratio palud. est,
quia ipse tenet, quòd stando in iure di-
uino quilibet sacerdos potest quemli-
bet absoluerè, & quòd modò non pos-
sit, est propter ius humanum: & cū ec-
clesia nō possit hoc ius statuere, vt scili-
cet confiteatur cum scandalo, sequitur
quòd tunc cessat ius humanum, & stan-
dū est iuri diuino. Sed verè hæc senten-
tia est mihi multū dubia: & primò pu-
to q̄ sit cōtra S. Thom. 4. d. 17. q. 3. ar. 2.
quæstiūcula. 4. ad. 5. vbi ad literam pro-
ponit casum: & dicit, q̄ si superior nolit
committere facultatem. idem est iudi-
cium ac si non habeat copiam confesso-
ris. Quod etiam dicit in additionibus
quæst. 8. articul. 4. 5. Hoc etiam Caieta.
in summa, verb. Absolutio. Vnde pro-
pter nullū casum (excepto mortis arti-
culo)

De Confessione. 121

eulo) poterit absolvere, qui ante illam necessitatem non poterat absolvere: & merito quidem. Nā aliās quilibet fingeret sibi causas alteri confitendi. Et consequenter dico de casibus reseruatīs, & si superior nō vult concedere (licet male faciat) inferior non poterit absolvere. Vt patet ex Concilio Tridentino. Sessio. 14. de pœnitentia. capitul. 7. & Cano. 11. cuius canonis hæc sunt verba. Siquis dixerit Episcopos non habere ius reseruandi vbi casus nisi quo ad externam politiam, atque ideo casuum reseruatiōē non prohibere quominus sacerdos à reseruatīs verè absoluat, anathema sit. Dicit tamen Sanct. Thom. vbi supra ad sextum (& est notandum) quòd male faciant prælati qui in hoc reddunt se difficiles, & iniiciunt laqueum animabus, nolētes dare licentiam absoluedi. De illo autem quòd dicit Palude, quòd stando in iure diuino quilibet sacerdos potest quemlibet

Q bet

De Confessione.

bet absoluerè, dicimus, quòd fortè hoc est falsum.

146 Cui non expedit proprio sacerdoti cōfite ri qd faciendū. SED quid faciet pœnitens cū nō potest obtinere licētiam à superiori, & instat communicatio? Respondeo, q̄ communicet securè & tutè. Idem enim est iudicium tunc de eo ac si careret confesore (y vaya sobre mi consciencia.) Sed tamen aduertant tales, quòd habeāt rationabilem causam non confitendi proprio sacerdoti: verecundia enim, aut timor, q̄ ille malè de me sentiet postea, non est causa sufficiens: quia aliàs nemi ni teneretur confiteri, quia semper accidunt illa cuicunque confitearis. Si tamen nocuit iam mihi, vel indirectè me diffamauit, iam ista esset causa legitima non confitendi ei.

147 Qui cōi cauit in paschate sine præ uia confessione, SED dubitatur, an postquàm talis communicauit in paschate, absolua- tur à præcepto confessionis? Videtur quidem quòd sic, quia non stetit per eum quin confiteretur, cū non pec- cauerit

cauerit non confitendo, ergo. Item an teneatur illo anno confiteri. quia confessio videtur instituta propter eucharistiam, cum ergo iam communicauerit, videtur quod illo anno non teneatur iterum confiteri. Sed dico, quod adhuc tenetur confiteri habita opportunitate, quia adhuc potest implere præceptum de confessione semel in anno.

M A I V S dubium est, an qui ex legitima causa non communicauit in paschate, quia fuit in mari, vel in via, postea teneatur ad comunionem? 148 Palu. videtur dicere, quod sic, sed certe nescio quare, cum sit determinatum certum tempus ad comunionem & transierit iam. Qui ex causa non communicauit in paschate an teneatur postea comunicare. Item confirmatur, quia si ex malitia non communicauerit, postea non tenetur communicare: ergo multo minus si ex legitima causa non communicauit. Confulendum esset talibus ut communicarent: sed credo, quod non tenerentur iam pro illo anno.

Q² QVAE-

De Confessione.

149
Ex. com-
missione
pprij sa-
cerdotis
possum?
alteri cō-
fiteri.

QV AERITVR, an ex cōmissione proprii sacerdotis liceat cōfiteri alteri? Respon. q̄ sic, vt patet ex dicto cap. omnis vtriusque. Et sic est consuetudo ecclesiæ, & vtinam non esset tanta: quia iam nullus curatus audit subditos suos. Hanc autem cōmissionem & licētiā potest dare curatus, Episcopus, Papa. Sic habetur expressè, de officio ordinarij cap. inter cætera. Et qui sic confitentur clerico seculari, vel fratribus expositis, non tenentur iterum confiteri proprio sacerdoti: vt determinatum est ab Alexandro. 4. & à Clemente. 4. & à Benedicto, & à Ioan. 22. & à Calixto.

150
An virtu-
te indul-
gentiarū
possim?
eligere
confesso-
rem sim-
plicem sa-
cerdotē.

QV AERITVR, vtrum qui habet auctoritatem eligendi confessorem per bullas, vel alia ratione quacunq;, possit eligere simplicē sacerdotem nondum expositum ad audiendas confessiones? Respondeo absolutè (esto dubitent canonistæ) q̄ sine quocunq; scrupulo potest eligere quemcūq; sacerdotem, vt etiam

De Confessione.

123

etiam dicit Caiet. in summa. verb. Absolutio. Ratio est quia in hoc solo differt sacerdos habens iurisdictionem à non habente, q̄ ille habet materiam, hic autem non & huic nihil aliud deficit ad hoc. ut possit absoluerè, nisi materia circa quam exerceat potestatem quã accepit, dum fuit ordinatus. Cùm ergo recipienti bullas detur potestas subijciendi se cui voluerit, iam talis sacerdos electus habet materiam & iurisdictionem circa illum: unde nihil sibi deficit. Et ita tenendum est. Sed quavis prædicta doctrina fuerit ante concilium Tridentinum, inter doctores trivialis multũq; recepta, iam tamẽ post prædicti Concilij determinationem, Sessione. 23. cap. 15. reformationis nullus est idoneus ad confessiones audiendas reputandus nisi beneficium parochiale habeat, aut ab episcopis per examen (si illis videbitur necessarium) aut aliàs idoneus iudicetur, & approbatio

Q 3 nem

De Confessione.

nem ab eis obrineat.

151
Sacerdos
proprius
an extra
suã dice-
cesim pos-
sit audi-
re suorũ
cõfessio-
nes.

QVAERITVR, vbi potest pro-
prius sacerdos audire confessionem,
vtrum curatus vnius episcopatus possit
audire sibi subditũ in alio episcopatu?

Respõ. omnino q̄ sic. Quia fit sine stre-
pitu iudicij, & nemini fit iniuria. Et idẽ
poterit frater presentatus, & extra dice-
cesim, vt etiã determinauit Sixtº III.
Et sic quando duo fratres de licentia
prælati peregrinantur, possunt se mu-
tuò absoluerè: etiã cum peruenerint
ad alium episcopatum.

152
Copiam
eligendi
confesso-
rem quis
possit da-
re.

SE DVTRũ hæc cõmissionẽ eligendi
confessorẽ, facere possit habens curam
animarum antequã sit sacerdos, vel sa-
cerdos excõmunicatus? Respon. de pri-
mo q̄ sic: quia habet titulũ: quanuis ali-
qui dicat q̄ illa est commissio iuris, sed
nihil de hoc curo. De excõmunicato
autem dico: quòd non potest, quia
cõmissio illa est actus iurisdictionis
quem nõ potest excõmunicatus ha-
bere.

here. Sed vtrum commissio talis legitime facta, superueniente excommunicatione committetur spiret & sit nulla, vel an duret? dubium est. Palud. putat probabile, quod duret. Quia illum actum fecit legitime. Et credo, quod ita est in vfu, quod talis commissio valeat.

QVAERITVR, vtrum rati habitio det facultatem absoluendi? V.g. ego non sum expositus ab episcopo, credo tamen quod si adirem eum & peterem potestatem audiendi confessiones daret mihi: est dubium an modo possim audire poenitentem, & postea dicere episcopo vt ratum habeat quod feci. Respondeo secundum quosdam, quod duplex est rati habitio, vna de futura, puta quia quando episcopus cognouerit sufficientiam meam ratum habebit quod feci, & haec rati habitio non sufficit: & in hoc omnes conveniunt. Quia essentia sacramenti non pedit ex aliquo futuro: ac proinde rati habitio non potest validare aut invalidare sacramentum.

153
An rati habitio det facultatem absoluendi.

De Confessione.

Alia est ratihabitio de præfenti, putà quia episcopus de præfenti vult vt audiam: licèt nihil mihi dixerit, sed ego scio eius voluntatem, & hæc ratihabitio dicunt aliqui quòd sufficit. Quia episcopus committit vicem suam per voluntatem. Ego nescio an hoc sit securum: nam quauis iudex ecclesiasticus liberè exerceat suam iurisdictionē, tamen quia hæc potestas est in foro ecclesiastico, videtur quòd non possit exercere illam iurisdictionem, nisi actu exteriori: sicut non posset episcopus actu interiori excommunicare, vel absoluerè aliquem: vt tenet probabilior & verior opinio. Si ergo hoc verum est (vt ego credo) sequitur quòd per solam complacentiam Episcopus non potest communicare suam potestatem: cùm hoc sit vti iurisdictione. Sic igitur si per ratihabitationem de præfenti intelligamus complacentiam virtualem, putà quia si nunc diceretur Episcopo place-

ret

ret ei: dico certè quòd talis ratihabitio non sufficit. Si autem signis exterioribus episcopus aliàs ostenderet: vt si dixerit, gauderem quòd talis audiret confessionem, dico q̄ videtur mihi quòd talis ratihabitio sufficiat. Exemplum: clerici seculares habent hanc libertatem, q̄ indifferenter confitentur quibuscunq̄ue non ex iure diuino, nec ex commissione Papæ, sed quia prælati hoc vident & sciunt & tacent, quod est quoddam exterius, & hoc sufficit. Et sic in proposito dico quòd sola ratihabitio de præfenti, ostèta signis exterioribus sufficit ad confessiones audiendas.

ib SED quæritur in particulari, quis sit proprius sacerdos? Respond. quòd proprius sacerdos Papæ est ille quem ipse elegerit, qui habet potestatem absoluedi eum ab ipsomet papa. Et qui sunt de familia Papæ, habent pro cōfessore ipsum pœnitentiæ. Cardinales qui non sunt episcopi, nullum habent à

omib

Q 5 iure

154

Quis sit
proprius
sacerdos

De Confessione.

iure, sed ex consuetudine, nec subsunt
 curatis, nec episcopis, sed papæ. Et eo-
 rum familia (etiam de cōsuetudine) non
 subest ordinarijs, sed illis quibus cardi-
 nalis voluerit. Cardinales verò episco-
 pi, & omnes episcopi, Archiepiscopi,
 & Patriarchæ habent à iure potestatem
 eligendi, quencunque voluerint, & etiã
 familiæ eorum. Sed quando sunt extra
 dioceses suas, dicunt summi iuræ, quòd nō
 possunt providere familijs suis, & confi-
 teantur cum quibus voluerint: nescio de
 hoc. Sed iam sunt tot bullæ quòd nō est
 opus horum. Sed quid de curato? Dico,
 quòd quando in vna parochia sunt duo
 vel plures ordinarij, stando in iure di-
 uino quilibet est eius sacerdos. Si verò
 fuerit vnus, habet pro ordinario solum
 episcopum. De consuetudine autem
 semper curati confitentur cui volent.
 Sed contra, quia in capi. si episcopus. de
 pœnitentijs & remissionibus. libro. 6.
 dicitur expressè, quòd nulla consuetu-
 dine

421
 in iur
 confite
 subter

dine introduci potest & quis eligat sibi
 confessorem sine superioris licentia.
 Cum igitur curati, à iure non habeant
 talem facultatem, ergo non possunt ha-
 bere eam à consuetudine. Sed dico,
 quòd eorum confessio est rata, & vali-
 da. Quia habent facultatem à praelatis
 videntibus, & tacentibus, ac per hoc cõ-
 sentientibus. Vnde si episcopus eis hoc
 prohiberet, non possent sine dubio fa-
 cere. Vtrum autem curatus possit elige-
 re fratrem siue sacerdotem non confes-
 forem? Respõdeo, quòd sic sine dubio.
 Quia iam talis sacerdos secularis habet
 talem licentiam ab Episcopo, vt confi-
 teatur cuicumque voluerit. Sed tamen
 de hac re dic sicut habes supra in fine
 quæstionis. 150.

DE secularib⁹ nihil prorsus est in iure
 sed de vagabūdis (mudauiētos) qui sem-
 per ambulat, dico & tales qui nullibi
 habitāt, confiteatur cuilibet confessori:
 quia nō est maior ratio de vno quàm de
 alio.

155

Itineran-
 tiū & pe-
 regrino-
 rū q̄s sit
 proprius
 cõfessor.

De Confessione.

alio. De alijs qui quærūt sibi domiciliū
& nondū statuerūt vbi pedē figant, idē
est iudiciū, sicut de vagabundis. Nec
quantum ad hoc oportet respicere vbi
hospitentur: nō enim tenentur confite-
ri parochō illius parochiæ. De peregrin-
nis verò qui veniunt ab alijs locis, vt
viatores, & mercatores, &c. Dicēdum,
quòd si habeant expressam licentiam
peregrinandi à suo proprio sacerdote
(sicut aliquando fuit consuetū) iam pos-
sunt eligere sibi quēcunq; confessorem
ex licentia interpretatiuā proprii sacer-
dotis; Sed si non habeant licentiam, vt
mercatores qui habent alicubi habita-
tionem animo manendi quinque vel
6. mensibus, dico, quòd debent confi-
teri proprio sacerdoti, ad cuius paro-
chiā pertinet domus quam inhabi-
tant. De viatoribus autem, & peregrin-
nantibus sine licentia suorum sacerdo-
tum ordinariorū, dico, q̄ debent confi-
teri in ecclesia cathedrali, & non pos-
sunt

sunt eligere confessorē ad libitū, si non habeant aliam auctoritatem, aut facultatem. Reliqua vide apud summistas. ¶

QVAERITVR, vtrū in articulo mortis quilibet possit absolui à quolibet sacerdote? Resp. q̄ si proprius sacerdos sit ibi, vel possit facile haberi, non potest nisi ab eo absolui, capiendo largè propriū sacerdotem. Sed si proprius sacerdos non sit præsens, quilibet potest absoluere. Hoc habetur expressè cap. eos. de sententia ex cōmuni. libr. 6. Et extra de furtis. capi. fures. Et de officio ordinarij, capit. pastoralis. Et ita tenent oēs cōmuniter. Patet etiam ex vniuersali cōsuetudine ecclesiæ. Qñ enim Papa, vel episcopus reseruant aliquē casum, semper dicūt, nisi in articulo mortis: vbi etiā possunt absolui non solūm à peccatis, sed etiā à censuris. Vtrū autē sit de iure diuino, q̄ in tali casu possit quilibet quemlibet absoluere, parum interest. Palu. 4. d. 20. q. 1. art. 2. ad. 1. dicit quòd

156

In articulo mortis, an quilibet possit à quolibet sacerdote absolui.

De Confessione.

quòd est de iure diuino. Maio. quòd de iure positiuo. Capr. dist. 19. q. vnica, & Durandus, dicūt cum Palude, & quòd papa non potest hoc impedire Probabile est vtrūque, probabilius tamen puto, quòd est de iure positiuo.

157
An confessio in formis fit valida.

QVAERITVR, an confessio in formis (.i. in qua propter aliquod impedimentum non cōfertur grā) teneat: & sit valida: & per consequens non iterāda? Est quæstio ardua, & de qua plurimū nra interest, tractaturq; à doctōribus. 4. d. 17. & ibi à S. Tho. q. 3. & in additionibus. q. 9. art. 1. Respondeo quòd de hoc sunt duæ opiniones extremæ, & vna media. Opinio prima est Maio. 4. distin. 17. q. 3. 1. & q. 9. dicentis, qd oīs confessio informis est iteranda, vel si non fuit integra, vel si habuit defectum contritionis. Secunda opinio extrema est Bernardi de Ganaco in impugnationibus Gotfredi quodlibeto. 5. q. 14. vbrauit, quòd si confessio fuit integra

gra

gra & ex quocunque defectu non detur gratia, non est iteranda, sed erit valida & verum sacramentum: etiã si placeãt peccata præterita, & proponat ampliùs peccare: quia ibi est materia & forma. Alia est opinio media verisimilior: quam tenet Casp. reo. distin. 17. quæ. 2. & Caieta, in quæsti. quam de hoc facit & in summa. Oportet igitur hîc vitare duos errores extremos. Primus, nulla confessio informis est iteranda: est error intolerabilis. Secundus, omnis cõfessio informis est iteranda. Nam si hoc esset verũ cum homo non possit esse certus, an confessio sit integra, oportet in infinitum confiteri: & nulla est tranquillitas. Cũ igitur aliqua confessio informis sit iteranda, & aliqua non: ad quærendũ quæ sit valida, & quæ non, non est attendendum, an sit informis vel non: sed debemus respicere ad causas informitatis. Item notandum, qd causæ informitatis tenent se ex parte pœnitentis, sup-
posi-

De Confessione.

posito, & sacerdos sit legitimus. Duo autem sunt actus pœnitētis ante absolu- tionē, scilicet, contritio & confessio, & ex his duobus debet prouenire infor- mitas. Si igitur sit informis quia ex in- tentione non est integra, confessio non est valida, sed est iteranda: & in hoc oēs conueniunt. Et ita firma fide tenēdum est. Sic em̄ diffinitur in conci. Florenti. sub Eugenio. 4. vbi sic habetur. Oris confessio ad quam pertinet vt pecca- tor omnia peccata sua quorum memo- riā habet suo sacerdoti confiteatur. Præ- terea in Concilio Tridentino, Sessione 14. capitul. 5. idem dicitur, & item in Cano. 7. Cuius verba sunt. Si quis di- xerit sacramento pœnitentiæ ad re- missionem peccatorum necessarium non esse iure diuino confiteri omnia, & singula peccata mortalia quorū me- moria cum debita & diligenti præme- ditatione habeatur, etiā occulta, & quæ sunt contra duo vltima decalogi præ- cepta

cepta & circumstantias quæ peccati speciem mutat, &c. anathema sit. Et iterum ibidem. Cano. 8. confirmatur hoc ipsum. Si verò sit informis ex defectu contritionis, siquidem nullam dolorem habet nec aduertit, dico quòd talis confessio est nulla, proinde iteranda. Quia est inualida, non propter defectum contritionis, sed quia non est vera confessio. Nam cum confessio sit pars sacramenti poenitentiae, & poenitentia dicat detestationem, oportet quòd ipsa confessio sit detestatio, & quia talis solum recitat peccata sua alteri, non confitebitur, sed simulat se confiteri, & novum peccatum incurrit. Si verò habeat dolorem, sed tñ imperfectum: vel ille percipit se non habere sufficientem dolorem, vel non percipit. Si poenitens non percipiat, dico quòd talis confessio est valida, ad proinde non iteranda. Et hoc est notandum ad tollendos scrupulos. Si autem percipiat imperfectionem do-

R loris,

De Confessione.

loris, vel aduertit esse peccatum confiteri cum illa imperfectione doloris, vel non. Si secundum, talis confessio est valida, quia integra ex intentione. Si verò aduertat esse peccatum sic confiteri, & confiteatur imperfectionem illam doloris, etiam talis confessio est valida: quia est integra & vera. Si autem percipiens se non habere perfectum dolorem, & intelligens illud esse peccatum & fictionem, non confiteatur de illo, dico, quod talis confessio est inualida & iteranda: quia est dimidiata ex intentione.

258
An dolens imperfectè sit absol-
uendus.

SE D VTRUM sacerdos debeat absol-
uere eum qui imperfectè dolet, & con-
fiteatur illam insufficientiam doloris? Et
videtur quòd sic, quia talis confessio est
valida & non iteranda secundum Sanct.
Thom. & Caietan. & omnes: si autem
non absoluetur est iteranda, ergo. Re-
spondeo, quod sacerdos nullo modo debet
talem absolueri. Patet manifestè, quia
esset fictio in absolutione, quia ibi non

remit-

De Confessione. 130

remittuntur peccata: & tamen sacerdos dicit, ego remitto tibi peccata. Item talis sacerdos absoluit autoritate Dei, sed Deus non absoluit, ergo nec ille debet absoluere. Item qui scit imperfectionem doloris sui, peccat peccato sacrilegij petendo absolutionem, ergo multo magis sacerdos absolvens. Sed contra, quia sic confitentur omnes, quod non habent dolorem sufficientem. Respondeo, quod ita confitentur propter suspicionem quam habent. Si autem scirem me imperfectè dolere, nec deberem petere absolutionem, nec sacerdos deberet absoluere. Confessio autem quæ secundum S. Tho. est valida & non iteranda, est quando non percipit imperfectionem doloris & absoluitur, vel quando de facto absoluitur à sacerdote sciente imperfectionem doloris eius.

130 QVAERITVR, virum oporteat, & confessio sit integra? Respon. ex sententia omnium & sic, aliàs est inualida,

159
Confessio
an integra esse
debeat.

R 2 sacri-

De Confessione.

sacrilega, & iteranda. Probat S. Thom.
quia sacramentum pœnitentiæ est quæ
dam medicina contra morbum: at me-
dicus non potest conuenienter admo-
uere medicinam nisi intelligat totum
statum infirmi. Si enim habet dolorem
splenis, & iecoris, & medicus intelli-
gat primū solum, poterit applicare me-
dicinas quæ noceant iecori. Et idem
de medicina spirituali cōfessionis, &c.
Item probatur ex usu ecclesiæ, nullus
em̄ sacerdos audiret dimidia peccata.
Item quia sacerdos absoluit autoritate
Dei, Deus autē non absoluit ab vno &
non ab alio (impiū em̄ est à Deo spera-
re dimidiā veniā) ergo. Itē confessio di-
midiata est contra formā absolutionis,
qua dicitur, ego te absoluo ab omnibus
peccatis tuis, ergo. Item Augustinus di-
cit q̄ est hypocrita qui non confitetur
omnia peccata, ergo. Hæc cōclusio est
inuiolata, & quæ ab omnibus tenetur.

ta ex negligentia, quia non fecit sufficientem indagacionem? Respondeo, quod si ex industria fuerit negligens, vel si ita contemnat ut quasi ex industria non sit examinari: sicut qui per unum annum integrum non est confessus, & accedit ad confessionem sine aliqua examinatione, volens quidem quod omnia veniant ad eius memoria: talis confessio est nulla, ac proinde iteranda. Si vero omiserit aliquod peccatum, putans se fecisse sufficientem indagacionem, etiam si illa ignorantia sit culpabilis mortaliter, confessio est valida, & non iteranda.

QU A E R I T V R, quæ diligentia requiritur ad examinandum conscientiam? Respond. quod raro contigerit, quod velit quis examinare conscientiam suam & putet se fecisse sufficientem diligentiam quin fecerit diligentiam. Quando est mihi probabile, quod satis est quod feci: obliuio peccati non erit culpabilis, mortaliter saltem. Respondeo, quod

Confessio ex negligentia dicitur mediata an sit reiterationanda.

161

Examinatio conscientiae ad confessionem. quanta diligentia facienda.

De Confessione.

præceptum de examinatione conscientie est idem quod de confessione, & de integrè confitendo: & quia nemo integrè confiteretur si non examinaret se: tenetur examinare: & non examinans, peccat contra præceptum confessionis. Et cum non sit peculiare præceptum de examinatione, videtur quod non tantum teneatur ad illam sicut si fuisset particulariter præcepta: maior enim diligentia requiritur circa finem quam circa medium. Satis est ergo quod faciam diligentiam mortalem: sicut nec teneor scribere peccata, ut recorder eorum. Si autem particulari præcepto teneretur recordari peccatorum, teneretur etiam scribere. Dico igitur, quod postquam quis voluit adhibere diligentiam, & fecit aliqualem examinationem, quam putavit sufficientem, credo quod raro talis committet negligentiam. Dico præterea, quod quando ego puto, quod per parvam diligentiam, vkeriorem veniam

niam in cognitionem peccatorum præteritorum, si non fecero illam, non erit sufficiens examinatio. Sufficit autem taliter examinare, & etiam si amplius examinasset per aliquod aliud tempus, non recorderer aliorum. Et hæc sufficit. Credo & viri qui habent animæ suæ curam nunquam deficiunt in examinatione conscientiæ suæ. Et hac conclusione qua diximus & confessio nõ integra ex negligentia examinationis, non est valida: sequitur & confessor non debet audire eum qui nõ fecit examinationem, maximè si sit de numero eorum qui nõ cõfitentur nisi semel aut bis in anno. Satis est tamen & adhibuerit aliquam diligentiam, nec eũ qui dicit se aliquam fecisse debet confessor repellere.

QVAERITVR, qui habet peccata reservata, & etiam non reservata, quomodo poterit confiteri, maximè si superior nolit audire nisi reservata? De hoc casu fuit multa contentio apud do-

162

Referus
tus casus
habes an
dimidia
bit cõfes
sio nem.

R 4 Etiores

De Confessione.

ctores, quorū opinionibus dimissis, dico q̄ si iudex superior & inferior sint presentes: inferior non pōt absoluere à nō reseruatīs: nisi prius petatur facultas absoluendi à reseruatīs. Quia integritas confessionis est de iure diuino. Cū ergo ille pœnitens habeat copiam confessoris cui potest integrè confiteri, non potest inferior diuidere absolutionem. Sed superior audiat omnia peccata, vel det facultatem absoluendi à reseruatīs. Hoc Adrianus. quæst. 4. de confessione. Et Durandus. 4. dist. 17. quæst. 15. contra Caietanum. Et si superior solū absoluat à reseruatīs, talis absolutio non est sacramentalis, sed solū à censuris, & datur facultas inferiori vt absoluat ab omnibus peccatis. Si autem superior absens sit, & non pareat facilis aditus ad eum, & instet tempus celebrandi, inferior absoluat à non reseruatīs, & pro reliquis expectet absolutionem superioris: nisi illis sit annexa aliqua

aliqua excommunicatio reservata: vt in casibus bullæ de cœna domini: tunc enim non debet absolui a non reservatis. Et hæc est contra Adrianum, & Durandum. Et in hoc casu intelligo. D. Thom. loqui in additionibus. quæst. 9. articul. 2. ad. 4. Sed quid faciendum quãdo superior non vult committere facultatem absoluendi à reservatis, & non expedit confiteri eidem? vtrum inferior possit tunc absoluerè à reservatis? Respond. vt iam supra dictum est, q̄ in quocunque casu potest quis licite non confiteri superiori, licet accedere ad sacramentum eucharistiæ, si superior nolit committere facultatē absoluēdi: nihilo minus inferior non potest absoluerè à reservatis. Pœnitens tamen poterit accedere ad eucharistiam ita bene ac si esset decies absolutus. Quia in tali casu est censendus non habere copiã confessoris: tamen habita opportunitate teneatur confiteri de illo peccato. Videat

R s tamen

De Confessione.

tamen pœnitentis ut iam diximus, q̄ ha
beat sufficientem causam non confiten
di proprio sacerdoti.

163

An im-
pleatur
p̄ceptū
ecclesiæ
de cōfel-
siōe per
cōfessio-
nē infor-
mem aut
non inte-
gram.

QVÆRITVR, utrū per confes-
sionē nō integram, vel aliās informem
satisfiat p̄cepto cōfessionis? Durand.
4. d. 17. q. 14. & 15. dicit duo. Primum,
in quocunque casu confessio non est
iteranda, adimpletur p̄ceptum de cō-
fessione. Quia ecclesia non obligat ad
faciendum opera in gratia, sed ad sub-
stantiam actus. Et de hoc nemo dubi-
tat. Secundum, in quocunque casu con-
fessio non sit valida, non adimpletur
p̄ceptum de confessione. Patet in di-
cto cap omnis utriusq; sexus. debet con-
fiteri omnia peccata, & pœnitentia im-
posita, &c. Clarum est, quòd si non im-
pletur p̄ceptum, cōfessor non debet
imponere pœnitentiam, nec pœnitens
tenetur acceptare, quia non est ibi sa-
cramētum. Sed dubia est mihi hæc pro-
positio: cū ecclesia vel nō possit obli-
gare,

gare, vel non obliget ad actū interiōrē:
 & iste confiteatur omnia peccata sua,
 etiam si non habeat dolorem, si confi-
 teatur hoc ipsum, quòd non habet do-
 lorem, siue absoluator, siue non, credo
 quòd satisfacit præcepto ecclesiæ: ego
 certè non damnare in talem.

QVAERITVR, an confessio di- 164
 midiatā in necessitate sit valida? V. g. Cōfessio
 Percussus est aliquis lethaliter, & habet dimidia
 centū peccata, incipit cōfiteri, & postq̄ ta in ne-
 dixit decem, moritur vel impeditur: an cessitate
 talis possit absolui? Certè dubitari pos- valida.
 set, sed probabilius puto, & magis pium
 q̄ sit confessio totalis & valida. Si enim
 damus confessiones dimidiatas ppter
 obliuionem, vel prepter casum reserua-
 tum: quare non dabimus etiam propter
 impotētiā istius? proderit ergo illa con-
 fessio & ex attrito faciet contritum.

QVAERITVR, virūm virtute 165
 absolutionis remittantur peccata etiam Peccata
 non confessa in particulari? Respond. nō cōfes-
 quòd sa an re-
mittātur
in cōfes-
sione.

De Confessione.

¶ Sic omnino eadem ratione, si ex opere operato habet absolutio remittere peccata, non est dubium quin remittantur isti, quia confitetur modo quo potest: sicut de peccato dubio de quo confiteor cū dubitatione, remittitur mihi, estò illud fecerim. Et confirmatur, quia aliàs frustra esset confessio in generali, accuso me de alijs quorum memoriam non habeo, cuius contrarium habet cōmunis vsus piorum hominum.

266

QVAERITVR, utrū liceat in confessionibus generalibus de peccatis aliàs cōfessis, dimidiare cōfessionem, & dimittere aliquod turpe dicendo reliqua? Videtur quidē q̄ non, quia integritas cōfessionis est de iure diuino, ergo non licet celare aliquod peccatum? Respondeo, quòd non licet celare aliquod peccatum mortale, & si celatur non est confessio, sed fictio circa materiā principalem sacramenti. Non est dubium quin si quis velit generaliter confiteri,

&

De Confessione. 135

& dicat sacerdoti q̄ vult generaliter cōfiteri de omnibus peccatis suis, si celet aliquod, peccat mortaliter, quia est fictio manifesta circa principalem materiam sacramenti, & mentitur perniciosè, & decipit confessorem. Dico tamen q̄ pœnitens potest ex peccatis iam confessis. eligere aliqua quæ confiteatur aliis quibus prætermisissis, si nō decipiat confessorem dicens illa esse peccata totius vitæ suæ. Nec ad confessionem generalem requiritur tanta conscientia examinatiō: & consequenter potest fieri per plures dies, vt scilicet hodie cōfiteatur quinque peccata, cras sex, &c.

QVAERITVR, vtrū ex defectu satisfactionis, putā quia non impleui pœnitentiā mihi iniunctā a confessore, sit iteranda confessio? Multi summissæ tenent q̄ est iteranda, inter quos Syluester. verb. cōfessio. primo. parrapho. 3. Quia quomodo imponet pœnitentiā oblitam vel neglectam qui non audierit de

167
An q̄ nō impleuit pœnitentiā teneat iterare confessionē.

De Confessione.

rit de nouo peccatum. Sylueſter ſalle-
gat Ricardum pro ſe, quē non vidi nūc.
Allegat etiā Paluda. ſed potius videtur
tenere oppoſitum. Reſpondeo igitur
ad quæſtionem ſine quocunq; dubio
& ſcrupulo abſolute, q̄ talis confeſſio
nō eſt iterāda propter pœnitentiam
oblitam, vel ex malitia neglectam. Pa-
ter, quia confeſſio præcedens fuit iam
valida, & per conſequēs fuerūt remiſſa
peccata: ergo quicquid poſteā ſequa-
tūr, non efficiet eam inualidā ac iteran-
dam. Et ita tenet Maio, 4. d. 17. q. 6. du-
bio vltimo. Dicemus tamen aliquid de
hoc in materia de ſatiſſactione.

188
An q̄ con-
fiterur ſa-
cerdoti
ignoranti
ſatiſſa-
ciat præ-
cepto.

QVÆRITVR, vtrum ſi aliquis
confiteatur ſacerdoti ignoranti quod ſit
peccatum mortale (ſunt enim aliqui in
mundo) teneatur iterare cōfeſſionem?
Reſpon. primò, quòd ſi pœnitens eſt
doctus quantum ad hoc quòd ſcit qua-
le ſit mortale, & quale veniale: parum
refert qualis ſit confeſſor, doctus ſcili-
cer,

cēt, an indoctus, nec tenetur iterare cō-
 fessionem. Verum est tamen quòd si
 cognosceret confessorem nescire di-
 scernere inter peccatum & peccatum,
 debet illum instruere dicens, hoc non
 est mortale, hoc sic aliàs confessio non
 esset valida. Nam si ego dicerem, ego
 occidi hominem sed bene feci, quia il-
 le occiderat patrem meum, non esset
 confessio. Sic quoque confessio nō est
 quando confessor audiens non intelli-
 git esse peccatum mortale. Si verò tam
 pœnitens quàm confessor ignorent, si
 ista ignorantia sit circa ea quæ com-
 munitè ignorantur, talis non impedit:
 nulli enim contingit inter omnia pec-
 cata scire de quolibet, an sit mortale,
 vel non. Si autem ignorantia sit tantà
 q̄ sit eorum quæ à paucis ignorantur
 (vt quòd iuramentum falsum, vel quòd
 vindicare se de iniuria accepta non sint
 peccata) credere profectò q̄ teneretur
 iterare confessionē. Quia confessor nō
 intel-

De Confessione.

intelligit peccata illius, ergo ille non cōfiteatur. Nam quomodo imponet pœnitentiam, aut quomodo absoluet eum? Et hæc est communis opinio. Nō oportet tamen formare nouos scrupulos, nā rarò contingit talis sacerdos confessor. Satis est enim q̄ confessor sciat communia scilicet homicidiū, furtum, &c. esse peccata, & quòd sciat dubitare.

169 **SE**D quærit, an si cōfessor alioquin sapiens, non aduertat ad peccata pœnitentis, confessio sit valida? Respondeo, q̄ sine dubio ex quacunque causa confessor non aduertat peccata pœnitentis, confessio est iteranda. Sed tamē pœnitens potest ignorare inuincibiliter an confessor audierit, vel non. Si tamen cōstaret aliquo pacto, quòd confessor, vel non audiuit, vel non intellexit peccata, omnino tenetur iterare confessionem: quia prior fuit nulla.

170 **Q**VAERITVR, an liceat cōfiteri peccata semel cōfessa, & si sunt, an cōfessio

fessio secunda sit sacramentum? Respo
 deo, q̄ de hoc sunt opiniones. Scotus
 4. distin. 18. ad primum dicit quòd sic,
 hoc est, quòd talis confessio est valida,
 & meritoria: sed tamen ibi non est sacra
 mētum aut aliqua virtus clavium, quia
 nō potest eadem forma replicari super
 eandem materiā: impossibile est enim
 vt eadem forma informet pluries ean
 dem materiam. Item iudicium semel
 ritè factum non potest infringi, ergo
 non debet iterari (como se puede pley
 tear vna sentencia en grado de reuista
 confirmada?) Contrarium tenet Sanct.
 Tho. Bonaventura, Marsilius, Gabriel.
 Alexand. & Maio. & omnes quos mi
 hi contigit videre. Et probatur, pec
 cata oblita sunt absoluta sacramentali
 ter, & tamen cū veniunt ad memoriā
 sunt necessariò confitenda, & debet ho
 mo ab illis absolui: ergo non inconue
 nit, quòd quis absoluat bis ab eodem
 peccato. Nota igitur pro hac opi
 nione,

Peccat
 semel cō
 fessa, an
 possum
 iterū con
 fiteri.

De Confessione.

nione, quòd potestas clauium data est ecclesiæ ad remissionem peccatorum, non solùm ad remissionem culpæ, sed etiam ad remissionem pœnæ. Cùm ergo illa potestas maneat in ecclesia post primam absolutionem, & remanet etiam reatus pœnæ in eo qui iam est confessus, sequitur quòd secunda cõfessio valebit ad remissionem peccatorum & pœnæ. Maximũ argumētum pro hac parte est consuetudo bonorũ, qui sæpe confitentur eadẽ peccata. Et ad argumentũ Scoti, nego quòd eadem forma non possit replicari super eandem materiã: nam cum eadem aqua possunt baptizare cētum. Item illo dato, peccata sunt materia remota, sed peccata confessã sunt materia proxima: vnde si in eadem confessione absolueretur bis, absolutio secunda nihil omnino valeret. Sed in pluribus confessionibus quare non erit valida?

171

QVAERITVR, an possit aliquis
Confite- cõfiteri absenti sacerdoti per nuncium,
putã

putà quia est in carcere, & non datur
 aditus sacerdoti? Respond. quòd nullus
 tenetur isto modo confiteri. Quia fo-
 rum confessionis debet esse secretum,
 & nemini tenetur homo reuelare pec-
 cata nisi sacerdoti. Secundò dico (licet
 Paludē videatur dicere contrarium. 4.
 dist. 17. q. 2.) quòd non est licitum hoc
 modo confiteri, nec talis confessio si
 fiat potest esse sacramentalis, nec sacer-
 dos potest talem absoluerè: nec est ra-
 tioni conforme. Quia confessio debet
 esse forum secretissimū: nam licet non
 sit de essentia confessionis q̄ sit secreta,
 tamen quia sacramenta non sunt cōtra
 legē naturæ, secundūm quam non licet
 publicare peccata, idcirco confessio fit
 secreta, & non ratione clauium. Ratio
 igitur quare talis nō potest absolui est,
 quia re vera non confitetur: confitetur
 quidem internuncio: internuncius tñ
 non confitetur, sed est testis. In foro
 contentioso sufficeret illud, quia non

ri per nū
 ciū an sit
 licitum?

+ Confessio
 Sacramen-
 talis in ab-
 sentia, quā
 ante Decre-
 tū Clemētis
 VIII. refert
 ex Paludo-
 no hic Auc-
 tor, damna-
 ta est iam
 ut temera-
 ria, et scan-
 dalosa a
 Sanctissimo
 Papa Clemē-
 te Octauo.

De Confessione.

posset retractari, & si retractaret, non crederetur. In cōfessione verò sic, quia semper manet libertas ad confitendum: quando enim nuncius loquitur sacerdoti, potest pœnitens se retractasse, ac proinde nō potest absolui: nec confiteri modo prædicto. Non dubito de hoc.

172
Cōfessio
an fieri
possit p
interpre
tem.

QV AERITVR, an per interpre-
tē possit quis cōfiteri sacerdoti præsen-
ti? Respon. primò sicut ad dubiū præce-
dens, q̄ homo non tenetur sic confite-
ri. Quia non tenetur prodere peccata
sua, in tali autem casu manifestat ea in-
terpreti, ergo non tenetur. Secundò di-
co, quòd potest licitè eo modo confite-
ri. Sed contrà, quoniam talis non confi-
tetur sacerdoti: sicuti dicebamus de eo
qui confitetur per internuncium, ergo
talis confessio non est valida. Respon-
d̄ q̄ est differentia clara. Quia quādo in-
ternuncius refert peccata sacerdoti,
pœnitens se habet merè negatiuè, &
non est præsens. Per interpretē autem
signo

figno & nutu actualiter ostendit pœnitens, & ipse dicat sacerdoti quod interpretes dicit: & sic est verum sacramentum. Et interpretes omnino tenentur occultare peccata quæ audiuit.

QVÆRITVR, an aliquis possit confiteri per scripturam, maximè quando nō potest voce? Palude. 4. d. 17. q. 2. & Maio. 4. d. 27. q. 1. dicunt quod si sacerdos sit præsens, qui non potest voce, tenetur scripto confiteri. Sed dico cum Caietano, Scoto, & Ricardo, q̄ talis non tenetur sic confiteri. Quia nemo tenetur proderere peccata sua extra cōfessionem, talis autem proderet peccata: quia ex natura rei scriptura manet transacta confessione, ergo non tenetur: præcepta enim Christi debent esse suauia. Sed vtrūm possit confiteri scripto, dubium videtur. Nam scriptura & nuncius in hoc conueniunt, q̄ scriptura non est confessio, quanuis posset qui dat scriptum annuere, q̄ confiteretur

173
Confite-
ri p̄ scri-
pturā, an
liceat.

De Confessione.

tetur illa peccata scripta, & iam videtur quod esset idem iudicium sicut de confessione per interpretem quæ est vera confessio. Et tãdem ita credo & teneo, quod licitè tunc fit scripto, si signis annuat quod confitetur illa. Sine necessitate verò à potente loqui nõ reciperetur talis confessio. Quia inter signa voces obtinuerunt principatum, & magna irreuerentia esset confiteri scripto. Muti autè si possunt confiteri nutibus non manifestando alijs peccata tenentur confiteri. Caieta. in summa, ponit modum quo tales possent confiteri. s. vt peccata scribãtur in vna charta, & in alia numerus peccatorum, &c. Sed credo quod nõ tenentur illo modo confiteri meo iudicio.

174
Confor-
temper-
cati an
possim
reuelare
in confes-
sione.

QVÆRITVR, vtrũ quis teneatur eo modo confiteri circumstantias peccatorum, quo reuelentur cõsortes? V.g. commisi incestũ cum matre, curatus cognoscit me & matrem meam, an tenear confiteri illam circumstantiam, quæ

quæ quidem nõ potest dici sine reuelatione personæ consortis in crimine? Respondeo ex sententia omnium, q̄ talis tenetur quærere alium cõfessorem qui non cognoscat matrem, quia multùm noceret matri talis confessio: ac proinde nimis cauere debent pœnitentes, ne in confessionibus aliorum peccata detegant. Si vero non inueniatur confessor ignorās talem personam, dico (quãuis aliqui voluerunt dicere q̄ tũc non tenetur dicere illam circũstantiam personæ) ex sententia S. Tho. Bonauenturæ in. 4. d. 21. & Gabrie. 4. d. 17. q. 1. cõclusionẽ. 5. q̄ talis tenetur confiteri circũstantiam illam, & omnes alias circũstantias necessarias, esto confessor veniat in notitiã tertix personæ. Quia præceptum de confessione est maius quam præceptum de seruanda fama alterius, & ego vtor iure meo: maximè quia non diffamo cõsortem, cum sacerdos teneatur peccatum meum & suum

De Confessione.

æquè celare. Imò Bonaventura dicit, & si sacerdos sit talis de quo æstimatur & non nocebit sed proderit, pœnitēs possent ei dicere personam, etiam si aliàs ne sciret vt adhiberet remedium.

175
Circun-
stantiæ
peccato-
rum.

QVAERITVR, quæ circumstantiæ sint necessario confitendæ. Resp. & triplices sũnt circumstantiæ. Quædam minuentes peccata, aliæ quæ grauant peccata, alia verò quæ nec grauant, nec minuunt, quas quidem antiqui non vocant circumstantias: vt si peccaui noctu, vel in die, & propterea istæ dimittantur, Primæ circumstantiæ si tales sint, & faciant ex peccato mortali veniale, vel ex peccato non peccatum, confitendæ sunt necessariò, aliàs esset mendacium. V.g. participare cum excommunicato est mortale, si quis autem cum negligentia veniali communicet in diuinis, illa circumstantia ignorantia reddit peccatum veniale, & ideo est confitenda. Vel si rex excommunicatus me-

tu mortis cōpelleret me celebrare coram eo, talis circumstantia videtur face-
re de peccato non peccatum, & ideò
est necessariò confitenda. At si huius-
modi circumstantiæ quæ non tātum ex-
cusant, quòd faciāt mortale veniale, vel
peccatum non peccatum: vt egestate
furari, passione mœchari: dicunt aliqui
quòd esset melius quòd non confiterē-
tur. Sed dico, quòd si verè sint circun-
stantiæ quæ multum excusant debent
confiteri. Quia vnum furtum potest esse
in duplo peius, quàm aliud, & stuprū
ex libidine multò peius est quàm ex ti-
more mortis. Tales igitur circunstan-
tiæ confitendæ sunt, non ad excusanda
peccata delicta ve, sed ad confitendum
ea purè & nudè.

SE D tota difficultas est de circun- 176
stantijs aggrauātibus, quæ quidem sunt Quæ cir-
in duplici differentia. Quædam enim cunstan-
mutant speciem: sicut furari vel occide- tiæ con-
re in ecclesia, fornicari cum virgine, fitendæ.

De Confessione.

vel fornicari in ecclesia : est dubium
an tales sint necessariò confitendæ? Re-
spondet S. Tho. 4. d. 17. & Bonauentu.
Palude, Syluester, & est communis sen-
tentia, q̄ illæ circumstantiæ quæ mu-
tant speciem sint necessariò confiten-
dæ. Quia peccatum habens illam cir-
cunstantiam, æquiualeter est duo pec-
cata. Furtum enim per se est peccatum,
& iniuria ecclesiæ est etiam peccatum
per se, & ideò furtum in ecclesia æqui-
ualet duobus peccatis, & ob id est ne-
cessariò talis circumstantia confitenda.
Item fornicatio est peccatum, & iniu-
ria viri est peccatum, & ideò fornica-
tio cum vxorata æquiualeter duobus pec-
catis, ac proinde talis circumstantia est
necessariò confitenda: & sic de simili-
bus. Item probatur, per illa peccata fran-
guntur duo præcepta ecclesiæ: furtum
enim in ecclesia est primò contra præ-
ceptum de non furando, & etiam con-
tra præceptum cultus diuini, ergo cir-
cun-

cunstantiæ istæ sunt necessariò confitendæ. Aliæ verò sunt circumstantiæ aggravantes quidem, sed non mutant species, & tales nò sunt necessariò confitendæ: quia aliàs nunquã posset homo purè & integrè confiteri. Marsil. 4. dist. 12. & Gabriel. 4. d. 17. & Maio. ibidem dicunt primò, q̄ omnes circumstantiæ mutant species sunt confitendæ. Secundò dicunt, quòd etiam sunt confitendæ aliquæ non variantes species, scilicet quæ faciunt maiorem malitiam mortaliter: tales inquirunt circumstantiæ necessariò sunt confitendæ. Quia aliàs aliquando cõtingeret, q̄ maior esset pars malitiæ quæ celatur, quàm quæ manifestatur. V. g. ego semel consensi in homicidium, & continuavi consensum per diem integrum, si confiteor quòd consensi semel in homicidium, & taceo tempus continuationis, nonne celarem maiorem partem gravitatis? Item furari decem est mortale, furari

De Confessione.

furari verò mille est eiusdem speciei cum primo furto: sed nunquid sufficeret dicere, accuso me quod furatus sum, non nominando quantitatem? Ad hanc igitur quaestionem dico quod ego non auderem condemnare eum qui confitetur solas circumstantias mutantem speciem. Nam cum illud dicat. S. Tho. & Bonaventura, vel est verum, vel ad minus qui sequitur illos excusatur ignorantia inuincibili. Secundò dico, quod nemini confulerem, nec ego essem contentus illo modo confiteri, sed confiterer etiã illas circumstantias quae manifestè multiplicat malitiam mortalem. Sicut in exemplis positis de tempore continuationis, & de quantitate furti: quia aliàs confessor non intelligeret totam malitiam confitentis. Placet etiam mihi quod Caietanus dicit, scilicet quod aliquae circumstantiae mutantem speciem non sunt necessariò confitendae: quando grauitas circumstantiae est parua. Sicut diuina-

re per terrā est alterius speciei quā diuina
nare per aquam: & tamen sufficit q̄ di-
cat, accuso me q̄ fui supersticioso vsq;
ad peccatum mortale. Credo igitur ne-
cessariū confiteri magnitudinem rei fu-
ratae, & continuationem in peccato.

QVAERITVR, vtrum cōfessor
possit pœnitentē absoluerē cōtra pro-
priam opinionem? V.g. sit casus de quo
sunt duæ opiniones an sit vsurarius vel
non, qui vendit frumentū ad certā diē:
porq̄ se lo pague como valiere en Ma-
yo. Quidam dicunt, q̄ est illicitum, &
ego ita credo. Alij tamen dicunt, q̄ non
est illicitum. Sunt pro vtraque parte
probabilitates, ego tamen sum opinans
q̄ sit illicitum: & pœnitēs tenet, quòd
non est illicitum, & sic confitetur quòd
vendidit frumentum illo modo, & q̄
habet propositum ita deinceps facien-
di, quia audiuit viros doctos dicentes
quòd id licet. Est dubium quid faciet
hic confessor qui tenet illud esse mor-
tale,

177
Cōfessor
an possit
absolue-
re cōtra
propriā
opinio-
nem.

De Confessione.

tale nunquid poterit absoluere eum
contra propriam opinionem? Sit a-
liud exemplum, si iudex sequens opi-
nionem. S. Tho. occidat hominẽ quem
ipso certò scit innocentem, probatum
tamẽ nocentem, & cõfessor sit opinio-
nis Nicolai de Lyra qui tenet id non li-
cere: vtrũ possit absoluere iudicẽ volen-
tẽ semper in illa opinione persistere?
Est magna quæstio, & mouet eam Con-
radus celebris doctor tractatu de con-
tractibus, quæstione vltima. Et ante
omnia quæstio hæc habet locũ, quãdo
ambæ opiniones sunt probabiles: nam
si opinio pœnitentis nõ habeat proba-
bilitatẽ, non debet eum absoluere: quia
eius ignorantia non est inuincibilis,
sed vincibilis. Vt si ego teneo opinio-
nẽ q̄ nemo potest possidere plura be-
neficia simul, si opposita opinio nõ sit
probabilis sicut forsan non est, clarum
est q̄ nõ debeo eum absoluere: quia pu-
to eum esse in peccato mortali, & non
excu-

excusatur ignorantia inuincibilis. Sed quid faciet quando ambæ opiniones sunt probabiles, & habet suos proprios assertores? Respondeo, q̄ siue sit eius proprius sacerdos, siue non, tenetur eū absoluerē in tali casu. Ita tenet Palud. 4. dist. 17. quæst. 2. arti. 1. Et Gotfre. quod libeto. 9. Probatur apertè, talis pœnitēs est in gratia, & confessor habet probabilitatē q̄ sit in gratia quia scit esse probabilem eius opinionem, ergo non debet ei negare absolutionem.

QVAERITVR, an numer⁹ peccatorū sit necessariò cōfitendus? Resp. Numer⁹ peccatorum necessariò cōfitendus. ex omnium sententia q̄ sic: licet multi confessores parum de hoc curent. Probatur, quilibet tenetur confiteri omnia peccata sua: sed qui non confitetur numerum, non confitetur omnia peccata sua, ergo tenetur eum confiteri: aliàs esset fictio. Sed vtrum iste numerus sit determinatè dicendus, putà furatus sum decies, iuravi falsum millies. &c.

Caic-

De Confessione.

Caietanus respondet, quod numerus peccatorum ideò manifestari debet, vt sciat confessor à quo debet absoluere, & qualitatem pœnitentis : & quia ad hoc parùm præstat quòd confessor sciat an sint decem vel vndecim, ideò non est exquisitè numerus perquirendus. Dicendum ergo primo, quod quicumque sciuerit determinatè certum numerum peccatorum suorum : vt si certò sciat q̄ peccauit decies tenetur dicere determinatè se decies peccasse hoc peccato. Quia aliàs celaret aliquod peccatum & esset fictio: vt si diceret se fecisse aliquod peccatū nonies, & scit certò q̄ fecit decies. Secundò dicit Caietanus, nō esse necessarium magnam adhibere diligentiam ad cognoscendum distinctè certum numerum peccatorum. Cogitat aliquis, & scit se falsum iurasse multoties, semel in qualibet septimana, parum plùs vel minus : & si amplius pensaret & fatigaret se, posset reperi-

re certum numerum, dico q̄ illud non est necessariū. Nam quomodo parū plus vel minus attingat numerum peccatorum, licet non determinatum, nihil impeditur eorum quæ sunt in cōfessione facienda. Nō enim impeditur absolutio, quia sufficit illa notitia. Nec pœnitentia, quia non est imponenda ad æqualitatem, cum sit arbitraria. Nec consilium, &c. ergo nihil impeditur. Satis est igitur q̄ quis peringat numerum crasso modo parū plus vel minus. Præcepta enim Dei debent esse clara, is verò qui sæpe solet peccare, non posset scire numerū determinatū. Terriò dicit etiam aliquādo non est necesse adhibere diligentia ad sciendū numerum etiā sic crasso modo. V. g. est meretrix quæ fuit in lupanari decem annis, nūc conuertit & vult cōfiteri, satis est q̄ dicat peccata fornicationis hoc modo, mansi in lupanari per decem annos admittēs cunctos; nec oportet quòd cogi-

De Confessione.

et quot in hebdomada, mense, aut anno. Patet, quia per hoc confessor habet tantā notitiā, quātam illa potest ei dare. Quid enim refert, quòd illa dicat se peccasse triginta mille vicibus? Et idem de concubinario qui habet foeminā per annū qualibet nocte, nō est opus q̄ numeret vices: nec expedit illud dicere. Item de illis qui frequentissimè blasphemāt. Satis est q̄ dicant hanc esse suam cōsuetudinem: ne faciamus eos mentiri. Et eodem modo de circūstantia magnitudinis rei furatæ, non est opus, quòd sciatur punctualiter. Non dubito de hoc.

179

QVAERITVR, si quis confiteatur se peccasse decies, vel duodecies, nō recordatur tamē tunc nisi decem, & postea recordatur distinctè alterius peccati, an teneatur illud confiteri in particulari? Respondeo q̄ non, si includitur in numero prius dicto. Quia si tunc quando confessus fuit meminisset illius, sufficeret dixisse, iuravi falsum duodecies parum

parū plus vel minus. Si autē dixit, iuravi
falsum decies, & postea sit memor q̄ iu-
rauit quatuordecim tenetur cōfiteri ea
quæ numerum prius dictum excedunt.

QVAERITVR, an modus secre- 180
tè confitendi soli sacerdoti, sit alienus
ab institutione & mandato Christi.
Respondetur negatiuè, & ita firma fi-
de tenendum est, sic enim diffinitur in
concil. Tridentino, Sessione. 14. de pœ-
nitētia. Cano. 6. cuius hæc sunt verba.
Si quis dixerit modum secretè confiten-
di soli sacerdoti, quem ecclesia catholi-
ca ab initio semper obseruauit & obser-
uat alienum esse ab institutione & man-
dato Christi, & inuentum esse huma-
num, anathema sit.

QVAERITVR, an absolutio sa- 181
cramentalis sacerdotis sit actus verè &
realiter iudicialis, hoc est verè & reali-
ter præstans & efficiens realem absolu-
tionē vel non, sed dūtaxat declarer pœ-
nitentē iā esse absolutū. Respōdetur fir-

De Confessione.

ma fide tenendum esse quod sit actus verè & realiter iudicialis, hoc est verè & realiter præstās & efficiens absolutionem quantum est ex se. Hoc patet, quia ita diffinitur in concil. Tridentino, vbi supra. Can. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit absolutionem sacramentalem sacerdotis non esse actum iudiciale, sed nodum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti modò tantùm credat se esse absolutum, aut sacerdos non seriò sed iocò absoluat, anathema sit.

182

QVAERITVR deinde, an sacerdos possit sacramentaliter absolvere pœnitentem cuius confessionem non audiuit? Respondetur negatiuè. Et ita firma fide tenendum est, quoniã sic diffinitum est in Cano. 9. proxime allegato, his verbis. Si quis dixerit non requiri confessionem pœnitentis, ut sacerdos eum absolvere possit, anathema sit.

QVAE-

QVAERITVR, utrùm sigillum
 confessionis sit necessariū? Resp. secun-
 dùm omnes doctores. 4. dis. 21. q̄ sacer-
 dos teneatur ad sigillum confessionis, ad
 celanda peccata quæ in confessione au-
 diuit sub pœna peccati mortalis. Pro-
 barur primò ratione naturali, quia face-
 rem illi iniuriam. Item, quia in capit. sa-
 cerdos. de pœnitentijs. d. 6. prohibetur
 omnibus sacerdotibus reuelare pecca-
 ta, & apponitur pœna grauissima op-
 positum facientibus: scilicet, vt omni-
 bus diebus vitæ suæ ignominiosus pe-
 regrinando pergat. Et sunt verba Gre-
 gorij. Idē habetur capit. omnis vtriusq;
 sexus. de pœnitentijs & remissionibus.
 & dicitur, q̄ qui non celauerit, detru-
 datur in arctissimū monasterium, vbi
 perpetuam faciat pœnitentiam. Et quia
 si in hoc daretur aliqua exceptio, tol-
 leretur confessio: nemo enim auderet
 confiteri peccata grauia. Idcirco pro-
 pter nullum bonū quodcunq; sit illud, li

183
 Confes-
 sionis fi-
 lium ne-
 cessariū.

De Confessione.

cet sigillum confessionis frangere: quia nullum potest esse æquale bonum, nec tam necessarium ut est confessio.

183

Peccata
in cōfessionem
audita pos-
sumus iu-
rare non
nescire.

SE D quid faciet confessor cū interrogatur de peccato quod audiuit in confessione, an possit dicere se nescire: Respondeo secundum omnes, q̄ sic. Sed quid si cogatur iurare? Dico q̄ potest & debet iurare se nescire, quia intelligitur se nescire extra cōfessionem, & sic verum iurat. Sed fac quòd iudex, vel prælatus ex malitia exigat à me iuramentum an sciam in confessione? Respond. q̄ coactus iuret se nescire in confessione, quia intelligitur se nescire ad reuelandum, aut taliter q̄ possit dicere. Sed contrà si iuret se scire in confessione iuraret verum, ergo cū iurat se nescire in confessione iurat falsum: quia sunt contradictoria. Respond. q̄ non sunt contradictoria. Quia in illa negatiua intelligitur conditio subintellecta, scilicet quòd non scit tali modo

do quòd possit illud dicere.

QVAERITVR, si confessor ex ignorantia absoluit aliquem quem non poterat à casu reservato, vel ab excommunicatione, vel si oblitus est eum absoluerè, quomodo reparabitur defectus confessionis sine reuelatione? Nider in suo confessionario dicit, quòd in còcilio Constantiensi, vel Basiliensi fuit inter patres hæc quæstio tractata, & quòd tunc fuit varia sententia. Ego dico cum distinctione, quia vel confessor timet probabiliter scandalum reuocando pœnitentem, & quòd còqueretur de reuelatione confessionis: & in tali casu relinquendus est: quia si habuit contritiõem erat in gratia. Si autem non timetur, quòd pœnitens dicet se non fecisset tale peccatum, & quòd nõ còqueretur de reuelatione confessionis, dico sine quocunque scrupulo, quòd possum illam reuocare ad confessionem & absoluerè. Sed contrà, quia obijcit peccatum ex-

185

Error in cõfessione factus quomodo reparandus sine reuelatione si gilli.

De Confessione.

tra confessionem. Respondeo, q̄ non facio ei iniuriam si dicam, tu confessus es mihi alia die, redeamus ad confessionem, quia volo tibi dicere vnū verbum quod expedit tibi. Si nolit, dimittatur. Si autem acquieuerit, dicam ei, confitearis peccata in generali, & si aliqua alia fecisti confitere ea, quia feci talem defectum in alia confessione. Et probo quòd hoc liceat: quia vt infra dicemus, de pœnitentis licentia licet reuelare peccata eius alteri, ergo multò melius sibi ipsi, vel formaliter, vel interpretatiuè si dederit licentiam: vt sibi beneuole audiat me dicentem sibi, scias quòd in confessione præterita fuit defectus quidam commissus, vis illum audire? Si dixerit quòd sic, sine quocunque scrupulo dicatur ei, scias q̄ cras excommunicatus, & ego non potui te absoluerè, &c. Palude in sine. distinct. 21. amplio-rem concedit licentiam, dicens quòd nō solùm quando fuit commissus defectus

ctus

ctus in confessione, sed etiam ratione correctionis fraternæ possum secretò admonere illū de peccato semel confesso mihi. Sed credo certè q̄ est falsum omnino, & q̄ nullo modo licet.

QVAERITVR, an quando peccatum quod in confessione audiui est publicum, teneat illud filere? Respondet Caietan. in summa, q̄ de tali peccato possum loqui post confessionem eodem modo sicut antè: debeo tamè procedere postea cautiùs, & nullo modo dicere q̄ scio illud in confessione, quia redderem audiētes certiores. Sed quid si à confessore petat quis, an ille fuerit confessus illud peccatum publicum? Respondeat confessor, confessus est omnia peccata sua. Potest etiam dicere, absolui illum, quia per hoc nihil reuelo. Admonet tamen Caietanus, bonum esse quòd quando peccata sunt publica, petat facultatem confessor à pœnitente ad loquendum de eis ad bo-

186

Peccatū publicū in confessione auditū, an possim reuelare

De Confessione.

num finem. Sed quid si vsurarius iacet se, quòd absolui illum cum non sit verum. Nam si dico quòd sic, mentior. Si autem dico quòd non absolui eum, reuelo confessionem. Dicat confessor quid ad vos? ego feci officium meum. Sed quid faciet proprius sacerdos penitentibus eucharistiam concubinæ, vel vsurario, quos non audiuit de confessione? Respondeo, q̄ non det illis. Sed quid si dicant confessi sumus tali fratri, & interrogatus frater non audeat dicere q̄ non absoluit, ne eorum statum reuelat, nec q̄ absoluit ne mentiatur? Respondeo absolutè, q̄ si sint peccatores publici, debet eis eucharistiam negare. Quòd si fuerint confessi cum proprio sacerdote & non absoluti, & nihilominus petant eucharistiam, dico etiã quod debet eis negare, & si dixerint, iam tu absoluisti nos, dicat ego nescio de hoc.

pœnitentis liceat confessionem reuelare? Alexander & Scotus. 4. d. 21. q. 2. 1. & Durandus ibidem dicunt quòd non licet. Quia sigillum confessionis est de iure diuino, ergo pœnitens non potest dare licentiam. Item quia esset scandalum. Sed respondeo absolute, quòd pœnitens potest dare licentiam, confessor tamen non potest accipere, aut reuelare confessionem in detrimentum pœnitentis qui sibi talem facultatem dat.

Peccata in confessione audivi reuelare possumus de pœnitentis licentia.

188

QVAERITVR, vtrum alia quæ in confessione sciuntur præter peccata cadant sub sigillo confessionis? Respondeo, quòd sub sigillo arctissimo confessionis non cadunt nisi peccata pœnitentis, vel tertie personæ: & solum huius sigilli fractor incurrit pœnas canonicas. Secundo dicò quòd sub sigillo confessionis cadunt omnia alia quæ expresse, vel interpretatiue pœnitens tradit sub sigillo confessionis:

Sigillum confessionis, an se extendat ad aliam quam ad peccata.

De Confessione.

vt si dicat, accipiatis hoc sub sigillo, & qui hæc reuelat, credo peccaret mortaliter: propter detrimentum quod faceret sacramento: redderet enim confessionē fraudulosam. Non enim omnes intelligunt hanc differentiam sigilli maioris vel minoris. Ideo confessor sit cautus, vt taceat omnia illa quæ sunt alicuius grauitatis. Alia verò quæ non sunt de necessitate confessionis, nec refert pœnitenti, quòd reuelentur, non tenentur celare: sed tamen non dicat se in cōfessione audisse. Breuiter in hac parte, mas vale ser corto que largo.

189

Peccata in cōfessione audita, an liceat in communi reuelare.

QVAERITVR, an in communi liceat reuelare peccata audita in confessione, taliter quòd nec directè, nec indi rectè peruenient in notitiam pœnitentis? V.g. si dicā, quidā confessus est mihi semel hoc peccatum. Respond. quòd hoc non est reuelare cōfessionē. Quia re vera multi viri sancti hoc fecerunt: maximè Doctores qui ponunt casus quos

quos in confessione audierunt. Secundo dico, quod melius est hoc raro facere. Sequuntur enim quandoque scandala ex istis: ideo abstineant sacerdotes ab his narrationibus.

QVAERITVR, de illis qui committunt alijs secreta sub sigillo confessionis, an tale sit secretum confessionis? Respond. quod qui recepit tenetur seruare illud secretum plusquam alia. Quia ex pacto additur nouum vinculum, & per consequens dico non esse conueniens, quod homines saepe recipiant talia secreta. Secundo dico, quod illud non est sigillum confessionis, nec frangens illud incidit in poenas canonis. Quia ibi nulla iniuria fit sacramento, cum nullum fuerit sacramentum: licet frangatur fides. Notandum est etiam quod ea quae dicuntur de sigillo confessionis, intelliguntur de quacumque confessione, siue perfecta, siue non, siue incepta, siue non, & de omnibus illis quae ordinantur ad confessionem, vel

190
Secreta
extra confessionem
sub sigillo committenda
quomodo obligent.

De Confessione.

vel facultatē ut ab illo absoluat̄ à re-
seruatis, non potest ille plus reuelare,
quam si iam accepisset in confessione.

191
Confes-
sio, voca-
lis est à
Christo
instituta

QVÆRITVR, utrū cōfessio vo-
calis quæ est in vsu ecclesiæ sit institu-
ta à Christo? Antiquitus quando erant
tempora meliora, non tantū hæc quæ-
stio iactabatur: quia tempore pacis ar-
ma non sunt in tanto pretio & vsu.
Nunc verò quia iam sunt hæretici qui
negent confessionem propter peccata
nostra oportet quòd simus ad hoc bel-
lum armati. Idcirco quæritur, an con-
fessio sit de iure diuino? Respond. ex
sentētia omnium doctorum quòd sic.
Patet, ecclesiæ clauēs sunt ad remitten-
da peccata, secundū illud Matthæi. 16.
Tibi dabo clauēs regni cœlorum, &
quodcunque solueris super terrā, &c.
Sacerdotes autem habēt has clauēs, &
sunt iudices peccatorum, iudices verò
non possunt iudicare nisi causam co-
gnoscant, ergo alij tenentur subdere se
huic

huic iudicio, aliàs frustra esset illa potestas, hæc autem subiectio sit per confessionē, ergo de iure diuino tenentur cōfiteri. Item Iacob. 1. Cōfitemini alterutrum peccata vestra. Quod Augustin. Beda, & alij sancti, & Hugo de sancto Victore. libro. 2. de sacramentis, per. 14. cap. intelligunt de præcepto confessionis. Itē) & hic est tota vis secundū Adriānū & veritatē) Ioan. 20. quorū retinueritis retenta sunt. i. quorum peccata non absolueritis, non erunt absoluta ante Deū: ergo secundū Euāgelium debēt confiteri & absolui in terra, aliàs non erunt absoluta in cælo. Hic est locus validissimus, & q̄ oēs sancti hoc dicant incōperto est. Vide Thomā Vualdēsem. lib. de sacramētis, & Rossensem colligētes dicta sanctorū omnium. De hac cōfessione necessariò sacerdoti facienda multa egregia apud utrūque inuenies. Et cognosces, an expediat has ecclesiæ columnas sequi potiùs, quā nouos istos

gramma-

De Confessione.

grammatistas. Opinor neminē vsque
adeò cæcū & in sanū esse, qui ob vnus
Lutheri amentiam velit tãto discrimini
seipsum exponere, quatenus ea peccata
quæ vel nouit, vel dubitat esse lethalia,
sacerdoti non aperiatur. Et maximè cum
intelligat antiquissimos simul eruditis-
simos ac sanctissimos patres tãtam con-
fessionis huius necessitatem esse dicen-
tes, vt quicūque mortaliter deliquerit,
eum oporteat, vel publice, vel priuatim
sacerdoti sua peccata detegere. Nec fa-
cile eriderim patres ipsos hanc vsque
adeò duram prouinciam nobis impo-
fuisse, priusquàm exploratissimum ha-
berent hanc confessionem, aut ab apo-
stolis institutam, aut in sacris scriptu-
ris dilucidè traditam fuisse: ceu rem cū
etis peccatoribus apprimè necessariam,
& quã contemnere nō possent, absque
dispendio salutis animarum. Expen-
dat igitur quisquis secum, an tutius fue-
rit horum patrum simul & scriptura-
rum

rum assertionē admittere, suasque animas à tanto periculo custodire: an Lutherum de confessione impiè oblatrantem & sentientem, suo capiti duntaxat non patrū, aut scripturarum testimonio innixū sequi & cum eo funditus perire.

NOTANDVM etiam de cōfessione, q̄ Beatus Renanus in annotationibus quas fecit super Tertullia. dicit se esse nactum librum quendam antiquissimum Conciliorum, & inter ea dicit fuisse vnum factum antequam esset institutum ab ecclesia ieiunium quatuor dierum ante Dominicam primam in Quadragesima, quod sic habebat. Presbyteri debent admonere plebem sibi subiectam, vt omnis qui sentit mortifero peccatum vulnere sauciatum, feria quarta ante Quadragesimam cum omni festinatione recurat ad viuificatricē matrem ecclesiam, vbi quod malè commisit, cum omni humilitate & cordis contritione simpliciter confessus, susci-

192

Cōfessio
olim fie-
bat ī prī
cipio. xl:

V sci-

De Satisfactione.

scipiat media pœnitentiæ secundum
modum canonicis authoritatibus præfi-
xum: non solum autem ille qui mortale
aliquid cômisit, sed etiam omnis ho-
mo quicumque se cognoscit immacula-
tam Christi tunicã quam in baptismo
accepit polluisse, ad proprium sacerdo-
tem festinet venire: cū puritate mentis
omnes transgressiones: omnia peccata
quibus dei offensam incurrisse memi-
nit humiliter confiteatur, & quidquid
à sacerdote fuerit iniunctum, ac si ab
ipso omnipotentis ore fuisset prolatū,
ita diligentissimè attendat & sequatur.
hæc ibi. Idem habetur in pœnitentia
rio Romano quod creditur profectum
ab apostolis ipsis, vbi dicitur: Hebdo-
mada ente quadragesimam confitean-
tur omnes. Iste erat conveniētissimus
modus, & multò melior, quàm qui nūc
est, & confitentur in fine quadragesi-
mæ sic ieiunium nō multū eis prodest.
Optimum esset si posset reuocari ista
consue-

cōsuetudo, nos tamē nō possumus illā reuocare. Sed peculiare possent suos pœnitentes admonere q̄ confiteantur ante quadragesimam.

QVÆRITVR, an sit necessariū vt confessor interroget pœnitentem? Respondet primò q̄ est necessarium vt confessor plerunq; aliquid interroget. Patet, nam vt supra diximus, si pœnitens nō fecerit aliquā conscientie examinationem, confessio nō solum erit inualida sed etiam mortalis. Si hoc ex circumstantijs appareat, debet confessor interrogare, an examinauerit conscientiam suam: & si dixerit q̄ non, non audiatur eum. Si non timeantur maiora mala, videlicet q̄ pœnitens nunquam confitebitur, tūc enim interroget sacerdos. Oportet enim q̄ cōfessores nō mittant pœnitentes in desperationem. Omnes sancti, & S. Tho. ita consulunt. Quādo ergo confessor videt has circumstantias, necessarium est interroget. Et si est

193

Cōfessor
an tenea
tur inter
rogare
pœniten
tem.

De Confessione.

probabile confessori, & pœnitēs dimit-
tit aliquod peccatum, tenetur interroga-
re de eo: quia tenetur quantum poterit
non solū ad absoluendum, sed etiam
vt pœnitēs recipiat gratiam, quam qui-
dem non reciperet, si ex magna negli-
gentia aliquod peccatum dimitteret.
Dico præterea quòd si est mihi proba-
bile quòd pœnitens fecerit sufficien-
tem examinationem, licet credat con-
fessor & habeat alia peccata præter ea
quæ dixit, si commodè potest interro-
get: sed non tenetur tunc interroga-
re: (sunt enim aliqui) que sacan el alma
alos penitētes.) Sufficit quod sit mihi
probabile quòd confessio sit sufficiens
ad consecutionem gratiæ. Probatur,
quia pœnitens non tenetur facere ma-
iorem diligentiam quàm fecit, ergo
non teneor eum interrogare: quare
eum vexabo interrogationibus? con-
fessor debet laborare vt sit beneuo-
lus. Ex his sequitur quòd non oportet
inter

interrogare pœnitentem de omnibus peccatis mortalibus. Quidam à pueris quærunt, an sint simoniaci. &c. Isti faciunt confessiones odiosas & superstiosas. Sed oportet interrogare pœnitentes de peccatis quæ probabiliter putantur habere, nec id nimis anxie. Confessor etiam sit minus cautus interrogando nō quærens noua peccata, quia poterit ea docere pœnitentem, & scandalizare: maximè circa peccata carnalia, quæ non debet interrogare nisi ex confessione haberet aliquod indicium quod habeant illa: tūc enim nō debēt omitti quæ sunt de essentia confessionis, sed fiat sapienter. V. g. si confessor probabiliter credit pœnitentem habere aliquod peccatum turpe & verendum, interroget, nō apertè, sed dicat, cogitasti aliquando de hoc? Si dicat sic, quærat vlteriùs, & consensisti? si dicat sic, procedat, dicens, & fecisti? quo dicente sic, vel non, nihil amplius interro-

De Confessione.

get. Sed dimittat alias fabulas.

194
Circūstā
tia loci
quando
confiten
da.

QVAERITVR, vtrū circumstan-
tia loci sit necessariò confitenda? Resp.
q̄ solum in tribus peccatis est necessa-
riò confitenda, scilicet in furto, effu-
sione sanguinis, & effusione seminis
in ecclesia. Credo quòd non sufficeret
furari in ecclesia ad hoc vt sit sacrile-
gium, nisi esset de ecclesia. Et effusio
sanguinis debet esse notabilis, vt supra
diximus. Et si quis habeat in ecclesia
volitionem perpetrandi prædicta tria,
vel aliquod eorum extra ecclesiam, nō
est sacrilegus. Si vero extra ecclesiam
consentiat in aliquod horum, facien-
dum intra ecclesiam, teneretur confite-
ri de hac circumstantia, quia iam fit iniu-
rialoco.

195
Circūstā
tia tem-
poris an
sit confi-
tenda.

SED vtrū circūstantia temporis ne-
cessariò sit confitenda, putà peccare in
festo? Respondeo absolutè, quòd non.
Ita tenet Caietanus, Sylvester, Nider,
& alij. Grauius est peccare in die festo,
sed

sed non est grauitas necessaria ad confitendum. Et confessores debent de hoc admonere pœnitentes.

QVAERITVR, an qui ex industria habet duos confessores, vnum cui omnia confiteatur peccata, alterum cui leuia duntaxat ad æstimationē, bene faciat? Respondeo sine dubio, hoc esse sacrilegiū, & videtur magna fictio, & irridet cōfessorem faciens credere eum, q̄ ipse sit probus. Et certè videtur mortale, quādo propter hoc faciat. Non dānam tamen eū qui semel incidit in mortale, non solitus peccare, si cōfiteatur alteri, ne perdat opinionem quam habet erga primum confessorem suum.

QVAERITVR, si quis propter magnā consuetudinē quā habet peccandi, credit se iterū peccaturū: ipse tamen omnino vult cauere, & proponit nō peccare, an sit absoluendus? Respō. omnino q̄ sic. Quia si tūc nō esset absoluendus, nec etiam quando dubitaret. Itē iste po-

196
Confesso
res duos
habere,
vnū pro
grauib⁹,
aliū pro
leuib⁹ an
liceat.

197
Credēs se
peccatu-
rū propo-
nēs tamē
nō pecca-
re, an sit
absoluē-
dus.

De Satisfactione.

est facere quod in se est, & tamē q̄ non possit tollere hanc formidinē à se. Consuetudo enim relabendi nō impedit cū habeat bonū propositum, & nihilominus propter experientiam non poterit credere se deinceps non peccatum, ergo. Et hæc de confessione sufficient.

Sequitur de Satisfactione, tertia pœnitentiæ parte.

198

Reatus
pœnæ an
remaneat
post
cōtritionem.

QVAERITVR, in primis, vtrum postquam homo habuit cōtritionem de peccatis suis, & confessus est ea, & est in gratia, maneat ei aliquis reatus pœnæ pro quo debeat satisfacere? Respondeo quòd sic. Et patet. 2. Reg. 12. de David, cui postquam dictum fuit, transtulit Dominus peccatum tuum à te: iniuncta est pœna, vt moreretur puer ex Bersabe natus. Et Lucæ. 3. Facite fructus dignos pœnitentiæ, & hoc fit per satisfactionem.

nem. Et Romano. 6. Sicut exhibuistis membra vestra. &c. quia si in Tyro, & Sidone. &c. Matthæi. 11. Item ecclesia orat pro mortuis. Et habetur etiam. 2. Machabæo. 12. Ut à peccatis solvantur: & nō solum à venialibus, sed etiam à mortalibus, cum dicat ab omni vinculo delictorum: ergo post remissionem culpam manet reatus pœnæ. Et hoc est certum & de fide. Iam verò,

QVAERITVR, quid sit satisfactio. Respon. S. Tho. ex Anselmo q̄ satisfactio est compensatio offensæ præteritæ ad æqualitatem iustitiæ.

199
Satisfactio quid sit & quō possum Deo satisfacere.

QVAERITVR ergo, utrum aliquis possit satisfacere? Respon. q̄ satisfactio est pars iustitiæ, iustitia autē exigit æqualitatem. Et si loquamur propriè de æqualitate ut satisfactio importat reddere æquale, dico q̄ nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquivalens, etiam si non peccassemus. Nam Dijs, parentibus, & ma-

De Satisfactione.

gistris, non potest reddi æquiualeus, vt ait Aristo. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio quod possum, dico, q̄ hoc modo possumus satisfacere Deo: etiã proprie capiendo satisfacere, vel si vultis ex beneuolentia acceptantis. Ad quæstionem igitur cùm dicitur, an homo possit Deo satisfacere, dico quòd si cõsideretur homo secundùm sua naturalia seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere pro peccato. Quia quicquid possumus dare Deo sine gratia, est nullius momenti. Cùm etiã omnes iustitæ nostræ sint corã Deo tâquam pannus menstruata, vt ait Propheta, Item quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. 1. Paralipo. capi. 29. Tua sunt dñe omnia, & quæ de manu tua recepimus, reddimus tibi. Et sic sine gr̃a est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatẽ. Nec etiam sine gr̃a ex acceptione Dei possumus satisfacere.

Dice

Dicere enim quod Deus acceptat opera nostra, est dicere quod illa sunt accepta & grata Deo: sed si homo non habeat gratiam, non potuerunt eius opera esse grata Deo: posset quidem Deus remittere sua omnipotentia peccata propter actus existentis in peccato, sed hæc non esset satisfactio sed condonatio pura, & remissio. Secundò potest homo considerari in gratia. Et secundum hanc considerationem, si non habeamus respectum ad passionem Christi, adhuc non potest satisfacere ad æqualitatem. Quia non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriã. Item quia illa opera sunt nostra, & si habet fructum est ex parte Dei. Potest tamẽ talis satisfacere ex liberalitate acceptatis. Si verò consideretur homo in gratia, prout gratia est effectus passionis Christi, sic propriissimè & ad æqualitatem satisfacit Deo: si iungamus merita nostra meritis Christi, qui etiam in quantum

De Satisfactione.

tum homo satis fecit ad æqualitatē iustitiæ, & quantitatis.

200
Satisfacere potest vnus pro altero.

QVAERITVR, vtrū vn' homo possit pro alterius hominis pœna satisfacere? V. g. Petrus post confessionem manet reus ad pœnam vt decem est du biū, an ego possim satisfacere pro illo? Resp. ex omniū sententia q̄ sic. Ita habet vsus ecclesiæ. Nihil enim tam naturale est homini, quàm vt quilibet vtatur re sua vt vult: quare ego non potero vti hoc ieiunio meo vt voluero? vbi hoc phibuit Deus? Possū dare tēporalia mea, quare non spiritualia? Itē sufficientissimè pbatur ex cōsuetudine ecclesiæ in qua vnus pro alio satisfacit. Item Coloffen. 1. dicit. Nūc gaudeo in passionibus meis pro vobis: & adimpleo quæ defunt passioni Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Itē oratio mea valet alteri ad gloriam. iuxta illud, orate pro inuicem vt saluemini, Iacob. 5. ergo etiam ad remit-

mittendam pœnam. Et si oratio, ergo etiam alia opera bona. Item omnes sumus inuicem membra: vt dicitur Roma. 12. & Ephesi. 8. Sed membra vnius corporis influunt inuicem, ergo.

QVAERITVR, vtrū homo possit satisfacere pro vno peccato non satisfaciendo pro alio? vtrum homo existēs in mortali, possit satisfacere p pœna peccati mortalis iā remissi? Respondeo ex sententia omnium, impossibile est q̄ quis satisfaciat prius pro pœna, quàm pro culpa. Et hoc est notum, & à nemine dubitatum. Si verò sit in peccato, an possit satisfacere pro pœna peccati iam dimissi? Respondeo, q̄ vel ista opera satisfactoria sunt iniuncta à confessore, vel non, sed voluntariè assumpta. Si secundū, cōmunis sententia omnium est, q̄ nihil profunt. 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meū ita vt ardeam, charitatem autem nō habuero, nihil sum, nihil mihi prodest.

201
Satisfa-
cere pro
vno peccato, &
non pro
alio, an
possit peccator vel
pro peccato iam
remisso.

Item

De Satisfactione.

Item opera illa ex se non sunt æqualia satisfactioni quam debet: nec etiam ex liberalitate acceptantis, quia non acceptantur cum procedant ab inimico Dei, ergo non sunt satisfactoria. Si autem sint iniuncta à cōfessore, licet Scotus videatur dicere quod valent, tamen S. Tho. 4. dis. 15. & Henricus, quodlibet. 8. qō. 18. & Adrianus. q. quam de hoc facit. 4. & Palude. 4. distinct. 15. & 22. dicunt, quod nullo modo valēt. Et patet rationibus nunc factis, nullus potest satisfacere sine gratia: remissio enim peccati est maxima amicitia Dei, qua non vititur nisi erga amicos, ergo. Verū est quod talia opera iniuncta à confessore & facta in peccato mortali, adueniente charitate, siue relinquāt post se effectū siue non (hæc enim distinctio frivola est, & nunquā placuit viris doctis) vivificantur & acceptantur à Deo: ut bene dicit Caietanus, quia satisfactio est pars sacramenti. Unde si virtus confessio-

nis

nis redit, quare nō & satisfactionis? hoc
 pium est, sed tutius est implere in gratia
 pœnitentiam iniunctam. Verum est, q̄
 illa opera satisfactoria iniuncta à confes-
 sore, & facta in mortali, quauis non va-
 leant ad remissionem culpæ, tamen per
 illa impletur præceptum confessoris, &
 non tenetur pœnitens iterum implere
 pœnitentiam iniunctam.

QVAERITVR, utrū satisfactio
 debeat fieri per opera pœnalia? Pro hu-
 ius intelligentia oportet prius intelli-
 gere, quid sit opus pœnale. Opus pœnale
 idē est quod malū pœnæ, & malum ni-
 hil aliud est quàm priuatio boni. Tri-
 plex verò est bonū, honestū, vtile, & de-
 lectabile. Pœna propriè loquendo non
 est priuatio boni honesti, quia hoc est
 peccatum: sed est priuatio boni vtilis
 vel delectabilis, sicut dare elemosy-
 nam, ieiunare, orare, &c. Nūc dico, q̄ sa-
 tisfactio debet fieri per opera pœnalia.

Ita est cōmunis doctorum sentētia. Pro-
 batur

202

Satisfa-
 ctio fit p̄
 opa pœ-
 nalia.

De Satisfactione.

batur, quia satisfactio est opus iustitiæ, offensa autem consistit in hoc, quod subtrahimus Deo obedientiam, & accipimus facultatem peccandi, quam iure non habebamus. Cum ergo iustitia tendat ad æqualitatē, dignum est, quod satisfaciamus per hoc, quod subtrahamus à nobis quod iustum est, & nostrum est. scilicet pecuniam, vel cœnam: sicut in lege fiebat satisfactio per contra passum, oculum pro oculo. &c. Confirmatur exemplo Christi, qui potens per solam dilectionem Dei satisfacere, satisfecit per opera pœnalia. Et quantò opus fuerit magis pœnale, tantò erit magis satisfactorium cæteris paribus. Secundò dico (& credo esse probabile ac verum) quod per omne opus bonū possumus satisfacere: etiam per dilectionem Dei. Hoc tenet Scotus. Et patet, quia etiam inter homines fit satisfactio non solum per opera pœnalia, sed etiam per omnia opera illa quæ læso complacent

cent. Item probatur, quia nullum est opus bonum quod non sit pœnale, ergo omne opus bonū est satisfactorium, quia lassat & defatigat hominem, vt cōtemplatio, & dilectio, quæ licet sint opera animæ, sed sunt animæ coniunctæ corpori: & haberemus magnū laborē si vellemus Deum diligere, vel proximum per vnam horam. Item per dilectionē Dei satisfacimus pro pœna peccati venialis: nam per illam remittitur veniale, vt diximus: ergo dilectio Dei est opus satisfactorium. Item: quia dicere q̄ per dilectionē Dei, & contemplationē, & alia id genus opera nō satisfacimus, esset motiuum magnum ad deterrendum hoīes à melioribus bonis.

QVAERITVR, vtrū sit necessarium, q̄ opera per quæ homo debet satisfacere sint libera, vel an possim satisfacere per opera aliàs debita; & per ieiunium quadragesimæ, vel orationem canonicarum horarum? Palude. 4. dist.

103
Satisfacere an possimus per opera aliàs debita.

De Satisfactione.

15. q̄. 1. artic. 2. dicit absolute, q̄ nemo
satisfacit per opera aliàs debita, & præ-
cepta. Vnde qui dat pauperi existenti
in extrema necessitate oīa bona sua, nō
satisfacit. Idem dicit Maio. 4. distinct.
15. q̄. 2. & Almain. q. 1 & Syluester. Et
probant, quia vnico pretio non potest
satisfieri duobus debitis, ergo eodem
ieiunio non potest satisfacere quis pro
peccatis, & ecclesiæ. Item, quia seque-
retur, quòd confessor posset iniunge-
re clerico, quòd diceret horas canoni-
cas in poenitentiam, aut quòd solueret
decem aureos quos debet, quod qui-
dem esset irrisio. Sed his non obstan-
tibus, ego non dubito quin possimus
satisfacere per opera aliàs debita: &
puto erroneum dicere contrarium. Ita
tenet Adrianus. q. quam de hoc fecit. Et
probatur, ecclesia instituit ieiunium
quadagesimale & alia, vt pro pecca-
tis satisfaciamus, hæc fuit eius intentio,
& sapissimè orat in quadagesima vt
acce-

acceptet Deus nostra ieiunia in remis-
 sionem peccatorum: ergo illa sunt sa-
 tisfactoria pro peccatis. Ita dicendum
 est omnino, & utinam vel sola ieiunia
 ab ecclesia instituta ieiunaremus.
 Ad argumentum igitur, confessor pos-
 set imponere clerico, quòd diceret ho-
 ras canonicas in pœnitentiam. Respon-
 primò quòd non debet hoc facere, quia
 debet iuare eum ad satisfaciendum, ac
 proinde debet aliquid de nouo impone-
 re. Secundò dico, quòd si faciat, factum
 erit, & aliquando expediet: ut si nobi-
 les nunquam ieiunēt quadragesimam,
 bene faciet confessor præcipiens illis,
 ieiunetis hos quindecim dies qui re-
 manent de quadragesima. Alia argu-
 menta facilè soluuntur. Nam cùm ie-
 iunium quadragesimæ sit satisfacto-
 rium, ergo pro aliquibus est satisfacto-
 rium, ergo pro me. Mirabile enim est
 quòd sit satisfactorium pro alijs & non pro
 me. Perderè ergo præmium satisfactio-

De Satisfactione.

nis ieiunādo quadragesimam propter ecclesie præceptum. Certè non credo.

204

Pœnitentiam impositam an possimus implere in missa de pœcepto.

QVÆRITVR, an qui implet pœnitentiam cōfessoris cū audit missam de pœcepto, satisfaciat? V. g. iniungit confessor septē psalmos, recito eos inter audiendum missam die Dominica, an satisfaciam pœcepto confessoris? Aliqui sum missæ dicunt, q̄ non implet sed peccat. Adrianus tamen in. 4. in materia de satisfactione. oppositum dicit, scilicet, q̄ non peccat, sed pœceptum implet cōfessoris. Er ita tenendum est.

205

Pœnitentia ponatur in rebus alijs non debitis.

SED quid si alicui sit iniunctū q̄ ieiunet tribus diebus & ille ieiunauerit tribus diebus quatuor temporū vel quadragesimæ, an satisfaciat pœcepto confessoris? Respondeo q̄ nō, quia oportet stare ad intentionē cōfessoris, qui si nō explicet cōtrarium, intelligitur de diebus alijs nō debitis. Secūs esset de elemosyna, nā nō dubito quin si confessor iniūgat pœnitenti, quòd det aureū pauperi,

peri, melius faceret & magis ad intentionem confessoris si det illum pauperi existenti in extrema necessitate. Posset tamen confessor iniungere pœnitenti pro satisfactione, vt ieiunet diebus residuis quadragesimæ, vel vt audiat missam die Dominico, aut vt restituat pecuniã quam debet, vt bene dicit Adrianus vbi suprâ. Quoniam opera aliàs debita sunt meritoria, & pœnalia, & per consequens satisfactoria, & sic ieiuniũ iniunctum, licet aliàs de præcepto, erit vera satisfactio sacramentalis.

DUBITATUR, an oporteat 206
 homo satisfaciat per se ipsum? Respõ. Homo p
 quilibet per se debet implere pœnitentiã sibi iniunctã. Patet, quia id est præceptũ, vt tenebimus pro nũc. Itẽ quia pœnitentiã est vt medicina, modò medicina quẽ est mihi necessaria nõ cõfertur alteri: nisi cõfessor imponat sic pœnitentiã, ieiuna tribus diebº, vel fac qd aliº ieiunet pro te. Si autẽ ego nõ possum, bonũ est

De Satisfactione.

207
Flagella
inflicta à
Deo sunt
satisfa-
ctoria.

¶ alteri committam ut ieiunet pro me.
QVAERITVR, virū flagella in-
flicta à Deo in hoc mundo, sint satisfa-
ctoria pro peccatis? Ut Nabuchodonosor ambulans in solitudine sicut fera, & David quando occisus fuit à Deo puer eius? Videtur ¶ non, quia talia opera nō sunt voluntaria, actus verò debet esse meritorius ad hoc quòd sit satisfactori⁹: sed nō potest esse meritorius nisi sit voluntarius, ergo. In oppositum est, quia Nahum. 1. dicitur, non insurget bis tribulatio. Quod septuaginta interpretes verterunt, non iudicabit Deus bis in id ipsum. ergo si per has tribulationes quas patimur in hoc mundo non satisfacimus, bis de eodem iudicamur. Ad hanc quaestionem respondet S. Thom. 4. distin. 15. & in additionibus. quaestio. 15. articulo. 2. quòd pœna pro peccato potest dupliciter exigi. Vno modo ab illo cui non debetur satisfactio, sicut si occidi hominem, debeo satisfactionem Deo.

Deo. Si autem alius homo verberaret me propter hoc, hæc pœna non habet rationē satisfactionis: sed vindictæ: sicut si debeo tibi viginti, & alius accipit à me, per hoc ego non satisfacio tibi. Secundò modo potest exigi, seu infligi pœna ab eo cui debet satisfactio, & talis pœna vocatur propriè satisfactio, sicut illi qui puniuntur à cõmunitate & iudicibus. Hoc supposito dico, q̃ pœna à Deo inflicta potest esse satisfactoria. Probat S. Tho. quia pœna illa potest esse opus peccatoris, per hoc q̃ voluntariè acceptat, & patienter sustinet, sicut Iob qui dicebat, sicut dño placuit ita factũ est, sit nomen dñi benedictum. Illud erat satisfactoriũ, quia iam erat propriũ illius. Et ita de fide tenendum est, quia sic diffinitur in concilio Tridenti. Sessio. 14. de pœnitentia. cano. 13. cuius verba sunt. Si quis dixerit pro peccatis ad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfac-

X 4 fieri,

De Satisfactione.

fieri pœnis ab eo inflictis & patienter toleratis, anathema sit; Si autē q̄s renitatur tali pœnē, nō est satisfactoria: si talis resistantia sit vsq; ad peccatum mortale. Vnde infirmus qui vellet sanari si posset, sed quia non potest fieri bono animo in nomine dñi, satisfacit, non solum per patientiam quam habet, sed quia ipsæ pœnæ à Deo inflictæ sunt satisfactoriæ de se: sicut etiam pœnæ purgatorij: & multò melius. Dico præterea (& hoc est multum probabile, & verisimile) q̄ quicumque in gratia punitur à Deo in isto mundo, sufficienter punitur, & non punietur in alio seculo & maximè si morte eum puniat, tunc enim non dubito quin mors inflictà à Christo (non loquor de morte naturali) omnem pœnam deleat. Probat, quia nulla est ratio iam q̄ Deus punit aliquem in vita, cur puniat, partem & non totum. Hoc non negaret Hieronymus, qui verbum mirabile dicit super

per

per illud Naum. 1. Non confurget duplex tribulatio. Quod vos potestis videre (si placuerit) in suo fonte.

QVAERITVR, quæ sint opera satisfactoria pœnalia, utrùm sint tria, quæ cõmuniter ponuntur à doctoribus & à Magistro sentē. 4. d. 15. scilicet ieiunium, eleemosyna, & oratio? Respondeo, q̄ sic. Probat S. Thom. quia vt supra diximus, in satisfactione oportet q̄ sicut peccator vsurpauit sibi, quod non debet, ita auferat sibi aliquid quod ei competebat, pura bona naturalia per ieiunium: bona tēporalia per eleemosynā. Bona autē spiritualia nō debent auferri, sed satisfacimus operibus spiritualibus cognoscendo, quod sunt Dei, & petendo auxiliū, quod fit per orationē. Et in his includuntur omnia opera pœnalia. In ieiunio opera afflictiua ex natura sua puta peregrinatio, silentium, &c. Prædicare verò, legere, & similia intelligūtur sub eleemosyna, quia sunt

ccc
lido 167
208
Pœnalia
opera satisfacto-
ria præci-
pua tria,
ieiuniū,
eleemo-
syna, &
oratio.

De Satisfactione.

bona proximis exhibita.

209

Cōfessor
pōt obli
gare pœ
nitentem
ad aliquā
satisfa-
ctionem.

QVAERITVR, an confessor au-
diens confessionē possit obligare pœni-
tentem ad aliquam satisfactionem? putā
ad hoc vt ieiunet, vel det eleemosynā?
Scotus. 4. d. 18. & 19. tenet quòd cōfes-
sor non potest obligare pœnitentem si
ipse noluerit acceptare. Si autem semel
acceptauerit, tenetur implere pœniten-
tiam sub pœnā peccati mortalis. Idem
tenet Gabriel. distin. 16. qō. 2. dubio. 1.
& 5. quia potest satisfacere in alia vita.
Idem tenet Syluest. verb. cōfessio. 1. par-
rapho. 25. & 26. licet cum aliquibus li-
mitationibus. Caiet. etiam. q. 2. de satis-
factione tenet q̄ pœnitens non tenetur
acceptare pœnitentiā, saltem sub pœnā
peccati mortalis, & si acceptet, non te-
netur eam implere sub pœnā peccati
mortalis. Sed quicquid sit de his opinio-
nibus, putō esse probabilius quòd pœni-
tens sub pœnā peccati mortalis tenetur
acceptare pœnitentiā sibi iniunctā. Ita

tenet

tenet Magist. 4. d. 18. & S. Tho. ibidem,
 & in additionibus. q. 1. art. 3. & d. 19. in
 expositione textus, & Palud. 4. dist. 10.
 q. 2. & Maio. d. 17. q. 2. & Alma. d. 18.
 & videtur sententia omnium sanctorum anti-
 quorum, qui si peccatori graui iniunge-
 rent poenitentiam, & ille nollet acce-
 ptare, non reputarent eum (vt credo) ef-
 se in statu salutis. Et probatur quod teneatur
 acceptare: quia in ca. omnis. dicitur, &
 iniunctam sibi poenitentiam pro viribus
 studeat adimplere. In praedicto cap. est
 praecipuum obligans ad confitendum
 semel in anno: sed sub iisdem verbis dici-
 tur quod impleat poenitentiam iniun-
 ctam, & confiteatur: ergo etiam illud est
 praecipuum. Item cap. statuimus. de ma-
 ledicis. dicitur, si poenitentiam renuerit
 peccator iniunctam a sacerdote, inter-
 dicatur ei ingressus ecclesiae. i. excom-
 municetur, & ecclesiastica careat se-
 pultura. Et licet hoc intelligatur de
 poenitentia publica, tamen eadem ra-
 tione

De Satisfactione.

tione intelligendum est de secreta: quia quantum ad claves nihil refert vtrum confessio fiat publicè, vel secretè. Et credo q̄ qui antiquitus publicè confitebantur, non iterum confitebantur secretè. Probatùr etiam, sacerdos habet potestatem remittendi & soluendi culpam & pœnam, ergo & ligandi quo ad culpam & pœnam. Item quilibet iudex in foro contentioso habet potestatem imponēdi pœnam pro crimine, & alius tenetur acceptare, quare ergo iudex ecclesiasticus non habebit hanc potestatem in suo foro? Sed iam de fide tenendum est, q̄ confessor potest obligare pœnitentem ad aliquam satisfactionem, quia sic diffinitur in concil. Tridenti. Sessio. 14. de pœnitentia. can. 15. cuius verba sunt. Si quis dixerit claves ecclesiæ datas tantū ad soluēdū, non etiam ad ligādū, & propterea sacerdotes dum imponūt pœnā confitentibus agere cōtra finem claviū & contra institutionē Christi & fictionem

nem esse, q̄ virtute clauū, sublata pœna aeterna, pœna temporalis plerunque exoluenda remaneat, anathema sit.

QVAERITVR, vtrū sacerdos 210
 habeat potestātē imponendi quancūq; Cōfessor
 pœnitētiā voluerit pro suo arbitrio? Re nō potest
 spon. non oportet, q̄ per pœnitentiam impone-
 iniunctam à confessore pœnitēs satisfa re quan-
 ciat pro tota pœna omniū peccatorum cunq; vo-
 fuorū. Nam aliās frustrā esset purgato- luerit pœ-
 riū. Secūdò dico q̄ sacerdos non potest nitentiā,
 imponere quantacūq; pœnā grauem: &
 quādo esset intolerabilis, pœnitens non
 tenetur obedire. Vtrū autem debeat
 sacerdos ponere aliquam pœnitentiam
 sub consilio, fac hoc, & si volueris fac
 etiam istud. Palude consulit ita facere
 & Syluester, & alij. Hoc etiam laudat
 S. Tho. Propter quod dico, q̄ talis pœ-
 nitentia propter consilium sacerdotis
 est magis meritoria, quā si eam face-
 ret ex arbitrio proprio solummodò.

QVAERITVR, vtrum secundus 211

con-

De Satisfactione.

Cōfessor pōt mutare, vel tollere pœnitentiam ab alio confessore iniunctam. confessor possit commutare vel tollere pœnitentiam impositam à primo confessore? de hoc sunt opiniones. Sylvester & isti dicunt, quòd non potest nisi confiteatur. Sed puto probabilius, quòd potest, quia secundus confessor est iudex, & habet potestatem super istum, & ideò satis est, quòd pœnitens confiteatur peccatum illud, quòd non fecerit pœnitentiam sibi iniunctam ab alio: & potest confessor, vel tollere totam, vel minuere, vel etiam commutare. Virum autem confessor teneatur semper aliquam iniungere pœnitentiam pœnitenti, possit dubitari. Sed dico quòd sic, quia est iudex, & grauitè peccaret si nullam imponeret: nisi esset ex magna & rationabili causa, vt in articulo mortis, vel si videret, quòd pœnitens nullam acceptaret pœnitentiam (si tamen hoc contingere possit vnquam). Hæc de satisfactione dicta sufficiant.

Sequi.

Sequitur de Sacramē

to Extremæ vnctionis.

De quo (licet sit Sacramentum
 exeuntium) prius tractatur quàm
 de matrimonio, & de ordine.
 Quia prius agendum est de sacra-
 mentis quæ pertinent ad omnes
 Christianos, quàm de ijs quæ spe-
 ctant solùm ad certũ genus per-
 sonarum. Et de hac materia tra-
 ctatur à Doctõribus. 4. distinc. 23.

R I M O quæritur, an extre-
 ma vnctio sit sacramentum?

Respõ. secundum oēs catholi-
 cos, q̄ sic. Quia est inuisibilis gr̄æ visibi-
 lis forma, nam significat gratiã interio-
 rē, cū eius effectus sit remouere reliq̄as
 peccatorũ. Et confert gratiã, iuxta illud
 Iacob. 5. & si in peccatis fuerit, dimitten-
 tur ei. Ex quo patet, q̄ si peccator cū so-

la at-

212

Extrema
 vnctio
 est sacra-
 mētum.
 tollere
 poeniten-
 tiam ab
 alio con-
 fessore. in
 iunctam.

De Extrema vnctione.

la attritione recipiat hoc sacramētum, recipiet gratiā virtute illius, & remissionem peccatorū mortaliū. Item probatur q̄ sit sacramētū, quia in ca. ad abolendam. de hæreticis. excōicatur qui aliter sentiunt de sacramentis quā sentit Romana ecclesia, sed ecclesia Romana in concilio Florētino sub Eugenio. 4. determinauit q̄ extrema vnctio est vnum de septē sacramētis ecclesiæ. Et in capit. illud superfluum. 65 distinctio. idē determinat, ergo ita tenēdum est de fide, & oppositū est hæreticum,

213

Extrema
vnctio an
sit a Chri-
sto insti-
tuta.

QVAERITVR, à quo sit hoc sacramentum institutum, an à Christo? Magister. 4. dist. 23. verbis Hugonis ait q̄ ab apostolis Iac. 5. Sed cū sacramenta nouæ legis cōferāt gratiā quam solus Christus confert: tenendum est omnino q̄ Christus instituit hoc sacramentum. Nā instituere sacramēta pertinet ad potestatem excellentiæ quam solus Christus habuit. Quod autem dicit

De Extrema vnctione. 169

cit Magister, quòd fuit ab apostolis institutum, intelligendum est secundùm Sanct. Tho, q̄ est ab apostolis promulgatũ. Sed vbi legitur in sacra scriptura huius sacramenti institutio? S. Thom. & omnes alij dicunt, q̄ non est expressus locus vbi fuerit institutum. Habemus tamen q̄ sit sacramentum ex traditione ecclesiæ, quæ in his quæ sunt fidei errare non potest: & hoc sufficit nobis. Euangelistæ nõ curauerunt tradere nisi necessaria ad salutẽ, vt de baptismo, pœnitentia, eucharistia, quæ sunt sacramenta necessaria. De cõfirmatione verò & extrema vnctione p̄pterea siluerunt quia non sunt necessaria ad salutẽ: quanuis Marci. 6. videatur fieri de hoc sacramento mentio, cũ duodecim vngebant infirmos oleo.

QVÆRITVR, quis sit effectus huius sacramenti? Respon. q̄ hoc sacramentum non imprimit caractèrem & ideo est iterabile. Patet quia in con-

214
Vnctio-
nis extre-
mæ effe-
ctus.

Y cilio

De Extrema vnctione.

cilio Florentino dicitur q̄ solùm tria sacramenta imprimunt charactèrem, bap-
tismus, confirmatio, & ordo. Secun-
dò dico, quòd effectus huius sacramen-
ti sunt tres scilicet, gratiæ collatio, pec-
catorum remissio infirmatium alleuia-
tio. Ita enim iuxta fidem asserendū est.
Nam in Concilio Tridenti. Sessione
14. de sacramento extremæ vnctionis.
Cano. 2. ita diffinitur. Siquis dixerit sa-
cram infirmorum vnctionem, non cō-
ferre gratiam, nec remittere peccata,
nec alleuiare infirmos: sed iam cessasse
quasi olim tantūm fuerit gratia curatio-
num, Anathema sit. Tertiò dico quòd
effectus principalis huius sacramenti
est remissio peccatorum per gratiæ col-
lationem, minus principalis est sani-
tas corporis, dicente Iacobo. & alleuia-
bit eum dominus, & si in peccatis fue-
rit dimittentur ei. Sed tota difficultas
est ad remissionem quorum peccato-
rum ordinetur. Ricardus, Bonauentu-
ra, Sco

De Extrema vnctione. 170

ra, Scotus, Durandus, & Maioris, dicunt, quòd ordinatur ad remissionem venialium. Sed contra, quia contra venialia sunt multa remedia, & facilia, vt aqua benedicta, oratio Dominica, unctio pectoris, &c. & in cæremonijs huius sacramenti, vna est confessio generalis, in qua remittuntur venialia: ergo non ordinatur ad remissionem venialium. Item, quia si ordinaretur ad remissionem venialium, deberet cõferri sanis. Dico igitur cum S. Thom. q̃ ordinatur ad reliquias peccatorũ, quæ sunt, debilitas potētiarum, tristitia, & alia quæ impediunt animam cogitare de Deo. Et propterea cõferretur hoc sacramentum infirmis, vt possint facilius resistere tentationibus dæmonum, quæ tunc maximè insurgunt: & remotio illa est exhilaratio cordis, vt habetur in capit. vnico. de sacra vnctione. Idẽ dicit etiam Palude. Non negamus tamen quin remittat venialia,

De Extrema vñctione.

imò & aliquando remittit mortalia. In peccato ergo sunt tria, macula, pœna, & reliquiæ. Ad tollendam maculam in ingressu nouæ vitæ ordinatur baptismus. Post perditam verò vitam spiritualem ordinatur pœnitentia ad tollendam maculam. Ad pœnam verò non est aliquid de se ordinatum. Manet ergo ad reliquias peccatorum extrema vñctio. Et reliquiæ istæ sunt quædam qualitates infectiuæ animæ, & naturalis impotentia, & ineptitudo quæ remanet post peccatum ad exercendum bona opera, & ligamen quoddam animæ ad opera virtutis, quod prouenit à peccato. De secundo effectu qui est sanitas corporalis, dicitur in concilio Florentino, quòd non semper sequitur, sed quando expedit in firmis bene valere.

115
Extrema vñctio est vnicum sa-
QVAERITVR, cū hîc sint multæ vñctiones, & multæ formæ, an vñctio sit vnicum sacramentum, vel plura?
Resp. secundum omnes q̄ est vnū sacramen-

mentum, sicut vnum artificiale, vt vna cramen-
domus, & vna curatio: quæ fit in radi- tum.
cibus peccatorum, hoc est in quinque
sensibus. Sed quæres in qua illarum vn-
ctionum datur gratia? Respondet San-
Tho. quòd in vltima.

QVAERITVR, quæ sit materia 216
huius sacramenti? Respõ. q̄ omnes con- Oleū oli-
ueniunt, quòd est oleum. Et habetur uarū est
ex verbis Iacobi. 5. Orent super eum materia
ungentes eum oleo. Et in capit. vnico. sacramē
de sacra vnctione. Et in concilio Flo- ti vnctio
rentino. Et ratio conuenientiæ est, quia nis.
hæc curatio est vltima, & debet esse
perfecta: ac debet significare spem qua
tunc infirmus maximè indiget, quæ qui-
dem spes significatur per lenitatē olei.
Oleū enim est optimum ad curandum,
quia maximè penetratiuum est. Nomi-
ne autem olei intelligitur oleum oli-
uarum: sicut nomine panis intelligitur
triticeus, & nomine vini, vitis. Suffice-
ret autem oleum rosaceum, nisi sit mul-

De Extrema vñctione.

tum corruptū. Et in capi. vñico. de sacra
vñctione. præcipitur, q̄ non mittatur
balsamum. Idem habetur in Concilio
Florentino. Hoc autem oleum de ne-
cessitate præcepti debet esse benedi-
ctum ab episcopo: vt patet in dicto cap.
vñico. Ratio quare debet esse benedi-
ctum, est, quia materia omnium sacra-
mentorum habentium materiam, præ-
ter actus recipientis, debet esse conse-
crata, seu sanctificata: quia est in stru-
mentum ad conferendam sanctitatem.
Materia autem sacramentorum, quibus
Christus vsus est, non indiget alia san-
ctificatione: quia per contactum sui sa-
cratissimi corporis eam sanctificauit, vt
aquam in baptismo, panem in eucharis-
tia. Materia verò extremæ vñctionis,
& materia confirmationis indigent be-
nedictione: quia his sacramētis non est
vsus Christus. Posset autē simplex sacer-
dos ex cōmissione Papæ oleū consecra-
re, vt tenet Palude, Scorus, & Caieta-
nus,

De Extrema vñctione.

218
Forma
sacramenti
vñctionis.

QVAERITVR, quæ sit forma huius sacramenti? Resp. q̄ forma est deprecatiua, quam nunc tenet ecclesia. Quia ex Iacobo patet sic debere esse, cū dicat, orent pro eo: oratio autē idem est quod deprecatio. Ratio verò quare forma huius sacramenti non est indicatiua sed deprecatiua, est, quia, sicut fir-
mus est à se destitutus, & eget aliorum
precatione. Item, quod sacramentum ad
aliud forum, & ad alium locum, & ad
aliud forum, & ad alium locum, & ad
ro per hoc sacramentum. Forma ergo
qua nunc vtitur ecclesia, est de necessi-
tate præcepti: ut patet in Concilio Flo-
rentino. Secundò dico, si aliqua eccle-
siae vtantur forma indicatiua, videtur
pium, q̄ sufficiat. Et hoc etiam ponit Ri-
cardus, & Duran. quia aliàs ecclesia non
permitteret tantum errorem. Quauis
Capreolus non putet esse probabile, q̄
aliquæ ecclesie vtantur forma indicati-
ua tantum. Tertiò dico, quòd ecclesia
posset mutare formam dūmodo esset de
preca-

precativa: quia Iacobus non dicit nisi
 orent. Est ergo forma. Per istam vñctio-
 nem & suam pijsissimam misericordiam
 indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti
 per visum auditum. &c.

QVAERITVR, vtrum hoc sacra- 219
 mentum sit de necessitate salutis? Resp. Vñctiois
 secundū oēs q̄ non, sed sola tria, baptis- sacramē
 mus, eucharistia, pœnitentia, quæ ordi- tū est de
 nantur ad gratiam & remissionem pec- necessita
 catorum. Duo alia sunt, quibus nolle vti tē salutis.
 esset peccatū mortale, vt confirmatio,
 & extrema vñctio. Alia duo sunt quibus
 licet nolle vti, vt matrimonium, & or-
 do. Vnde si quis etiā ex negligentia non
 reciperet extremam vñctionem non
 peccaret mortaliter. Si verò ex contem-
 ptu, peccaret mortaliter: vt si quis suppo-
 sita fide huius sacramenti, nollet vti il-
 lo. Ita tenent omnes, & Caiet.

DE ministro verò huius sacramen- 220
 ti, dico, quòd est solus sacerdos: vt patet Minister
 ex verbis Iacobi. Nomine autem sa- sacramē
 ti vñctio

De Extrema vnctione.

nis est o-
mnis sa-
cerdos.

cerdotis intelligimus solum illum, qui ab episcopo ordinatus est sacerdos, & caractêrem sacerdotalem recepit. Et ita iuxta fidem catholicam firmiter tenendum est. Sic enim diffinitur in concilio Tridentino, sessione. 14. de sacramento extremæ vnctionis. cano. 4. cuius verba sunt. Si quis dixerit presbyteros ecclesiæ, quos beatus Iacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur, non esse sacerdotes ab episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quavis communitate, ob idq; propriû extremæ vnctionis ministrum nõ esse solum sacerdotẽ, anathema sit. Et quia hoc ordinatur ad remissionẽ pctõrũ, & ois sacerdos põt peccata remittere, ac proinde quilibet sacerdos potest hoc sacramentum ministrare, non ex cõmissione prælatorũ, sed ex officio: quia hoc non pertineat ad iurisdictionem. De iure verò & non de necessitate sacramenti requiritur: q̄ sit proprius sacerdos. Sed

pro-

De Extrema vnctione. 174

proprio sacerdote deficiente, quilibet sacerdos (præter religiosos) in necessitate potest, & debet communicare infirmum, & vngere.

QVAERITVR, an sanis debeat hoc sacramentum conferri? Respondeo secundum S. Thom. & alios quòd non. Patet ex verbis Iacobi. 5. Infirmatur quis in vobis. Item quia hoc sacramentum est curatiuum, & exteriùs debet significare quod interiùs facit: curatio autem solis infirmis conuenit, ergo soli illi debent inungi. Si autem quando vnguntur moriantur, non procedatur vlteriùs. Si verò sit dubium, vngat sub dubio dicens: si es mortuus, non te vngo: si verò non es mortuus, per istam vnctionem & suam pijsissimam, &c.

221
Vnctio-
nis sacra-
mentum
infirmis
dādum.

QVAERITVR, vtrum oēs infirmi sint vngendi? Respon. q̄ communis sententia est, q̄ solus infirmus qui est in periculo mortis probabilis, est capax huius

222
Infirmi
in mor-
tis peri-
culo sunt
vngen-

De Extrema vnctione.

si sed nō
omnes.

huius sacramenti. Probat S. Tho. quia hoc sacramentum est vltima medicina, vt etiam sonat ipsum nomen, extrema vnctio: ergo est adhibenda quando nō est aliud remediū, nec spes. Nec tñ infirmi oēs qui sunt in tali periculo, sunt vngendi. Nam primo excipiuntur pueri: quia in ipsa forma dicitur, in dulgeat tibi Deus quicquid deliquisti. Et eadē ratione excipiuntur ppetuò dementes, quia nūquā peccauerunt actualiter. Nec beatissima virgo esset vngenda, quia carauit omni peccato. Is autem qui adultus baptizatur, si illico infirmetur ad mortē: est vngendus, vt tenet Palude, & Hostiens. quia instant ei magna certamina. Excipiuntur etiā dānati ad mortē, quia non sunt iam capaces salutis corporalis, qui est vnus effectus huius sacramenti. Excipiuntur etiā furiosi & amentes, qui habent dilucida interualla, nisi fuerint bonæ vitæ, & formaliter illud petierint. Hoc est propter

pter defectum venerationis.

QVAERITVR, in quibus par-
 tibus est vnguendus infirmus? Videtur,
 quòd in omnibus, quia significat hoc
 sacramentum perfectam animæ cura-
 tionem, ergo debet vngi in toto cor-
 pore: quia anima est in qualibet par-
 te corporis. Respond. quòd in medi-
 cationibus corporalibus applicantur
 medicinæ non omnibus partibus quæ
 dolent, sed vbi est radix morbi. Et
 quia tres sunt radices morbi spiritua-
 lis, videlicet, ratio dirigens, appetitus
 mouens, & prosequens. Principia ra-
 tionis per quæ intelligit, sunt sen-
 sus (nihil enim est in intellectu, quin
 prius fuerit in sensu) ideò vnguntur
 omnes sensus. Principium verò mo-
 uens appetitum, est dilectio: vnde vn-
 guntur renes, vbi viget dilectio. Fœ-
 minæ verò propter honestatem, nec
 in renibus, nec in ventre sunt vngen-
 dæ. Pedes vero vnguntur, quia sunt
 pro

223

Infirmi
 in quib^o
 corporis
 partibus
 vngedi.

De Extrema vnctione.

prosecutiui , & executiuè se habent.
Vnctio quidem in sensibus est de es-
sentia , non autem vnctio in renibus.
Quia principiū dirigens, est principium
omnium aliorum. Et ideò in aliquibus
partibus non vnguntur : & melius es-
set, quòd non esset in vsu. At mutilati
vnguntur in partibus proximis. Et e-
tiam cæci à natiuitate sunt in oculis
vngendi . Quia tales possent per ali-
quas sensationes desiderare videre mu-
lieres. Est autem in præsentiarum sum-
mo perè notandū , & firma fide tenēdū,
quòd ritus, & vsus quem sancta Roma-
na ecclesia in administratione huius
sacramenti obseruat, non repugnat sen-
tentia apostoli Iacobi, nec est contem-
nendus , nec mutandus . Sic eum dif-
finitur in concilio Tridentino, Sessio-
ne. 14. de sacramento extremæ vnctio-
nis. cano. 3. cuius verba sunt. Si quis di-
xerit extremæ vnctionis ritum & vsu-
quem obseruat sancta Romana eccle-
sia

si repugnare sententiæ Iacobi apostoli, ideoque eum mutandum, posse que à Christianis absque peccato contemni, Anathema sit.

QVAERITVR, utrùm hoc sacramentum sit iterabile? Respond. q̄ sic in diuersis infirmitatibus. Quia non habet effectum perpetuum, & per iterationem non fit iniuria sacramento, quasi insufficiens sit. In eadem infirmitate potest iterari. Quia habet pro materia infirmitatem periculosam: & sic quotiescunque sit in periculo mortis, putà si cōualesceret, & iterum perueniret ad periculum mortis, esset ungdus. Et hæc de extrema vnctione sufficiant.

124
Vnctiōis
sacramē
tū itera-
bile.

**Sequitur Sacramen-
tū Ordinis, de quo Magist. & do-
cto. tractāt in. 4. d. 24. & deinceps.**

R I M O igitur quæritur, an omnes septē Ordines sint ex institutione diuina? Postquā
Magi-

225
Ordines
oēs septē
an sint

De sacramento Ordinis.

a Christo
instituti.

Magister egit de sacramentis quæ spectant ad priuatū remediū singulorū fidelium, hic incipit tractare de sacramentis quæ dantur in officiū, & bonum cōmune: vt ordo, & matrimonium. Respond. igitur primò, q̄ de sacerdotio, & diaconatu nemo est qui ambigat, quin sint à Ch̄o instituti, nec hæretici hoc negant. Sed de alijs est dubiam. Et Magister quidem dicit, quòd Christus reliquit omnes illos ordines seruandos in ecclesia. Et Palude. 4. distinct. 24. quæstio. 1. tenet q̄ omnes septem ordines sunt ex institutione diuina. Ita etiam S. Thom. videtur sentire, quia h̄c dicit, quod omnes septem ordines conferunt gratiam ex opere operato, quod non posset esse, si ab ecclesia essent instituti. Respond. in primis, q̄ isti septem ordines non sunt nouum inuentum, vt putant hæretici, sed est antiquissimum institutū, quo nullum est antiquius. Quod probatur testimonijs sanctorum. Anacletus

De sacramento Ordinis. 177

clerus qui successit Clementi in capit.
2. sui decreti dicit, Episcopus Deo sa-
crificans, testes secum habeat, & plu-
res quàm alij sacerdotes: in sollemni-
bus diebus habeat tres aut quinq; Dia-
conos, & subdiaconos, atque reliquos
ministros, qui sacris induti, &c. Ecce
meminit diaconorum, & subdiacono-
rum, & aliorum. Et Ambrosius etiã su-
per illud Ephe. 4. ipse dedit quosdã qui
dem Apostolos, alios Euangelistas, fun-
dat omnes ordines in sacra scriptura. Et
Eusebius libr. 6. Ecclesiasticæ historiæ.
capit. 33. recitat epistolam Cornelij ad
Fabianum Antiochenũ, in qua nume-
rat omnes ordines ecclesiæ; qui quidẽ
præcessit nos mille annis & supra. Et
Hieronymus in argumento quod præ-
ponitur episto. 1. Thessaloni. dicit, Hos
Thessalonicenses collaudat apostolus,
scribens eis per Titũ diaconũ, & Onesi-
mum acolytum. In sacra verò scriptura
non est de omnibus mentio. Possumus

Z igitur

De sacramento Ordinis

igitur dicere, quod omnes hi ordines fuerunt instituti à Christo in particulari ipso uiuente, vel saltè generaliter. Quia Christus dedit potestatem ecclesiæ constituendi ministros, & consecrandi eos ad sacrificium eucharistiæ. Et ad hunc sensum omnes hi ordines sunt instituti à Christo, per hoc quod dedit potestatem ecclesiæ consecrandi, & ordinandi ministros quotquot uiderit expedire.

226
Ordines
omnes, an
sint sacra-
mentum.

QVAERITVR, utrū ordo sit sacramentū? Resp. & est conclusio catholica, ordo est sacramentū. Patet, quia in concilio Florenti. numeratur inter septē sacramenta. Item patet ex eis quæ superioribus adduximus cum de sacramentis in genere ageremus. quæstio. 5. Et itē quia in concilio Tridenti. Sessione. 23. de sacramento ordinis. Cano. 3. sic dicitur. Si quis dixerit ordinem, siue sacram ordinationem non esse verè & propriè sacramentū à Christo domino institutū, uel esse figmentū quoddam humanum,

EXCO-

excogitatum à viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei & sacramentorum, anathema sit. Sed est dubiū, vtrum omnes ordines sunt sacramenta? Durandus dicit, q̄ solū sacerdotiū, per quod datur potestas spūalis, est sacramētū. Alij autē ordines sunt quædā sacramentalia. Adducit ad hoc multas rōnes in .4. dist. 12. q̄. 2. quas ibi poteris videre. Cōtrariū tenent oēs doctores videlicet, q̄ oēs ordines sunt verū sacramētū. Hoc asserit S. Tho. Albertus Mag. Bonau. Almain. Maio. Palud. &c. Et patet, quia quilibet ordo est sacræ rei signū, & in eo datur aliquid spirituale, quia si alij ordines essent sacramentalia, darentur simul cū sacerdotio. Sed ritus ecclesiæ est in cōtrariū, in q̄ multi recipiunt minores ordines nolētes vlteriùs progredi, ergo. Ego nisi esset opinio rātorū doctorū in contrariū, mallē tenere cū Durand. nescio enim quid cogar po-

De sacramento Ordinis.

nere quatuor ordines minores esse sacramentum. Nā quæ potestas est illa spūalis in acolyto, deferre cereos, & offerre materiam subdiacono? Item prima tonsura nec est sacramentum, nec propriè ordo: & in ostiario qui habet aperire fores ecclesiæ, &c. Sed tamen quia omnes oppositū tenent nō auderē hoc tenere. Caiet. in. q. quam fecit de ritu ordinis, tenet cum Durando, quòd solum sacerdotium est ordo, & sacramentum à Christo institutum, omnia verò alia sunt sacramentalia. Idem videtur dicere. 3. p. q. 6. articu. 3. Primò, dico igitur ad hanc quæstionem, q̄ tenēda est cōmunis opinio. Secundò dico, quòd opinio Durandi, & Caietani est probabilissima, scilicet q̄ solū sacerdotum est sacramētum, vel saltem, q̄ quatuor minores ordines nō sunt sacramētū. Hoc probatur, quia sacramentum est de iure diuino, sed nō oēs ordines sunt de iure diuino, ergo. Probatur minor, nam. c. à multis. de ata

te & qualitate ordinandorum. Innocentius vir doctissimus allegans Urbanum papam dicit. Urbanus ait quod solum presbyteratus & diaconatus sunt sacri ordines, & quod illi solum leguntur fuisse in primitiua ecclesia. Et illa sententia Urbani habetur ca. nullus. distinctione. 60. & in dicto capitu. à multis. dicit Innocentius tertius, subdiaconus hodie inter sacros ordines computatur, ergo non antea. Item. 1. Timoth. 3. & ad Titum primo. Paulus describit mores Episcoporum & diaconorum : & nihil dicit de subdiaconis, nec de alijs minoribus ordinibus. Fit tamen mentio de minoribus ordinibus apud Dionysium capit. 3. ecclesiasticæ Hierarchiæ, ubi etiam meminit de ostiarijs. Et beatus Ignatius martyr epistola. 8. ad Antiochenos cum duceretur ad martyrium. Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto Diaconos, Subdiaconos, Acolythos, Exorcistas, &c. Et est determinatio Concilij

De sacramento Ordinis.

Loadi. cap. 23. & Chalced. c. 14. & Carthaginensis tertij capit. 16. & Carthaginensis quarti capi. 6. & Toletani primi cap. 28. in omnibus his aprobantur minores ordines. Et in epistola secunda beati Clementis, decretum Innocentij. & decretum Zozimi c. 3. Sunt ergo minores ordines ab antiquo in ecclesia. Et sic est probabile quod sunt de iure diuino, & per consequens sacramentum.

227

QVAERITVR, an in nouo testamento sit sacerdotium visibile, & externum, sitque aliqua realis & vera potestas consecrãdi verũ corpus & sanguinẽ Dñi nr̃i Iesu Chri, & pctã remittẽdi & retinendi. Respondetur conclusione affirmatiua firma fide tenenda, vt diffinitur in concilio Tridentino. Sessio. 23. de sacramento ordinis, can. 1. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit non esse in nouo testamento sacerdotium visibile & externum, vel non esse potestatem aliquando consecrãdi & offerendi verũ corpus

corpus & sanguinem dñi & peccata remittendi & retinendi, sed officiū tm̄ & nudum ministeriū prædicandi euangelium, ve eos qui nō prædicant prorsus non esse sacerdotes, anathema sit.

EST etiā firma fide tenendū, q̄ præter sacerdotiū iam dictū sunt in ecclesia chatholica alij ordines, & maiores & minores. Ita em̄ diffiniūt vbi nūc supra can. 2. his verbis. Si quis dixerit præter sacerdotiū nō esse in ecclesia chatolica alios ordines & maiores & minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.

QVAERITVR, an per sacrā ordinationē detur spiritus sanctus & imprimat̄ character indelebilis: ita vt nullo pacto possit fieri laic⁹ q̄ semel prius fuit sacerdos. R̄ n̄d. affirmatiuè: & ita est firma fide tenendū. Sic em̄ diffiniūt in cōcil. Trid. vbi supra can. 4. vbi sic dicit̄. Si quis dixerit per sacrā ordinationē non dari Spiritū sanctum. ac proinde frustra

De sacramento Ordinis.

episcopus dicere, Accipe Spiritum sanctum, aut per eam non imprimi characterem vel eum qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse, anathema sit.

229

In sacramento ordinis requiritur materia.

QVAERITVR, vtrum in hoc sacramento requiratur aliqua materia. Respond. quod sic. Quia omnia sacramenta constant ex rebus & verbis, vt ait Augusti. & Magist. Hæc est omnium sententia. Hoc patet ex definitis superius in materia de sacramentis in genere. Est autem in sacramento hoc materia illud, per cuius traditionem confertur ordo. Sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino & patenæ cum pane porrectione. Diaconatus verò per libri Evangeliorum traditionem. Subdiaconatus per traditionem calicis vacui cum patena vacua superposita. &c. Vide concilium Florenti. cuius sunt verba præcedentia. Sed S. Thom. ponit differentiam inter materiam aliorum sacramentorum & materiam huius. Quia in alijs sacramen-

De sacramento Ordinis. 181

mentis tota efficacia est ab ipso Deo & sacramento, sed in hoc efficacia est partim à ministro: episcopus enim dat potestatem. Idcirco in alijs sacramentis materia concurrat, vt det perfectionem sacramento: quia minister nihil facit: in hoc autem sacramento materia se habet solum materialiter. Et licet in hoc conueniant omnes, non est tamen mihi certum, quòd sit necessarium ex iure diuino, & tradatur calix presbytero. Quia in scriptura non habetur, & fiebat nisi per manuum impositionem. 1. ad Timoth. 4. & 5. Nec etiam requiritur manuum impositio: vt patet in cap. presbyter. de sacramentis non iterandis. Ideo forsitan solis verbis consecrat Episcopus sacerdotes & alios ministros. Nolo tamen aliquod nouum asserere.

QVAERITVR, supposito & requiratur materia, an sit necessarius contactus materiae, puta calicis, vel libri? Caeta. quodlib. 1. q. 16. dicit quòd sine du

230
In sacramento ordinis an requiratur.

De sacramento Ordinis.

estatus
materia.

bio requiritur realis contactus: nec hoc debet haberi pro opinione. Quia in omnibus alijs sacramentis ubi est materia requiritur contactus realis, ut in baptismo, confirmatione, & extrema unctio-
ne, ergo etiā hic. Et hoc etiam significa-
tur in forma, quia dicitur: accipe calicē,
vel librum. S. Thom. in additionibus. q.
34. artic. 5. 3. relinquit hoc sub dubio. Et
credo q̄ posset sustineri, q̄ non est ne-
cessarius iste contactus. Nec ego dāna-
rem eum, qui negligentia vel alia ex cau-
sa nō tangeret calicem, & haberem eum
pro sacerdote. Quia tempore aposto-
lorum non erat necessarium nisi im-
ponere manus. De alijs minoribus ordi-
nibus non est dubium nisi quòd non re-
quiritur. Verum est, quòd si deficeret
illud per quod ecclesia intendit tradere
officium, quòd non haberet illud. Du-
randus dicit, q̄ in suo episcopatu non
tradebatur liber diaconis. Sed sequen-
da est cōmunis opinio. Iste autem con-
tactus

De sacramento Ordinis. 182

tractus debet esse simul cū verbis, vt verificetur forma quæ de præsentī dicit, accipe. Sed satis est, quòd sit ibi simultas moralis: sufficit enim quod post verba sine multa mora succedat contactus.

QVAERITVR, an ordo imprimat charactèrē? Respō. q̄ sic, quia character est potestas ad aliquid spirituale: & hic datur potestas circa sacramentū Eucharistiæ. Et ita etiā habetur in concilio Floren. Et de sacerdotio non est dubitandum. De alijs si nō sunt sacramēta, non est opus dicere, q̄ imprimāt charactèrem.

QVAERITVR, an sit ordo in his sacramentis? i. an possit fieri diaconus qui nō est subdiaconus? Respond. q̄ est præceptum q̄ seruetur ordo, & qui illū non seruaret, peccaret mortaliter. Secundò dico, quòd iste ordo non est de necessitate sacramenti. Patet in capitul. vnico. de clerico ordinato per saltum. Et qui sic est ordinatus, debet suscipere ordines quos omisit duntaxat, à quo

cun-

237
Ordo in
primit
characte
rem.

237
Ordo in
ordinib⁹
recipien
dis.

De sacramento Ordinis.

cunque ordine incipiatur. Si autem nō sit baptizatus, & susceperit ordinem, non est ordinatus. vt patet in capitu. veniens. de presbytero iam ordinato & non baptizato. vbi præcipitur, q̄ baptizetur, & iterum ordinetur. Si autem ordinetur antequam sit confirmatus, ordo tenet. Et puto q̄ qui ex negligentia hoc præteriret, non peccaret mortaliter licet malè faceret. Quia non inuenio præceptum aliquod.

223
Ordines
recipiēs
in pecca
to morta
li an pec
cet mor
taliter.

QVÆRITVR, an qui suscipit ordines in peccato mortali peccet mortaliter? Respondeo q̄ si suscipiat sacerdotium, peccat mortaliter, & est sacrilegus. Idem est de alijs ordinibus si sint sacramenta. Si autem non sint sacramenta videtur quod non sit mortale, licet sit graue peccatum: maxime si suscipiat diaconatum, quia ordinatur proximè ad eucharistiā. Sed vtrum peccet mortaliter qui exerceret officia sua in peccato mortali? de sacerdotio clarum est.

De

De alijs ordinibus si sunt sacramenta, est mortale. Et quia hoc communiter non tenetur quod tales peccent mortaliter, ideò verisimilius est quod hæc non sint sacramenta. Nihilominus (citra mortale) grauitèr peccat talis.

QVAERITVR, quis sit collator huius sacramenti? S. Tho. cum alijs dicit quod solus episcopus est minister ex officio suo. Patet, quia solus episcopus potest consecrare templa, vasa, & vestes sacras: sed homo magis dicatur diuino cultui per susceptionem ordinis quam illa, ergo. Item patet, ex cap. quanto, extra de cõsuetudine. Sed utrũ conferre ordines possit cõmitti nõ episcopo? Respondeo de minoribus ordinibus iã in iure est collata potestas aliquibus nõ episcopis. Possunt enim minores ordines conferre presbyteri Cardinales, & aliqui abbates sancti Benedicti circa monachos suos, & laicos sibi subditos. Vt habetur. 21. d. c. 1. & 2. Et. d. 69. capit. quoniam.

234
Ordinũ
collator
quis sit.

De sacramento Ordinis.

niã. Et de ætate & qualitate. capi. cū con-
tingat. & c. abbates. de priuilegijs lib. 6.
& in multis alijs locis iuris. S. Tho. 3. p.
q. 72. art. 11. & 4. d. 7. q. 3. art. 1. q̄stiũcu.
3. ait quòd solus episcopus habet ex offi-
cio suo cōferre ordines, & q̄ episcopus
non potest committere non Episcopo
potestatē conferēdi ordines, etiam mi-
nores: & si committeret, nihil esset fa-
ctū. Papa verò potest committere sacer-
doti collationem minorū ordinū: & re-
veraiam cōmisit. Quartò dicit S. Tho.
q̄ collatio ordinum etiam minorum
non potest committi nō sacerdoti, nec
collatio maiorum ordinum potest com-
mitti nisi episcopo duntaxat. Idem te-
net Palude. 4. d. 7. q̄. 4. conclusione. 2.
Nam episcopus & Papa non habent
maïorem potestatē circa corpus Chri-
sti verum quàm sacerdos: licet circa
corpus Christi mysticum, quod est ec-
clesia, Papa habeat plenissimam pote-
statem: ac proinde illa quæ spectant ad
corpus

corpus Christi mysticum, sunt potestati papæ. Et quia potestas conferendi ordines est solùm potestas circa corpus Christi mysticum, ideò papa potest cõmittere alteri talem potestatem. Quia verò potestas supra corpus Christi mysticum, præsupponit potestatem supra corpus Christi verum, ideo papa non potest committere potestatem cõferendi ordines, nisi sacerdoti, qui solus habet potestatem supra corpus Christi verum.

QVÆRITVR, utrũ papa possit 235
 committere potestatem cõferendi maiores ordines sacerdoti non episcopo? S. Papa an possit cõmittere sacerdoti potestatem cõferendi maiores ordines.
 Tho. & Palu. & oēs dicunt q̄ non, nihilominus (vt fertur) papa de facto commisit quibusdã abbatibus S. Benedicti. Saltem de subdiaconatu vidi ego bullam papæ quibusdã abbatibus ordinis Cisterciensium concedētis q̄ possent conferre subdiaconatum. Et alij dicunt q̄ diaconatum etiam. Si hoc ita est, ego dico

De sacramento Ordinis.

dico, & factum tenet, excepto sacerdotio: aliàs esset intolerabilis error. Quavis de hoc dubitet Maioris dicens, & Papa extendit potestatem suam, & quòd securius esset ab alio sumere. Sed puto illud securum & sine scrupulo.

236 SED quæritur, vtrum episcopi hæretici, schismatici, aut excommunicati possint ordines conferre? Respondeo, quòd peccant tã recipientes, quàm ipsi conferentes: nihilominus tamen veros ordines, & verum sacramentum conferunt: non est dubium.

237 **QVAERITVR**, de impedimentis ordinandorũ, vtrũ fœmina possit ordinari? Respon. secundũ omnes & non. Probat S. Tho. quia ordinati in ecclesia præficiuntur alijs, fœminæ verò officium est subesse. Et prohibitum est eis in ecclesia loqui, quod est officium sacerdotum. Item secundũ Paulum. 1. Corinthio. 11. Mulieres non debent tonderi, sed initium ordinis est tonsura.

DE

DE pueris verò nō habentibus vsum rationis dicit S. Thom. q̄ esset contra præceptum eos ordinare saltem maioribus ordinibus, quia minoribus permittitur in septennio. Secundò dicit, q̄ si puer in cunis ordinaretur in sacerdotē, esset verè ordinatus. Quia hoc sacramentum non requirit actum ex parte suscipiētis sicuti & baptismus & cōfirmatio.

QVAERITVR, de ordinandis quæ ætas & qualitates & merita requirantur vt licitè atque legitimè ordinentur. Respond. quia hac de re ad longum abundè atque apertissimo sermone differuit atque diffiniuit Conciliū Tridenti. sessio. 23. de sacramento ordinis: agens de reformatione à capitul. 4. deinceps per quam plura alia, vide & consule locum præallegatum.

Homicida ante baptismum non potest ordinari ex traditione ecclesiæ. Si autem de facto ordinetur, tenebit. Per homicidā verò intelligitur in propo-

238
239
Homicida & mutilator
nō potest

De sacramento Ordinis.

ordinari ni
si occidat
in sui de-
fensionē.

to, omnis voluntariè occidens, aut mu-
tilās aliū, vel seipsum post baptismum:
siue id fiat licitè, siue illicitè: omnis ta-
lis est irregularis, vt iudex, lictor, & etiā
mandans, præcipiens, consulens vt ad-
uocatus. Et extenditur hæc irregulari-
tas ad eos qui comitantur malefactorē
seruantes, ne rapiantur illi qui sunt mor-
te plectendi, quia quodammodo coope-
rantur homicidio. Nescio tamē an hoc
sit expressum in iure: si non est, nollem
eos condemnare: nisi propterea quod qui
cōmitantur, sic sunt causa mortis, quod
non sequeretur mors, si ipsi nō custodi-
rent reum. Qui autem pugno extrahit
dentem, nō dicitur mutilator, ac proin-
de nec est irregularis: quia pœnæ iu-
ris sunt restringendæ, non ampliandæ.
De illis qui sunt causa, quod alij citiùs mo-
riantur, vt assistentes infirmis, & verten-
tes illos: dico quod si hoc faciant hoc præ-
textu vt citiùs moriantur, fortè manēt
irregulares. Si verò bona fide id faciant

non

non puto eos incurrere irregularitatē,
 quæ est grauissima ecclesiæ pœna. Si
 autem quispiam se defendendo alium
 occidat, antiquitus & tempore S. Tho.
 erat irregularis, vt ipse ait. 3. p. q. 39. art.
 4. Sed hoc reuocatum est per nouam
 Clementinam, si se defendat cū mode-
 ramine inculpatæ tutelæ. Et talis non
 erit irregularis, sed poterit illotis mani-
 bus celebrare. Ecclesiastici quoque po-
 nentes iudices, & exhortantes vt ser-
 uent iustitiã, non sunt irregulares. Non
 defendēs autem alium qui occiditur, si
 ex officio tenebatur defendere, est irre-
 gularis. Si verò non tenebatur ex offi-
 cio, non erit irregularis.

QVAERITVR, de annexis ordi-
 ni, Primò de tonsura, an sit conueniens
 q̄ ecclesiastici tondeatur? S. Tho. & oēs
 dicūt esse conueniens. Primò ratione si-
 guræ, nã significatur ecclesiasticos esse
 reges; iuxta illud Petri, vos autem ge-
 nus electū, regale sacerdotium. Et figu-

240
 Clericis
 tonsura
 cōueniē-
 ter datur

De sacramento Ordinis.

ra circularis est perfecta, significat perfectionem quam habere debet supra omnes alios, qui debet regere in spiritualibus. Tondentur autem in superiori parte nemens eorum temporalibus impediatur à diuinis contemplandis. vel ut ait Beda, & Rabanus, gestamus coronam non quia Apostolus Petrus sic attonsus est, sed propter passionem Christi in qua ipse coronam spineam portauit. In concilio Toletano. 4. sub Isidoro. capit. 41. reprehenduntur omnes clerici qui in summitate capitis modicum circulum tondebant, & dicitur quòd iste est modus hæreticorum, & mandatur quòd detonso superius toto capite, inferius solum circulum coronæ relinquunt. Hæc in Hispania seruabantur, iam omnia lapsa sunt in deterius. Tonsura autem ista non est ordo secundum Sanctum Thomam. Nam ordines non dantur sine celebratione missæ tonsura autem datur extra cele-

celebrationem. Item quia per tonsuram nulla potestas particularis spiritalis datur, nec tonsura ordinatur ad eucharistiam, ad quam omnes ordines diriguntur: & sic propriè loquendo non est ordo, quanuis in capitul. cùm contingat. de ætate & qualitate ordinandorum. clericatus vocetur: sed capituribi ordo largè. Est autem Hispaniæ magnus abusus, quòd tonsurantur sine quacunque intentione veniendi ad chorum. Et ego nō dubito quin peccent plusquam venialiter episcopi qui hoc sciunt, & tamen de hoc non pœnitent. De dignitate episcoporum, cardinalium, quam antiqua sit, & utrùm dignitas episcoporum sit iure diuino maior quàm cæterorum sacerdotum, quia rarò hac scientia fideles indigent, nō nihil in præsentiarū ponendum iudicavi,

In primis firma fide tenendum est in ecclesia catholica esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ

De sacramento Ordinis.

constat ex episcopis, presbyteris, & ministris, ita enim definitum est in Concilio Tridentino. sessio. 23. Canone. 6. his verbis. Si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiam divinam ordinatione institutam, quæ constat ex episcopis presbyteris & ministris, Anathema sit. Deinde etiam firmiter tanquam de fide est tenendum, episcopos presbyteris esse superiores, habereque potestatem confirmandi & ordinandi, nec huiusmodi potestas est episcopis cum presbyteris communis. Tandem firma est fide tenendum, ordines ab ipsis episcopis collatos, esse validos & firmos veros & reales, sine ullo populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione. Postremo fide item firma est tenendum non esse legitimos verbi & sacramentorum ministros, qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate sunt rite ordinati, nec missi.

omnia

omnia definita sunt in Concilio Tridentino, ubi nunc supra Canon. 7. cuius verba sunt. Si quis dixerit episcopos non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi, vel eam quam habent illis esse cum presbyteris communem; vel ordines ab episcopis collatos sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse. Aut eos qui nec ab ecclesiastica & canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, Anathema sit.

Ex quibus constat hæresim esse si dicas non esse legitimos ac verè episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis sunt assumpti. Hoc corollarium etiam patet, ubi nunc supra cano. 8. Similiter hæresis est si dixeris sacram vñtionem, qua ecclesia in sancta ordinatione utitur, aliasque sacramenti or-

De Matrimonio.

dinis ceremonias non esse requisitas, sed cōtemnendas & perniciosas, vt definitum est ibidem. Cano. 5. & hæc de ordine dicta sufficiant.

Sequitur de Sacramēto Matrimonij.

DE sacramento Matrimonij tractat Magist. 4. dist. 26. & reijcit illud in vltimum locū, quia minus spiritualitatis habet. Vel quia prius tractandum erat de Sacramentis quæ ordinantur ad propagationem spirituale, & postremò de matrimonio quod quidē mordinatur ad propagationem corporalem seu temporalem.

QVAERITVR in primis, vtrum matrimonium sit sacramentum? Respondeo, quòd sic, & non est dubium. Nam ad Ephesios. 5. dicitur, sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & ecclesia. Et ita etiam deter-

243

Matrimonium est sacramentum.

determinatur in Concilio Florentino sub Eugenio. 4. Idem patet ex his quæ superius habes de sacramentis in genere. quæstio. 5. Item in eodem Concilio Tridentino. sessione. 24. de sacramento matrimonij eadem sententia diffinitur in Cano. 1. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium non esse verè & propriè vnum ex septem legis Evangelicæ sacramentis à Christo domino institutum, sed ab hominibus in ecclesia inuectum, anathema sit. Virum autem conferat gratiam? Respondeo, quòd ex eo quod est sacramentum, confert gratiam non ponentibus obicem, & ritè suscipientibus, vt determinatur in Concilio Tridentino, sessione septima, capitulo sexto, septimo, & octauo. Instituit autem Christus hoc sacramentum Matthæi. 19. quando illud commédauit, & præcepit inseparabilitatem dicens. Quod Deus coniungit, &c. ex quo, & ex traditione Apostolorum,

De Matrimonio.

& magis ex traditione ecclesiæ, habemus quòd matrimonium sit sacramentum.

242

QVÆRITVR, an liceat fidelibus plures simul habere vxores. Respondetur negatiuè, & ita de fide tenendum est. Vt diffinitur in Concilio Tridentino, vbi supra Canone. 2. cuius ista sunt verba. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, Anathema sit.

243

QVÆRITVR, utrùm status conjugalis sit anteponendus statui virginittatis vel cœlibatus. Respondetur negatiuè, quòd nec præferendus, nec æquandus est illis. Et ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur vbi supra Canone. 10. cuius verba sunt. Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginittatis, vel cœlibatus, & non esse melius ac beatius manere in virginittate aut cœlibatu

libatu quàm iungi matrimonio, anathema sit.

QVAERITVR, vtrum matrimonium contractum per procuratores fit sacramentum? Respondet Caietanus, quòd non. Quia nullum sacramentum potest confici per procuratores. Item, quia receptio gratiæ est actus personalis, & non potest dari vno pro altero, sed in quolibet sacramento nouæ legis confertur gratia, ergo. Dicimus tamen quòd licèt talis contractus non fit sacramentum, est tamen verum matrimonium. Et ita factū fuit Genes. 24. per Eliezer seruum Abraham & patrem Rebecæ. Dicit Caiet. quòd facilius posset Papa dispensare in hoc matrimonio quàm in eo quod est sacramentum contractum, scilicet inter præsentēs, & per verba de præsentī.

SEDCUM in omni sacramento inueniatur materia & forma, quæritur quæ sit materia, & quæ forma huius sacra-

244

Matrimonium per procuratores contractum nõ est sacramentum.

245

Matrimonij materia & forma.

De Matrimonio.

sacramenti? Palude. 4. dist. 29. ait q̄ con-
iuges se habent vt materia, & verba
vt forma. Capreo. dis. 26. dicit hoc esse
probabile. Melius tamen dicitur cū S.
Tho. q̄ verba vnius cōiugis sunt mate-
ria, & verba alterius sunt forma: puta,
verba quæ primò proferuntur sunt ma-
teria, & quæ proferuntur ultimò sunt
forma, quia perficiunt sacramentum.
Ita ait S. Tho. 4. d. 26. q. 2. arti. 1. 2. & 4.
d. 1. q. 1. arti. 1. quæstiuncula. 5. 2. Et ita
tenendum est sine dubio.

246

Matri-
monium
est obli-
gatio mu-
tua inter
virum &
vxorem.

QVÆRITVR, cū in matrimo-
nio inueniantur quatuor, scilicet con-
sensus, contractus, mutua obligatio seu
vinculum, & copula carnalis, quod ho-
rū fit matrimoniū? Respondeo primò
q̄ non est copula carnalis: nā inter Ma-
riam & Ioseph fuit verum matrimo-
nium sine tali copula. Secundò dico, q̄
nec consensus est matrimonium. Pa-
tet, quia matrimonium semper durat,
consensus verò non semper durat. Et si
dicas

dicas quod durat virtualiter, dico quod hoc nihil est, quia aliquando poenitent ambo, & dolent de matrimonio. Tertio dico, quod nec ipse contractus est matrimonium. Quia contractus non est nisi expressio consensus, sed consensus non est matrimonium, ergo nec expressio illius. Item quia matrimonium semper durat, estque inseparabile, contractus vero finitur. Restat igitur, quod matrimonium est vinculum & obligatio illa mutua inter virum & foeminam. Patet, quia matrimonium nihil aliud sonat quam organum quoddam & instrumentum ordinatum ad procreandos liberos: sed vinculum istud quod ponimus ad copulam carnalem inter virum & uxorem, requiritur & est necessarium, & sufficiens ad procreationem liberorum ac eorundem instructionem: ergo illud est matrimonium. Istam mutuam obligationem ponit Paulus. 1. Corinthio. 7. Mulier potestatem sui corporis non

De Matrimonio.

non habet, sed vir: similiter & vir potestatem sui corporis non habet, sed mulier, &c.

247

Consen-
sus in ma-
trimonio
necessa-
rius.

QVAERITVR, de causa huius
vinculi, utrum ad hoc vinculum causan-
dum requiratur & sufficiat consensus?
Resp. q̄ consensus requiritur & est om-
nino necessarius & sufficiens causa ma-
trimonij: & in hoc oēs doctores conue-
niunt. Sed dices, nemo erit certus de ma-
trimonio, quia nemo potest esse certus
de consensu alterius coniugis. Respon-
dē q̄ non requiritur q̄ habeamus certitudi-
nem evidentiae, aut fidei de consensu al-
terius, sed sufficit certitudo moralis ad
securitatem conscientiarum.

248

Dubitās
de, cōsen-
su coniu-
gis quid
facturus.

SED quid si vnum coniugum ha-
beat certas coniecturas quòd alter con-
iux non consensit, ut quando quis con-
traxit cum puella quæ omnino respue-
bat tale coniugium, tñ victa fuit à paren-
tibus, an talis possit exigere & reddere
debitum? Scotus. 3. dist. 4. & alij Docto-
res

res dicunt, quod quando non constat quod fuit timor cadens in virum constantem, & quod ex tali metu consensit, si illa dixit quod accipiebat eum in virum, deponenda est conscientia, & licitum est reddere & exigere debitum: & non est dubium de hoc. Si autem non possit conscientiam deponere, quia vidit maximam resistenciam puellæ, & modò dicit se non consensisse, dico quòd hac conscientia durante, nec potest petere, nec reddere. Imò dico, quòd in tali casu estò illa petat, non potest vir reddere debitum, nec peccat per hoc, sed debet illi dicere quòd consentiat modò. Et si consentit, bene quidem. Si autem dicat, quòd nec tunc vult consentire, non potest exigere, nec reddere: non est dubium. Si autem sit dubium pro vtraque parte, deponat conscientiam, & petat & reddat. Quòd si non potuerit conscientiam deponere, non poterit petere, nec reddat debitum. Si verò habuerit fornicationem

De Matrimonio.

dinem quòd illa non consensit, dico quòd sufficiet probabilitas pro altera parte, & agat contra illam formidinem. Et si in tali casu dicat, quòd non consensit, non credat ei: nam si crediderit, non poterit ad eam accedere. Et si illa petierit debitum, faciat eam priùs consentire, & postea reddat.

249
Coniugū
altero di-
cente se
nō cōsen-
sisse, an
alter li-
ber ma-
neat.

QVAERITVR, quid faciendum quādo aliquis cōtraxerit cum aliqua secreta, & postea ille negat matrimoniū & contrahit publice cū alia, an illa priùs relicta possit contrahere cum alio? Respondeo, quòd si illa habeat apparentias quòd ille non consensit secum in matrimonio: ut puta quia erat magna inæqualitas inter illos, quia ille erat nobilis, & ipsa filia agricolæ, & ipse iuravit se non consensisse cum ea, tunc apparentia sufficiens est, quòd non consensit: & sic illa poterit transire ad matrimonium aliud. Si tamen illa non potest omnino credere nisi quòd consensit,

fit dico q̄ cum illa conscientia non potest accedere ad aliud matrimonium.

QVAERITVR, an requiratur quòd cōsensus interior exprimatur exterius ad hoc vt fiat matrimonium? Respondeo secundum omnes quòd sic. Pater apud Sanct. Thom. 4. distin. 27. q. 2. Et Palude ibi. q. 2. articul. 2. & Durandus ibi. q. 1. & Scotus. q. vnica. Et glossa. capit. tuæ fraternitatis. extra de sponsalibus. Matrimonium enim est sacramentū: at in sacramento oportet quòd interueniat aliquod signum sensibile. Et in capitu. cum apud. de sponsalibus. dicitur, quòd requiritur expressio exterior non solum ad hoc quòd cognoscatur, sed etiā ad hoc vt sit matrimonium. Item probatur, quia nūquam homines se contraxisse putant donec proferantur verba, quantuncunque cognoscant inuicem cōsensus interiores. Sufficiunt autem signa experimentia hunc consensum: & illa vocantur in propo-

250
Cōsensus
interior
matrimo-
nij debet
exterius
exprimi

De Matrimonio.

sito verba. Et etiam si pater loco puellæ dicat quòd sic illa præ verecundia tacente: hoc sufficit, non est dubium. Si verò alius à patre exprimeret consensum puellæ, ipsa tacente & consentiente, sufficiet in foro conscientiæ. Sed fortè in foro contentioso damnaretur & non admitteretur.

251
Consen-
sus & ver-
ba de fu-
turo non
sufficiunt
ad matri-
moniũ.

SED VTRUM ad matrimonium sufficiat consensus & verba de futuro? Respon. q̄ non, sed requiritur q̄ consensus & verba sint de præsentis. Ut expressè habetur in ca. tuæ fraternitati. de sponsalibus. Accipio te in meam in crastinum & deinceps, non est matrimonium. Si autem dixerit aliqua verba ambigua, quæ possunt habere duplicem sensum, standum est in foro conscientiæ intentioni cum qua illa protulit: an scilicet dixerit ea animo contrahendi, an non. In foro autem exteriori standum est coniecturis.

252 QVAERITVR, de illo qui cõtra
xit

xit cum aliqua proferēs exterius verba & interiūs non habens cōsensum, au sit matrimonium? Respondeo, quòd non. Quia deficit consensus interior. Ideò caueant sibi fatuæ puellæ. Sed virum saltem talis teneatur eā ducere in vxorem? Scotus. 4. dist. 30. qō. 1. dicit omnino q̄ sic: quia fecit illi iniuriam in illo contractu exteriori nō cōsentiēdo. Idē dicit Adrianus, & Palude. Ideò ne putent isti nequam homines impunè se hæc scelera patrare. S. Tho. dist. 24. q. 1. artic. 2. quæstiuncula. 4. dicit, q̄ in foro conscientiæ non impunè agit qui sic deludit puellam: non tñ dicit q̄ tenetur eam ducere. Nec qui dicunt, q̄ tenetur eam ducere, sufficiēter probant. Timeo tamen q̄ est sicut illi dicūt, & est verisimile, & vellem esse verum.

QVAERITVR, utrū qui contra-
xit matrimonium, possit ad religionem
transire? Respōdeo, q̄ postquā matri-
monium est consummatū, non potest.

Verba
ferens cō
sensus, si
ne cōsen
su inte-
riori, ve-
rè cōtra-
hit.

253

Matrimo
nium cō
trahēs de
præsen-

De Matrimonio.

eiante co-
pulā po-
test reli-
gionē in-
gredi.

Post ma-
trimoniū
consum-
matu q̄
possit re-
ligionē
ingredi.

Et ita tenent omnes doctores. Et est de-
terminatio ecclesiæ. Probat S. Thomas
quia nullus potest dare alienum, sed cō-
summato matrimonio, neuter coniu-
gum est sui iuris, iuxta illud Pauli, vir sui
corporis potestatem non habet sed vxor,
ergo. Et de hoc sunt multa iura in titulo
de conuersione coniugatorum. Sed ab
hac regula generali sunt exceptiones.
Prima quando vnus coniugum commi-
sit adulterium, alter potest transire ad re-
ligionem liberè: vt habetur expresse ca-
pit. Agathosæ. 27. q. 2. Secūda exceptio
est, si vterque coniugum voluerit profi-
teri religionem, tunc licebit ambobus
ingredi eam. Est tamen notādum q̄ de
licentia vnius coniugis alter potest tran-
sire ad religionem: dummodò ille qui
dat licentiam ingrediatur etiam reli-
gionem, vel sit in ætate senili in qua
non sit ei periculum continentix. Nam
si tale periculum ei immineret, illa li-
centia nihil valeret, & professio alte-
rius

rius nulla esset. Si autem sit in ætate
 tam senili, quòd iudicio prælatorum
 non sit ei periculum de castitate, tunc
 potest dare licentiam, etiam si alter con-
 iux maneat in seculo. De istis sunt mul-
 ta loca in iure, videatis vos illa. Dicit
 etiam Paluda. 4. distinct. 27. quæst. 3. q̄
 quotiescunque licet viro transire ad reli-
 gionem, licet etiam ei transire ad sacros
 ordines in seculo. In nullo doctore hoc
 inueni, & credo, quòd dicit verum, quia
 tunc nullum est impedimentum. Vnde
 si vxor commisit adulterium, maritus
 potest promoueri ad sacros ordines,
 etiam si non intret in religionem. Et
 idem dicendum est si vxor sit extra pe-
 riculum incontinentiæ, & dederit viro
 licentiam.

QVAERITVR, vtrum post ma-
 trimoniũ ratũ non cõsummatũ liceat in-
 trare religionem? Respond. ex sententiã
 omniũ, & ex consuetudine & determi-
 natione ecclesiæ, q̄ sic: etiam altero con-

244

Post ma-
 trimoniũ
 ratum &
 non con-
 summa-
 tum alte

De Matrimonio.

ro reli- iuge reclamante. Hoc habetur in ca. ve
 gionē p- rū. & in cap. ex publico. de conuersione
 fitente al- rū. Et facta professione alter
 ter potest coniugatorū. Et facta professione alter
 trāfire ad coniux qui remanet in seculo, potest
 secundas trāfire ad secundas nuptias Hierony.
 nuptias. dicit (& habetur in cap. scribi. 27. qō. 2.)

de Macario, q̄ post apparatus nuptia-
 ram transijt ad eremum. Et in prologo
 euāgelij Ioānis, dicit q̄ Christus assump-
 sit Ioannem a nuptijs. Idem dicitur de
 beato Alexio filio Euphemiani.

255

Spōso vi-
 matrimo-
 nium cō-
 summan-
 te, an spō-
 sa possit
 ingredi
 religio-
 nem.

Q V A E R I T V R, si sponsus vi con-
 summauit m̄rimoniū, an possit illa tran-
 sire ad religionē eo invito? Videtur, q̄
 non, quia iam m̄rimoniū est cōsummatū.
 In contrariū est quia ille fecit iniuriam,
 ergo videtur, q̄ talis iniuria debeat repa-
 rari: & cū ipsa ante iniuriam possit in-
 gredi, poterit etiā post acceptam contu-
 meliam. De hoc nihil vidi in iure deter-
 minatū: Ideo probabilis est utraq; pars.
 Et ita putat Durā. licet ei magis proba-
 bile videatur q̄ non potest ingredi reli-
 gionem,

gionem, quia iam est ibi vinculum carnale, & non tantū spirituale. Et licet vir malè fecerit, non tamen debet hac pœna puniri. Caueret ipsa sibi, vel intraret antea religionem. Palude reputat magis probabile, quòd possit trāsire. Vtraque opinio videtur mihi probabilis. Tamen hoc est vnum certum, quòd licet illa intret religionem, matrimonium non dirimetur, nec ille poterit transire ad secundas nuptias ipsa viuente: quicquid dicat Durandus.

QVOD diximus supra, scilicet, q̄ ante consummationem matrimonij licet ingredi religionem, intelligendum est de religione in qua fit votum solenne. Vnde a las beatas, quæ vocantur terceras, quas puto solū facere votum simplex: non poterit transire. Quia ob tale votum non posset dirimi matrimoniū, ac proinde, ni casar se el q̄ quedaua en el siglo. Imò si illæ beatæ nuberent, licet peccarent, teneret matrimonium.

256
Ante consummationem matrimonij licet intrare religionē in qua fit votum solenne.

De Sponsalibus.

De Sponsalibus.

257
Sponsalia
quæ dicā
tur.

SPONSALIA sunt promissio futurarū nuptiarū quæ iam in Hispania ferè nō fiunt, sino desporios de præsentī. Sūt igitur sponsalia, mutua promissio futurarum nuptiarum. Nec sufficeret dicere, ego propono te habere in vxorem, nolo tamen me obligare. Talia non sunt sponsalia; vt malè putat Palude. 4. distinct. 27. sed requiritur stipulatio, & obligatio. Fiūt autem dupliciter, vt ait Sanct. Thomas 4. distinct. 27. quæstio. 2, articul. 1. Vno modo sine conditione, quacunque, & talia statim sunt sponsalia. Alio modo fiunt cum conditione, vt si dicam, ducam te si dederis mihi mille aureos, vel si pater tuus consenserit. Nos simul tractabimus de conditionibus appositis sponsalibus, & de appositis matrimonio.

258

QVAERITVR, vtrū si sponsalia
con-

cōtrahantur inter personas illegitimas, animo contrahendi sub hac cōditione, si Papa dispensauerit: an adueniēte cōditione sint vera sponsalia? & si fuerunt verba de præsenti, an sit matrimonium cōditione adueniente? Et augeatur dubiū, ponamus q̄ isti postq̄ venit dispensatio, habeant eam ratā. In Flandria fuit mihi magna controuersia cū aliquibus iuristis super isto casu. Sed respondeo, q̄ non est matrimoniū, & oppositū est error intolerabilis. Ratio est, quia ante dispensationē hæc non erat vxor istius, igitur nec post. Quia papa non potest dare vxorem, sed solū dat facultatem ducendi illam. Et si talis transiret ad secundas nuptias, non compelleretur sumere primam consanguineam. Allegabāt mihi multa capita iuris, sed nihil omnino faciebant. Secundò dico, quòd talis contractus non solū non est matrimonium, sed nec est sponsalia vllō modo etiam adueniente dispensatio-

Spōsalia
& m̄rimo
niū cum
cōditiōe
adueniē-
te condi-
tiōe non
fiunt, per
hoc spon-
salia, aut
matrimo-
nium.

De Sponsalibus.

ne sed quicquid factum est totum est
irritum, & contractus est nullus. Est
lex inter stipulantem. ff. de verb. obli.
parrapho. sacram re. vbi est casus, quod
si fiat stipulatio de sacra re, vel de re de
qua non commercium, de qua non po-
terat fieri sine consensu principis, sti-
pulatio est nulla, & non redit obliga-
tio adueniente consensu principis.
Adeo est reprobatus ille contractus, vt
sit super eo excommunicatio. Sic igitur
dico in proposito, quod predictus
contractus est nullus, etiam si iurarem:
& peccarem iurando, quia est contra bo-
nos mores. Sed quid si personae legiti-
mae contrahant sub conditione hone-
sta, vt si pater tuus consenserit, vtru ad-
ueniente conditione sit matrimonium?
Panormita. & Canonistae dicunt & sic,
& Palud. videtur eos sequi. Sed Adria-
nus, & communis sententia doctorum
dicunt quod non, sed solum sunt sponsalia.
S. Tho. 4. distin. 27. dicit quod si conditio
sit

fit de futuro, etiam si verba sint de præ-
 senti, idem est iudicium sicut de cōsen-
 su de futuro, qui exprimitur per verba
 de futuro, ac proinde adueniente con-
 ditione manēt sponsalia. Et dato quòd
 errore putans talem contractum esse
 matrimonium, consummet illud, non
 est adhuc matrimonium, quia ex erro-
 re processit. Itaq; regula generalis est,
 si in isto instanti nō est matrimonium,
 quicquid postea superueniat, non erit
 matrimonium: nisi de nouo & de præ-
 senti iterum fiat.

QVAERITVR, an si quis appo-
 nat cōditionē impossibilem, scilicet cō-
 traho tecū si digito tetigeris cœlū, aut
 si dederis mihi regnū, an sit matrimo-
 nium? Respondeo, quòd est determina-
 tio in capit. finali de conditionibus ap-
 positis. vbi papa in fauorem matrimo-
 nij dicit, quòd si apponatur in eo con-
 ditio turpis vel impossibilis, habeatur
 pro non adiecta. Et si absque illa con-
 ditione

289
 Cōditio
 impossi-
 bilis vel
 turpis in
 matrimo-
 nio habe-
 tur p nō
 adiecta.

De Sponsalibus.

ditione erat matrimoniū, etiam erit ma-
trimonium ea apposita. Adrianus di-
cit, q̄ vel illa conditio apponitur seriò
vel ioco. Si primum, dicit q̄ ibi est ve-
rus consensus, ac proinde matrimoniū.
Si secundum, dicit q̄ non est matrimo-
nium quia non habuit consensus. Si-
denique non habuit cōsensum interio-
rem, quicquid apponatur non erit ma-
trimonium. Si verò habuit consensus,
erit matrimonium, estò apponat condi-
tionem impossibilē. De hac cōditione
impossibili S. Thom. nihil dicit.

260
Cōditio-
nes i ma-
trimo-
nio appo-
sitz va-
rie.

De alijs conditionibus dicit S. Tho.
q̄ vel conditio est de præsenti, vel de
futuro. Si primum, vel est contraria bo-
nis matrimonij, vt contraho tecum si
fueris sterilis, & tunc non tenet matri-
moniū, siue sit turpis conditio, siue nō:
Vel non est contraria bonis matrimo-
nij, & sic siue sit honesta, siue non, te-
net matrimonium stāte cōditione. Vi-
detur loqui S. Tho. contra illud capitu-
sed

sed loquimur in foro conscientiae. Vel conditio est de futuro, & tunc si sit necessaria, vt contraho tecum si sol oritur cras, est matrimonium. Quia iam habetur talis conditio pro apposita saltem infuit causis, & sic praesumitur de praesenti. Sed hoc non obstante, si intentio contrahendi est pro crastina die, solum sunt sponsalia de futuro. In foro tamen contentioso praesumitur de praesenti. Si autem sit conditio contingens, secundum S. Thomam posita conditione est matrimonium, & non apposita non erit matrimonium: & hoc siue conditio sit honesta siue non. At secundum iura, si sit conditio turpis, habetur pro non adiecta: vt si dicat, contraho tecum si occideris inimicum

meum, & est matrimonium verum. Et haec de his.

De Bigamis.

De Bigamis.

261

Bigamus
quis dicitur,
& omnis
bigam^{us} est
irregularis.

BIGAMVS dicitur qui bis duxit vxorē, de quo quæritur an sit irregularis ad sacros ordines tulcipiēdos? Respō. q̄ duplex est bigamia. Quædā propriè dicta, de eo qui bis duxit vxorē, & de hac loquitur Paulus, Titū. i. Oportet episcopum sine crimine esse, vnus vxoris virū. Alia est bigamia interpretatiua & impropria, quæ habet idē impedimentū ac prima: vt si quis duxit viduā. Nam vna ratio quare bigamus expellit̄ ab ordinibus, est propter significationē, quia tale matrimoniū non significat cōiunctionē Christi & ecclesiæ. Quia Christus non habuit nisi vnicā vxorem, vnicā ecclesiā, eamque virginē & incontaminatā. Alia est etiam bigamia similitudinaria, quando quis habens vnā vxorē viuam contrahit cū alia. Itē est bigamus qui post votum simplex castitatis, duxit vxorem. Et qui post

post susceptos ordines contraxit. Oēs isti sunt irregulares, & repelluntur ab ordinibus suscipiendis. Omnes tñ istæ irregularitates sunt de iure positivo.

QVAERITVR, utrū irregularitas bigamiæ tollatur per baptismum? Irregularitas bigamiæ nō tollit̃ p̃ baptismum.

Fuit quæstio inter Hieronymū & Augustinum, Hieronimo dicente q̃ tollatur, quia manet noua creatura. Augustino verò dicente q̃ non, quia baptismus solūm tollit peccata, non alia vincula: sicut nec tollit matrimonium. Hæc autem opinio Augustini allegatur à Gratiano. capi. acutius. 26. dist. & omnes canonistæ tenent cum eo, & S. Thom. Maio. verò tenet cū Hierony. Sed tenendū est cum Augustino. Quia signam est q̃ postquam quis bis cōtra- xit, q̃ con continebit. Et etiam quia æt̃ in illo matrimonio imperfecta significatio coniunctionis Christi & ecclesie. At utrum possit ecclesia dispensare cū bigamo? Dico q̃ sic, sed nō sine magna

De Bigamis.

gna causa propter verba apostoli.

263
Copula
carnalis
superue-
niens spō-
salib⁹ an
efficiat
matrimo-
nium.

QVAERITVR, utrū copula car-
nalis superueniens sponsalibus de futu-
ro efficiat matrimoniū S. Tho. distin-
guit in foro conscientiae si non est con-
sensus, non est matrimoniū. In foro au-
tem contentioso, quia non est aliquod
signum quod magis exprimat consen-
sum quam copula, iudicabitur matri-
moniū: vt habetur in capit. is qui. Et in
cap. vlti. de sponsalibus. Sed quid si per
ignorantiam credebat q̄ per sponsalia
erat iam vxor sua, & isto animo accessit
ad illam & consummauit matrimoniū,
aliās non consummaturus, an sit matri-
monium? Dico q̄ non. Et est expressa
sententia S. Tho. nihil enim consensui
tam cōtrarium ac error. Item ante hoc
non erat matrimonium, & non sunt
apposita requisita ad matrimonium,
ergo.

264
Post ac-
QVAERITVR, si iste talis acces-
serit ad sponsam post sponsalia de futu-
ro,

ro, non cōsummādi matrimonij gratia, sed animo libidinoso, si postea contrahat cum alia, an hoc secundū sit verum matrimonium? Respōdeo, q̄ sic. Quia primum non fuit matrimonium, quāuis papa illegitimauerit secundū in ca. is qui. de sponsa. sed hoc fecit papa quia præsumpsit quòd primum fuit verum matrimoniū. Sed quid ille faciet, quia compelletur ab ecclesia manere cum prima? Et generaliter dubitatur quid faciet ille qui contraxit primò cum aliqua secretè, & consummauit matrimonium nemine sciente, & postea secundò contrahit cum alia publicè, si compellatur ab ecclesia excommunicationibus ad manendum cum secūda, quid faciet: cū illa non sit verè vxor? Respond. quòd si ille potest contrahere matrimonium cum illa cum qua cogitur manere, debet contrahere. Si verò non potest, vt in casu præsenti, malum remedium habet. Non enim ha-

cessum si
bidinosū
ad spōsā
d futuro,
cū aliacō
trahēs de
præsenti
vere con
trahitur.

De Bigamis.

bet aliud remedium nisi quòd ferat patienter, nec apud Deum erit excommunicatus. Debet tamen vitare scandalū, & abire in aliam regionem, vbi poterit audire missam, & communicare manendo cum prima vxore.

265

Post spō
falia d̄ fu
turo libi
dinoſe

corrum-
pens spō
ſam tene
tur eā du
cere.

Virginē
vltroneā
corrum-
pens non
teneſ eā
dotare.

SED mouet S. Tho. dubium in. 4. dist. 28. articu. 2. 4. de eo qui post sponsalia de futuro accessit ad virginem animo libidinoso, an talis teneatur eam ducere quia stuprauit virginem? Et doctor sanctus concedit, q̄ tenetur eam ducere postquam promisit, & si non potest eam ducere, debet eam dotare. Et addit, quòd hoc est verum quando decipit eam, quod quidem est maximè notandum. Nam qui vltroneam virginem corrumpit, non tenetur eam dotare: quanuis enim promiserit ei se ducturum eam in vxorem aliquando, ipsa tamen bene intellexit, quòd non debebat facere, quia erat magna inæqualitas inter eos. &c.

Sequi-

Sequitur de Matrimo-

monio clandestino.

VAERITVR, an matrimo-
nium clandestinum sit verum
matrimonium. Respondetur,

266

q̄ talia matrimonia rata erant & vera
quandiu ecclesia ea irrita non fecerat.
Verum cum sancta Synodus Tridenti-
na animaduernerit prohibitiōes de non
sic contrahendo (propter omnium in-
obedientiam) iam non prodesse, & gra-
uia peccata perpenderet quæ ex eisdem
clandestinis coniugijs ortum habebāt,
præsertim verò eorū qui in statu damna-
tionis permanerent, dum priore vxore
cū qua clā cōtraxerant, relicta, cum alia
palam cōtrahunt, & cum ea in perpetuo
adulterio viuunt. Cui malo cū ab eccle-
sia (quæ de occultis nō iudicat) succurri
non possit, nisi efficacius aliud remediū
adhibeatur. Idcirco sacri Lateranensis
concilij sub Innocentio. 3. celebrati ve-

De Matrimonio.

stigijs inhærendo præcipit vt in postere
rũ antequã matrimonium contrahatur,
ter à proprio cõtrahentium parochò, tri
bus continuis diebus festiuis in ecclesia,
inter missarũ solennia publicè denuntie
tur inter quos matrimoniũ sit cõtrahen
dũ. Quibus denũtiationibus factis, si nul
lum legitimũ opponatur impedimẽtũ,
ad celebrationẽ matrimonij in facie ec
clesiæ procedatur, vbi parochus viro &
muliere interrogatis, & eorum mutuo
consensu intellecto, vel dicat. Ego vos
in m̃rimonio cõiungo in noĩe patris &
filij & spiritus sancti, vel alijs vtatur ver
bis iuxta receptũ vniuscuiusque prouin
ciæ ritum. Quòd si aliqñ probabilis fue
rit suspicio matrimoniũ maliciosè im
pediri posse si tot præcesserint denũtia
tiones, tunc vel vna tm̃ denũtiatione fiat,
vel saltẽ parochò & duobus vel trib⁹ te
stibus præsentibus, m̃rimoniũ celebret̃.
Deiade ante illius cõsummationẽ denũ
tiationes in ecclesia fiant, vt si aliqua sub
sunt.

sunt impedimēta, facilius detegant, nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denuntiationes remittantur. Quod illius prudētia & iudicio, sc̄ta Synodus relinquit. Qui aliter q̄ præsentē parochō vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licētia & duobus vel tribus testibus matrimoniū contrahere attētabūt, eos sc̄ta Synodus ad sic cōtrahēdam inhabiles reddit. Et huiusmodi cōtractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præsentī decreto irritos facit & annullat. Insuper parochū vel aliū sacerdotē q̄ cū minori testiū numero, & testes q̄ sine parochō vel sacerdote huiusmodi cōtractui interfuerint, necnon ipsos cōtrahentes, grauitē arbitrio ordinarij puniri p̄cipit. &c. Hæc oīa ferē ad verbum semp̄simus ex prædicto concilio Trident. sessi. 24. in decreto de reformatione matrimonij. capi. 1. Vbi circa finē ordinat, vt paroch⁹ habeat librū, in quo coniugū & testiū nomina, diēq; & locū

De Matrimonio.

contracti matrimonij describat, quem diligenter apud se custodiat.

297
Accedens
ad spon-
sam ante
bñdictio-
nē eccle-
siæ non
peccat
mortali-
ter.

QVAERITVR, an sit peccatum mortale post matrimonium publicū de presenti accedere ad spōsam ante solēnitatē nuptiarū, quod etiā vocatur matrimonium. Videtur q̄ sic, quia in. c. nostrates. 30. q̄. 5. est prohibitum. Et etiā quia videtur q̄ sit quidam contemptus ecclesiæ. In cōtrarium est, quia talis videtur re sua. Caieta. facit de hoc quæstionem, & dicit quòd non est peccatum. Patet, quia in lege naturæ non erat peccatum, & in iure non est prohibitū tanquam mortale. Nam illo capi. nostra tes. dicitur, quòd non seruare illas conditiones non esset mortale: & est iam vsus in multis partibus: ergo nō est peccatum. Idem tenet Syluester verbo debitum coniugale. parrapho. 9. & allegat Innocen. Antonium, & Hostiensis in capi. 1. de sponsalibus. Imò addit q̄ si timetur aliquod periculum, vel si differun

feruntur velationes, consulendum es-
 set eis consummare matrimoniū. Et q̄
 hoc sit etiā de mēte sancti Tho. patet, q̄
 4. d. 28. ar. 23. dicit q̄ si sponsus p̄ verba
 de futuro petat debitū à spōsa, si illa cre-
 dit, q̄ ipse accedat cū affectu maritali,
 non peccat reddens debitū: ergo multo
 minus si sponsus per verba de præsenti
 petat. Sic igitur dicēdū est q̄ nō est pec-
 catū mortale: imò aliquādo nō erit nec
 veniale. Nota tñ sunt tñ verba conci-
 lij Tridenti. sessio. 24. de reformatione
 matrimonij. ca. 1. vbi sic dicitur. Præter
 ea eadē sancta Synodus hortatur, vt cō-
 iuges ante benedictionē sacerdotalem
 in tēplo suscipiendā, in eadem domo
 non cohabitent, statuitq̄; benedictio-
 nē a proprio parrocho fieri: neq; a quo
 quā nisi ab ipso parrocho vel ab ordina-
 rio licentiā ad prædictā benedictionē
 faciendā alij sacerdoti cōcedi posse, &c.

QVAERITVR, utrū consensus 268
 coactus sufficiat, ad matrimoniū? V. g. Consen-
sus coa-

De consensu coacto.

ctus an
sufficiat
ad matri
moniu.

deprehensus est iuuenis cū puella, & cogitur à parentibus puellæ contrahere cū ea, vel mortē subire, & ille ex metu consentit interiùs (nā si non cōsentiret interiùs, non est dubiū quin nō sit matrimonium, etiā si sine metu proferat verba) an sit matrimoniū? S. Tho. 4. d. 29. art. 2. & omnes doct. ponunt distin. de duplici metu. Quidam est metus cadens in virū constantē, alius cadens in inconstantem. Constans autem vir ab inconstanti hoc distat, quòd constans nunquam inducitur aliquo timore ad perdendum famam vt saluet omnes res suas, quia plus valet fama quàm res. At inconstans potius vult perdere famam quàm diuitias, & vult incurrere maius malum vt euitet minus malum. Item vir constans non mouetur à paruo timore, sed à magno: vt à timore mortis, captiuitatis, seruitutis, & non à timore perdendi centum aureos. Inconstans verò vir opposito modo mouetur à par-

uo timore. Hoc supposito, est conclusio. Consensus coactus timore cadente in virum constantem, impedit matrimonium: consensus verò coactus ex timore non cadente in virum constantem, non impedit matrimonium. Patet cap. cum locum. Et cap. veniens. Et cap. consultationi. de sponsali. Et expressè in lege. metu. ff. qui metus causa. Et capit. si significauit. de eo qui duxit in matrimonium quã polluerat p adulterium. Sco. & etiam S. Tho. videtur dicere, qd hoc est de iure naturali & diuino. Quia in hoc sacramento requiritur maxima libertas, & metus in emptione & venditione & alijs contractibus impedit contractus, ergo & etiam hunc. Et Genesis. 2. propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ: ipse adhærebit sua voluntate motus, & non ab alio. Idem tenet Gabriel. Palude dicit, quòd hoc est ex institutione ecclesiæ solùm, quæ potest dirimere

De Consensu coacto.

matrimonia in quantum sunt contractus quidam, quæ in seclusa institutione ecclesiæ essent vera matrimonia. Hoc dicit. 4. d. 28. q. 1. art. 3. Idem tenet Maior. 4. d. 29. q. 2. Vtrunq; est probabile. Vocatur autem metus cadens in virum constantem, metus mortis, cruciatus: ut dicitur in ca. cum dilectus. de his quæ vimetus ve causa fiunt. Metus stupri in muliere: si quis vellet eam opprimere ut contraheret, & ipsa hoc timens contrahit, nullum est matrimonium. Metus vinculorum, & seruitutis. De seruitute habetur in lege. isti quidem. ff. qui metus causa. Et instit. tit. eod. parrapho. 1. 2. & 3. De vinculis habetur in. l. nec timorem. ff. eodem titu. Et etiam metus eorum malorum quæ istis equiparantur. Sed queritur, si quis contraxit metu cadente in virum constantem, & postea consummauit copulam, an sit matrimonium? Dico quod si consentit voluntarie est matrimonium. Si vero non consentit, non est

De Matrim. per errorem.

les exhæredentur. Dico, & leges ciuiles non habent vim circa matrimonia nisi sint acceptatæ in iure canonico, hæc autem non est acceptata: imò nec in foro contentioso iudicatur secundum eam, non est dubium. Vide de hoc Couarruias. 2. parte de sponfalibus. capi. 3. §. 8.

270

Error personæ quædo impedit matrimonium.

QVAERITVR, utrùm error personæ impediat matrimonium? Respon. Magist. 4. distin. 30. & omnes dicunt sic. Error personæ vt in Iacob. Error conditionis personæ: vt si puto me contrahere cum libera, & contraho cum ancilla, non tenet matrimonium. Error personæ impedit de iure naturali, quia tollit consensum. Iacob enim non consenserat in Liam. Error conditionis impedit iure positivo, vt patet in. c. proposuit. de coniugio seruorū. Factum est autē hoc ab ecclesia rationabiliter. Quia contrahens cum serua, manet quodammodo seruus, & filij manent serui: non est autem æquum, & quispiã sine culpa sua

sua puniatur tam graui pœna. Alij errores qualitatis, & fortunæ, non impediunt matrimonium: vt si putem eam pulchram & est deformis, diuitem & est pauper, sanam & est ægra, bonam & est mala. &c. Si verò seruus putet se contrahere cum libera, etsi illa sit ancilla, tenet matrimonium: vt dicit Sanct. Thomas in additionibus quæstio. 52. arti. 1. ad primum.

QVAERITVR, an vsus matrimonij propter solam delectationem sit peccatū? Respondeo secundum omnes, & sic. Quia omnis actus qui non habet bonum obiectum est malus, sed talis actus nō habet bonum obiectum (nam delectatio cū sit quoddam naturale, nullum obiectum bonum dicit) ergo ille actus non est bonus: & sic saltem erit otiosus, & per consequens veniale: cū secundum S. Thom. non detur actus indifferens in indiuiduo. Item talis actus est abusus matrimonij, ergo est

271
Matrimonij vsus propter delectationem est peccatum veniale.

De vsu matrimonij.

est peccatum. Antecedens patet, quia matrimonium non fuit institutum ad illud, sed ad generandam prolem. Idem est de eo qui comedit propter solam delectationem: quia comestionis finis nō est ille, sed sustentatio.

271

Vsus ma-
trimonij
ad vitan-
dam ten-
tatiōem,
an sit pec-
catum.

QVAERITVR, utrū vsus ma-
trimonij propter vitandā tentationē car-
nis in se ipso, sit peccatum? S. Tho. 4. d.
31. qō. 2. arti. 2. dicit q̄ est veniale. Quia
non fuit ad hoc institutum, sed ad bo-
num fidei, putā ad reddēdum debitum
uel ob prolem generandam. Et hęc est
opinio ferē omnium sanctorum super
illud. 1. Corinthio. 7. Hoc autem secun-
dum indulgentiam dico: quia indulgen-
tia est de peccato veniali. Sed fortē in-
telligendus est S. Thom. vt ait Palude,
quando habet alia remedia ad sedan-
dam passionem: putā orationem, vel
ieiunium, &c. Si verō non sit aliud re-
medium, licitum erit accedere propter
illum finem. Idem dicendum est de il-

lo qui accedit propter abundantiam seminis quæ impedit sanitatē, de quo S. Tho. vbi supra ad vltimum, dicit quòd est veniale. Albertus autem dicit, quòd est licitum sic accedere.

QVAERITVR, an abusus vxoris sit peccatum mortale? Respondet S. Tho. quòd si sit extra vas foemineum, est mortale: & non est dubium de hoc. Si autem sit intravas, dubitant doctores an si foemina supergrediat viro sit mortale? Caietanus ait quòd si ex hoc impeditur generatio, est mortale. Et ita dicunt omnes doctores. Albertus magnus dicit quòd potest isto modo sequi generatio. Quia matrix non solum est receptiua, sed & attractiua: ideò credo, quòd non est mortale. Et idem putat Sylvester verbo, debitum coniugale. parapho. 4. Dicit tamen, quòd tales sunt grauius reprehendendi.

QVAERITVR, an oscula, amplexus, & tactus inter virum & vxorem sint

273
Abusus
vxoris
peccatū
est.

274
Oscula

De redditione.

& tactus
coniuga-
torū non
sunt pec-
cata mor-
talia.

sint peccatū? Respōd. secundū Caieta.
& Syluestrū, & omnes alios bene sen-
tientes, q̄ omnes prædicti actus quan-
tūcunq; videantur impudici, si vltima-
tè ordinantur ad copulam, non sunt
peccata. Et etiam si non ordinentur ad
congressum ipsum, non erunt morta-
le, dummodò fiant sine periculo pollu-
tionis extra vas. Si enim sunt cum tali
periculo, erunt mortale. Sine illo au-
tem vel erunt veniale, vel nullum pec-
catum. Aduertant in hoc confessores
ne sint nimis solliciti in interrogatione
horum quæ inter coniuges fiunt. Nec
curent quòd confiteantur de his venia-
libus: melius est enim quòd ea fileant.
Et admonendi sunt coniuges q̄ non te-
nentur illa confiteri: nisi quando sunt
mortalia. Et instruantur quando com-
mittunt mortale, & quando non.

275
Cōiuges
tenentur

QVÆRITVR, vtrūm coniu-
ges teneantur reddere debitum sub
pœna peccati mortalis? Respondeo,
secun

secundum omnes quod sic. Quia corpus vxoris est viri, & e contra, & ob id iniuriam facit qui negat alteri quod suum est. Et si quidem vir periclitetur de incontinentia, debet vxor reddere statim debitum: quia esset periculum in mora. Si autem non sit hoc periculum, non est mortale si per aliquod breue tempus differat. Neuter tamen coniugum tenetur reddere debitum cum detrimento salutis, vel propriæ personæ. Vnde si sit maritus leprosus, & con mal de bubas, si est periculum iudicio medicorum, non tenetur reddere. Quia licet cap. 2. de coniugio leproso. dicatur, quod non potest mulier sana relinquere maritum leprosum, & quod tenetur reddere debitum, tamen intelligendum est quando hoc pot fieri sine infectione ipsius vxoris.

QVAERITVR, virum quando mulier patitur menstruum, & sanguinis fluxum, possit vir petere debitum, & illa teneatur reddere? Videtur, quod

Dd

non

276

Vir accedens ad vxorem menstrua.

De redditione debiti.

tā an pec
cet mor-
taliter.

non. Quia in lege veteri erat prohibi-
tum, & Hieronymus dicit super Isaiam
44. quòd si cōceptio fiat tempore men-
strui, proles nascitur leprosa maculosa,
& debilis, quòd & approbant natura-
les. ergo S. Tho. 4. distinct. 32. quæst. 1.
articul. 2. dicit duo. Primò quòd in le-
ge veteri erat mortale. nam erat præce-
ptum in contrarium, Levitici. 18. Secū-
do dicit, quòd præceptum illud partim
erat cæremoniale, & partim morale: &
ideò etiā nunc obligat ex ea parte qua
est mortale, & ex damno quòd sequi-
tur in prole. Pro huius igitur declara-
tione ponit Sanct. Tho. distinctionem
Duplex est sanguinis fluxus in mulieri-
bus. Quidam in naturalis & perpetuus,
sicut erat ille quem patiebatur mulier
quæ tetigit simbriā Christi. Et si vxor
talem fluxum patiat, licitum est
quòd reddat & petat debitum. Quia
melius est quòd sequatur fœtus defe-
ctuosus, q̄ q̄ nullus sequatur. Alius est
flu-

De redditione debiti. 210

fluxus naturalis, qui prouenit in quolibet mense. Et tunc non debet exigere, quia postea manet tempus. Si autem uir nesciens illud, petat debitum, respondeat ipsa quod non bene habet. Non tamen debet dicere se menstruatam esse (ut ait Sanct. Thom.) quia viri faciliter egerunt illud, & concipiunt horrorem de mulieribus, & ne hoc sequatur, debent potius hoc tacere mulieres, vel alia via se excusare: quia debet dari opera ut inter eos amor crescat. Tamen si maritus instet, illa non multum repugnet, sed reddat debitum propter periculum corruptionis in viro. Et quoniam non est certum quod ex tali concubitu sequatur proles infecta, vel si sequatur hoc erit raro: ideo maritus accedens ad uxorem menstruatam, vel illa petens ab eo debitum, non peccant mortaliter. quicquid dica Syluest. sed erit peccatum veniale, ut dicit Caietanus in summa, & Palude. Et ita tenendum est.

De redditione.

277
Sponsa
an eccle
siae bñdi
ctiones
non tene
tur red
dere de
bitū spō
sopetenti.

QVAERITVR, an spōsa ante be
nedictionem ecclesiae teneatur reddere
debitū marito petenti? Respōd. q̄ infra
duos menses ante benedictionē eccle
siae post matrimoniū de præsenti non te
net reddere debitū. Quia dantur illi ad
hoc q̄ si voluerit religionem ingredi, in
tret. Nec etiā post illos duos menses te
netur reddere ante benedictionem ec
clesiae: sicut nec tenetur marito petenti
in ecclesia. Quia vtrunq; est prohibitū.

278
Accede
re ad vx
orem in fe
sto an li
ceat.

In magnis festiuitatibus dicunt san
cti, q̄ non debent conuenire inuicem:
quia oportet vacare diuinis. Si tamen
de facto conueniant, licet sit aliqua ir
reuerentia, non tamen est mortale, &
sancti consulunt, quod melius est. Vir
autem qui habuit rem cum propria vx
ore nocte præcedente communionem,
melius faciet non communicando illo
die: sed differat in alium diem, & idem
de vxore. Si autem communicent, non
erit mortale, sed veniale propter irre
ue

uerentiam.

In loco autē sacro non licet accedere ad propriam, quia pollueretur ecclesia. Tempore tamen belli quando morantur in ecclesia per multum tēpus dicit Caietanus opusculi. 16. quæstionū. q. 14. dubio. 4. & Palud. 4. d. 32. q̄ non licet vllō modo accedere ad suam etiā vxorem. Maior ait q̄ illo tunc licet. Et Syluester dicit q̄ si timeatur corruptela in viro, liceret vxori reddere ei debitum. Hoc est probabile & fortē verū. Sed opinio Caietani est securior.

279
Accedere ad suā vxorē in ecclesia tempore belli, an liceat.

QVAERITVR, vtrum coniuges possint vouere cōtinentiā. Resp. Primò q̄ hoc non expedit si sint in iuuentute propter periculū. Secundò dico, q̄ si ex mutuo consensu hoc fecerint, licitum est, & votū tenet. Sed vtrum alter solus possit vouere? Dico quòd male faciet, quia est in iniuriam alterius. Sed quæritur, an si fecerit votum vir, possit nihilominus reddere debitum. San. Thom. in

280
Cōiuges an possint cōtinentiam vouere.

De dispen. in matrim. rato.

additionibus ad tertiam partem. q̄. 53.
ar. 1. ad. 4. dicit q̄ tunc tenetur reddere,
& licitū est ei exigere: cū Paulus dicat,
nōlite fraudare invicem. Et non debet
vir ponere se in tali statu, quod non sit
potens releuare vxorem ab onere peten-
di debitum. Caiet. lib. 16. quæstionum.
q̄. 16. dicit q̄ tale votū tenet. Et vir non
p̄t petere, licet t̄ & tenetur reddere.
Idē dicit Paluda. Sed mihi magis placet
opinio S. Thom. Et ita tenendum est.

281

In matri-
monio ra-
to nō cō-
summa-
to an pos-
sit Papa
dispen-
sa-
re.

QVÆRITVR, virum papa pos-
sit dispensare in matrimonio rato non
consummato? Cōmunis opinio canoni-
starum est, q̄ potest, & q̄ sic dispensati
possunt transire ad secundas nuptias ex
iusta & rationabili causa ad petitionem
amborum conjugum. Hoc Ioannes An-
dreas super capit. ex publico. in suis no-
vellis. Et Archidiacono. in capitu. quapro-
pter. 27. q̄. 2. Et Benedictus in capit. ex
publico. Syluester allegat pro hac opi-
nionē summam Angelicam. S. Antonii

nus

De Impedimento matrī. 212

nus. 3. p. titul. 1. ca. 22. videtur esse cum
canonistis, & dicit se legisse bullas Mar-
tini quinti, & Eugenij. 4. in quibus di-
spensatum est circa hoc. Et Caiet. quod
libet. 3. quæst. 13. tenet quòd Papa po-
test dispensare. Hæc opinio videtur pro-
babilis, sed malo tenere cum opinione
communi, quòd Papa nō potest dispen-
sare. Nam Paulus dicit. 1. Corinthio. 7.
His autem qui matrimonio coniuncti
sunt, præcipio non ego, sed dominus,
vxorem à viro non recedere. Et Mat-
thæi. 19. Quos Deus coniunxit homo
nō separet. Et cum Christus dixerit ibi-
dem quod non licet vxorem dimittere, nisi
propter fornicationem, iam inuenire-
tur alia exceptio, scilicet dispensatio pa-
pæ. Teneamus igitur cum tota caterua
theologorum quod papa non potest dispen-
sare in matrimonio rato. Vide Sylue-
strum. verb. Diuortium. §. 1. & 4.

QVAERITVR, de impedimen-
tis matrimonij. Sunt quidē aliqua quæ

282
Impedi-
menta

Dd 4 impe-

De Impedimento

matrimo-
nij dupli-
cia quæ-
dam diri-
mentia a
lia impe-
dientia.

impediunt matrimonium, tñ si fiat, factum tenet. vt est tempus in quo matrimonium fieri prohibetur, & tamen si fiat in diebus prohibitis, factum tenet. Alia sunt impedimenta quæ impediunt matrimonium faciendum & dirimunt factum: & hæc sunt sexdecim in his verbis contenta. Error, cōditio, votum, cognatio, erimen. Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, si fortè coire nequibis. Hæc facienda ventant cōnubia, facta retractant. Agamus igitur de his omnibus.

283

Impoten-
tia perpe-
tua diri-
mit m̄ri-
moniū.

QV AERITVR, an si fuerit aliquis impotens ad cōcubitum, teneat matrimonium cum illo? Respon. q̄ duplex est impotentia. Quædam perpetua, & hæc tã in viro quã in fœmina irritat matrimonium, vt si spado contrahat matrimonium nō tenet, vt in ca. 1. de frigidis & maleficiatis. Si autem post matrimonium superueniat impedimētum, nō irritat matrimoniū. Nā qđ semel fuit matrimo-

matrimonium, semper erit firmum. Et hoc impedimentum iure naturali irritat matrimonium: sicut iure naturali prohibetur duæ sceminae contrahere inuicem. Sed quomodo cognoscetur, an talis impotentia sit perpetua? Respond. quod debent esse per triennium iuncti, & dare operam rei uxoriae: & si post triennium constet de impotentia alicuius, debent separari: Vt habetur in cap. laudabile. in illo titulo. Sed si statim possit agnosci, quod sit impotentia perpetua, statim debent separari. Vide Syluestrum verbi matrimonium. 8. parrapho ultimo. *vidi*

QVAERITVR, de pueris habentibus quidem usum rationis, an possint contrahere ante decimum quartum annum? Respō. q̄ nō. Quia est determinatio ecclesie, quod pueri ante decimum quartum annum, & puellæ ante duodecimum non possint contrahere: vt patet in. c. puberes. & cap. cōtinebatur. de desponsa. in pube. quod fuit determinatum propter

284
Pueri ante decimum quartum annum non possunt contrahere.

De Impedimento

rationem Aristo. dicentis, q̄ ante illam
ætate non sunt habiles ad generandum.
Si tamen ante prædictam ætatem cōtra
hant, quanuis non sit matrimoniū, sunt
spōsalia, ex iuris dispensatione, & tenen
tur postea contrahere, vt patet in capit.
vnico. de despōs. impube. libr. 6. Si autē
parū ante legitimā ætate contrahant &
cōsumment m̄rimonium, vt putā vir in
anno. 13. & fœmina in. 11. erit verum
matrimoniū: vt habetur in. c. de illis. 2.
de desponsatione impube. Et etiam ci
tra iuris determinationem, patet q̄ sit
ibi verum matrimonium, quia illa erāt
spōsalia, & copula superueniens facit
matrimonium, ergo. Et si sint iam ha
biles ad generandum, etiam si non con
summauerint, erit matrimonium, ma
litiæ ætatem supplente, vt etiam ait tex
tus. Sponsalia verò ex iuris dispositio
ne possunt celebrari in septēnio, & etiā
si sint prope septennium: vt tenet San
Tho. 4. d. 27. & est communis opinio, li
cèt

cet Panormita. teneat contrarium.

Sequitur aliud impedimentum scilicet maleficium, quod aliquando arte dæmonis (de quo ait Iob quod non est potestas super terram quæ comparetur ei) inuenitur inter cōiuges. Potest enim maritū reddere frigidum, & facere ne possit membrum arrigere, & impedire decisionem seminis applicando actiua passiuis. Quāuis posset esse tātus amor inter coniuges, quod eorum calor præualeat & super ea quæ dæmon apponit vt infrigidet. Vnde dicit Albertus Magnus, q̄ ista maleficia maximè contingunt circa rusticos.

QVAERITVR ergo, an hoc ligamen impediatur matrimoniū? Resp. q̄ si hoc contingat post matrimonium factum non impedit. Si verò ante matrimonium, tunc si est perpetuum impedit, si autē sit tēporale non impedit, sic habetur in capit. vltimo. de frigidis. Cognoscetur autē hoc maleficium si possit

285

Maleficiū & ligamē impedit matrimonium.

286

fit

De impedimento maleficis.

fit cum aliena & non cum propria. Et debent simul habitare per triēnium, & si non possint conuenire, tūc reputabitur maleficium perpetuum.

287

Amentia
& furia
an impe-
diat ma-
trimoniū

QVAERITVR, an amētia seu furor impediāt m̄rimoniū? Resp. q̄ amētes nō possunt cōtrahere, & si cōtrahāt, m̄rimoniū nō tenet. Quia ad matrimoniū requiritur consensus & vsus ratiōis, quo illi carent. Itē nemo se pōt ad aliqd obligare nisi volūtariē & liberē, isti autem non habēt libertatē arbitrij, ergo. Ad irritandū verò m̄rimoniū non sufficit q̄ amētia præcesserit, vel sequatur ipsū m̄rimoniū: sed requirit̄ q̄ sit amēs tempore quo contrahit. Si autem post matrimonium contractum vir incidit in amentiam, non dirimitur matrimonium: & putō probabilissimum q̄ tunc non teneatur vxor reddere debitum marito petenti, quia non liberē petit nisi timeat corruptelas alias in viro, & q̄, quærat alienas.

QVAE-

De impedimēto criminis. 285

QVAERITVR, de impedimen
to criminis quod est incestus, an si quis
cognouit aliquā, & postea contrahit cū
sorore eius, teneat matrimoniū. Respō,
q̄ crimen incestus: dupliciter impedit
matrimoniū. Vno modo propter affi-
nitatem, quia est affinis illius cum qua
contrahit intra quartum gradum: & de
hoc dicemus infra. Alio modo habet
impedire m̄ri. noniū, ex hoc q̄ cogno-
uit consanguineam eius cum qua cōtra-
hit, & de hoc quærimus vtrum tale cri-
mē incestus impediatur matrimonium?
Resp. S. Thom. in additio. q. 5. art. 4. q̄ si
quispiā cognouit consanguineam vxor-
is ante matrimonium contractum, &
etiā post spōsalia, debet matrimonium
separari propter affinitatē quam cōtra-
xit cum sua sponsa cognoscendo cōsan-
guineā eius. At si talis incestus sequatur
post matrimonium iam contractum &
cōsummatū, nō dirimit illud: sed in pœ-
nam peccati, non potest vir petere de-
bitum

288
Crimē in-
cestus im-
pedit ma-
trimoniū

q̄ si
viri
viri
viri
viri

An sit vxor dimittenda.

bitū à propria vxore, & si petat peccat mortaliter: nec vxor tenetur ei reddere debitum. Si tamen vxor petat, ille tenetur reddere: quia vxor non debet puniri pro peccato uiri. Habetur de hoc plura capita, in titulo, Si quis cognouerit consanguineam vxoris suæ. Et. 32. q. 7. cap. si quis viduam. & c. qui dormierit. & cap. concubuiſti. Verū est q̄ si quis ignorans esse consanguineā vxoris suæ, accederet ad eam, q̄ poterit petere debitum ab vxore, quia illud non fuit peccatum incestus, sed fornicationis. Hoc dicunt docto. & Palu. 4. d. 34. q. 2. art. 2. Idem etiam dicendum est si mulier cubitat cū consanguineo mariti intra quartum gradum: eadem enim poena punietur qua maritus, scilicet, q̄ non poterit exigere, & tenebitur reddere debitum.

289
Forni-
cātem v-
xorē po-
test di-

QVAERITVR, an causa fornicationis possit vir vxorē dimittere? Respon. q̄ sic. Est enim expressum in euangelio. Matth. 19. & est secundū ius naturale,

rale, quia oportet q̄ maritus sit certus de prole sua, quod non potest certò sciri si sit adultera vxor. Item quia matrimonium est contractus, & dant sibi invicem fidem coniuges, ergo altero frangente, alius remanebit liber. Excipiuntur aliqui casus ab hac regula. Primus si ambo commiserint adulterium, quia iam ibi est recompensatio. Iste casus & alij sequentes sunt expressi in iure. 32. quæst. 6. per totam. Secundus si maritus propriam vxorem prostituerit pro pecunia, vel alia re. Hic ponitur in capit. discretioni. de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Addit Palude, q̄ idem est iudicium, si ipse maritus viderit & non prohibuerit. Tertius vbi vxor putans se cum viro congregi, decepta est ignoranter, aut contraxit putans esse mortuum. Hoc habetur in capit. cum per bellicam. 34. quæst. 1. & 2. & ibidē ca. in lecto. Quartus si fuerit vi oppressa, vt habetur in capi. proposito. 32. q. 5.

mittere
maritus
nisi i qui
bus casti-
bus.

Quin-

An sit vxor dimittenda.

Quintus si vir postquā recōciliatus est vxori cognouerit eam tunc non poterit eam relinquere, vt dicitur. 32. qō. 1. capi. 1. & 2. & in l. crimen. C. de adulterijs. Sextus si vxor infidelis ab eo repudiata cōtraxerit cum aliquo & postea veniant ambo ad fidē, debent iterum conuenire, extrā de diuortijs. cap. gaudemus parrapho vltimo.

209

Vir qñ tenet vxorem adulteram dimittere.

QVAERITVR, an vir teneatur dimittere vxorē adulterā? Resp. q̄ non, sed potest cum ea manere: nisi vxor sit adeò incorrigibilis, q̄ ratione scandali- ne maritus in peccatis eius videatur cōsentire: tunc enim tenetur ab ea separari. Hæc verò separatio ab vxore adultera, quo ad torum quidem potest fieri sine iudicio ecclesiæ, quo ad habitationem verò nō. Ita tenent omnes doct. Limitat tñ Syluest. verbo, diuor. 8. q̄ illud est verum, qñ adulteriū est occultum, si em̄ sit notū q̄ adultera illa cū mœcho plures dies habitauerit, tunc sine licen-

tia

De impedimento voti. 217

tia ecclesie potest ab ea separari quo ad habitationem. Pater ex cap. significasti. de diuortijs. vbi est casus expressus. Idē tenet Ioan. Andre. in capi. plerūque. de donationibus inter virum & vxor.

QVÆRITVR, an ordo impediat matrimoniū? Resp. q̄ sic, sed solum de iure positiuo. Vnde etiam dicit Sanctus Thom. q̄ papa ex rationabili causa pōt dispēsare. Nec Græci sacerdotes vtētes vxoribus, faciūt contra ius diuinū. Dico igitur, q̄ sacerdos, diaconus, & subdiaconus, non possunt contrahere, quia est prohibitum ab ecclesia. Si autem cōtrahant, matrimoniū est ipso facto nullū. Si verò post matrimonium ratum quispiā ordinetur, non dirimitur matrimoniū, sed tenetur manere cum vxore: vt patet in extrauagante antiqua Ioan. 22.

QVÆRITVR, an si quis occiderit propriam vxorem vt contrahat cum concubina, matrimonium sit validum? Respō. q̄ tale matrimonium est irritum

Et & nul-

291
Ordo im-
pedit ma-
trimo-
nium.

292
Occidēs
vxorē vt
cōtrahat
cum con-
cubina.

De impedimento voti.

non po-
test cum
ea cōtra
here.

& nullum ex determinatione ecclesiæ
in cap. super hoc. de eo qui duxit in ma-
trimonium quam polluerat per adulte-
rium. Sed si e contrario vxor virum oc-
ciderit, vt contrahat cum adultero, ma-
trimonium tenebit: quia in iure de hoc
nihil est cautum. Si verò aliquis dede-
rit fidem concubinæ, quòd vxore mor-
tua cōtrahet cum illa, non potest con-
trahere cum ea. Vide iura in illo titu-
lo. de eo qui duxit, &c. At si quispiam

Occidēs
vxorem
in adulte-
rio depre-
hensam
peccat.

occiderit vxorem deprehensam in adul-
terio peccat mortaliter secundum San-
Tho. quanuis iura hoc non puniant. Si
verò talis adultera sit iam à iudice dam-
nata ad mortem, poterit maritus eam
occidere sicut licitor: quicquid dicant
canonistæ. Non potest tamen maritus
ad hoc cogi sicut licitor.

293
Votum
simplex
& solen-
ne impe-

QVÆRITVR, utrū votum im-
pediat matrimonium? Rñd. q̄ duplex
est votum. Quoddam est solenne, alte-
rum verò simplex. Votum solenne im-
pedit

pedit contrahendum, & dirimit contra
 ctum. dit matri
monium
sed diuer
simodè. Votum autem simplex impedit
 contrahendum, sed non dirimit contra-
 ctum. Sunt de hoc multa iura expressa
 in titulo de voto. Et qui post votum sim-
 plex castitatis contraxit, peccat quoties-
 cunque exigit debitum: potest tamen
 reddere non solum quando vxor petie-
 rit, sed etiam quando cunque sibi videbi-
 tur honestum accedere ad eam, aut qua-
 do senserit quod ipsa vult, aut q̄ eget,
 aut quod est periculum incontinentiæ:
 vt dicit S. Thom. in additionibus. quæst.
 83. arti. 1. ad quartum.

QVAERITVR, an cultus dispa- 294
 ritas (hoc est infidelitas) impediatur ma- Fidelis
cum infi-
deli con-
trahere
non pōt.
 trimoniū? Respondeo, q̄ inter infideles
 sunt vera matrimonia. Et ita tenent
 omnes, & est determinatio ecclesiæ
 in cap. gaudemus. de diuortijs. Secun-
 dō dicit S. Thom. q̄ inter infideles non
 est tam perpetuū, & tam indissolubile
 matrimonium, sicut inter fideles: quia

Ec 2 non

De cognitione carnali.

non est sacramentum, ac proinde nec confert gratiā: sed est quidā contractus humanus. Si autē contrahat fidelis cū infideli, matrimoniū nullū est de iure positivo, quia est prohibitum ab ecclesia vt patet in concilio Toleta. 4. capit. 62. & in concilio Agathensi. capit. 67.

297

Cognatio carnalis in quibus gradibus impedit matrimonium.

QVAERITVR, an cognatio carnalis impediat matrimonium? Respon. primò, q̄ iure naturali prohibiti sunt parentes cōtrahere cū liberis. Nam omnes homines, etiā gentiles damnāt talia connubia: nec de hoc quispiā dubitat. Et sunt egregiæ rationes assignatæ in sacra scriptura. Vide. S. Tho. & etiā cū alijs descendentes, &c. Item in primo gradu transversali inter fratres & sorores, probabile est q̄ est contra ius naturale. Prohibiti verò sunt ab ecclesia quatuor gradus qui irritant matrimonium: vt patet in cap. non debet. de consanguinitate & affinitate. Fuerunt antiquitus prohibiti septem gradus:

vt

vt patet. 3 s. q. 5. Papa tamen potest dispensare in gradibus qui non sunt prohibiti iure naturali. vt sit pax inter familias, vel ob confœderationē regnorum, vel ob aliā rationabilem causam. in. 4. autem gradu causa rationabilis est q̄ ipsi cōtrahētes petant. Dispēratio tamē in gradibus iure humano prohibitis fieri solita, successit causa quæstus: nihilomin⁹ tenet. De cōputatione consanguinitatis vide Syluestrum, & alios.

¶ Impedit etiam matrimoniū affinitas, vsque ad quartum gradum: vt patet in cap. non debet. de cōsanguinitate & affinitate. E nō solūm affinitas inter consanguineos vxoris, sed etiam inter consanguineos scorti, & concubinæ meæ.

266
Affinitas
vsque ad
quartum
gradū im-
pedit ma-
trimo-
nium.

Quauis (vt credo) hæc vltima affinitas cōtrahatur propter ius humanū, & non ex natura rei vt prima. Est autē regula ad cōputandū affinitatē, q̄ in eodem gradu sum affinis Petro, in quo vxor eius est mihi consanguinea.

De filiis illegitimis.

297
Publica
honestas
ex spōsa
libus im
pedit ma
trimoniū
vt affini-
tas.

De impedimento publicæ honestatis causato ex sponsalibus de futuro, dico quod est vinculum inuentum ab ecclesia, quæ decreuit, quod per hoc quod aliquis contraxit sponsalia cum Maria, non possit contrahere cum consanguinea eius usque ad quartum gradum. Et impedit matrimonium eodem modo ac affinitas: ut patet in capitulo, ex sponsalibus, de sponsalibus. libr. 6.

298
Parentes
an teneā
tur alere
filios ille
gitimos.

QVAERITVR, an parentes teneantur alere filios illegitimos? Resp. quod non est dubitandum quin tanquam mater teneantur alere filios qui nondum attigerunt usum rationis. Quia omnes gentes putant damnabile relinquere filios in ætate infantili, in qua non possunt sibi victum quærere. Et si exponant eos ut ab alijs alantur, videtur certè quod peccent mortaliter. Secundò dico quod considerando prædictos filios postquam habent usum rationis, est distinguendum. Nam quidam filij illegitimi sunt qui vocantur naturales, solu-
ti

ricum soluta, suscepti ex concubina. Alij sunt ex concubitu damnato, vt suscepti ex adultera, vel moniali, qui vocantur spurij. Et in iure determinatur, quòd parentes teneantur alere primos filios qui habentur à concubina tãquam ab vxore. Alios vero filios spurios non tenentur parentes alere. Et in pœnam illius damnati coitus prætereuntur in testamentis, vt homines ab huiusmodi concubitu pessimo arceantur,

Sed quid de casu qui sæpe est in vsu: ego habeo filiam spuriam quam non possum instituere hæredem, quia leges hoc vetant, voco amicum meum, & cõstituo eum hæredẽ tali pacto, q̃ omnia bona det filix meæ: vtrum talis amicus teneatur dare bona illa filix? & vtrum filia cum bona conscientia possit ea retinere, accipere, & possidere, postquam lege municipalis prædicta bona sunt valata? Respõ. quòd omne promissum est de iure naturali adimplendum, & ideò

299

Amicus
cui pater
reliquit
bona p-
filio spu-
rio, te-
netur illa

Ee 4 talis

De cognatione spirituali.

ei dare &
spurius
licite re-
cipit.

talis amicus in foro conscientiae tene-
tur dare ea bona filiae meae: si rex illa
non confiscauerit: & illa licite recipiet,
& possidebit licite in foro conscientiae,
non est dubium.

300
Cogna-
tio spiri-
tualis im-
pedit ma-
trimo-
nium.

QVAERITVR, an cognatio spi-
ritualis impediatur matrimonium? Cogna-
tio ista spūalis diffinitur à S. Th. & alijs,
quod sit propinquitas quaedam orta ex hoc
quod aliquis confert sacramentū, vel tenet
aliquem ad suscipiendum sacramentum,
baptismi scilicet, vel confirmationis.
Triplex est igitur cognatio spiritualis.
Quaedam quae vocatur paternitas, quae
est inter regenerantē & regeneratum:
& capio regenerationem, ut se exten-
dat ad cōfirmationem, nā in proposito
idem est iudiciū de cōfirmante & de ba-
ptizante: & talis non potest contrahere
cum baptizato, vel cōfirmato, & cū vxore
eius iam ab eo cognita, & cū filijs eo-
rum. Secunda vocatur compaternitas,
quae est inter patrē spiritualē, & patrem
natu-

De cognatione spirituali. 221

naturalem, & matrem naturalem. Vide capit. primum de cognatione legali. libro. 8. vbi omnia ista ponuntur.

Cognatio legalis cōtrahitur per hoc quòd quis adoptat sibi filium. Et sunt duæ species huius cognationis, scilicet paternitas, & fraternitas. Paternitas contrahitur inter adoptantem & filium adoptiuum, qui quidem non possunt contrahere. Fraternitas verò contrahitur inter filios naturales adoptantis, & inter adoptiuum. Et etiam impedit matrimonium si filius adoptiuus transit in potestatem adoptantis: sed si non transit (quod fit quando adoptans n. oritur, vel quando adoptatus emancipatur ab adoptante) tunc potest contrahere cum filiabus adoptantis. vt patet in ca. si qua. de cognatione legali.

302
Cognatio legalis impedit matrimonium.

QVAERITVR, an omnes illi & soli consanguinitatis & affinitatis gradus qui Leuitic. 18. exprimuntur possint impedire matrimonium contra-

302

Ee 5 hen-

De Matrimonio.

hendū, & dirimere cōtractum. Respondetur negatiuè q̄ nec omnes illi, nec illi soli: & ita firma fide tenendum est. nam in concil. Trident. sessio. 24. cano. 3. hoc diffinitur his verbis. Si quis dixerit eos tantū consanguinitatis & affinitatis gradus qui in Leuitico exprimūtur, posse impedire matrimoniū contrahēdum & dirimere contractum, Anathema sit.

303

QVAERITVR, an in ecclesia catholica sit authoritas & potestas ad condendū de nouo aliqua legitima impedimenta quæ impediunt matrimonium contrahendum & dirimant contractū. Similiterque habeat potestatem deponendi & annullandi ea impedimenta, quæ olim legitimè impediabant matrimonium contrahendum & dirimebant contractum. Respondetur affirmatiuè, & ita firma fide tenendum est, sic enim diffinitur in illo. 3. Canone. his verbis. Si quis dixerit non posse ecclesiam in nonnullis illorum Leuitici impedi

pedim entis dispensare aut cōstituere vt plures impediunt & dirimant, Anathema fit. Itē p̄batur, q̄ ecclesia catholica p̄dictā habeat potestatem. Nam olim cōsanguinitas impediēbat & dirimebat matrimoniū vsque ad septimū gradum, postmodū autē fuit ordinatum & stabilitum vt non impediāt nisi vsq; ad quartū gradum, vt habes de cōsanguinitate & affinitate cap. quare. Itē olim vsq; ad cōcilium Triden. affinitas ex fornicatione contracta, impediēbat & dirimebat matrimoniū vsq; ad quartum gradū. At verò nunc post conciliū p̄dictū, non impedit nec dirimit nisi vsq; ad secundum gradū, vt habes sessione p̄piūs allegata. c. 4. ¶ Itē cognatio spūalis quæ nascitur ex administratiōe sacramenti baptismatis & sacramenti cōfirmationis olim per tres gradus matrimonium impediēbat. At iam post p̄allegatum concilium, duntaxat in duobus gradibus matrimonium impedit & dirimit, vt habes in lo-

De Matrimonio.

eo nunc præallegato. capitul. 2.

Item publicæ honestatis iustitia quæ ex sponsalibus de futuro oriebatur impediēbat & dirimebat matrimonium, etiam si essent inualida sponsalia, dum tamen inualidatio illa nō proueniret ex defectu consensus contrahentium. At verò post Trident. concii. c. 3. loco citato nihil impediunt, si sint inualida. Vnde-
cunque inualidatio fuerit orta.

Item publicæ honestatis iustitia, quæ olim per plures grad⁹ impediēbat & dirimebat matrimoniū, iam nunc vt patet in cap. illo. 3. proximè allegato, non excedit primum gradum. ¶ Item clandestinus matrimonij contractus temporibus antea actis non dirimebat matrimonium sic contractum, nunc iam dirimit ipsum, vt sancitum est in eodē concilio & session. de reformatione matrimonij. cap. 1. Habet ergo ecclesia potestatem & auctoritatem ad condendum de nouo legitima impedimenta quæ & impediunt

diant & dirimant matrimonium, & ut
quæ olim illud legitimè impediabant
& dirimebant, iam neutrum faciant.

QVAERITVR, an sint aliquæ
causæ propter quas matrimonium in-
ter fideles semel validū & firmū dissol-
ui quo ad vinculum possit. Responde-
tur q̄ si de matrimonio rato & cōsum-
mato sit sermo, sub Deo & Christo Ie-
su domino nostro) sola morte alterius
cōiugum excepta) nulla est causa, nul-
laque potestas qua possit matrimoniū
quo ad vinculum dissolui. Hæc senten-
tia est communis, & vnanimi omnium
sanctorū doctorū assertione probata,
quæ liquidò constat ex illo Math. 19.
Quos Deus cōiūxit homo nō separet.
essetq; hæreticū oppositum asserere.
Dicimus secundò, quòd si de matrimo-
nio rato nō tamen cōsummato loqua-
mur, vna est causa qua quo ad vinculū
dissolui potest. Et hæc est solennis pro-
fessio religionis. Et ita firma fide tenen-
dum

De Matrimonio.

dum est. Sic enim vsus totius ecclesie catholice docuit ab antiquo, & insuper ita definitum est in concil. Trident. sessio. 24. de matrimonio. can. 6. cuius verba sunt. Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per solennem religionis professionem alterius coniugum non dirimi, Anathema sit. Est & alia causa, qua dictum matrimonium quo ad vinculum dissolui potest, dispensatio videlicet summi pontificis. Quod quidem non aliter probauit nisi per hoc quod summus Pontifex aliquoties dispensauit, & licentiam facultatemque contulit, vt tales coniuges ad secundas nuptias transirent. Hoc tamen non tantam firmitatem aut probabilitatem habet quin oppositum securius & probabilius dici posset. vt habes supra. questio. 281.

Tertio dicimus, quod matrimonij vinculum inter veros coniuges nec dissoluitur nec dissolui potest per adulterium

rium alterius coniugum, vnde tali adulterio interueniente, neuter coniugum potest aliud matrimonium contrahere. Et ita firma fide tenendum est, sic enim diffinitur in loco statim allegato. **Cano. 7.** cuius verba sunt. Si quis dixerit ecclesiam errare, cum docet & docuit iuxta euangelicam & apostolicam doctrinam propter adulterium alterius coniugum matrimonij vinculum non posse dissolui & vtrunque, vel etiam innocentem qui causam adulterio non dedit, non posse altero coniuge viuentem, aliud matrimonium contrahere, mœchariq; eum qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimisso adultero alij nupserit, Anathema sit.

Quartò, dicimus quòd nec per heresim nec per molestam cohabitationem, nec per affectatam absentiam à coniuge, potest inter veros coniuges vinculum dissolui matrimonij, & ita firma fide tenendum est. Sic enim diffinitur

tur

De Matrimonio.

tur vbi supra. Cano. 5. cuius verba sunt. Si quis dixerit propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam à coniuge dissolui posse matrimonij vinculum, Anathema sit.

305

QVAERITVR, an in ecclesia inter veros coniuges possit multis de causis diuortium quo ad torum, seu quo ad cohabitationem fieri? Responderetur affirmatiuè, quòd multas ecclesia catholica habet causas, propter quarum quamlibet potest supra dictum facere diuortium. Et ita firma fide tenendū est, quoniam sic diffinitur vbi supra cano. 8. vbi sic habetur. Si quis dixerit ecclesiā errare cū ob multas causas separationes inter coniuges, quo ad torum, seu quo ad cohabitationem, ad certum incertū tēp^o fieri posse decernit, Anathema sit.

306

QVAERITVR, an solennitas nuptiarum certis temporibus fieri prohibita licita sit, sintque meritò obseruandæ benedictiones, aliæque cæremoniæ quibus

quibus ecclesia in solennitate nuptiarum utitur. Respondetur affirmatiuè, & ita secundum fidem tenendum est, quoniam sic definitur in prædicto Concilio & Sessio. Can. 11. cuius verba sunt. Si quis dixerit prohibitionem solennitatis nuptiarum certis anni temporibus, superstitionem esse tyranicam, ab ethnicorum superstitione profectam, aut benedictiones & alias caeremonias quibus ecclesia in illis utitur damnauerint, Anathema sit. Sunt autem causæ matrimoniales ad iudices ecclesiasticos deferendæ, ad quos proprie spectant, sic enim definitum est in prædicto Concilio & Sessione. Cano. 12. his verbis. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, Anathema sit.

QVAERITVR, an professi solenni voto castitatem, & etiam illi qui in sacris ordinibus sunt constituti, possint matrimonium contrahere, quod

Ff

firmum

De Matrimonio.

firmum sit & validum . Respondetur
negatiuè, neque enim licitè contrahere
possunt, quòd si contrahant , totum est
irritum & inane: nam ita diffinitur vbi
supra Cano. 9. his verbis. Si quis dixerit
clericos in sanctis ordinibus constitu-
tos, vel regulares castitatem solenniter
professos posse matrimonium contra-
here contractumque validum esse non
obstante lege ecclesiastica vel voto, &
oppositum nihil aliud esse quàm dam-
nare matrimonium , posseque omnes
contrahere matrimonium qui non sen-
tiunt se castitatis etiam si eam volue-
rint habere donum , Anathema sit.
Cùm Deus id rectè petentibus non de-
neget, nec patiatur nos supra id quod
possumus tentari.

308

QVAERITVR, an rationabili-
ter ecclesia prohibuerit sacerdotibus,
ne matrimonium contraherent (nec
enim huiusmodi prohibitio est de iure
diuino vt dicit D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 11.

& patet

& patet: quia orientali sacerdoti est licita copula carnalis vxoris, quā habuit prius (quā ordinaretur). Et videtur q̄ nō, quia orientales sacerdotes, vt diximus, sunt vxorati. Item, quia multa scandala per abrogationem huius legis vitarentur, quæ passim contingunt, ergo melius esset q̄ quilibet sacerdos suo arbitrio relinqueretur, vt ille qui vellet continenter viuere ita viueret, & qui vellet vxorem ducere eam duceret. Præterea legales sacerdotes vxores habebāt. Itē & fortius, quā in primitiua ecclesia nō solū simplices sacerdotes, sed etiam episcopi erāt vxorati, vt patet ex apostolo. i. Timotheo. 3. oportet episcopū irreprehensibile esse, vnus vxoris virū. Quæst. grauissima est: ad quā respondei magnis ex causis & sc̄tissimè hanc legē ab ecclesia inductā & hactenus cōseruatā, nec vnquā erit decens vt rescindatur. Primū patet, vbi simul ad hoc vltimum r̄ndetur argumentū. Nam primitiua ecclesia dum ad

De Matrimonio.

huc rudis ex gentibus constituebatur, leuiores dedit præcepta, ne territi fugerent, ne laqueum viderent iniicere, & plus imponere oneris quam posset hominum sustinere fragilitas. Ideoque apostoli non præcipiunt continentiam cœlibatû, sed virginitatem cõsulunt, ieiunia non improbant. At ex eorû traditiõe obseruari docet Hierony. tum in epist. ad Marcellam, tum in libr. de celebratione paschæ. In tenella igitur adhuc ecclesia dum ecclesiasticus ordo instituitur propter conuersorum paucitatem admissum est sacerdotibus uti matrimonio prius cõtracto. Roborata verò ecclesia, hominibusque ad potiora puocatis, addictus est ecclesiastico ordini cœlibatus, ut non nisi deinceps cœlebs victurus admittatur ad ordines. Hinc Ambros. in epist. ad Ephe. capi. 4. ibi. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. sic ait. Postquam omnibus locis ecclesiæ sunt cõstitutæ & officia ordinata aliter composita res est quam cœperat.

Rationē autem huius mutationis assi-
gnat. Hiero. cōtra Iouinia. lib. 1. c. 19. Si
laicus inqt & quicumq; fidelis orare non
pōt nisi careat officio cōiugali (1. Corīn.
7.) sacerdoti cui semp p populo offerē-
da sunt sacrificia, semp orādū est. Si sem-
per orādum est, semper carēdum matri-
monio. Nam in vetere lege qui p popu-
lo hostias offerebāt, nō solū in domibus
suis nō erant, sed purificabātur ad tēpus
ab vxoribus separati, vinū & ficerā non
bibebant, quę solēt libidinē puocare. Et
Ambro. in. 1. ad Timot. epist. c. 3. ibi, dia-
coni sint vnus vxoris viri sic ait. Veteri-
bus em̄ idcirco concessum est Leuitis
& sacerdotibus vxores ad vsum habere,
quia multum tempus ocio vacabant à
ministerio aut sacerdotio, multitudo
enim erat sacerdotum & magna copia
Leuitarum, & vnusquisque certo tem-
pore seruebat diuinis cæremonijs se-
cundū institutū David. Hic em̄ 24. clas-
ses constituit sacerdotum, vt vicibus de-

De Matrimonio.

seruirent. Vnde Abia octauam classẽ
habuit, cuius vice Zacharias fungebatur
sacerdotio. Lucæ. 1. sicut continetur
in Paralipomenon libr. 1. capit. 24. ita vt
tempore quo non illos contingebat de
seruire altari, domorum suarum agerẽt
curam. At vbi tempus imminebat mini
sterij, purificati aliquantis diebus acce
debant ad templum offerre Deo. Nunc
autem. 7. diaconos esse oportet, aliquan
tos presbyteros, vt bini sint p̄ ecclesias,
& vnus in ciuitate episcopus, ac per hoc
omnes à conuentu fœminæ abstinere
debere, quia necesse est eos quotidie
præsto esse in ecclesia, nec habere di
lationem vt post conuentum legitime
purificentur sicut veteres, &c. Haste
nus Ambrosius. De gentiliũ verò sa
cerdotum castitate audi Hierony. libr.
2. contra Iouinia. capit. 3. epistola 6. An
tequam, inquit, religio nostra fulgeret
in mundo, vnicubas semper habuisse
inter matronas decuit, per illas fortu
næ

næ muliebri sacra fieri solitum. Nullū sacerdotem bigamum, nullum flammem bimaritum leges. Hierophantes quoque Atheniensium vsque hodie ciuitatæ sorbitione castrari, & postquam in pontificatum fuerint electi, viros esse desinere.

QVOD verò nunc non expediat 310
 vt prædicta ecclesiæ prohibitione sacerdotes sint coniugati rescindatur, Probatur. Primò, quia matrimonij onera multa sunt, totumque hominem requirunt, & tenetur vxoratus vxoris filiorumque curā habere. 1. Timot. 5. Siquis suorum & maximè domesticorū curam non habet fidem negavit, & est infideli deterior, quomō ergo sacerdos miles Christi vxoratus & multis filijs circumseptus poterit semper diuino intendere ministerio? 2. Timot. 2. Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus &c. Præterea si hæc rescinderetur lex, maior esset ambitio circa

De Matrimonio.

beneficia ecclesiastica nō solū obtinenda sed etiā multiplicanda. Nā plura nō sufficerent multis filijs onerato, cū tanta nuuc sit pro filijs illegitimis procurandis ambitio. Præterea tota honestas & habitus clericorū periret, & vacarent vestibus pretiosis vt vxoribus placerent, eorumque castitas nō esset maior. Si enim liceret eis vel vnā habere, cū ad eam visitādam plures deberēt accedere, nequaquam essent vnā contenti. Hinc de beato legimus Augusti. fœminarum verò nulla in domo eius mansit, nec etiam germana, nec filix fratris quæ Deo pariter seruiebant: dicebat enim, quòd & si de eis non posset oriri suspicio, tamen de alijs quæ ad eas aduentarent, posset oriri. Præterea in eleemosynis elargiendis patres pauperum essent multò contractiores quā nunc sunt.

311

Ad illud de sacerdotibus oriētalibus
Respōdetur ꝯ ex dispēsatione ecclesie
Græcis

Græcis sacerdotibus permissum est vii
matrimonio ante ordines contracto.
Schismatici enim cū essent, voluit pia
mater ecclesia vel sic in gremiū suum
eos recipere. Cæterum post ordines sa-
cros receptos matrimonium contrahe-
re nemini permissum est, vt patet in ca-
nonibus apostolorum. Cano. 25. Et in
Concilio Neocæsariensi. Cano. 1. & in
ca. cum olim. de clericis coniugatis. Ad
aliud verò argumentum q̄ plura scan-
dala sacerdotum vitarentur. Responde-
tur q̄ hæc scandala nō parit cœlibatus,
sed abolitio amoris & timoris Dei, libe-
ra concupiscentia, appetitus effrænis,
horror virtutis, & interdum pōtificum
& aliorum promouentium vitio, hæc
accidunt, qui non doctiores, non me-
liores, sed nobiliores, ditiores, & argu-
tiores in clerum eligunt, & simplicio-
res quosque, (probos tamen & inno-
centes tanquam inidoneos) repellunt,
qui affinibus cognatis & amicis (quasi

De Matrimonio.

terrenæ forent militiæ) officia largiuntur, non vilitati consulentes egentis ecclesiæ, sed potentum, aut amicorum parere volentes iussioni. Quodque his deterius est, illis donant clericatus gradum, quorum fuerunt aliquando obsequijs deliniti, magis personæ commodum, quàm accipientis personam attendentes. Quibus dicitur Michiæ. 3. qui ædificatis Sion in sanguinibus & Hierusalem in iniquitate. Igitur quisquis se non continere iudicauerit, se initiare ordinibus non sinat, sed vtatur sibi admissio fornicationis remedio in matrimonio. Si autem sacris se initiari fecerit, factum est ei illicitum, quod prius licuisset. Et si putans se continere posse ordinatus fuerit, & postea carnalis petulantia sic efferbuerit, vt sibi ei impossibile videatur continere, oret Deum, & in eo confidens dicat cum Apostolo, Omnia possum in eo qui

Philip.
pen. 4.

qui me confortat. Audiatque Christum dicentem Luca. 11. Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis. Impossibile autem dicunt, non quia gratia Dei assistente impossibile sit, sed quia negligentia torpentes, non conantur vt sint continentes. Orent ergo huiusmodi, abstineant, ieiuent, corpus inedia subiiciant, occasiones libidinem prouocantes fugiant, ad bona opera se conferant, & diuino fultu auxilio poterunt continere, quod sibi prius impossibile suspicati fuerant. Dicit enim negligens se non posse continere, non quia non potest, sed quia non vult. Nam deliciarum affluētiam, epularum & poculorum copiam reserare iste non cupit, muliercularum consortia & alia concupiscentiæ incentiua vitare refugit, ocium studio repellere negligit, iuxta Hieronymi consilium ad Rusticum monachum. Ama studia scripturarum, & carnis vitia non amabis.

De Matrimonio.

bis. Itaque plerisque sacerdotibus non virtus continendi, sed voluntas deest. vellent nãque plerique hominum esse boni sed non sunt, non quia esse non possunt, sed quia non volunt, vt ait Augustinus libro. 2. de peccatorum meritis. c. 17. Nam contra naturam est corpus voluptatum sine voluptate frui teste Hiero. contra Iouinia. lib. 2. c. 37. epistola. 6. Istis quoque dicit Chryso. homilia in Psalmum. 50. Non possum, ais, me continere, hoc pusillanimitatis est & negligentia tua, qui Dei praecepta contemnere malles, quàm facere.

Laus Deo, pax viuuis, requies defunctis.

Finis summæ de septem Ecclesiæ mysterijs & sacramentis, ad laudem Dei omnipotentis.

DE

D E C L A V I

B V S.

¶ Hæc materia tractatur in.4. dis.18.
& D.Tho.in additionibus ad ter-
tiam partem.q.17. clauēs enim in
ecclesia esse debent.

Dicitur autem Clauis potestas, 312
quæ remouetur obstaculum in
trandi regnum cœlorum. Im-
pedimentum enim totius humanæ na-
turæ ex peccato primi hominis conse-
quutum, per passionem Christi amotū
est: & ideò post passionem vidit Ioan.
Apoca.4. in cælo ostium apertū. Sed ali-
cui adhuc quotidie manet clausum pro-
pter peccatū originale quod cōtraxit &
pppter actuale quod cōmittit: & propter
hoc egem^o sacramētis, & clauib^o eccle-
siæ, in quibus efficacia passionis manet.

Quia

De Clauibus.

Quia ex latere dormientis ī cruce, sacra
mēta fluxerūt, quibus ecclesia fabricat̃.

313

Hanc autē clauīū potestatē aposto-
lis cōtulit Ch̃rs, vt expressē determina-
tur in cap. firmiter. de summa Trinit. &
fid. cath. Quādo autem fuerit apostolis
collata? Armachanus absurdē errans li.
11. de quæstionibus Armenorū. c. 14.
& 15. cōtra oīum doctorum sñiam di-
cit q̃ Marci. 3. cūm dñs duodecim apo-
stolos elegit. Sed patet hoc esse falsum
quia Matthæi. 16. pro magno vni pro-
misit Petro dicens, Dabo tibi clauēs re-
gni cælorum: non ergo antea habebat,
aut nihil pmisit. Itē antequā ipse eis
consecrasset, sacramētumq; constituif-
set potestatē dedisset consecrandi: ac si
Cæsar cōstitueret regē aliquē super re-
gno non cōstituto. Dico ergo q̃ in cœ-
na (Matthæi. 26) cōtulit totam potesta-
tem ordinis: Potestatē autē iurisdictionis
in foro interiori, Ioan. 20. Accipite
spiritū sanctum, quorū rumiseritis pec-
cata

cata remittuntur eis. Potestatem autē iurisdictionis in foro exteriori, Matthæi 18. Quæcunq; alligaueritis super terrā, &c. Nec inconuenit, quòd Apostolis Christus (potestatem excellentiæ habēs) apostolicam potestatem iurisdictionis consummatam & perfectam cōtulerit antefacerdotium. Vnde & ecclesia nūc temporis iurisdictionē in foro exteriori dat etiam nō sacerdotibus, & potestatem ordinis dat ijs quibus nondum cōtulit potestatem iurisdictionis.

Et nota, q̄ illa potestas data in foro exteriori. Matth. 18. (Ibi enim fundant scholastici authoritatē excōmunicandi Et Hierony. ibidem, & Augusti. libr. 1. cōtra aduersarium legis & prophetarū. cap 17.) Aduertendum inquam, q̄ hæc potestas excommunicandi potest dici clauis regni cœlorum, si regnum cœlorum capiatur pro ecclesia militante, Augusti. loco citato, & super Ioan. tracta. 50. & habetur. 24. q. 1. capitu. quod cun-

De Clauibus.

cunque. Si autem regnum cœlorum capiatur pro ecclesia triumphante, potest dici clavis indirecte & secundario. Nā quatenus excommunicatio excludit à sacramentis quibus regnū cœlorū aperitur potest dici quod claudit regnum cœlorū. Quatenus verò absolutio ab excommunicatione, admittit ad sacramenta, ex consequenti regnū cœlorū aperit.

315

SE D Vtrum omnes apostoli habuerint claves? Et videtur quod nō. Quia Matthæ. 26. soli Petro sunt promissæ. Rūd. cum Caietan. libr. de primatu Romanæ ecclesiæ, capit. 5. & 6. quod sine dubio omnes Apostoli à Christo & non à Petro susceperunt claves. Patet in capitulo. firmiter. de summa Trinitate & fide catholica. Etiam habetur in capitulo. loquitur. 24. quæst. 1. & ex Hiero. lib. 1. contra Iovinianum. Petro autem collatæ sunt claves, Io. 21. ibi pascite oves meas. Eadē em̄ potestas requiritur ad pascendas oves Chri, & ad aperiendū vel clauden

dēdum regnū cælorū. Nā qñ Christus
 uiuus erat & præsens, non egebat vica-
 rio: consentaneum est ergo vt post re-
 surrectionē eū instituerit: & non vide-
 tur vbinam hoc fecerit nisi Ioan. vlti.

Dico præterea, q̄ sicut peculiariter 316
 clauēs Petro cōmissę sunt. Matthæ. 16.
 sic Ioan vlti. aliqua peculiaris potestas
 data est Petro præter cæteros: potestas
 enim Petri in duobus maximè excelsit
 potestatem aliorum apostolorum.
 Primum, quia Petri potestas etiam se-
 extendit supra ipsos apostolos. Nam vt
 arguit Innocent. de maioritate & obe-
 dientia. c. 6. qui dixit, Pasce oues meas,
 non distinguēs inter has oues & alias,
 alienum à suo demonstrat ouili, qui
 Petrum pastorem non recognosceret.
 Quo eodem argumento, vtitur Bonifa-
 cius octauus in extrauaganti, vnam san-
 ctam. Secūdo excellebat in hoc, q̄ po-
 testas Petri erat ordinaria in vniuer-
 sum orbē, aliorū verò apostolorū erat

De Clauibus.

extraordinaria ex priuilegio peculiari.
Vnde factum est, vt successores Petri
successerint in vniuersa potestate respe-
ctu omnium ouium Christi. Successo-
res verò apostolorum nō successerunt
apostolis in potestate extraordinaria.
Imò crediderim omnem potestatē epi-
scoporū (qui sunt apostolorū successo-
res) à Petro & successoribus Romanis
pontificibus esse deriuatā: ita q̄ succes-
sor Petri est immediatus vicarius Chrī,
& à Chrō accepit potestatē: vt diffiniē
in cōcil. Florē. & in cōci. Cōstātien. ses-
sione. 8. sed successores apostolorum,
nec susceperūt potestatem ab ipsis apo-
stolis, nec à Christo immediatē, sed me-
diatē à Romano pontifice. Et sic intel-
ligo decretū Leonis papæ. 19. dist. c. ita
dñs. Eodem modo dico, clauis Petri in
duobus differre à clauibus apostolorū.
Primò in vniuersalitate: accepit enim
ad aperiendū, non huic aut illi, sed om-
nibus fidelibus, nullo excepto. Secun-
dò

do, quia sic eas accepi; ut ab eo acci-
 piant omnes quicūq; clauēs habuerint.
 Nam q̄ apostoli non acceperint à Pe-
 tro, fuit ex peculiari priuilegio, quo &
 Paulus gloriabatur, potestatem aposto-
 licam non ab hominibus accepi. Et
 quanuis in capi. firmiter. dicatur Chri-
 stum contulisse clauem apostolis, &
 eorum successoribus: dico q̄ non est ea-
 dem ratio de apostolis & successoribus
 apostolorum. Quia apostoli ex pri-
 uilegio immediate à Christo accepe-
 rant potestatem ligandi atque soluen-
 di, etiam in totum orbem, quod malè
 Turrecremata negat. Sed successores
 apostolorum, cum manifestè ordinen-
 tur ab hominibus, potestatem ordinis
 non immediate à Deo accipiunt: pote-
 statem autem iurisdictionis accipiunt
 à Romano pontifice immediate. Sed
 nihilominus Christus confert clauēs
 successoribus: licet per medios mini-
 stros. Quemadmodum idem ipse est

De Clauibus.

qui tollit peccata mundi: licet per ministros sacramentorum.

317

SED vnde constat clauis Petro & cæteris apostolis concessas nunc in ecclesia permanere, cum non maneat potestas faciendi miracula quæ apostolis est collata, nec baptizandi in nomine Iesu Christi, quod apostoli fecerunt? Respondeo, constat potestatem istam viuentibus apostolis ad alios esse derivatam. Patet hoc Actuum. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi. &c. Et. 1. ad Timotheũ. 4. & ad Titum. 1. Secundò dico, secundum fidem catholicam tenendum esse, clauis apostolis concessas, nunc in ecclesia perseverare. Patet ex capit. firmiter. Et ex ecclesiæ consuetudine, quæ est columna & firmamentum veritatis. Et Matth. vlti. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Petro enim non sunt datæ clauis propter ipsum, sed propter ecclesiam. Quare perseverante ecclesia,

fia, potestas data Petro debuit perseuerare. Et sic intelligatis decretum Augusti. 24. quæst. 1. cap. quodcunque. Vnde & patet quare dicantur clauis ecclesie, quia scilicet propter ecclesiam apostolis & successoribus datæ sunt. Clauis autem ecclesie appellari frequentissimum est: vt apud Augustinum libro primo de doctrina christiana. capi. 18. refertur.

CLAVIS autem est potestas ligandi atque soluendi, qua ecclesiasticus iudex dignos recipere, indignos excludere debet à regno: vt dicit Magister sententiarum. 4. d. 18. & Glossa ex Hierony. Matth. 16. Et cõprobatur à Ioan. Papa. 22. in extrauagan. quia quorundam. de verborum significatione. Et aduerte regnum cælorum multipliciter capi. Primò pro sacra scriptura, vt Matth. 21. Auferetur à vobis regnum Dei, &c. Secundò pro ecclesia militante, vt Matth. 13. Simile est regnum cælorum

318

De Clauibus.

forum thesauro abscondito in agro, &c.
Et Matt. 25. Simile est regnū cælorū de
cem virginib⁹; &c. Tertio vt etiā inclu
dat duplicē statū, scilicet militantem, &
triūphantem: vt Matth. 5. Beati qui per
secutionē patiūtur propter iustitiā, &c.
quia ipsorum est regnum cælorum. &
nisi abundauerit iustitia vestra, &c. nō
intrabitis in regnum cælorum. Aperire
autē regnū cælorū cōtingit dupliciter.
Vno modo ex autoritate & potestate,
vt Papa cū explicat locū scripturæ, diffi
niēdo verū sensum. Item cū sacerdos
ex officio baptizat. Secundò modo nō
ex autoritate, sed per simplex ministe
rium, laicus qui baptizat in necessitate,
& vir doctus qui aperit locum abditum
sacrarum literarum, aut qui docet qua
via ad regnum cælorum perueniēdum
sit. Dicēdum ergo, clauem esse potesta
tem aperiendi & claudendi regnum cæ
lorum, si sit plenaria potestas, quomodo
docunq; accipiatur regnum cælorum.

Et

Et hæc promisit Deus Petro, eaque virtur pontifex quando diffinit aliquid secundum fidem tenendam, vel dispensat in voto, vel relaxat iuramentum: id enim est aperire regnum cælorum ex auctoritate & potestate. Secundò dico, quòd præcipuus actus clauium est ligare & soluere, & sic per eum diffinitur, sicut diffinitur humanus intellectus per discursum, & potentia visiva per visionem coloris.

SE D. queritur, vtrum sit idem clauis cum caractere? D. Th. 4. d. 18. dicit qd sic. Contrariũ dicit Scotus. d. 19. q. 1. & Marsil 4. q. 12. articul. 2. Sed distinguendum est de clauis ordinis, & de clauis iurisdictionis: vtraque enim requiritur ad aperiendum regnum cælorum. Clauis iurisdictionis nõ est idem cum caractere. Clauis autem ordinis idem est cum caractere sacerdotali. Character enim est potestas sacerdotalis, quæ datur sacerdoti ad consecran-

De Clauibus.

dum. Datur etiam eidem ad absoluen-
dum à peccatis: ita quod inde habet homo
potestatem absoluendi, vnde habet quod
sit sacerdos. Est ergo vna potestas quæ
ad duos actus se extendit, scilicet conse-
crandi & absoluendi. Quemadmodum
eadem potentia est qua simplicia intel-
ligimus, & qua discurremus.

320

QUIA verò actus clauium requi-
rit idoneitatem in eo in quem exerce-
tur, quia per clauem recipit iudex eccle-
siasticus dignos, & excludit indignos.
ideò indiget iudicio discretionis, & ad
explendum actum oportet vt habeat
iurisdictionem, Vnde ponitur duplex
clavis, scientiæ scilicet & iurisdic-
tionis. Et scientia quæ est habitus non est
clavis, sed autoritas scientiæ actum exer-
cendi. Cõmuniter etiam doctores po-
nunt clauem ordinis, & clauem iurisdic-
tionis. Quæ distinctio necessaria est,
si potestatem excommunicandi & absol-
uendi ab excõmunicatione, ad claus
dici-

dicimus pertinere cum diuo Augusti.

Potestas clauium se extendit ad remissionem culpæ. Nam licet Deus remittat per se culpam, virtute tamen eius sacerdos agit instrumentaliter, vt instrumentum animatum, nã aliàs ad remissionem culpæ nõ exigeretur votum recipiendi effectum clauium. Vide Caiet. in opusculo. 27. questionum. & q. 12. de effectu absolutionis. Et Adrianum. q. 2. de clauibus. Et Thomam Waldensem libr. de sacramentis. à cap. 143. vsque ad 146. inclusiue. Extendit etiam se potestas clauium ad remissionem pœnæ æternæ, quod fit quando remittitur culpa: & etiã temporalis, in eo qui cum contritione accedit. Nam sicut applicatur nobis in sacramento meritum passionis Christi ad remissionem culpæ, ita quoque eius satisfactio ad remissionem pœnæ: remittere enim huiusmodi pœnam, pertinet ad remissionem peccati. Et quauis. D. Tho. videatur dicere, q. clauis re-

De Clauibus.

mittunt pœnam proportionabiliter ad peccata (vt si peccatum est paruum, parua pœna remittitur, si magnum, multum pœnæ, sed non tota: quia alias frustra imponderetur satisfactio). Tu tamē tene, clauis tātū pœnæ remittere ceteris paribus cū peccatum est parū, quantum si esset magnum. Quia sacramentum æqualiter se habet, & dispositio est æqualis. Nihilominus hābita ratione cōtritionis, confessor debet iniungere satisfactionem. Quia nescit, antota pœna remissa sit. Et q̄ pœnitētia nō sit moderanda secundū quantitatem peccati, sed secundū contritionem pœnitentis, patet ex Innocent. capit. 8. de pœnitentijs & remissionibus.

322 Potest autem sacerdos ligare ad pœnam; Secus dist. 18. & 19. asserit nullū pœnitentem obligari ad acceptandum pœnitentiam quam iniungit sacerdos. Idē Gabri. dist. 16. q. 2. Quia ad satisfactionem pro pœna duo sunt remedia,

alic-

alterum in hac vita, alterum in purgatorio: ergo pœnitens poterit suo cedere favori. Quia ex misericordia Dei satisfactio præsens acceptatur pro futura pœna. Secundò dicit q̄ si pœnitens acceptet pœnitentiam iniunctam, teneatur illam implere sub mortali: quod tamen videtur irrationabile. Nam si sacerdos non potest obligare ad mortale, mea acceptatio non inducit peccati mortalis obligationem: non enim volo implere pœnitentiam iniunctam, nisi eo modo quo sacerdos obligare p̄t. Propterea Caieta. quæstio. 2. de satisfactione ad. 2. tenet contrarium, q̄ non tenetur acceptare pœnitentiam, nec acceptatam sub mortali adimplere. D. Tho. hic non dicit, an teneatur, sed q̄ sacerdos ligat: nec dicit an ad mortale vel veniale. Sed dist. 26. in expositione textus dicit, q̄ est præceptum de satisfactione. Et ita tenet Syluester verbo, Confessio. 1. §. 26. Et ita tenendum est quòd

De Clauibus.

¶ est præceptum obligās ad mortale, si pñia iniuncta sit rōnabilis. Probat, quia est sacrilegiū voluntariè relinquere sacramentū imperfectū. Itē in foro cōtentioso iudex habet potestātē imponēdi pœnā p delicto quā reus subire tenei, ergo & iudex ecclesiasticus in foro conscientia. Itē in cap. oīs vtriusq; sexus. de pœnitēt. & remiss. iniunctā pœnitentiā p viribus studeat adimplere. Itē suadet ex capi. vlti. de maledicis. Vide de hoc suprà in materia de satisfactiōe. q. 209.

323

EST autem sacerdoti prudentia necessaria ad pœnitentibus imponēdum pœnitentiam. Si sciret quantæ pœnæ sit debitor pœnitēs, cū sit iudex, teneatur æqualem imponere. Sed in pœnitentiæ iniunctione multa debent pensari: vt habetur in capit. 8. de pœnitenti. Nihilominus arbitriū sacerdotis, nō debet esse aut seuerum, aut remissum: videntur enim ridiculæ pœnitentiæ huius temporis. Sed in tribus casibus licet

licet pœnitentiam leuem iniungere. Primò in articulo mortis, & vbiq; pœnitens est impotēs ad pœnitētiam grauem implendā. Secundò quando indulgentia conceditur pœnitenti ex rationabili causa: illa enim habetur loco satisfactionis. Secùs quando indulgentia est indiscreta: vt habetur. ca. 16. de pœnitent. Tertiò si appareat magna contritio, & peccatum non fuit adeò graue. His adderem etiam, cùm pœnitens est tam imbecilli animo, vt per grauē pœnitentiam scandalizetur.

SE D an vnus confessor possit mutare pœnitentiam iniunctam ab alio confessore? Resp. q̄ si pœnitentia fuit irrationabilis, pœnitens non tenetur eam implere, nec habet opus commutatione. Si autem pœnitentia erat rationalis, sed fit dura pœnitenti, non potest commutari nisi à superiori. Quia par in parem non habet potestaté. Et ita intelligo decretum Urbani papæ de pœnitentia.

De clauibus.

nitentiã. d. 6. c. vlt. placuit vt deinceps nul-
li sacerdoti liceat quẽlibet cõmissum al-
teri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere,
sine eius consensu cui prius se com-
misit, nisi pro ignorantia illius cui pœ-
nitens cõfessus est. Sed vide de hoc su-
pra in materia de satisfactione. q. 211.

325

Sacerdotes legales non habebãt cla-
ues. Quia illius sacerdotij potestas non
extendebat ad cœlestia, sed ad cœlestiũ
figuras. Et in hoc præfertur sacerdotiũ
Chrii legali sacerdotio, p hoc, qd Chrus
assistẽs p̄tífex futurorũ bonorũ, ad ta-
bernaculum cœleste introducit. &c. Illi
ergo sacerdotes nõ habuerunt clauẽs,
sed in eis clauĩũ figura præcessit. Chrus
aut habuit clauẽm autoritatiuẽ inquan-
tum Deus, excellẽtiã inquantũ homo:
habet em̄ potestatem aperiẽdi, & clau-
dendi regnum cœlorũ. Soli verò sacer-
dotes ordinati ab ecclesia, habent cla-
ues ordinis, & potestatem absoluendi
à peccatis in foro pœnitentiã. Hęc cõ-
clusio

clusio habetur in cōcil. Florenti. Etiam
in materia de ordine latius ostendimus
contra hæreticos. Clauem autē iurisdic-
tionis (quæ non directe se extendit ad
ipsum cælum, sed mediante militante
ecclesia) non sacerdotes habere pos-
sunt. vt Archidia. & electi. Lege quar-
tū argumentū. D. Tho. in additioni. ad
tertiā partē. q. 19. art. 3. Vñ nota, q̄ fœ-
minæ nullā potestātē spiritualē habēt.
Vnde de legibus & præceptis earum
debet iudicari, id quod de legibus ma-
trisfamiliæ in domestica gubernatio-
ne. Nam si materia est grauis & præce-
ptum necessariū ad cōseruationem bo-
ni cōmunis, obligabit præceptum Ab-
batissæ ad peccatum mortale. Sin autē
materia non est grauis, quanuis ipsa ve-
lit obligare ad mortale lex eius & præ-
ceptum non obligat ad mortale. Verū
est, q̄ cū ex voto obedientiæ mona-
chæ teneantur suæ superiori obedire,
forsitan cum exigeret obedientiā à sub-
ditis,

De Clauibus.

ditis, etiam in re nõ admodum graui, si subditæ violant obedientiam, votum suum videntur infringere. Sed hoc mihi certum non est. Illud verò primo loco definitum est mihi certissimũ. Vnde perperam monachas instituunt, qui absolutè docent præcepta suarum superiorum non obligare eas ad peccatum mortale. Quemadmodum si quis doceret leges principum sceminarum nullas ad mortale obligare. Sed verum est non habere potestatem obligandi in ordine ad finem supernaturalem, hoc enim pertinet ad vsum clauium.

326

Mali sacerdotes vsum habent clauium, iniquitas enim ministri non tollit liberalitatẽ domini, sed sacerdos est solũ minister, ergo non potest sua malitia donum à Deo trãsmissum per eũ nobis auferre. Prætereà, nullus potest scire de alio, an sit in statu salutis: si ergo nullus posset vti clauibus in absoluendo nisi existens in grã, nullus se sciret absolu-

tum,

tū, quòd est in conueniens. Hæresis fuit
 Vuicleph. condēnata in cōcil. Constāt.
 session. 8. & . 15. q̄ mali sacerdotes pri-
 uantur iurisdictione, quæ etiam manife-
 sto ecclesiæ vsu cōdēnantur. Sed cōtra
 videtur id quod habetur. 24. q. 1. c. au-
 diuimus: & . 1. q. 1. ca. etiā corde. sed lo-
 quitur de diuino ab ecclesia, vt patet le-
 genti. Est etiā argumentum. c. remissio-
 nem. 1. q. 1. & de consecra. d. 4. cap. quo-
 modo. ex August. sed loquitur de san-
 ctis, vel bonis catholicis, vel de publicis
 peccatoribus qui non tolerantur.

Schismatici, heretici, excommunica-
 ti, degradati, vsu clauium nō habent:
 quia priuantur subditis, in quos pote-
 statem quam habent exercent. Sicut
 nec possent consecrare non habentes
 panem, nec baptizare si non habeant
 aquam. Illi ergo qui priuati sunt, non
 possunt vsu clauium habere. Sed nota
 q̄ in cōcil. Cōstan. statutū est, non tene-
 ri fideles vitare excommunicatos, nisi

327

Hh sint

De Clauibus.

sint nominatim excōmunicati, vel manifesti percussores clericorum. Vnde fit vt non omnes excommunicati & suspensi priuati sint iurisdictione, illi videlicet qui tolerantur, & quos euitare nō debent. Tempore autem D. Tho. nondum id fuerat constitutum. Peccant tamē illi administrantes sacramenta: quia concilium dicit hanc relaxationem in nullo excommunicatis debere suffragari. Hoc tamen intellige cum gravioris, peccat enim si est in mora petendæ absolutionis. Item quando licitè potest se excusare ab administratione sacramentorū. At quando tenetur administrare sacramenta petēti, non peccat administrando: aliàs esset perplexus.

328 SED nunquid in mortis articulo huiusmodi poterūt absoluerē? D. Thom. hīc in additionibus. q. 19. arti. 6. nullum casum excipit. Sed suprā. q. 8. generaliter dixit in articulo mortis quemlibet sacerdotē absoluerē posse. Sed. 3. p. q. 8.

82. artic. 7. ad. 2. dicit q̄ solus baptismus
permittitur esse ratus hæreticis & schif
maticis in artic. necessitatis. In nullo au
tem casu possunt cōsecare, vel aliud sa
cramentum conferre. Et idem hac. q̄o.
art. 5. 3. Et est communis opinio. Sed Pa
lude. d. 25. q. 1. circa finem tenet q̄ in ar
ticulo mortis, licitum est ab hæretico
recipere pœnitentiã: quia est sacramen
tum necessitatis sicut baptismus. Idem
Syluester verbo, Cōfessor. 1. parrapho
ultimo. Et Maio. d. 17. Et gloss. de spō
sal. c. 11. Et re vera, de excommunicatis
catholicis non dubito, quin in arti. mor
tis possint sacramentum pœnitētiæ mi
nistrare. Non enim video causam qua
re fideles in arti. mortis præsentē sacer
dote catholico priuentur sacramento
necessario ex iure diuino. Nec esset
minùs intolerabile prohibere absolu
tionē in articu. mortis, quàm reseruare
casus: præsertim cùm cōmuniter homi
nes habeāt attritionē. Item licet recipe

De Clauibus.

re baptismū, ergo absolutionem: quia
vtrunque est in diuino præcepto, & sa-
cramentum necessitatis. Item ca. quod
non est. de regulis iuris. dicitur, quòd
necessitas non habet legem. Et idem
mihi probabile est de hæretico, à quo
periculum non timetur, & qui non er-
rat in articulo sacramenti pœnitentiæ,
præsertim si de iure diuino quilibet
sacerdos habeat auctoritatem in articu-
mort. Non valet, quod afferri solet in
contrarium de Hermegil. ex 24. qō. 1.
cap. vlti. tum quia ibi loquitur de com-
munionem quæ non est sacramentum ne-
cessitatis, tum quia id fecit ne faueret
Arriano episcopo: quem pater ob id
destinarat.

329

Sacerdos autem non potest vti cla-
ue in quemlibet, sed in eos tm̄ qui ei in
fortem venerint: nisi in necessitatis
articulo, vbi nemini sacramenta sunt
denegāda. Hanc opinionē D. Tho. pro
babiliorē facit Martinus. 5. qui in concī
lio

lio Constantiens. circa finem, inter reliquas interrogationes ponit hanc, vtrum credat auctoritatem iurisdictionis papæ & episcopi esse maiorem in soluendo, ligandoque, auctoritate simplicis sacerdotis, etiam habentis curam animarum. Proprius verò sacerdos in aliquibus casibus non debet absolueri sibi subditum, sed remittere ad superiorem. Primus, quando est solennis pœnitentia imponenda, quia eius proprius minister est episcopus. Sed iam hæc pœnitentia recessit ab usu. Secundus de excommunicatis, quando inferior sacerdos non potest absolvere. Tertius, quando inuenit irregularitatem contractam, pro cuius dispensatione debet ad superiorem remittere. Quartus de incendiarijs. Quintus quando est consuetudo in aliquo episcopatu quod enormia crimina ad terrorem seruantur episcopo. Et nota solutionem ad primum in additio. quæst.

De excōmunicatione.

20. ar. 3. in qua dicit, q̄ sacerdos non debet audire confessionem mulieris cum qua peccauerit, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed petere licentiam ad alium eundi: vel ad superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, tum propter periculum: tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret, absoluta esset. Et quod Augusti. dicit Nullus officio sacerdotis vti debet nisi immunis ab illis sit quæ in alijs iudicat. Dicit D. Tho. intelligendam secundum congruitatem, & non secundum necessitatem sacramenti. Et hæc de clauibus dicta sufficiant.

Sequitur vltimus de
excōmunicatione
tractatus.

De

De excommunicatione tractatur
in.4.district.18.& à S.Thom. ibi.
& in additionibus. quæst.21. Nos
breuiter absoluemus hūc tracta-
tum quatuor punctis.

¶ Primò dicemus quid sit excom-
municatio, & quæ causæ illius.

¶ Secūdo de casibus in quibus po-
test homo peccare, ex hoc solū
quod est excommunicatus.

¶ Tertiò de eo qui potest excom-
municare.

¶ Quartò & vltimò dicemus de
excōmunicatione minori, quid
sit, quæ causæ eius, & quis possit
ab ea absolvere.

De excommunicatione.

330

QUO ad primum, excommunicatio est separatio à cōmunionē ecclesiæ quo ad fructū & iutragia generalia: & est diffinitio excommunicationis maioris. Pro cuius intelligentia est notandum, q̄ exco-
municatio non est peccatum, nā quodlibet peccatum (etiam veniale) est maius malū quā excommunicatio, sed est pœna: pœna autē est priuatio alicuius boni, & sic excommunicatio est priuatio cōicationis ecclesiæ, quæ quidē est quoddā bonum. Secundò nota, q̄ inter Christianos sunt quatuor gradus cōicationis. Primus est cōmunicatio humana quæ etiā inuenitur inter infideles, sicut comedere simul, colloqui, tractare: & hæc communicatio non est propriè fidelium, sed conuenit eis quatenus ciues, & politici sunt. Secundus est cōmunicatio quæ consistit in hoc q̄ est simul conuenire in ecclesia ad orandum, ad recipiendum sacramenta, ad electionem
cano-

De excommunicatione. 245

canonicam actiuam & passiuam, & ad audiendū diuina officia. Tertius est communicatio bonorū & suffragiorū quæ ex intentione ecclesiæ applicantur, seu offeruntur, pro omnibus Christianis. Quartus est communicare, seu habere partem in bonis & meritis aliorum fidelium, quæ titulo charitatis applicatur omnibus existentibus in gratia: secundū illud Psalm. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua. His suppositis fit prima propositio, Excommunicatio non priuat quarta communicatione. Probat, quia illa cōmunicatio fundatur in charitate, charitatem autem non expellit nisi peccatū: sed excōmunicatio non est peccatum, vt diximus: ergo. Secunda propositio. Excommunicatio priuat hominē reliquis tribus communicationibus. Vnde solet ab alijs diffiniri (& bene) excommunicatio est priuatio à quacunque licita communica-

De excommunicatione.

nione fideiū. Confule Caieta. quodlibet. 2. q. 12. Et nota antiquam cōsuetudinem ecclesie in ex cōmunicatione, q̄ gradatim fideles cōmunicatione priuabantur. Et fortē tot erant genera ex cōmunicationum, quot genera cōmunionum. Vnde Syluest. tria genera ponit verbo, excommunicatione. 2. §. 1. Aliquando enim priuabantur sola cōmunionē eucharistiæ, quæ antonomastice cōmuniō dicitur. vt trad. Dionys. de ecclesia. hierar. cap. 3. & ostendit Vualdē. libr. de sacramētis. cap. 95. Et de hac intelligo decretū Ioānis papæ. 3. q. 4. c. Engeltrudam. Aliquando priuabantur Christi fideles ecclesiastico cōuentu ad officia diuina audienda, vel ab oratione cōmuni: quæ omnes poterant appellari minores excommunicationes, & eas videre licet. 5. quæst. 2. ca. presenti. Et. 1. q. 3. cap. ad mensam. Et in concilio Niceno. cap. 11. & 12. Et Chrysof. homil. 17. in Matthæum circa finem.

Ali-

Aliquando fideles priuabantur omni cōmunionē, quasi præcisi ab ecclesiastico corpore: & hanc veteres apellabant anathema, qua voce Iudæi extremam detestationem significare solebant, teste Hierony. super. i. c. epistolæ ad Galatas. Nos hac tēpestate duas tantū excommunicationes nouimus, minorē, qua quis priuatur cōmunionē passim sacramētorum omniū: maiorē, qua etiā priuatur alijs fideliū cōmunionibus, vt habes de clerico excōmunicato cap. vlti.

QVAERITVR, vbi habetur in sacra scriptura, q̄ ecclesia possit hac pœnā puniri? Respon. q̄ excōmunicatio fundatur in autoritate Pauli. 1. Corinthio. 5. Iam iudicauī vt præsenstradere huiusmodi hominem satanz in interitū carnis. Et re vera intelligitur, quòd tulit in eum sententiā excōmunicationis. vt Sanct. Tho. exponit. Item fundatur in autoritate. 1. Ioann. 5. Est

De excommunicatione.

15. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. Qui quidem locus licet multipliciter intelligatur, videtur quod sensus legitimus & literalis sit ille de quo dicitur. Si ecclesiam non audierit, sit tibi ut ethnicus & publicanus. Item ad Titum. 3. Hæreticum hominem post primam & secundam monitionem deuita. Quem locum adducit sanctus Thom. ad hoc propositum. 2. dist. 43. & quæstionibus de malo. q. 3. art. 15. 3. & ita videtur exponere, & fortè illa est expositio literalis, & Matthæi. 18. Si ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus.

332

QVAERITVR, quomodo intelligatur quod excommunicatio privat à receptione sacramentorum? an sit sensus quod faciat eam illicitam, ita videlicet quod non potest excommunicatus sacramentum suscipere sine hoc quod peccet: tamen si de facto suscipiat, verum suscipiat sacramentum. Vel an sit sensus quod non

De excommunicatione. 247

¶ non potest sine peccato suscipere, nec si de facto suscipiat, tenet sacramentum: ita ¶ ultra hoc quòd peccat, sacramentum est nullum? Hæc quæstio est vna de vtilioribus & difficilioribus totius huius materiæ. Et tota difficultas est de sacramento pœnitentiæ, vtrum sit nullum per hoc quòd sumitur ab excommunicato. Pro cuius intelligentia est in primis notandum, quòd excommunicatio non habet ex iure diuino priuare à receptione sacramentorum, nec à participatione sacrificiorum ecclesiæ. Nam de iure diuino nullus est excommunicatus: licet veniat excommunicandus ab ecclesia, secundum eius placitum & limitationem. Secundò nota, ¶ in potestate ecclesiæ est, facere quòd sacramentum pœnitentiæ & sacramentum matrimonij sit nullum, vbi susciperetur ab excommunicato, etiam inuincibiliter ignorante se esse excommunicatum. Quod tamen non
posset

De excommunicatione.

posset ecclesia facere de alijs sacramentis imprimantibus characterem : quia habet determinatam materiam de iure diuino , quæ non potest subtrahi. nec mutari. Hoc supposito dico , quod de hac resunt diuersæ sententiæ : licet omnes conueniant in hoc , quod si excommunicatus sciens vel vincibiliter ignorans se esse excommunicatum , suscipiat aliquod sacramentum , peccat mortaliter & est sacrilegus. Si verò accedat bona fide cum ignorantia inuincibili iuris vel facti , excusatur a mortali , & de hoc non est dubium. Sed loquendo de annulatione , quidam dicunt quod si excommunicatus etiam inuincibiliter ignorans se esse excommunicatum , accedat ad sacramentum poenitentiae & absoluetur , nullum omnino sacramentum suscipit. Probant , quia excommunicatio tollit iurisdictionem , ita quod excommunicatus nullus est subditus : sed nullus sacerdos potest absoluere non
subdi-

De excommunicatione. 248

subditū, ergo. Patet consequentia, quia licet ignorantia excuset à peccato, tamen non potest facere, quod sit validum id quod esset irritum si fieret cū sciētia opposita. Et hinc est, quod vsus ecclesie habet, quod ante absolutionem à peccatis præmittatur absolutio ab excommunicatione, ne annulletur sacramētum. Secunda, alij dicūt quod si excōmunicatus accedat ad sacramentum pœnitentiæ cum ignorantia inuincibili quæ excuset illum à sacrilegio, verum suscipit sacramentum, nec tenetur amplius confiteri de illis peccatis, sed querere absolutionem ab excommunicatione, & interim non miscere se diuinis. Hæc sententia est Caieta. in summa. verbo, Impedimenta absolutionis. Et Palud. 4. d. 18. quæst. 4. Adria. quæst. 2. de confessione. circa finem. Probat, quia licet absolutio sacramentalis sit iure prohibita excommunicato, nullo tamen iure est irrita, si de facto suscipiatur, nec
vsus

De excommunicatione.

vsus ecclesiæ habet contrarium, & qui hoc cogitant decipiuntur, ergo. Item alia sacramenta non annullantur per hoc q̄ suscipiantur ab excommunicato, ergo nec hoc: nam detis vnde habeatis contrarium. Item quia aliàs iniusta esset sententia ecclesiæ, si vellet ignorantiam inuincibilem condemnare. Siquis autem excommunicatus per ignorantiam vincibilem, accedat ad sacramentum pœnitentiæ, dummodò confiteatur fictionem, verè suscipit sacramentum, & recedente fictione consequitur effectum. Hanc solus Caietan. tenet expressè. Et probatur, quia pœnæ non sunt ampliandæ, sed potius restringendæ, vt patet de reg. iuris. in. 6. reg. 15. & 49. Item eodem iure excluditur excommunicatus à participatione sacramenti matrimonij, & sacramenti absolutionis: sed ecclesia prohibens excommunicato matrimonium, non irritat illud, sed si fiat tenet,

tenet, vt patet extra de eo qui duxit eam
quam polluit per adulterium. capi. 6. &
de matrimonijs contractis contra inter-
dictum ecclesie. capit. 2. vnde ergo di-
ferimen in verbis eisdem generalibus?
Si autem quis celebrauerit pro excom-
municato, & applicauerit ei sacrificium, si-
ne inuincibiliter, siue vincibiliter igno-
ret excommunicationem, applicatio fa-
cta tenet. Prohibentur enim christiani
communicare, non tamen inuoluntate
excommunicatio.

QVAERITVR, vtrum anulletur 333
sacramentum per hoc quod confertur ab ex-
communicato? Respondetur & sit pri-
ma propositio. Si sacerdos excommu-
nicatus quacunque excommunicatione,
etiam propter notoriam clerici per-
cussionem, tenet conferre quodcumque
sacramentum, excepto sacramento pœ-
nitentiæ, verum sacramentum confert,
quanuis peccet. Nec de hoc est dubium,
siue faciat scienter, siue ignoranter, &

De excommunicatione.

tam ubi toleratur quàm ubi non toleratur. Secunda, Loquendo de sacramento pœnitentiæ, si sacerdos sit excommunicatus non nominatim, aut propter notoriam clerici percussionem, & tentet absoluerè, verum sacramentum confert. Ita determinatur in extravaganti concilij Constanti. ante quod nullus excôicatus poterat conferre sacramentũ pœnitentiæ. Et hæc secũda propositio intelligenda est vt prima, vide licet tam ubi talis sacerdos toleratur ab ecclesia quã ubi non toleratur, & tã ubi crimẽ propter quod est excôicatus est secretũ, quã ubi est publicum. Tertia, si sacerdos sit excommunicatus nominatim, aut propter notoriam clerici percussionem, & cum hoc toleratur ab ecclesia, verum sacramentum pœnitentiæ confert, si de facto conferat illud. Patet, quia licet in iure nihil sit de hoc cautum, tamen non est credendum, q̃ ecclesia toleraret eum in publica ad-

De excommunicatione. 259

ministracione sacramentorum, & cum hoc veller q̄ facta per ipsum essent irrita: profectò esset intolerabilis error.

Quarta, si sacerdos sit excōicatus nominatim, aut propter notoriam clerici percussionem, & cum non toleretur ab ecclesia, si tentet absoluerē, nullum omnino confert sacramentum. Patet, quia ista seruatur ante concilium Constan. & ibi relinquitur ita seruandum perpetuis temporibus quoad ista duo genera excōicatorū, ergo. Itē, quia talis nullam omnino habet iurisdictionem, ergo.

QVAERITVR, de causa excōi 334
cacionis an sit peccatum mortale? Quæstio hæc pōt dupliciter intelligi. Primò de iure. i. vtrum non debeat ecclesia excōicare, nisi propter mortale. Secundo de facto, an si excommunicet propter veniale, vel aliud factū quod non sit peccatum, excommunicatio teneat. In primo sensu cōmunis opinio est, q̄ nullus potest iure excommunicari, nisi

De excommunicatione.

propter mortale. Patet ex verbis domini Matthæi. 18. vbi tradita fuit potestas excommunicandi, si peccauerit in te frater tuus, &c. Clarum est quod de venialibus non requiritur illa diligentia: Item ex concilio Meldensi. 11. quæst. 3. cap. nemo. Et hoc tenendum est pro certo licet aliquando viderim oppositum defendi. Secundò dico, quòd licet excommunicatio possit iure fieri pro quolibet mortali, quia finis ipsius est salus Christiani, vt patet. 1. Corintheta. 5. quã tollit quòdlibet mortale, tñ non debet ferri nisi pro grauissimis criminibus, de quibus aliter non speratur sanitas. Patet, quia est vltima medicina ecclesiastica, & nocet plusquam si gladijs feriretur vt ait Augustin. Itẽ, quia excõmunicatio non debet ferri quousque peccator non audiat ecclesiam. Item, quia Paulus non meminit excõmunicationis, nisi propter incestum, cū tamen essent plura alia crimina. Vnde

de pater, & pro temporali damno non potest ferri excommunicatio, nisi sit nimis graue. Et quidem iudices pessimè faciunt, & grauiter peccant concedendo excommunicationes pro rebus leuibus, por las vuas, mançanas, &c. Et est vna de pessimis consuetudinibus quorundam ministrorum ecclesiastica potestate abutentium, quæ omnia iam corrupta sunt. Et anathematis nomen, quo audito maiores nostri tremebant, irrisioni nostris temporibus expositum est. Et ego credo, quòd istæ excommunicationes non obligant, nisi præsumatur esse mortale id pro quo feruntur: non enim de hoc dubito.

SE D vtrum statim, & homo peccat mortaliter, possit excōmunicari? Resp. q non, quousque sit contumax & rebelis ecclesiæ. Patet Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum, adhibe tecum, dic ecclesiæ (& vltimò venit excommunicatio) sit tibi quasi

De excommunicatione.
ethnicus. Idem constat ex paulo, Hæreticum hominem post primam & secundam admonitionem deuita. Vnde de iure nullus potest excommunicari, nisi præcedat trina admonitio: vt patet in capit. sacrosancta. de senten. excommunicata. Trina tamē admonitio non est de essentia excōicationis: vt bene notat Palude. d. 18. in. 4. & Durand. ibidem, & Glossa in capit. prædicto. & in ca. statuimus. Nec hoc est cōtra euāgelium, nam in euangelio ostenditur ordo iuris, non tamen dicitur, quòd ille est necessarius. Verum est quòd non expedit aliter fieri quàm in euangelio expressum est. Nihilominùs si quis semel admonitus excōmunicaretur pro mortali, excommunicatio esset valida. Nō dubito tamen quin admonitio sit de essentia excōmunicationis: ita q̄ si quis excōmunicaretur antequam esset admonitus, excōmunicatio non teneret. Contra hoc potest fieri vnum argumentum.

mentū, quia incurrētes excōmunicatio-
nes latis in iure, nō admonentur prius,
vt patet de incendiarijs, de percussori-
bus clericorū. & c. qui quidē ipso facto
incurrunt in sententiā, ergo. Resp. & ta-
les iam sunt admoniti ab ecclesia, & à
lege Christi prohibente talia crimina,
& ista est sufficiens admonitio.

QVÆRITVR, vtrū excōmuni- 336
catio iniusta sit valida, vel vtrūm ha-
beat aliquem effectū? Nota q̄ excōmu-
nicatio, sicut & quælibet alia sententia,
dupliciter potest esse iniusta. Primò,
quia ipso iure est nulla: vt si aliquis ex-
cōmunicet non subditum, talis cōtinet
intolerabilem errorē, & nullū effectū
habet, tam in foro exteriori, quàm in in-
teriori. Ita dicitur extra, de sententia
excommunic. cap. pertuas. & c. statui-
mus. in. 6. eod. titu. Secundò dicitur ex-
communicatio iniusta ex parte iudi-
cis, quia videlicet malè iudicauit, qua-
cunque ex causa id fiat, siue ex odio, si-

De excommunicatione.

ue ex defectu probationis, siue ex ignorantia: talis tamen non est ipso iure irrita. Et de hac est nostra disputatio modo, utrum liget? Est quaestio nimis grauis, & de qua sunt diuersae sententiae. Caieta. 2. 2. q. 70. arti. 4. ad. 2. tenet expresse, quod talis sententia omnino est nulla, ita, quod nullum prorsus habet effectum apud Deum, nec apud homines. Probat, quia excommunicatio non potest ferri nisi pro mortali, sed iste ut supponimus non peccauit mortaliter, ergo. Item quia sententia iniusta non est sententia, nam secundum S. Tho. 2. 2. q. 70. arti. 4. iudicium iniustum non est iudicium, ergo. Adria. quodlibet. 6. tenet eandem sententiam. Oppositum tenet Ricard. d. 18. q. 5. arti. 3. Alexad. 4. p. q. 82. membro vlti. Syluest. verb. excommunicatio. 2. parrapho. 2. & 3. Pal. 18. q. 1. artic. 3. & Durad. 18. q. 4. Gratia. 11. q. 1. capit. qui iustus. & videtur esse sententia S. Tho. q. 21. additio. ar. 4. omnes isti dicunt.

De excommunicatione. 253

cū: q̄ excommunicatio iniusta ex parte causæ non sit iure irrita, est valida. Horum sententia videtur fundari in capitul. per tuas. de sentētia excōmunica. parrapho. verum inanis. vbi dicitur, q̄ iniuste excommunicatus debet recurrere ad superiorem, & petere absolutionē ab excōmunicatione iniusta, ne ecclesiæ sentētiā cōtenere videatur, & ex hoc ampliùs ligetur. Re vera videtur mihi, quòd omnes isti auctores loquantur breuiùs quàm oporteat, ideò dicam vobis quod sentio. Et sit prima propositio. Iniuste excōmunicatus nō priuatur suffragijs ecclesiæ communibus. Hanc tenent omnes doctores etiā illi qui afferunt sententiam iniustam ligare. Signanter Ricardus, articu. 7. q. 2. & Palude. q. 1. arti. 1. & Alexand. vbi supra. membro. 1. solus Durand. eā negat, sed rationes Caietani, & Adrian. sufficienter eam probant: ecclesia enim nō approbat iniquam voluntatem & sen-

De excommunicatione.

sententiam iudicis quantum ad hoc, cum sit damnum innocentis, sine aliqua utilitate publica. Secunda propositio, Talis sententia quæ non est ipso iure irrita, quantum ad hoc valida est, quæ sic excommunicatus non solum propter scandalum, sed absolute tenetur vitare omnem communionem & vitari. Has duas propositiones tenet beatus Gregor. homil. 26. tractans illud Ioan. 20. Quorum remisistis peccata, & patet hæc. 2. ex multis iuris capitibus, & ex Urbano papa. 11. quæst. 3. cap. quibusnam. Quia si semel daretur facultas cuilibet discernendi an causa sit iusta, vel non, esset magna confusio & schisma: ideo ecclesia iustissime præcipit, ut talis remedia quarat iuris, & interim sententiam timeat, & ei pareat. Tertia propositio, Si talis participaret in diuinis, vel alij eidem communicarent publice, easdem poenas incurreret coram ecclesia, ac si sententia iusta esset. Si enim non est delata appellatio

latio ad superiorem, & conuincor de communicatione cōtra praeceptum ecclesiae: iudex profectò iustè me condemnabit, tanquam irregularem. Hæc Innocentius ex trade sentētia excōmunicandi. cap. 40. & Greg. in homilia citata. Quarta propositio, licet ex vi praecepti ecclesiastici (etiā in secreto) ille teneatur evitare & evitari (quia praeceptum ecclesiae æqualiter obligat excōmunicatum in publico, & in secreto) ex epicheia tamen, siue ex licentia prae sumpta aut ratihabitione potest communicare sine scandalo. Quia in alijs praeceptis sane interpretatur intentio nē ecclesiae, cū nō est verisimile ipsam velle obligare. Hic autem nullo pacto est verisimile ecclesiam ad abstinendum obligare voluisse. Nec enim vult alicui innocenti inferre damnum, nisi propter bonum publicum. Privare autem in publico, necessarium est ad publicam utilitatem: in secreto autem privare,

De excommunicatione.

uare, non est necessarium. Hanc puto esse mentem & Caieta. & S. Thomæ.

337 QVAERITVR, vtrū excommunicatio ignorata liget? Ad hoc fit prima propositio, Si ignorantia inuincibilis sit facti & iuris, id est si sit talis quæ excuset à rota culpa mortali, excusat etiam à canone, non incurritur excommunicatio. In hoc omnes conueniunt, nec potest negari. Quia excommunicatio non potest ferri nisi pro mortali: sed iste non peccauit mortaliter ut supponimus, ergo. Patet hæc de constitutio. c. 2. re quæ culpa caret in damnū vocari nō conuenit. Secūda, si quis peccet mortaliter, & excommunicatio non si formaliter lata pro illo facto, non incurrit sententiam Canonis. i. si aliquis sciat se peccare mortaliter, & ignoret inuincibiliter id pro quo lata est excommunicatio, non est excommunicatus. V.g. occido Petrum & scio me peccare illū occidendo, ignoro tamē inuincibiliter

liter illum esse clericū, non incurro excommunicationē. Pater, quia excommunicationis non est lata contra percussorem hominis sed clerici, vt expressè habet ca. si verò. extra de sententia excommunicationis. Tertia, si factum pro quo lata est excommunicatio, sit aliàs licitum, vel non condemnatum iure diuino ignorantia canonis excusat à pœna. V. g. si papa nec sub pœna excommunicationis præciperet ne quis vestiretur serico, & ego ignorare canonem istū, non incurrerem excommunicationē, quia non pecco mortaliter cum ignorarem inuincibiliter. Probat ex capi. proposuisti. 82. d. Quarta, in omnibus statutis satis ab ordinarijs citra papam, ignorantia iuris si sit inuincibilis, excusat à sententia canonis, etiam si faciam mortale pro quo est formaliter lata excommunicatio, V. g. episcopus fert sententiam excommunicationis in concubenarios, ego ignoro illam, non

incurro

De excōmunicatione.

incurro eā: estō sim concubinaris. Et hoc generaliter est verum in omnibus quoruncunque prælatorum inferiorum papa. Et etiam in religionibus patet, quia ita habetur extra de sententia excommunicationis libr. 6. capi. vt animarū periculis. vbi hoc ipsum expresse continetur. Et in his quatuor propositionibus omnes conueniunt doctores nemine discrepante. Sed tota difficultas est de sententijs iuris latis à Papa, quibus est annexa excommunicatio. V. g. lata est in iure excommunicatio contra incendiarios, est dubiū, an cadens in factum & ignorans inuincibiliter ius, incurrat excōmunicationem? De hoc sunt diuersæ sententiæ inter docto. Adria. q. 3. de clauibus. Scotus dist. 16. q. 98. Maio. d. 18. q. 2. & Glo. in ca. à nobis. de sententia excommunicatiōis. & in capit. vt animarum. Ioan. Andre. ibi. Barro. in. l. cunctos populos. de summa Trini. Omnes isti tenēt partem affirmatiua

firmatiuam, videlicet quod ignorantia iuris non excusat à pœna, seu excommunicatione. Probant ex prædicto cap. vt animarum. in quo papa in fauorem animarum instituit, quod non incurrat excommunicationem qui sciens factum ignorat ius, sed præcipit id obseruari in statutis ordinariarum inferiorum: nullam prorsus faciēs mentionem de statutis papæ, ergo cū solum exceperit summus pōtiffex ordinariarum sententias, fit vt sententia iuris communis in sua vi perseueret. Item quia ignorantia iuris cui est annexa irregularitas, non excuset à tali pœna, vt habetur in ca. cū illorum. de sententia excommunicationis, ergo nec ignorantia iuris cui est annexa excommunicatio excusabit ab ea. Hæc est horum sentētia, & quidē videtur quod sit tutior, præsertim quia fauet vsus ecclesiæ quæ communiter irretitos his laqueis remittit ad superiores per confessores, estò pœnitentes laborēt inuincibili

De excommunicatione.

ciuili ignorantia. Oppositā sententiam tenet Sylues. verbo, excommunicatio. 2. §. 3. & excommunicatio ultimo. §. 3. & verbo, Ignorantia. 1. parrapho. 8. & summa Angelic. Et videtur esse Caieta. & Anto. Qui omnes tenent, quòd ignorantia inuincibilis iuris excuset ab excommunicatione. Probat, excommunicatio nō potest ferri nisi pro cōtumacia, vt patet ex euange. sed qui ignorat inuincibiliter non est contumax, ergo. Item si aliquis sciat substantiam mali actus, & ignoret inuincibiliter aliquā circumstantiam eius, non imputatur ei ad malitiam talis circumstantia, ergo. Ad argumenta vtriusque opinionis potest faciliter responderi. Et quanuis sapientissimus magister Victoria in neutram partem apertè declinet, tamē primam sententiā reputat tutiorem. Et ideò tenendum est, quòd si fiat id pro quo lata est formaliter excommunicatio, incurritur, estò inuincibiliter ignoret ius.

Nec

De excommunicatione. 257

Nec valet solutio Syluestri, quia etiam pontifex est ordinarius, & q̄ eius sententiæ etiam excipiuntur in illo cap. vt animarum periculis, quia est cōtra communem vsum loquendi. Nam in titul. de officio iudicis ordinarij. iuris periti cōmūniter distinguunt ordinarium a summo pontifice.

QVAERITVR, an incurrat sententiã excoicationis qui facit aut omittit aliquid inuincibiliter credēs se incurere excoicationē propter illud? V. g. furatus sum decē aureos in ecclesia, & credo inuincibiliter q̄ ob illud crimen sit posita excoimunicatio, cū tñ non sit est dubiū, an incurrã? Et videtur q̄ sic, quia qui facit actū aliàs bonum, si cogitat esse malū, peccat propter illam conscientiã, ergo. Resp. q̄ in tali casu pecco mortaliter, & incurro tantam culpam & pœnam, quantã incurrissem, si de facto fuisset imposita excoimunicatio p illo opere, sicut ego cogito: quia con-

338

De excommunicatione.

scientia est quæ damnat, vel absoluit. Secūdo dico, quod talis quandiu habet illā cōscientiam debet se in omnibus habere, ac si verè esset excōmunicatus, nam aliàs peccabit propter cōscientiā quam habet. Tertiò dico, quod talis de factō nullam excommunicationē incurrit. Probat, quia ipse non potuit supra se ferre talem sententiā, nec alius tulit, ergo. Item, quia si ille cogitasset eodē modo, quod propter illud opus incurrebat mortem temporalem, non incurrisset illam propter solā suā imaginationem, ergo. Ad argumentū in contrariū dico, quod nō est idē iudiciū de culpa & de pœna, nā culpa pendet ex vniuscuiusq; volūtate, pœna autem nō nisi à iure, vel à iudice.

339 Iam verò de secundo principaliter quæritur, utrū liceat cōmunicare cum excōmunicato? Hic sunt breuiter tria definienda. Primū, in quibus sit licitū communicare cum excōmunicato, & in quibus nō. Secūdū, an incurrat aliquam

aliquam cēsuram qui participat cum excommunicato in prohibitis. Tertium, an sit semper mortale peccatū participare cum excōmunicatis in prohibitis. Quo ad primum, sit prima propositio. Post concii. Constat. duo genera excōmunicatorū tenemur vitare. s. excōmunicatos nominatim, & excōmunicatos propter notoriā clerici percussionē: cum his in quā est prohibitum participare, in his quæ in hoc carmine continentur, Os, orare, vale, communio, mensa negatur. Hoc tamen intelligendū est, quando tales excommunicati non tolerātur in ministerio ecclesiæ. Nam si tolerātur per communē errorem, iam diximus supra q̄ sacramenta ab eis collata sunt valida, ac proinde non tenemur vitare eos, etiam in istis. Hoc patet ex iure, & ex prædicto concii. Secunda, Cū omnibus excommunicatis quocunq; modo sint excommunicati, est licitum participare in his quæ hoc carmine continentur,

De excommunicatione.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse
Vide in summa Caiet. declarationē horū
verborū. Tertia, excōicatio non nomi-
natim, nec propter notoriam clerici
percussionē, nullus tenetur vitare post
concilium Constan. etiā in contētis
in primo versu. Vnde possumus cū eis
colloqui, diuina officia audire, indu-
cere eos ad administrandū sacramenta
si eis ex officio vel ex cōmissione hoc
incumbat: quia sic ordinauit cōcilium
in fauorem animarum. Hæc est aliquo-
rum non omnium. Nam Syluest. Caiet.
& Adri. tenēt oppositum quo ad parti-
cipationem sacramētōrū tam actiuam
quā passiuā: aiunt enim eos peccare
in tali administratione sacramētōrum,
ac proinde non licere fidelibus eos in-
ducere ad eam. Forsitan cōcilium non
ordinauit, nisi q̄ facta per tales essent
valida: quia hoc maximè expediebat
animabus. Quo ad secundū de quanti-
tate pœnæ, sit prima propositio. Qui-
parti-

participat in prohibitis cum excōmunicatis, de quibus loquitur prima propositio, incurrit sententiam excommunicationis maioris in duobus casibus. Primò, quando participat in crimine pro quo fuit lata excommunicatio. Secundo, quādo excommunicatio fertur sub hac forma. excōicamus Petrum & omnes participantes, & cum illo communicantes. Extra hos duos casus solū incurritur excōicatio minor: & de hoc non est dubitandum. Secunda propositio. Participare cum excōmunicatis de quibus in prima propositiōe, est peccatum mortale, solū in tribus casibus: scilicet si participet in diuinis, vel in crimine, vel in contemptu ecclesiæ seu clauium. In omnibus alijs solū erit veniale participare cum eis. Hæc omnia habentur ex determinatione concilij Constantien. vt Adria. Antonin. Caieta. Sylue. & vsus ecclesiæ testatur. Hoc dico, quia illa determinatio non extat

De excommunicatione.

apud nos, nec in prædicto concil. ex defectu impressorum. Sed multi testantur se vidisse illam. Et papa Eugen. in quibusdam ordinationibus reuocauit omnia facta in concil. Basiliensi, vbi fuit ordinatum, q̄ omnes excommunicati vitarentur, quod erat contra determinationem Concilij Cōstant. Nota hīc quòd quilibet fidelis tenetur iure diuino vitare excommunicatum (quocunque modo sit excōmunicatus) in duobus casibus, præter eos quos recensuimus. Primus, quando eius conuersatio est mihi nociua, qua moueat nocendo in fide: vel circa bonos mores. Secundus, quando ex mea conuersatione ipse sumit fauorem, para autorizar su doctrina falsa, o error, propter quod est excommunicatus. Extra hos duos casus non est de iure diuino vitare excōmunicatū, sed solūm de iure positiuo.

340 QVAERITVR, utrū excommunicatum ab episcopo Salmantino, vel
Bur-

De excommunicatione. 260

Burgensi. &c. teneantur vitare qui sunt de alio episcopatu, supposito q̄ sciant illum esse excommunicatum? Videtur q̄ non, quia supra Burgenses nullā potestatem habet episcopus Salmātinus, quomodo ergo poterit illos obligare ad non participandum cum suo excommunicato? Scotus. 4. distinct. 13. quæst. 5. respōdet (& bene) q̄ omnes qui sunt in ecclesia Dei tenētur vitare eum in quocunque loco existat excommunicatus. Sed tamen non bene respondet ad argumentum in contrarium, nam dicit quod episcopus non habet de iure diuino potestatem excommunicandi, nam sic non posset obligare non subiectos ad non participandum cum suo excommunicato: sed habet talem potestatem ex cōcessione papæ, à qua habet, quòd possit priuari omnibus suffragijs & communicationibus licitis. Sed dico. quòd episcopus de iure diuino habet potestatem excommunicandi subdi-

De excommunicatione.

ros ex officio, & ordinaria & propria potestate. Et quicquid potest Papa in toto orbe, potest etiã episcopus in suo episcopatu, stando duntaxat in iure positiuo: paucis exceptis, vt creare episcopum. Vnde ad argumentum, quomodo potest episcopus obligare non sibi subditos: dico q̄ potest ex eo, q̄ est de iure diuino, q̄ excommunicatus in vno loco vitetur in omnibus alijs: vt patet ex serie euangelica, Si ecclesiam nõ audierit, sit tibi quasi ethnicus & publicanus. Omnibus christianis dicitur illud, non solùm dicitur illis qui vnus sunt episcopatus, sed omnibus. Secundò dico cum Maio. 4. distinct. 18. quæst. 4. q̄ illa obligatio non prouenit ex sententia episcopi, sed ex dispositione iuris humani, quod quidem præcepit, quòd excommunicatus in vno episcopatu vitetur in alijs omnibus, vt habetur in Concilio Niceno ca. 5. & in Concilio Sardinensi cap. 16. & 17. & in concilio Cirrucheno.

cheno. ca. 2. & 3. Hæc autem habentur
 11. q. 3. in multis cap. cap. si quis presby
 ter. & cap. quisquis. &c.

QVAERITVR, an obligatio ad 341
 non participandū cū excōicatis, sit tan-
 ta, q̄ obliget ad sui obseruatiā, etiam
 cum periculo mortis? V. g. Tyrannus
 vel alius excommunicatus minatur mi
 hi mortem nisi communicem cū illo,
 vel dicam ei missam, an teneat mori po-
 tiusquam id facere? Est quæstio grauis,
 & disputatur in prima secundæ. q. 96. ar
 ti. 4. Sunt opiniones, quidā dicunt q̄ lex
 humana ex natura sua & de per se non
 potest obligare ad sui obseruatiā cum
 periculo mortis, & si aliquando obli-
 gat, est de per accidens, quia scilicet ad-
 iūgitur bono cōmuni, vel fidei, vel reli-
 gionis. Probant quia debet esse iusta,
 vt si Papa obligaret me ad nunquā
 comedendum carnes feria sexta, certē
 esset lex impia, ergo. Caie. prima secun-
 dæ loco citato, tenet oppositum. Dicit

De excommunicatione.

enim q̄ papa & Rex possunt conde-
re legem quæ ex sua natura & de perse
obligat ad sui obseruantiam cū pericu-
lo mortis. Dicit secundò q̄ si aliqua lex
non obligat isto modo, est solùm ex
benignitate legislatoris, qui noluit
obligare cum tali periculo, non au-
tem ex vi legis. In summa autem sua
dicit multa respondēs ad quæstionem.
Primo ait, quòd in humanis non est
mortale communicare cum excom-
municatis in prohibitis, & quòd ab
excommunicatione proptertalem me-
tum excusatur. Secundò dicit, q̄ in di-
uinis etiam secluso contemptu eccle-
siæ, nullo modo licet cōmunicare cum
excommunicatis, etiã ob vitãdam mor-
tem. Quia talis participatio est morta-
lis, quæ nullo metu excusatur: vt dici-
tur in cap. sacramētis. exttã de senten-
tia excommunicatio. Certe ista senten-
tia est nimis grauis & odiosa. Vnde di-
co, q̄ metus mortis excusat à mortali
&

De excommunicatione. 262

& ab excommunicatione, propter participationē in diuinis cum excōmunicatis incurrendam, secluso contemptu ecclesiæ. Probo quia non est verisimile, q̄ ecclesia intendit obligare ad obseruantiam suarū legum cum detrimento salutis propriæ. Cū ergo excōmunicatio sit pœna ecclesiastica, & de iure positiuo non est dicēdū & obligat cum periculo mortis. Et sic ad. c. sacramentis. dico, q̄ illa decretalis est intelligenda: quādo in contemptū ecclesiæ minatur mors. Vel q̄n committitur peccatū mortale interueniente morte. Vel q̄n participat in crimine criminoso cū excōmunicato, vt ait S. Tho. quodlibeto 12. art. 9. & Syluester verbo, metus, parapho. 7. & Durand. distin. 18. quæ. 5.

QVAERITVR, vtrū ipsemet ex cōmunicatus teneatur vitare fideles? & loquor de omnibus excommunicatis quocunq̄ modo. Respondeo, & sit prima p̄positio. Excommunicatus, cuius

De excōmunicatione.

ius excōmunicatio est occulta non tenetur ratione excōmunicationis abstinere in publico consortium aliorum, & comunione, etiam in diuinis, sed potest & debet se in omnibus ita habere, ac si nō esset excommunicatus. Hæc est cōclusio Syluestri verbo excōmunicatio. 3. §. 5. Probat, nullus tenetur se infamare, imò omnes tenentur iure diuino & naturali ad tuendā famā maximè propriā (curā habe de bono nomine) ergo. Item quia quilibet tenetur nō scandalizare alios: sed si excommunicatus secretè, fugeret aliorū consortia, scandalizarentur illi nescientes causam, ergo non debet fugere. Secunda, publicè excōmunicatus tenetur vitare alios fideles tam in publico quàm in secreto: de hoc non est dubiū. De quantitate aut culpæ publicè excommunicati, si publicè communicet cum alijs in diuinis & prohibitis, idem est iudiciū ac de peccato participantium cum eo,
non

De excommunicatione. 263

non peccat ille magis quā illi, excepto
q̄ fideles post cōcilium Constantiense
habent facultatem inducendi excom-
municatos non nominatim, nec pro-
pter notoriā clerici percussione, ad
aliqua in quibus si se intromitterent, im-
p̄si excommunicati, non rogati, grauiter
peccarent. *non non in q̄. usq̄ q̄. 3*

Sed virū vnus excōicatus teneatur
vitare aliū excōicatu? Videtur q̄ non,
quia olim leprosi qui hos excōicatos
figurabant, poterant inuicem colloqui
& conuersari, ergo. Itē quia excōicatio
nō sunt iā de corpore mystico ecclesie
à quo separat excommunicatio, ergo.
Respond. q̄ sine dubio tenēdum est q̄
ita est prohibitū excōicato, participa-
re cū alijs excommunicatis, sicut cum
alijs fidelibus, & æquē peccat cōmuni-
candō cū illis, ac cū istis. Et omnes ex-
communicati, sic ad inuicē communi-
cantes, incurrūt excōmunicationē mi-
norē. Patet, quia alijs excōicati essent
melio

343

248

De excommunicatione.

melioris cōditionis vt sic, quàm nō ex-
cōicari, qui quidē priuātur illa conuerſa-
tione. Item, quia adhuc ſunt membra
eccleſiæ per fidem. Secundò dico, q̄ ex-
communicati ob hoc ſolūm q̄ ſunt ex-
communicati, non ſunt exempti à legi-
bus & præceptis ſuorum prælatorum,
& papæ. Quia non ſunt omnino extra
eccleſiam, ſicut ethnici, nec ſunt tota-
liter abſciſſi: & ideò tenentur ſuperiori-
bus parere, & ſecus facientes peccant,
& incurrunt alias excommunicationes
& pœnas.

344

Dico vltimò, q̄ titulo excōicationis
maioris prohibetur non ſolūm licita
conuerſatio cum excommunicato, ſed
etiā illicita. Vnde mulier ſubijciens
ſe excōicato, grauius peccaret quàm ſi
peccaret cum nō excōicato. Itaq̄
præter malitiam quam habet illud pec-
catum ex ſuo genere, habet aliquam
rationem circumſtantiæ excommuni-
cationis. Hoc patet, quia in prohibitio-

ordem

ne

De excommunicatione. ¶ 264

ne cōmunicationis, includitur prohibi-
tio illicitæ communicationis à fortiori
& non dubites de hoc.

Dico denique, non sacerdos posse
excōicare, dūmodo iurisdictionem ha-
beant in foro contentioso, vt archidia-
coni, legari, & electi. Sed est graue du-
biū, an occultè excōicatus possit excōi-
care; ita q̄ talis sententia valeat? Paludq̄
4. d. 18. q. 2. respondet, q̄ sic. Probat ex
capit. ad probandum. de sententia & re-
iudicata. Et ex l. barbarius. ff. de re iudi-
cata. Et habetur. 3. q. 7. capi. 1. & 8. q. 4.
cap. nonne. Idem tenet Gratianus. 3. p.
q. 7. in fine. Contrarium Syluester ver-
bo, excōicatio. 2. parapho. 1. Nā Ale-
xander. 24. q. 1. c. audiui mus, dicit excōi-
municatū excommunicare non posse,
nec enim dicere potest, quenquā iam
p̄stratus. Idē patet in capit. aduersus. de
immunitate ecclesiarum, & ibi Glossa.
Et in cap. exceptionem. de exceptioni-
bus. Ad hoc respōdetur, publicè excōi-
catum

De excommunicatione.

catū suspēsum esse ab officio & beneficio ecclesiastico, de iure communi, ecclesiastico tamen, nam à civili non est suspensus, ita q̄ sententiæ non valeant: nisi cū per annū perseverat in excoīcatione, vt habetur extrà de hæreticis. ca. excōmunicamus. parrapho. credentes. Suspensus quoque est à beneficio suscipiendo: ita q̄ non possit accipere, nec retinere si accipit. patet, de clerico excommunicato capit. postulastis. A fructibus etiā percipiendis beneficij quod habuit ante excommunicationem, ipso iure suspenditur. de appellatio. cap. pastoralis. parrapho. verum quia. Sed non priuatur beneficijs habitis ante excommunicationem eo ipso: priuadi tñ sunt & expoliadi: si diu in excommunicatione permaneāt: vt patet de ætate & quietate. c. cū bonæ memoriæ. Et de hæreticis cap. excōmunicamus. parrapho. credentes. Sunt item ab officio suspensi. Patet. 24. q. 1. ca. audiuimus. Et de excessi.

De excommunicatione. 265

cessibus prælatorū ca. vlti. Et oēs iurisperiti atq; theologi ita sentiūt. Occulte aut excōicat⁹ est suspensus ab officio. Nam publici officij gesta ab excōicato occulto valēt, nec sunt irrita quādiu tolerat ab ecclesia. Et hæc opinio cōis Ricard. 4. dist. 18. art. 7. q. 1. Caietan. in sum. verb. absolutio. Innoc. cap. veritatis. de do. & contum. Pan. ibid. Syluest. verb. Excōicatio. 3. parrapho. 10. 11. & 23. Nā si actus occultè excōicati irritaretur, postea cū detegeretur excōicatio multi de suo statu dubitarent. Itē patet ex cōcil. Cōstāt. in. quo ad euitāda scandala & multa pericula, solū priuamur à cōicatione excōicatorū qui sunt specialiter noīati, vel percussores clericorū: & tñ si essent irrita quæ facerēt, teneremur abstinere. Itē in ca. ex pia. de exceptio. libr. 6. Itē snīa lata ab excōicato occultè, tenet quātum ad exteriora, & nō solū rōne scandali. 8. quæst. 4. cap. nonne. Credo tñ, q̄ per talē snīam non

De excommunicatione.

priuatur excōicatus suffragijs cōmuni-
bus. Quia ex parte ferentis erat nulla:
sed valida rōne præcepti ecclesiastici,
& propter utilitatem cōem. Confirma-
tur, quia concilium Constant. voluit il-
lam indulgentiã esse non in reuelatio-
nem excōicati, sed populi christiani: er-
go cū priuare suffragijs pertineat ad
autoritatē ipsius excōicantis, nō debet
releuari suffragijs inquam, id est bonis
interioribus quæ Deus præbet mēbris
suz ecclesiæ. Nam bene priuat eum ora-
tionibus publicis, missa, officio diuino.
An autem publicè excōmunicatus pos-
sit dare facultatem audiendi confessio-
nes? Palud. 4. d. 23. q. 2. tenet q̄ sic. Ego
credo q̄ non, quia est suspensus. Occul-
tè autem excommunicatus licitè po-
test alteri committere, ipse verò licitè
absoluere non potest.

346

Quo ad quartum & vltimum de ex-
cōicatiōe minori dicimus primò, quod
excōicatio minor est censura ecclesia-
stica,

De excommunicatione. 266

ftica, qua homo excludit à paffiua tantum participatione sacramentorum: & ex cōfequenti à paffiua electione canonica. Quia fic difponit ius, extrà de clerico excōicato. Et hæc excōicatio poft concil. Constant. in duobus tantum cafibus incurritur. Primus fi participatio interuenit cum nominatim excommunicatis publicè. Secundus fi cū excōicatis propter manum violentam in clericum notoriam (extra cafus à iure permiffos) & peccat mortaliter peccato facilegij) excōicat⁹ minore excōicatioe, fi fe ingerit paffiue participatiōi cuiusque facramēti. Quia exclusus ab ecclefia indignus accedit: ficut excōicat⁹ maiore ingerēs fe diuinis. Participātes autē cū excōicato minore nullā ex participatione incurrunt cenfurā. Quia excōicatio minor non tranfit in tertiā personā.

SE D vtrum quilibet facerdos poffit abfoluere ab excommunicatione minori? Refpondeo, quòd non fecundum

347

De excommunicatione.

Caieta. verb. Absolutio. & verb. excoi-
catio minor. circa fin. Et Syluest. verb.
absolutio. 1. parrapho. 2. & est cōis opi-
nio. Probat Caieta. quia quæcunq; ex
cōicatio est vinculum fori contentiosi,
ergo exigitur in absoluēte potestas iu-
risdictionis in eodem foro: at simplex
sacerdos non est iudex, nec habet nisi
potestatem ordinis. ergo. Confirmatur
ex cap. nuper. de senten. excom. Opor-
tet ergo recurrere ad ministrum eccle-
siæ habentem aliàs potestatem iurisdic-
tionis: & posset diaconus, imò sim-
plex clericus habens iurisdictionem,
absoluere à minore excommunicatio-
ne, multò magis quàm à maiore. Quo-
niam vtriusq; absolutio non spectat ad
potestatem ordinis, sed iurisdictionis.
Et ista pro materia excommunicatio-
nis sufficiaōt.

L A V S D E O.

Sequitur tabula quæ
tionum & articulorum in
hac summa conten-
torum .

VAESTIO. I. de sacramētis in
communi, Quid sit sacramen-
tum, fol. 1. pagi. 1. nu. 1.

Vtrum differant sacramēta nouæ
legis à sacramētis veteris legis? fo. 2. p. 2. n. 2
Sacramenta nouæ legis quot sint? fo. 4. pag. 1.
nume. 3.

Sacramēta septem nouæ legis à quo fuerint
instituta? fo. 4. pag. 2. nu. 4.

Sacramēta septem, an omnia sint verè & pro-
prie sacramenta? fol. 4. pag. 2. nu. 5.

Sacramēta septem nouæ legis, an contineāt
gratiam. &c. fo. 5. pag. 6. nu. 6.

Sacramentorum sufficientia ostenditur. fol.
5. pag. 2. nu. 7.

De Baptismo.

Baptismus quando fuerit institutus. fo.
7. pag. 1. nu. 8. & pag. 2. nu. 9.

Vtrum obligatio baptismi, & aliorum
sacramētōrū nouæ legis incoeperit statim
post Christū passum. fo. 8. pag. 1. nu. 10. Et

T A B V L A.

- quando legalia cessauerūt. ibidem. pag. 2.
 Promulgatio euangelij quādo fuit facta sufficienter. fo. 9. pag. 2. nume. 11.
 Baptismi materia quæ sit? fol. 10. pag. 2. nu. 12.
 Baptismi forma quæ sit. fol. 11. pag. 1. nume. 13.
 Baptismi formā quæ mutatio impediatur. fol. 11. pag. 2. nu. 14.
 Baptismus in nomine Christi an sit validus. fol. 12. pag. 1. nu. 15.
 Baptismus in nomine Trinitatis an sit validus. fol. 13. pagi. 1. nu. 16.
 Baptizans an propriam personam exprimere debeat? fo. 13. pagin. 1. & 2. nume. 1.
 Baptizare vnum vtrum duo simul possint? fo. 14. pag. 1.
 Baptizata persona, vtrum debeat explicari. fo. 14. pagi. 1. nu. 18.
 Vtrum sit necessarium, quòd puer baptizandus mergatur aqua. fo. 14. pagi. 2. nu. 19.
 Baptismus vtrum remittat omnia peccata etiam actualia. fol. 15. pagi. 1. nu. 20.
 Vtrū baptism⁹ remittat totā poenā. fo. 16. p. 1.
 Vtrū in baptismo deī gratia. fol. 16. pa. 2. n. 21.
 Vtrū baptismus in oībus conferat æqualem effectum. fo. 16. pag. 2. nu. 22. & fol. 17. pa. 1.
 Vtrum peccator in actuali peccato sit baptizandus. fo. 17. pag. 2. numer. 23.
 Vtrum recedente fictione incipiat valere baptizandus.
 pu.

T A B V L A.

- ptismus. fol. 18. pagin. 1.
 Vtrū sint plura baptismata? fo. 18. p. 2. nu. 24.
 Vtrū pueri sint baptizādi? fo. 19. pag. 1. nu. 25.
 Vtrum furiosi & amētes sint baptizādi? fol.
 19. pag. 2. num. 26.
 Vtrum pueri infidelium inuitis parentibus
 sint baptizandi? fol. 20. pa. 2. nu. 27.
 Vtrum mali ministri cōferant vera sacramē
 ta? fol. 21. pag. 2. num. 28.
 Vtrū ministrans sacramenta in mortali pec
 cet mortaliter? fo. 23. pag. 1. nu. 29.
 Vtrum liceat recipere sacramēta ā malis mi
 nistris? fol. eo. pag. 2. nu. 30.
 Vtrum liceat recipere baptismum ab excō
 municatis. fo. 25. pa. 1. nu. 31.
 Vtrum puer intra vterum possit baptizari.
 fo. 25. pa. 1. nu. 30. aliās. 32.
 Quid faciēdum de muliere damnata ad mor
 tem fol. eod. pag. 2. nu. 33.
 Qua ætate sūt pueri baptizādi. f. 26. p. 1. n. 34
 Vtrum ad baptismū requiratur intentio ba
 ptizantis. fol. eod. pagi. 2. nu. 35.
 Vtrū baptismus possit iterari. fo. 29. p. 2. n. 36
 Vtrū puero secretē baptizato, sint repetēdæ
 solennes benedictio. eccles. fo. 30. p. 2. n. 37
 Vtrum in baptismo puer faciat votum. fol.
 30. pa. 1. num. 38.
 Vtrum in baptismo debeāt cōcurrere simul

T A B V L A.

materia & forma. fol. eod. & pag. num. 39.

Quæstio secunda de Confirmatione.

V Trùm Confirmatio sit à Christo instituta. fo. 31. pag. 1. nume. 40.

Quæ sit materia confirmationis. fol. 32. pagi. 2. nume. 41.

Vtrum balsamum sit de necessitate cõfirmationis. fol. 33. pag. 1.

Vtrum chrisma debeat esse consecratum. folio. 34. pagi. 2. num. 42.

An chrisma debeat ab episcopo consecrari, folio. 34. pag. 2. num. 43.

Quæ sit forma cõfirmatiõis. f. eo. pa. 2. n. 44.

An confirmatio imprimat caractêrem. fol. eod. pagi. 1. nu. 45.

An possit aliquis non baptizatus cõfirmari. fol. 36. pagi. 1. nume. 46.

An confirmatio conferat gratiam. fo. eo. pa. 1. numero. 47.

An oës debeant cõfirmari. fo. 36. pa. 2. nu. 48.

In qua ætate sit conferendum hoc sacramentum confirmationis. fol. 37. pagi. 1. nu. 49.

An solus episcopus possit hoc sacramentum conferre. fol. eod. pag. 2. nume. 50.

Quis sit ritus sacramenti confirmationis. fol. 38. pagi. 1. nume. 51.

Quæstio

T A B V L A.

Quæstio.3. de Eucharistia.

- Vtrum Eucharistia sit sacramentum. fol.
39. pagi. 1. nume. 52.
- Vtrum sit de necessitate salutis. fol. eod. pag.
2. nume. 53.
- Vtrum sint aliquæ figuræ huius sacramenti.
fol. 40. pag. 2. num. 54.
- Vtrum materia eucharistiæ sit panis & vi-
num. fol. 40. pag. 2. nume. 55.
- Vtrum panis consecrandus debeat esse azy-
mus. fol. 42. pagi. 1. nume. 56.
- Vtrum requiratur certa & determinata quã-
titas panis. fo. 42. pagi. 2. nume. 57.
- Vtrum oporteat materiam cõsecrationis ef-
se præsentem. fo. 43. pag. 1. nu. 58.
- Vtrum vinum sit materia huius sacramenti.
fol. eod. pag. 2. nume. 59.
- Vtrum in aceto possit cõsecrari. fo. 43. pag. 2.
- Vtrũ in musto possit cõsecrari. fol. & pa. ea.
- Vtrum aqua sit miscenda cũ vino. folio. 44.
pag. 1. nume. 60.
- Vtrum in eucharistia maneat substantia pa-
nis. fo. eod. & pag. ea. num. 61.
- Vtrum omnia accidentia panis & vini ma-
neant. fol. 45. pag. 1. nu. 62.
- Vtrum hæc cõuerſio sit instantanea, vel suc-
cessiua. fo. eod. pagi. 2. nume. 63.

T A B V L A.

- Vtrū Christus sit totus in tota hostia: & totus in qualibet parte fol. 46. pag. 1. nu. 64.
- Vtrum continentia & existētia corporis & sanguinis Christi, & totius Christi sub speciebus panis & vini, sit vera & realis. foli. 47. pag. 2. nume. 65.
- Vtrum realis existentia & continētia totius Christi & partium eius in sacramento eucharistiæ, duret duntaxat pro tēpore quo sacramētū est in vsu, &c. f. eo. pa. 2. nu. 66.
- Vtrū in sacramento Eucharistiæ Christus sit adorādus adoratione patriæ nō solū interno cultu, sed etiā externo. fo. 48. p. 1. n. 67.
- Eucharistia q̄ in sacrario reseruari liceat. & ad infirmos deferre, ostēdit. f. eo. p. 2. n. 68.
- Vtrum Christus moueatur in eucharistia. fo. 49. pag. 1. nu. 69.
- Vtrum Christus possit videri in hostia cōsecrata fo. eo. pag. 2. nu. 70.
- Quid faciēdū quādo in hostia apparet puer, vel alia forma quæuis. fo. 50. pag. 2. nu. 71.
- An accidentia in hoc sacramēto habeant ali quod subiectum. fol. 51. pag. 1. nume. 72.
- An liquor non cōsecratus possit misceri vino consecrato. fo. eo pag. 2. nume. 73.
- Quæ sit forma cōsecrādi panis. f. 52. p. 2. n. 74.
- Quid demonstratur per ly hoc. fol. 53. pa. 2. numero. 75.

T A B V L A.

- Qui sint effectus eucharistiæ. f. 54. p. 2. n. 76.
 Vtrum per hoc sacramentū remittatur mor-
 tale peccatum. fol. 55. pag. 2. nu. 77.
 Vtrum prærequiratur confessio ante eucha-
 ristix sumptionem. fol. 56. pa. 2. nu. 78.
 Vtrum aliquando liceat sumere sine præuia
 confessione. fol. 58. pagin. 2. nu. 79.
 Vtrum eucharistia sit danda peccatori perse-
 ueranti in peccato. fol. 59. pag. 1. num. 80.
 Vtrū nocturna pollutio impediatur sumptio-
 nem eucharistiæ. fol. 60. pag. 1. num. 81.
 Vtrum sumens eucharistiam debeat esse ie-
 iunus. fol. 62. pag. 1. nu. 82.
 Vtrum in necessitate liceat consecrare post
 prandium. fol. eod. pag. 2. nu. 83.
 Vtrum eucharistia possit dari non habenti-
 bus vsum rationis. fol. 64. pag. 1. nu. 84.
 Vtrum liceat quotidie communicare. fo. 65.
 pa. 1. nume. 85.
 Vtrum sit præceptū de eucharistiæ sumptio-
 ne. fol. 66. pag. 2. nume. 86.
 Vtrum sit necessarium sumere eucharistiam
 sub vtraque specie. fo. 67. pag. 2. num. 87.
 Vtrum minister eucharistiæ sit sacerdos. fo.
 69. pag. 1. numer. 88.
 Vtrum cōmunicare laicos pertineat ad sacer-
 dotes solos. fol. eod. pagi. 2. nu. 89.
 An malus sacerdos possit consecrare. fol. 70.
 pagin.

T A B V L A.

- pagi.1.numer.89.
An missa mali sacerdotis tātū profit ac mis-
 sa boni.fol.eod.pagi.2.nume.91.
An hæretici,schismatici,excōmunicati, pos-
 sint consecrare.fol.71.pag.2.nu.92.
An liceat audire missam, aut recipere eucha-
 ristiam ab hæreticis,schismaticis, & excō-
 municatis,fo.72.pag.2.nu.93.
An liceat sacerdoti abstinere omnino à cele-
 bratione.fol.73.pagi.2.nu.94.
Quod sit opportunum tempus ad celebran-
 dum.fol.74.pag.2.num.95.
An liceat pluries in die celebrare.fo.75. pag.
 2.nume.96.
Quo tpe missa sit celebrāda.f.76.p.2.nu.97.
In quo loco sit celebrandū.fo.77.p.1.nu.98.
Quomodo ecclesia violatur & recōciliari de-
 beat.fo.eod.pagi.2.nu.99.
Quando incoepit missæ celebratio,fo.78.pa-
 gi.2.nume.100.
Quomodo sit occurrendū defectibus in mis-
 sa contingentibus.fo.70.pag.2.nu.101.
Missā an sit sacrificium.fol.80.pag.2.nu.102.
Christus quòd in vltima cœna seipsum sub
 speciebus panis & vini Deo patri pro no-
 bis obtulerit,ostenditur.fo.81.pa.2.n.103.

Quæstio.4.De pœnitentia.

An

T A B V L A.

AN pœnitentia sit sacramentum. fol.
82. pagi. 2. nume. 104.

Quæ sit materia pœnitentiæ. fol. 84.
pag. 1. num. 105.

Quæ sit forma. fol. eodem. pag. 2. num. 106.

An pœnitentia sit sufficiens remedium con-
tra peccata. fo. 85. pag. 2. num. 107.

An pœnitentia sit necessaria post peccatum.
fol. 86. pag. 2. nu. 108.

An per pœnitentiam pœna debita peccatis
remittatur. fo. 87. pag. 1. num. 109.

Quomodo remittantur peccata venialia. fol.
eod. pag. 2. num. 110.

An peccata remissa semel, redeant persequens
peccatum mortale. fo. 89. pag. 1. nu. 111.

An per pœnitentiam restituatur gratia per-
dita, & virtutes. fo. 90. pag. 1. nu. 112.

Per omnia bona opera restituitur aliqd de
gratia perdita. fol. 92. pag. 1. num. 113.

Quid sit contritio. fol. eod. & pagi. num. 114.

Virum sufficiat solùm dolere de præteritis,
vel an requiratur propositum cauendi fu-
tura. fol. 93. pagi. 1. num. 115.

Virum contritio debeat esse distincta de sin-
gulis peccatis. fo. 94. pagi. 1. nu. 116.

Vtrū quicūq; dolor licet parvus sufficiat ad
remissionē peccatorū. fo. 95. pag. 2. nu. 117.

Vtrum de maiori peccato sit habēda maior
con-

T A B V L A.

- contritio. fo. 97. pag. 1. nu. 118.
- Vtrū cōtritio debeat pcedere ex dilectione
Dei super omnia. fol. eod. & pag. num. 119.
- Vtrū omnis qui habet cōtritionē consequat
gratiam infallibiliter. fo. 98. pag. 2. nu. 120.
- Vtrum attritio possit fieri cōtritio. fo. 89. pa
gi. 2. nume. 121.
- Vtrum tota vita pæsens sit tempus cōtritio
nis, & quando tenetur homo conteri. fol.
100. pagin. 1. nu. 122.
- Vtrum post hanc vitam sit locus pœniten
tiæ. fol. 101. pag. 2. num. 123.
- Vtrum peccata venialia remittatur post hanc
vitam. fo. eod. & pagi. nu. 124.
- Vtrum remittatur per cōtritionem tota pœ
na debita peccatis. fol. 102. pag. 2. nu. 125.
- Vtrum cōfessio sit de necessitate salutis sicut
baptismus. fol. 103. pag. 1. num. 126.
- Vtrum confessio sit tam necessaria sicut ba
ptismus. fo. 104. pa. 2. nu. 127.
- Vtrum confessio sit de iure naturali. fol. 105.
pag. 1. nume. 128.
- Vtrum teneamur confiteri peccata venialia.
fol. eod. & pag. num. 129.
- Vtrum possit aliquis cōfiteri peccatū quod
non habet. fol. 106. pag. 2. nu. 130.
- Item de scrupulosis. fol. eod. & pagi. ead.
- An qui cōfitetur veniale quod non fecit, pec
cet

T A B V L A.

- cet mortaliter. fol. 107. pagin. 2. num. 132.
 De tempore quo obligat præceptum cōfessionis. fol. 108. pag. 2. nu. 133.
 Vtrum aliquando teneamur statim confiteri. fol. 110. pag. 2. nu. 133.
 Vtrum teneamur confiteri in articulo mortis. fol. 111. pagin. 1. num. 134.
 Vtrum ante eucharistiam teneamur confiteri. fol. eod. pagin. 2.
 Vtrum ad recipienda alia sacramenta teneamur confiteri. fol. 112. pag. 1. nu. 135.
 Vtrum ad administranda sacramenta teneamur confiteri. fol. 113. pag. 1. num. 136.
 Vtrum teneamur confiteri semel in anno. fol. eod. pag. ead. num. 137.
 Vtrum obliuiosus teneatur scribere peccata ad confitendum. fol. 114. pagi. 1. nu. 138.
 In qua ætate tenetur homo confiteri peccata sua. fol. eod. & pagin. ead. nu. 139.
 Vtrum Papa possit dispensare in præcepto confessionis. fol. 115. pagin. 1. nu. 140.
 Vtrum sit necessarium confiteri sacerdoti. fol. 116. pag. 1. num. 141.
 Vtrum venialia possint cōfiteri laico. fol. eo. pagin. 2. nume. 142.
 Vtrum mortalia possint laico confiteri. fol. 117. pag. 1. nume. 143.
 An sacerdotes i peccato mortali existētes potestatem

T A B V L A.

- testatē habeant absoluēdi poenitētes in cō
 fessione sacramētali. fo. 119. pagi. 1. nu. 144.
Vtrum confessio sit faciēda proprio sacer-
 doti. fol. eod. & pagi. nu. 145.
Quis sit proprius sacerdos. ibidem. pagi. 2.
Vtrum in absentia proprii sacerdotis liceat
 confiteri alteri. fol. eod. pagi. 2.
Vtrum petens à proprio sacerdote licentiā,
 & non obtinens, possit cōfiteri cuiūque
 voluerit. fol. 120. pag. 1.
Cū non expediat proprio sacerdoti cōfite-
 ri quid faciendum. fo. 121. pag. 2. num. 146.
Vtrum qui in pascha communicauit sine cō-
 fessione prauia, teneatur iterum confiteri
 illomet anno. fol. eod. pag. 2. num. 147.
Qui ex causa nō cōicauit in pascha an tenea-
 tur postea cōmunicare. fol. 121. pa. 1. n. 148.
Vtrum de licentia proprii sacerdotis liceat
 alteri confiteri. fol. eod. & pagi. num. 149.
Vtrū potens eligere cōfessorē, possit eligere
 sacerdotē nō expositū. fol. eo. & pa. n. 50.
Vtrū pprius sacerdos possit audire sibi sub-
 ditum in alio episcopatu. fol. 123. p. 2. n. 151.
Vtrum non sacerdos habēs curam animarū,
 possit concedere facultatem eligendi con-
 fessorem. fol. eod. & pagi. ead. numer. 152.
Vtrum rati habitio det facultatem absoluē-
 di. fo. 114. pag. 1. nu. 153.

T A B V L A.

- Quis sit proprius sacerdos singularum perso-
 narum. fol. 125. pag. 1. nu. 154.
 Itinerantium, & peregrinorum quis sit pro-
 prius confessor. fol. 126. pag. 1. num. 155.
 Vtrū in articulo mortis quilibet possit absol-
 ui à quolibet sacerdote. fo. 127. pa. 1. n. 156.
 Vtrum confessio in formis sit valida. fo. eod.
 & pagi. ea. numero. 157.
 Vtrum sacerdos debeat absoluere eum quē
 scit imperfectè dolere. fo. 129. pa. 2. nu. 158.
 Vtrum confessio debeat esse integra. fol. 130.
 pagi. 1. nu. 159.
 Vtrū cōfessio nō integra ex negligētia exa-
 minationis, sit ualida. fol. eo. & pa. nu. 160.
 Vtrum requiratur maxima diligētia ad exa-
 minandam cōscientiam. fol. 131. pa. 1. n. 161.
 Vtrum confessor debeat eum audire qui nō
 fecit examinationem. fol. 132. pa. 1.
 Vtrum habens peccata reseruata possit inte-
 grè confiteri. fol. 132. pagi. 1. nu. 162.
 Vtrum inferior aliquando possit absoluere
 à reseruatis. fo. 133. pag. 1.
 Vtrum per confessionem informen satisfiat
 præcepto ecclesiæ. fo. 133. pagi. 2. nu. 163.
 Vtrum in necessitate confessio dimidiata sit
 valida. fol. 134. pagi. 1. num. 164.
 Vtrum virtute absolutionis remittatur pec-
 cata oblita. ibidem. nu. 165.
 Vtrū in cōfessionibus generalibus de pecca-

T A B V L A.

- tis aliàs cōfessis, liceat dimidiare confessio
 nem. fol. eod. pagi. 2. nu. 166.
Vtrum ex defectu satisfactionis sit iteranda
 confessio. fol. 135. pag. 1. nu. 167.
Vtrum confessio facta sacerdoti ignorati sit
 valida. fol. eod. pagi. 2. nu. 168.
Vtrum cōfessio in qua sacerdos nō aduertit
 ad peccata sit valida. fol. 136. col. 2. nu. 169.
Vtrum liceat cōfiteri peccata semel iam con
 fessa. fo. 137. pag. 1. nu. 170.
Vtrū cōfessio per nūtiū teneat. ibidē. nu. 171.
De cōfessioe per interpretē. fo. 138. p. 2. n. 172.
De cōfessione per scripturā. fo. 139. p. 1. n. 173.
Vtrum teneamur confiteri circūstantias pec
 catorum. fol. eod. pagi. 2. nu. 174.
Quæ circūstantiæ sint necessariò cōfitēde.
 fol. 140. pagi. 2. nume. 175.
De circūstatijs aggrauatib⁹. fo. 141. p. 1. n. 176.
Vtrū cōfessor possit absoluerē pœnitentē cō
 tra propriā opinionem. fo. 143. pa. 1. n. 177.
Vtrum necessariò sit confitendus numerus
 peccatorum. fo. 144. pagi. 1. nume. 178.
Vtrū si q̄s cōfiteat se peccasse decies, vel duo
 decies, & nō recordeat tūc nisi dēcē et postea
 recordat distinctē alterius pēti, teneatur
 illud cōfiteri ī particulari? f. 145. p. 2. n. 179.
Vtrum modus secretē confitēdi soli sacerdo
 ti, sit alienus ab institutione & mandato
 Christi. fol. 146. pag. 1. numer. 180.
- Vtrum

T A B V L A.

- Vtrum absolutio sacramentalis sacerdotis sit
act⁹ verè & realiter iudicialis, hoc est verè
& realiter præstans & efficiens realè absolu-
tionè vel non, sed duntaxat declaret pœni-
tentem iam esse absolutum. *ibid.* num. 181.
- Vtrum sacerdos possit sacramentaliter absol-
uere pœnitentem. cuius confessionè non
audiuit. *fo. eo. pag. 2. nu. 182.*
- Vtrum sigillum cōfessionis sit necessarium.
fo. 147. pag. 1. nu. 183.
- Quid faciet cōfessor cū interrogatur de pec-
cato confessio sibi. *fo. eo. pa. 2. nu. 184.*
- Quomodo reparabitur defectus factus in cō-
fessione. *fol. 148. pag. 1. nu. 185.*
- Vtrum sacerdos teneatur filere peccatū pu-
blicū sibi confessum. *foli. 149. pa. 1. nu. 186.*
- Vtrum de licentia pœnitētis liceat cōfessori
reuelare peccatum. *fo. 150. pag. 1. nu. 187.*
- Vtrum alia quæ sciuntur in confessione præ-
ter peccata, cadant sub sigillo cōfessionis.
fo. eodem. pag. 1. nume. 188.
- Vtrum in cōmuni liceat reuelare peccata au-
dita in confessione. *fol. eo. pa. 2. nu. 189.*
- Vtrum secreta quæ extra confessionè cōmit-
tuntur sub sigillo cōfessionis, sint sicut secre-
ta confessionis silenda. *fo. 151. pag. 1. nu. 190.*
- Vtrum confessio sit à Christo præcepta. *fol.
eo. pag. 2. nume. 191.*
- Cōsil. de cōfessio. ante xl. *fo. 153. pag. 1. nu. 192.*

T A B V L A.

- Anteneatur confessor interrogare pœnitentem. fol. 154. pag. 1. num. 173.
- Vtrum circumstantia loci sit necessariò confitenda. fo. 155. pag. 2. num. 194.
- Vtrum circumstantia temporis etiam. fo. eo. pagina. 2. num. 195.
- Vtrum liceat habere duos cōfessores, vnum pro magnis, alterum pro leuibus. fol. eod. & pag. ead. nume. 196.
- Vtrum ei qui credit se iterum peccaturū, sit negāda absolutio. fol. eo. & pa. ead. n. 197.
- Vtrum post confessionem maneat reatus ad pœnam. fo. eod. pag. 2. nu. 198.
- Vtrum possit aliquis satisfacere pro peccatis fo. 357. pa. g. 1. num. 199.
- Vtrum vnus homo possit pro alio satisfacere. fol. 158. pagi. 2. nu. 200.
- Vtrum possit homo satisfacere pro vno peccato & non pro alio. fol. 159. pag. 1. nu. 201.
- Vtrum satisfactio debeat fieri per opera pœnalia. fo. 160. pag. 1. nu. 202.
- Vtrum possit fieri satisfactio per opera aliās debita. fol. 191. pag. 1. nu. 203.
- Adimplens pœnitentiam iniunctam à confessore, dum audit missam de præcepto, satisfaciatur. fo. 162. pag. 1. nu. 204.
- An is cui iniungitur q̄ ieiunet satisfaciatur ieiunando in die præcepto ab ecclesia. foli. & pag. ead. nume. 205.

Vtrum

T A B V L A.

Vtrum homo per se ipsum debeat pœnitentiam iniunctam implere. fo. 163. pa. 2. n. 106.

Vtrū flagella inflicta à Deo sint satisfactoria pro peccatis. fo. & pagi. ead. nu. 207.

Vtrū opera pœnalia satisfactoria sint tria : ieiuniū, elemofyna, oratio. f. 164. p. 2. n. 208

Vtrum pœnitens teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam, fo. eodem.

Vtrum possit confessor imponere quancunque pœnitentiam. fol. 165. pa. 1. nu. 209.

Vtrum possit confessor imponere quancunque pœnitentiā voluerit pro suo arbitrio. fo. 166. pag. 210.

Vtrum secundus confessor possit commutare, vel tollere pœnitentiā iniunctam à primo confessore. fo. 167. pagi. 2. nu. 211.

Quæstio quinta, de Extrema vnctione.

Vtrum extrema vnctio sit sacramentum. fol. 168. pagi. 1. nu. 212.

Vtrum sit à Christo instituta. fo. eo. pag. 2. nume. 213.

De effectu eius. fol. 169. pagi. 1. nume. 214.

Vtrum sit vnum sacramentum, an plura. fol. eod. pag. 2. nu. 215.

Vtrū oleū sit materia eius. fol. 171. pa. 1. n. 216.

Vtrum oleum debeat esse consecratum. fol. 172. pag. 1. num. 217.

T A B V L A.

Quæ sit forma huius sacramenti. f. eo. p. 2. n. 218

An sit de necessitate salutis. fol. 173. p. 1. n. 219.

Utrum omnis sacerdos sit minister extreme
unctionis. fo. eod. & pagi nu. 220.

Utrum sanis debeat conferri. fo. 174. p. 1. n. 221.

Utrum omnes infirmi sint unguendi. ibid. n. 222

In quibus partibus debeant ungi infirmi. fo.
175. pagi. 1. nu. 223.

Utrum extrema unctio sit sacramentum ite-
rabile. fo. 176. pag. 1. nu. 224.

¶ Questio sexta de ordine.

Vtrum septem ordines sint ex institu-
tione diuina. fo. 176. pa. 1. nu. 225.

Utrum ordo sit sacramentum. fo. eo.
& pag. 1. num. 226.

Utrum in nouo testamento sit sacerdotium visi-
bile & externum. Sitque aliqua realis & vera
potestas consecranda uerum corpus & sanguinem
Domini nostri Iesu Christi, & peccata re-
mittendi & retinendi. fo. 179. pag. 2. n. 227.

Utrum per sacramentum ordinationis detur Spiritus san-
ctus, & imprimatur character indelebilis:
ita ut nullo pacto possit fieri laicus, qui se-
mel prius fuit sacerdos. fo. 180. pa. 1. n. 228.

De materia eius. fol. 180. pa. 2. nu. 229. (n. 230.)

An sit necessarius contactus materia. fol. 181. p. 1

Utrum ordo imprimat characterem. f. 181. p. 1. n. 231

An insuscipiendis ordinibus sit obligatio p[er]petua

T A B V L A.

ris scilicet. fol. eod. pa. ead. nu. 232.

An suscipiēs ordines in mortali, peccet mortaliter. fol. eod. pag. 2. nu. 233.

An exercens officia ordinis in peccato: peccet mortaliter. ibidem.

Utrum solus episcopus possit ordines conferre. fol. 183. pag. 1. nu. 234.

Utrum papa possit cōmittere sacerdoti simplici collationem maiorum ordinū: que las de. fo. 184. pag. 1. nu. 235.

Utrum hæretici possint ordines cōferre. ibidem. pag. 2. num. 236.

Utrum foemina possit ordinari. ibid. nu. 237.

Pueri an possint ordinari. fol. 185. in princip.

Quæ ætas, & q̄litates & merita requirant̄ vt licitè atq; legitimè ordinent̄. f. 185. p. 1. n. 238

Utrum homicida & mutilator possit ordinari. fol. eod. pag. ead. num. 239.

De irregularitatibus. ibidem.

Utrum prima tonsura sit cōueniens. fol. 186. pag. 1. nu. 240.

Quæstio. 7. de Matrimonio.

Vtrum matrimonium sit sacramentū fol. 188. pag. 2. nu. 241.

Utrum liceat fidelibus plures habere uxores simul. fo. 189. pag. 2. nume. 242.

Utrū status cōiugalis sit antepōnendus statui virginitatis, vel cœlibatus. ibidem. nu. 243.

T A B V L A.

- Vtrum possit fieri per procuratores. fol. 190.
 pa. 1. nu. 244.
- De materia matrimonij. fol. eo. pa. ea. n. 245.
- An cōsensus sit de essentia matrimonij. f. eo.
 pa. 1. nu. 246.
- Vtrum cōsensus sufficiat ad matrimonium,
 fol. 191. colum. 2. nu. 247.
- Quid faciet coniux quando habet coniectu-
 ras, quòd alter consensit in matrimoniū.
 fol. eod. & pag. ead. nu. 248.
- Quid faciet mulier quando is qui cum eacō
 traxit secretè, postea contrahit cū alia pu-
 blicè. fol. 192. pagi. 2. nu. 249.
- An requiratur q̄ cōsensus interior exprima-
 tur verbis. fo. 193. pag. 2. num. 250.
- Vtrum ad matrimoniū sufficiat consensus,
 & verba de futuro. fol. eod. & pa. 2. nu. 251.
- Vtrū contrahens per verba de præsenti sine
 consensu interiori vero contraxerit, & ad
 quid teneatur. folio. 194. pagin. 1. nu. 252.
- Vtrum post matrimonium liceat trāsire ad
 religionem. fo. eod. pag. ead. nume. 253.
- Post matrimoniū ratum & nō consummatū
 altero religionē profitēte, alter potest trā-
 sire ad secundas nuptias. ibidem. pag. 2.
- Vtrū post matrimoniū ratū non cōsumma-
 tū liceat intrare religionē. f. 195. p. 1. n. 254.
- Vtrū spōso vi matrimoniū cōsummāte, spō-
 sa possit ingredi religionē. fo. eo. p. 2. n. 255.
- An. e

T A B V L A.

- Ante cōsumationē m̄rimonij licet ītrare reli-
gionē ī qua fit votū solēne. f. 196. p. 1. n. 256.
- Quæ vocentur sponsalia. ibid. pag. 2. nu. 257.
- Vtrū spōsalia cōtra cta īter illegitimas p̄sonas
papa dispēsante sint rata. fo. 197. p. 2. n. 258.
- Vtrum sponsalia cōditionata, adueniēte cō-
ditione sint valida. fol. 197. pa. 1. num. 258.
- Vtrum cōditio impossibilis apposita matri-
monio, vitiet illud. fo. 198. pag. 1. num. 259.
- Quid si apponātur alię conditiones. fo. eod.
pagi. 2. nu. 260.
- Quid sit bigamus. & quotup. f. 199. p. 2. n. 261.
- Vtrū bigamiæ irregularitas tollatur per ba-
ptismum. fol. 200. pa. 1. nu. 262.
- Vtrum copula superueniēs spōsalibus faciat
matrimonium. fo. eod. pa. 2. nu. 263.
- Vtrum cū quis accessit post spōsalia de fu-
turo ad sponsam nō animo consummādī
matrimonium, & postea cōtrahit cū alia
matrimoniū sit validū. fo. 201. pa. 11. n. 264.
- Vtrum qui accessit ad spōsam de futuro ani-
mo libidinoso tantūm, teneatur illam du-
cere. fol. 201. pagi. 2. numer. 265.
- Vtrum matrimonium clandestinum sit ma-
trimonium. fol. 202. pag. 1. nu. 266.
- Vtrū accedere ad spōsam ante bñdictionē ec-
clesiæ sit p̄ctm̄ mortale. fol. 203. p. 2. n. 267.
- Vtrum consensus metu coactus sufficiat ad
matrimonium. fol. 204. pagi. 1. nu. 268.

T A B V L A.

- Vtrum matrimoniũ ex cõsensu coactõ , fir-
metur copula superueniente. fol. 205. p. 2.
- Vtrũ parentes possint cogere filios ad matri-
monium. fo. 206. pag. 1. nume. 269.
- Vtrum filij circa matrimonium teneantur
obedire parentibus. fol. eodem.
- Vtrum error personæ impediatur matrimo-
nium. fo. 206. pag. 2. nume. 270.
- Vtrũ vsus matrimonij propter solã delecta-
tionem sit peccatum. fol. 207. pag. 1. n. 271.
- Vtrũ vsus mñimonij propter vitãdã delecta-
tionẽ carnis sit bonus. fol. eo. pag. 2. n. 272.
- Vtrũ abus⁹ vxoris sit mortale. f. 208. p. 1. n. 273
- Vtrũ amplexus, oscula, & tactus inter coniu-
ges sint peccatum. fol. eod. & pag. nu. 274.
- Vtrum coniugati teneantur sibi inuicẽ red-
dere debitum. fol. eod. pag. 2. num. 275.
- Vtrum accedere ad vxorem menstruatã sit
peccatum. fol. 209. pag. 1. nume. 276.
- Vtrum spõsa ante benedictionẽ ecclesiæ te-
neatur reddere debitum. fo. 210. p. 2. n. 277
- Vtrum peccent coniuges conueniẽdo in fe-
stis magnis. ibidem. numero. 278.
- Vtrum in loco sacro possit reddi debitum
coniugale. fol. 211. pag. 1. nu. 279.
- Vtrum coniuges possint vouere cõtinentiã.
fol. & pag. eadem nume. 280.
- Vtrũ papa possit dispensare in matrimonio
rato non cõsummato. fol. eo. & p. 2. n. 281.

Quot

T A B V L A

- Quot sint impedimenta matrimonij. fol. 212
 pag. 1. numero. 282.
- Verum impotentia coeundi impediatur matri-
 monium. fo. eod. pag. 2. nu. 283.
- De etate contrahentium. fo. 213. pa. 1. nu. 284.
- Vtrum maleficium impediatur matrimonium.
 fol. 214. pag. 1. nu. 285.
- Vtrum ligamē impediatur matrimonium. fo.
 214. pag. 1. nu. 286.
- Vtrum furia & amentia impediatur matrimo-
 nium. fol. eo. pag. 2. nu. 287.
- Vtrum crimen inceſtus impediatur matrimo-
 nium. fol. 215. pag. 1. num. 288.
- Vtrū vir poſſit admittere vxorē fornicariā.
 fo. eo. pa. 2. nu. 289. & fol. 216. pa. 2. nu. 290.
- Vtrū ordo impediatur m̄rimoniū. f. 217. p. 1. n. 291
- Vtrū vxoricidiū impediatur matrimonium cū
 concubina. fo. eo. & ead. pagi. nu. 292.
- Et an occidēs vxorem in adulterio deprehē-
 ſam peccet mortaliter. ibid.
- Vtrum votum impediatur matrimonium. fol.
 217. pag. 1. nu. 293.
- Vtrū impediatur cultus diſparitas. f. 218. n. 294
- Vtrum cognatio impediatur matrimonium: fol.
 eod. pa. 2. nu. 295.
- Vtrum impediatur affinitas. fol. 219. p. 1. n. 296.
- De impedimento publicæ honeſtatis. an im-
 pediatur matrimonium. fol. eo. pag. 2. nu. 297.
- Vtrum parētes teneātur alere filios illegiti-
 mos.

T A B V L A.

mos. *ibidem*. 298.

Vtrū amic⁹ qui accepit hereditatē ab amico
tali pacto vt det eā filix spurie teneat eā ei
dare, & illa licitē possideat. f. 220. p. 1. n. 293.

Vtrum cognatio spiritualis impediāt matri
monium. fo. eo. pag. 2. nu. 300.

Vtrū cognatio legalis impediāt. f. 321. p. 1. n. 301.

Vtrū oēs illi, & soli cōsanguinitatis, & affinita
tis gradus qui Leuitic. 18. exprimūtur pos
sint impedire matrimoniū contrahēdum
& dirimere contractum. fo. 221. pa. 1. n. 302.

Vtrum in ecclesia catholica sit authoritas &
potestas ad condēdum de nouo aliqua im
pedimenta legitima, quæ impediāt matri
monium contrahendum, & dirimant con
tractū. Et an habeat potestatē d̄ponēdi &
anullandi ea impedimenta, quæ olim im
pediebant matrimoniū cōtrahēdū, & di
rimēbant contractum. fol. 221. pa. 1. n. 303.

Vtrū sint aliquæ causę p̄pter quas matrimo
niū inter fideles semel validū & firmū dis
solui quoad vinculū possit. f. 232. p. 1. n. 304.

Vtrū ecclesia inter veros cōiuges possit mul
tis de causis diuortiū quo ad torū, seu quo
ad cohabitationē fieri. fol. 224. pa. 2. n. 305.

Vtrū solēnitas nuptiarum certis tēporib⁹ fie
ri prohibita, licita sit. & c. *ibid.* nu. 306.

Vtrum professi solēni voto castitatem, & e
tiā, qui in sacris ordinibus sunt cōstituti,
possint

T A B V L A.

possint matrimonium contrahere, quod firmū sit, & validum. fol. 225. pag. 1. nu. 307.

Vtrum rationabiliter ecclesia prohibuerit sacerdotibus, ne matrimonium cōtraherēt
fol. eod. pag. 2. nu. 308. & fo. 227. nu. 309. & 228. pag. 1. nu. 310.

Et quid dicendum de sacerdotibus orientali-
bus. fol. 228. pag. 2. nu. 311.

Questio octaua de Clauibus.

Clauis quid sit. fol. 231. pagi. 1. num. 312.
Claues quando fuerint datae Apосто-
lis. fol. eod. pag. 3. num. 313.

Vtrum potestas excōmunicandi dicatur cla-
uis. fol. 232. pag. 1. nu. 314.

Vtrum omnes apostoli à Christo immēdia-
tē receperint clauēs. fol. eod. pag. 2. nu. 315.

Vtrum potestas petri fuerit maior quā alio-
rum Apostolorum. fol. 223. pag. 1. num. 316

Vtrum episcoporum potestas sit immēdia-
tē à Christo. fol. eod. pa. 2.

Vtrum clauēs apostolorum ad huc in eccle-
sia permaneant. fol. 234. pag. 2. nu. 317.

Clauis diffinitio. fol. 235. pagi. 1. nu. 318.

Regnum cælorum multipliciter capitur in
sacris literis. fol. eod. & pag. ead.

Vtrum predicator regnū cælorum aperiat.
fol. eod. pag. 2. num. eod.

Vtrum clauis & character, sint idem. fol. 236.
pag.

T A B V L A.

- pag. 1. nu. 319. (fo. eo. pa. 2. nu. 320.
 Clavis duplex, sciētiae scilicet & iurisdicțiōis
 Vtrum claves culpam, & pœnam remittant
 fo. 237. pag. 1. nu. 321.
 Vtrum sacerdos possit ligare ad pœnam. fo.
 eod. pag. 2. nu. 322.
 Qualem satisfactionis pœnitētiā cōfessor
 imponet. fol. 238. pag. 2. nu. 323.
 Vtrum vnus confessor possit pœnitētiā ab
 alio impositā mutare. fo. 239. pag. 1. n. 324.
 Vtrum legales sacerdotes claves. habuerint.
 fol. eod. pag. 2. nu. 325.
 Christus clauem habuit. fo. eod. pa. ea. n. eo.
 Sacerdotes habent clauem ordinis. ibidem.
 Fœminæ nullam potestatem spiritualement ha-
 bent. fol. 240. pag. 1.
 Vtrum Abbatissæ, & Priorissæ præcepta pos-
 sint imponere. ibidem.
 Vtrum mali sacerdotes clauium vsum habeant.
 fo. eod. pag. 2. nu. 326.
 Vtrum heretici, schismatici, excōicati, degrada-
 ti, clauium vsum habeant fo. 241. pag. 1. n. 327.
 Vtrum huiusmodi prædicti in mortis articulo
 possint absolueri. ibid. pag. 2. nu. 328.
 Vtrum excōicati in articulo mortis possint cō-
 fessionem audire. fol. 242. pag. 1. nu. eod.
 Vtrum sacerdos in quolibet vti clauē possit.
 fo. eod. pag. 2. nu. 329.
 In quinque casibus nō debet proprius sacerdos
 sibi

T A B V L A.

sibi subditum absoluerit. fol. 242. p. 1. n. eo.

Vtrum si sacerdos absoluat forminā cū qua
peccauit absolutio teneat. fol. eo. pag. 1. &
2. numero. eodem.

Quæstio nona, de Excommu-
nicatione.

EXcōicatio quid sit. fol. 244. p. 2. nu. 330.

Vtrum ecclesia hac possit pœna puni-
re. fo. 246. pag. 1. num. 331.

Vtrum excommunicatio à receptione sacra-
mentorum priuet. fol. 246. pag. 2. num. 333.

Vtrum sacramentum annulletur per hoc, q̄
conferat excōicatus. fo. 249. pa. 1. num. 331.

Vtrum causa excommunicationis sit pecca-
tum mortale. fol. 250. pag. 1. nu. 333.

Vtrū statim q̄ homo peccet mortaliter, ex-
communicari possit. fo. 251. pag. 1. n. 334.

Vtrū excōicatio iniusta sit valida, vel aliquē
habeat effectum. fo. 252. pag. 1. num. 335.

Vtrum excommunicatio ignorata liget. fo-
lio. 254. pagi. 1. nume. 335.

Vtrum incurrat sententiam excōmunicatio-
nis qui inuincibiliter credens se incurrere
aliquid facit. fol. 257. pag. 1. num. 336.

Vtrum liceat enī excommunicato cōmu-
nicare. fol. eod. pag. 2. num. 337.

Vtrū excommunicatū ab vno episcopo, te-
neatur vitare. qui in alio episcopatu sunt.

folio.

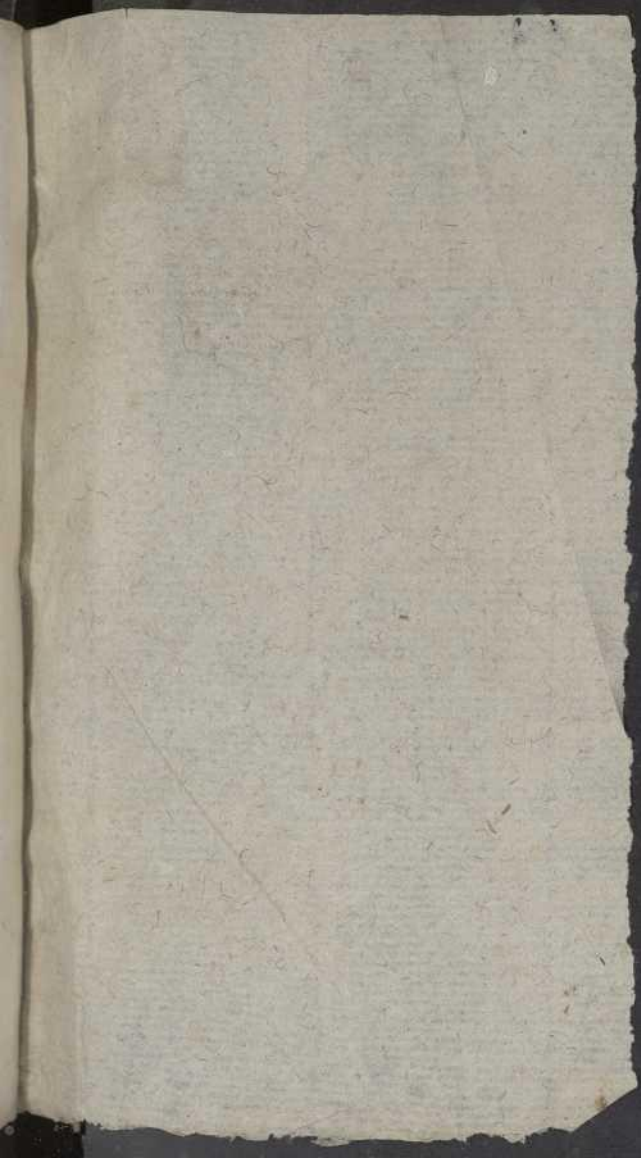
T A B V L A.

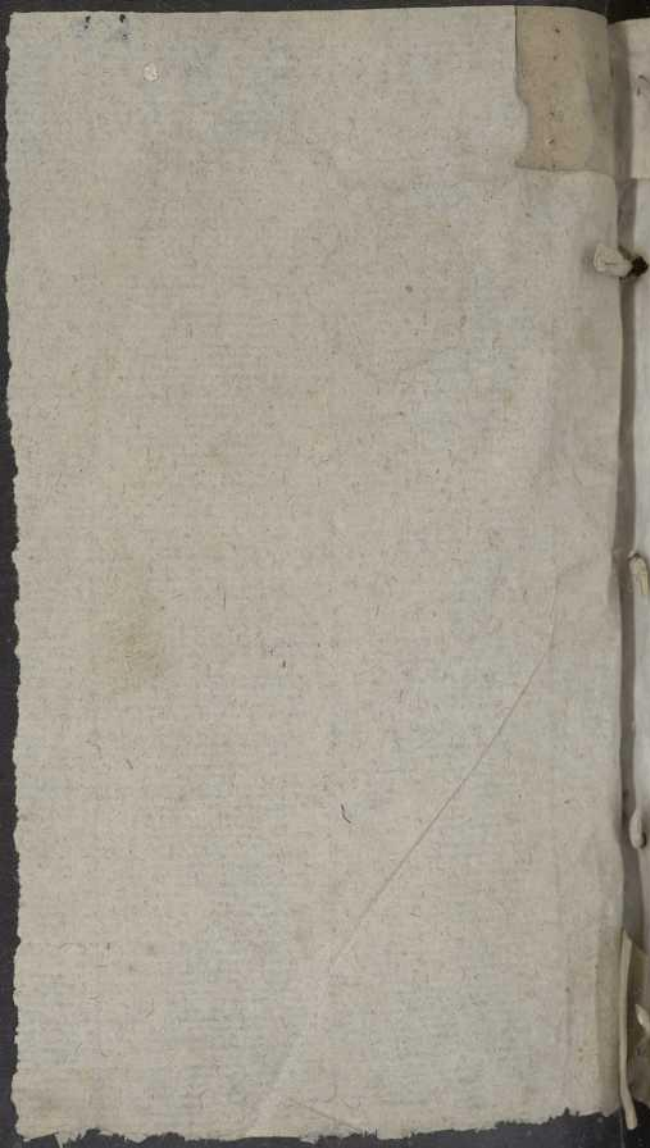
- folio.259.pag.2.num.338.
Vtrum obligatio ad non participandū cum
excommunicatis tanta sit, q̄ ad sui obser-
uantiam obliget cum periculo mortis. fo-
lio.261.pag.1.num.339.
Vtrum excommunicatus teneatur fideles
vitare.fo.262.pa.1.nu.340.
Vtrum vnus excommunicatus, alium excōi-
catū vitare teneatur. fo.263.pa.1.num.341.
Vtrum cum excommunicato excommuni-
catione maiori prohibeatur licita vel illi-
cita conuersatio. fol. eod. pag. 2. num. 342.
Vtrum occultè excōmunicatus possit excō-
municari, ita q̄ talis sentēcia valeat. f. 264.
pa. 1. numer. 343.
Quid sit excommunicatio minor, & in qui-
bus casibus incurratur, fol. 266. p. 1. n. 344.
Vtrum quilibet sacerdos absolueret ab excō-
municatione minori possit. fol. eod. pa. 2.
numero. 345.

Finis Tabulæ.

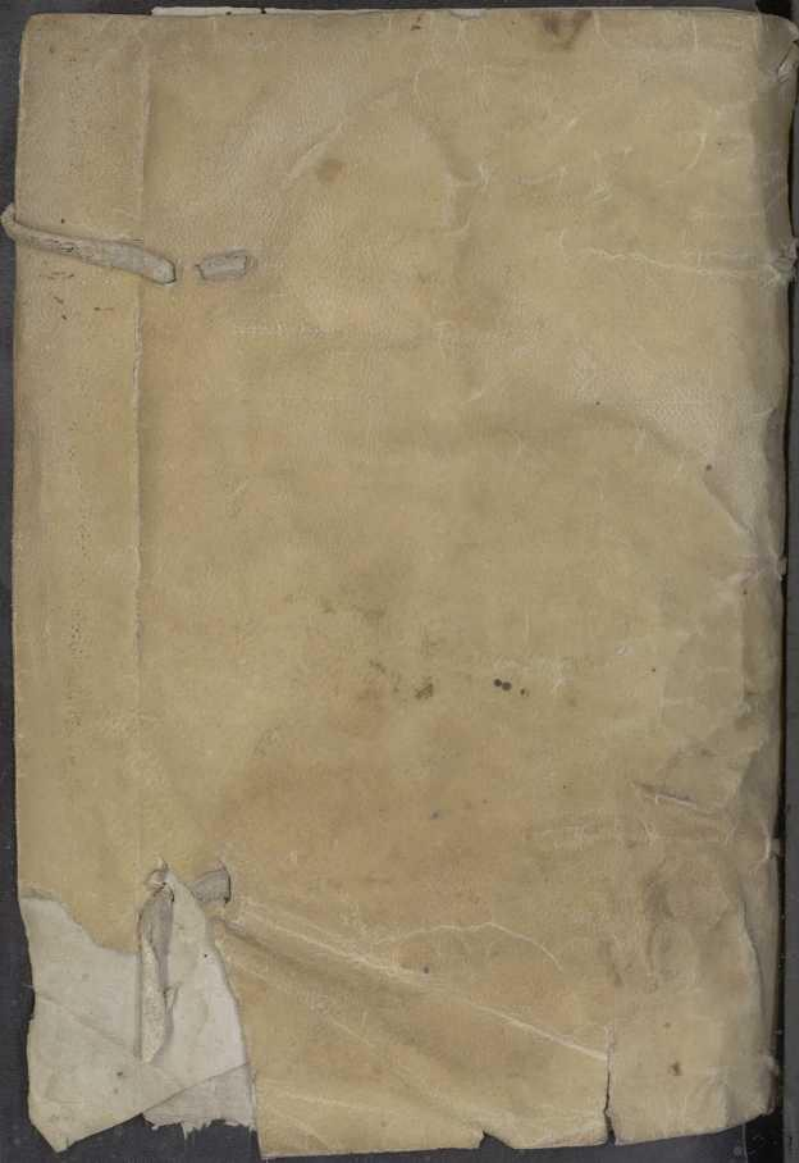
SALMANTICÆ,
Excudebat Dominicus à Portonarijs, Sacre
Cath. Maieft. Typographus.

1 5 7 0

45
339

5.505